☞ પાલીતાણા—શ્રી બહાદુરસિંહજી પ્રી. પ્રેસ
મુદ્રકઃ—શા. અમરચંદ બહેચરદાસ.

પૂજ્યપાદ આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયલબ્ધિસૂરીશ્વરજી
મહારાજના શિષ્યરત્ન—

પ્રવર્તક શ્રી ભુવનવિજયજી મહારાજ.

બી. પી. પ્રેસ—પાલીતાણા.

નમ્ર નિવેદન.

સુજ્ઞ મહાશયો ? સૌ કોઇને નવીન પદાર્થ વિશેષ પ્રિય લાગે છે. નવીન સાહિત્ય સંલબ્ધ થતું હોય તો તે વાંચવા, સાંભળવા, અને મનન કરવા કયો બુદ્ધિશાલી સજ્જ થતો નથી ? ધર્મી પુરૂષો તન મન અને ધનની પરવા કર્યા સિવાય સન્તોના સુંદર સમાગમોને, મહાત્માઓના નિર્મળ જીવન ચરિત્રને હિતાવહ માની પુનઃ પુનઃ અભિલષે છે. જો કે આજ કાલ ક્ષણિક, અને દુન્યવી પદાર્થોની વાસનાના પુષ્ટિ કરનાર નોવેલ જેવા સાહિત્ય વાંચનમાં વિશેષ આનંદ મનાય છે. અને રસ લેવાય છે. પરંતુ વાસ્તવીક આત્મજ્ઞાનની પીછાન થયા પછી સજ્જનો તેવા સાહિત્યનો પહેલી તકે ત્યાગ કરી પ્રૌઢ પ્રતાપી પ્રભાવ સંપન્ન મહાત્માઓના જીવનવૃત્તાંતોનેજ ઝંખે છે.

મહા પુરૂષોના જીવનવૃત્તાંતને આદ્યંત પ્રગટ કરવાની સુપ્રણાલીકા આજથી નહિ પણ ઘણા લાંબા કાળથી ચાલુ છે. અને આપણા ગણધર મહારાજાએ પણ આગમ શાસ્ત્રને ચાર વિભાગમાં વહેંચ્યું છે. તેમાં કથાનુયોગનો વિભાગ પણ દાખલ કર્યો છે. તે પ્રણાલીકાને ચિરસ્થાયી રાખવામાં ન આવી હોત તો આજે જે મહાત્મા પુરૂષોના આદર્શ જીવન ચરિત્રો અનેકોના હૃદયમાં વૈરાગ્યના પુર વહાવી દુર્ગતિના ખાડામાં પટકાતા અનેક જીવોનો ઉદ્ધાર કરવામાં સમર્થ આલંબન રૂપ બન્યા છે. તે કયાંથી બનત ? અને તેથીજ તે મહાપુરૂષોના સમકાલીન થયેલા પૂર્વાચાર્યો આદિ મુનિવરોનો તેઓના ઉજ્જવલ જીવનને આવિરકાર કરવા માટે ભૂરિ ભૂરિ આભાર માનીએ તો તે અનુચિત નથીજ.

ઉચ્ચગુણી અને પ્રતિભાસંપન્ન મહાત્માઓ સ્વયમેવ સ્વજીવનને પ્રદર્શિત કરવા પ્રેરાતા નથી અને તેમ કરવું તે વિચક્ષણ પુરૂષોની દૃષ્ટિમાં અનુચિતજ ગણાય. પરંતુ એવા મહાત્માઓના જીવનને પ્રસિદ્ધ

નમ્ર નિવેદન.

સુજ્ઞ મહાશયો ? સૌ કોઇને નવીન પદાર્થ વિશેષ પ્રિય લાગે છે. નવીન સાહિત્ય સંલગ્ન થતું હોય તો તે વાંચવા, સાંભળવા, અને મનન કરવા કયો બુદ્ધિશાલી સજ્જ થતો નથી ? ધર્મી પુરૂષો તન મન અને ધનની પરવા કર્યા સિવાય સન્તોના સુંદર સમાગમોને, મહાત્માઓના નિર્મળ જીવન ચરિત્રને હિતાવહ માની પુનઃ પુનઃ અભિલષે છે. જો કે આજ કાલ ક્ષણિક, અને દુન્યવી પદાર્થોની વાસનાના પુષ્ટિ કરનાર નોવેલ જેવા સાહિત્ય વાંચનમાં વિશેષ આનંદ મનાય છે. અને રસ લેવાય છે. પરંતુ વાસ્તવીક આત્મજ્ઞાનની પીછાન થયા પછી સજ્જનો તેવા સાહિત્યનો પહેલી તકે ત્યાગ કરી પ્રૌઢ પ્રતાપી પ્રભાવ સંપન્ન મહાત્માઓના જીવનવૃત્તાંતોનેજ ઝંખે છે.

મહા પુરૂષોના જીવનવૃત્તાંતને આદ્યંત પ્રગટ કરવાની સુપ્રણાલીકા આજથી નહિ પણ ઘણા લાંબા કાળથી ચાલુ છે. અને આપણા ગણધર મહારાજાએ પણ આગમ શાસ્ત્રને ચાર વિભાગમાં વહેંચ્યું છે. તેમાં કથાનુયોગનો વિભાગ પણ દાખલ કર્યો છે. તે પ્રણાલીકાને ચિરસ્થાયી રાખવામાં ન આવી હોત તો આજે જે મહાત્મા પુરૂષોના આદર્શ જીવન ચરિત્રો અનેકોના હૃદયમાં વૈરાગ્યના પુર વહાવી દુર્ગતિના ખાડામાં પટકાતા અનેક જીવોનો ઉદ્ધાર કરવામાં સમર્થ આલંબન રૂપ બન્યા છે. તે કયાંથી બનત ? અને તેથીજ તે મહાપુરૂષોના સમકાલીન થયેલા પૂર્વાચાર્યો આદિ મુનિવરોનો તેઓના ઉજ્જવલ જીવનને આવિસ્કાર કરવા માટે ભૂરિ ભૂરિ આભાર માનીએ તો તે અનુચિત નથીજ.

ઉચ્ચગુણી અને પ્રતિભાસંપન્ન મહાત્માઓ સ્વયમેવ સ્વજીવનને પ્રદર્શિત કરવા પ્રેરાતા નથી અને તેમ કરવું તે વિચક્ષણ પુરૂષોની દૃષ્ટિમાં અનુચિતજ ગણાય. પરંતુ એવા મહાત્માઓના જીવનને પ્રસિદ્ધ

કરનારા અનુભવી અને ભકત સેવકો સાથેજ જન્મે છે. અને જગત વિભૂતિઓના અનુપમ આદરણીય આદર્શોને સ્વકર્તવ્ય સમજી જગત સમક્ષ રજુ કરી હજારોને તે મહાત્માના સુગુણો પ્રતિ પ્રેરે છે. મહાત્મા પુરૂષોના જીવન આલેખવામાં ખાસ કરી બે હેતુઓ સમાયેલા હોય છે. પ્રથમ તો તેઓશ્રીના નિર્મળ જીવનને શ્રવણ વાંચન અને મનન કરવાથી હજારો સુસ્તો સતેજ બને છે. સદાચારમાં શિથિલ થએલા સદાચાર પરાયણ થાય છે. આજે ગણાતા અધમો પણ ઉચ્ચ જીવનવાલા બની કાલે જગતવંદ્ય થાય છે. બીજો હેતુ એ છે કે આપણા ચમત્કારી મહાત્માઓ પ્રાચીન યુગમાં અનેકાનેક થઈ ગયા છે. કે જેઓની જન્મભૂમિ, તેમના જીવનમાં થએલ સુકાર્યો, તેઓનો જન્મ સમય વિગેરે બહુ કઠીનતાથી હાલ મેળવી શકાય છે. કેટલાક મહાત્માઓનું જીવન મળે છે તો તે અધુરૂં. માટે ભાવિકાલમાં ઇતિહાસ પ્રેમીઓને એવા મહાત્માઓના જીવનની શોધખોળ માટે બહુ પરિશ્રમ લેવો ન પડે અને સહેલાઇથી એવા જીવનો આલોકી શકે અને સદ્ગુણો તરફ પ્રેરાય.

ઉપકૃત અખીલ જનતાની એ પ્રથમ ફરજ છે કે એવા ઉપકારીઓના આદર્શ અને અનુકરણીય જીવન પ્રસંગોને લોક સમક્ષ જાહેર કરી તેઓશ્રીએ કરેલા અગણ્ય ઉપકારોની ભૂરિ ભૂરિ પ્રશંસા કરી તેઓશ્રીના સકલ સદ્ગુણોનું યથાશક્તિ પાલન કરી મનુષ્ય જન્મની યત્ કિંચિત સાર્થકતા કરીજ જોઇએ.

જે સાહિત્યના વાંચનથી જનતાના ન રૈસાનાં જ્ઞાનનો પ્રકાશ પડતો હોય, વિલાસવાસના ઓછી થવાની સાથે વિરક્તિ ભાવ જન્મતો હોય, અધ્યાત્મના માર્ગની ઓળખાણ થવા સાથે ઉન્નતિનો માર્ગ હાથમાં આવતો હોય, જે ગ્રન્થના વાંચનથી ધર્મશ્રદ્ધા મંદ ન પડતાં વિશેષ દૃઢ બનતી હોય, જે સાહિત્ય જીવનને ઉન્નત, સુંદર ન્યાયમય અને વિશાળ બનાવતું હોય તેવું સાહિત્ય પ્રજાને ઉપકારક, અનુકરણ-

ણીય અને આશિર્વાદ રૂપ મનાય છે, એનાથી વિપરીત સાહિત્ય બહાર પાડનારા લે ભાગુ લેખકો પોતાના આત્માને દુર્ગતિના ભાગી બનાવે છે એટલુંજ નહિ પણ હજારોના ભાવ પ્રાણનો નાશ કરી પોતાના અમૂલ્ય સમયને વેડફી રહ્યા છે એમ કહેવું એ બીલકૂલ અતિ શયોક્તિથી રહિત છે.

જગત્ વિભૂતિ મહાત્માઓ જન્મે છે. અનુપમ જીવને જીવે છે. હજારોથી પૂજાય છે. સ્તવાય છે. વંદાય છે. અને દુનિયાને અનેક પ્રકારના ઉપકાર કરી પરલોક પંથમાં અલંકૃત થાય છે. પરંતુ તેઓનું યશસ્વી યશ રૂપી શરીર ચિરસ્મરણને માટે કાયમજ રહે છે.

જે મહાત્માનો પ્રબંધ લખવા હું પ્રેરાયો છું. તેઓશ્રી જગત્ પ્રસિદ્ધ હતા. તેથી તેમનો અત્રે વિશેષ પરિચય આપવો તે સોના ઉપર ગીલીટ ચઢાવવા જેવું છે. છતાં નિવેદનના ક્રમ મુજબ ગ્રન્થનું રહસ્ય યતકિંચિત્ જણાવી ટુંક પરિચય આપવો અનુચિત નજ ગણાય.

આપણા ચરિત્રનેતાએ જૈન જગતમાં અસાધારણ ઉપકારો કર્યા છે. તેઓશ્રીની નિઃસ્પૃહતા, સ્પષ્ટ ભાષિતા, નિર્મળ બ્રહ્મચર્ય આદિ ગુણોથી અનેકને આકર્ષણ રૂપ બની માર્ગદર્શક બન્યા છે. જ્યારે જ્યારે સુધારક તરફથી વિચિત્ર વિતર્કોના વાદળો સમાજમાં વીસ્તર્યા હતાં ત્યારે તેઓશ્રીએ વિકરાળ વાદળોને વીખેરવામાં ઝંઝાવાતનું કાર્ય કર્યું હતું. ચરિત્ર નાયકની બુદ્ધિમત્તા, અને કાર્યદક્ષતા માર્ગ અનગારીની હતી. તેઓશ્રી જે સુકાર્ય કરવા પ્રેરાતા તે કાર્ય ખુબ ખંતથી પાર પાડતા હતા. તેઓશ્રી જૈન જૈનેતર શાસ્ત્રનું અપૂર્વ જ્ઞાન ધરાવતા હતા. આ દીવ્ય પુરૂષના ઓજસ્વી જીવનથી હજારો બોધિબીજની નિર્મળતા પામ્યા હતા. કેટલાકો સર્વ વિરતિને પામ્યા અને સેંકડો પુરૂષો તેની કામનાવાળા બન્યા હતા.

આ પ્રબંધમાં ચરિત્રનેતાનો જન્મ, વૈરાગ્ય પ્રાપ્તિ, યતિ દીક્ષા, યતિ દીક્ષા પરિહાર, સ્થાનકવાસી સંયમ, તે પછી સંવેગી દીક્ષા, આચાર્ય

પદાર્પણ, તેઓશ્રીની નિરભિમાનતા, ધીરતા, વીરતા. શાસન પ્રત્યે તીવ્ર લાગણી, અનેક નૃપવરોને આપેલ ધર્મોપદેશથી થયેલ પરોપકારો, સેંકડો જૈનેતરોને દારૂ, માંસ આદિ અભક્ષ્ય પદાર્થોનો કરાવેલ ત્યાગ વિગેરે અનુપમ પ્રસંગો આલેખવામાં આવ્યા છે.

સુજ્ઞજનો આ પુસ્તકને આદ્યંત અવલોકી, ઉચ્ચ જીવન જીવવા પ્રેરાશે, ત્યાગની અભિરૂચીવાળા બનશે, અને શ્રદ્ધાને અત્યંત દૃઢ બનાવશે, તો મારો પરિશ્રમ વિશેષ સફળ માનીશ.

બુદ્ધિની અપૂર્ણતાથી, દ્રષ્ટિ દોષથી યા પ્રેસની કોઇ સ્ખલનાથી અગર સ્મૃતિના અભાવે કાંઈ વિરૂદ્ધ લખાયું હોય તો સુજ્ઞ મહાશયોને સદ્દૃપયા સુધારી અવલોકવા નમ્ર ભલામણ છે.

પ્રવર્તક ભુવન વિજય.

ઉપકાર.

સદ્ધર્મ સંરક્ષક જગતમાન્ય, ઇતિહાસ વિભૂતિ જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ વિજય કમલસૂરિશ્વરજી મહારાજનું ઓજસ્વી જીવનવૃત્તાંત પ્રબંધ રૂપે લખાવું જોઇએ, કે જે મહાત્માના જીવન પરીચિયથી હજારોને વિવિધ પ્રકાર ઉપકાર થવા સાથે સૌ કોઇ પોતાના જીવનને ઉચ્ચ બનાવી શકે એવી વિચારણા લાંબા સમયથી મારા મનમાં ચાલતીજ હતી.

પરંતુ તેઓશ્રીના જીવનનો પૂર્ણ પરિચય હસ્તગત ન થવાથી અદ્યાપિ તે વિચારમાલા મનમાંજ રહી હતી. આ વર્ષે એ વિચારમાલા વેગવતી બની. પ્રબંધ લખવાનો પ્રોત્સાહ પ્રેરાયો, જેથી નિર્ણય કર્યો કે જેટલા પ્રસંગો અનુભવમાં હોય તેટલાતો આલેખીને પ્રગટ કરૂંજ.

આ પ્રબંધ લખવામાં શ્રી કમલલબ્ધિમહોદયકાવ્યથી અને પૂજ્ય ગુરૂદેવ તરફથી સારી સહાય મળવા ઉપરાંત પૂજ્ય ચરિત્રનેતાના અંગત પરિચયથી મારા અનુભવે પણ કેટલોક સહારો આપ્યો અનુક્રમે તે પૂર્ણ આલેખ્યાબાદ પરમારાધ્ય તારક ગુરૂદેવ કવિકુલ કિરીટ વ્યા૦ વા૦ આચાર્યમહારાજશ્રીમદ્‌વિજયલબ્ધિસૂરિશ્વરજી મહારાજને સાંરોહી નિરીક્ષણાર્થે મોકલવામાં આવ્યું હતું. પૂજ્ય તારક ગુરૂદેવ પણ અનેક શિષ્યોને પાઠ આપવામાં તથા વાંચના આદિ કાર્યોમાં વ્યગ્ર હોવા છતાં તેઓશ્રીએ અથાગ પરિશ્રમ ઉઠાવી કેટલીક ત્રુટીઓના સુધારા અને કેટલાક નવા રોચક પ્રસંગો દાખલ કર્યા છે. જેથી હું અંતઃકરણ પૂર્વક ભૂરિ ભૂરિ વંદન કરવા સાથે તેઓશ્રીનો અત્યંત ઉપાકર માનું છું.

લી.

આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્—
વિજય લબ્ધિ સૂરીશ્વરજી મહારાજ
ચરણ કિંકર.
મુનિ ભુવન વિજય.

ઉદાર સહાયક સદ્ગૃહસ્થોની નામાવલી.

રૂ.	૨૦૦	શા.	કેશરીમલજી ધુપાજી.	બરલુટ.
”	૧૦૦	”	અભેચંદજી કેશરીમલજી	”
”	૫૦	”	લાલચંદજી હરજી	”
”	૫૦	”	તેજાજી હાકરીજી	જામોતરા.
”	૫૦	”	ફુલચંદજી હકમાજી ચુનીલાલજી	બરલુટ.
”	૨૫	”	વેણીચંદ નથમલજી	”
”	૨૫	”	ગુલાબચંદજી ખુમાજી	”
”	૨૫	”	પુનમચંદજી દેવીચંદજી	”
”	૨૫	”	ધનરૂપજી	”

श्री स्याद्वादिने नमः

श्री आत्मकमललब्धिसूरीश्वरपादपद्मेभ्यो नमः

श्री विजयकमलसूरीश्वर–प्रबंध.

प्रकरण १ लुं.

<u>प्रातःकाल.</u>

मंगलमय प्रातःकालनी उषा चो तरफ फेलाई रही हती. गगनांगणमां शशी निस्तेज थइ रह्यो हतो. सूर्यदेव स्वकिरणोने पृथ्वीशय्या पर फेलावी रह्या हता. सौ कोइ पोतपोताना कार्योमां व्यग्र बनी रह्या हता. संगीत प्रेमीओ स्वकंठने मधुर बनाववा विविध वाद्यो अने तालोनी साथे कंठोने घुंटी रह्या हता. विनयवंत सुपुत्रो मातपिताने नमस्कार करी रह्या हता. धर्मीजनो प्रातःकाल संबंधी आवश्यक क्रियाओ पूर्ण शान्तिथी समाप्त करी रह्या हता. कोइ जैनमंदिरमां तो कोइ शैवमंदिरमां अने कोइ वैष्णवीयमंदिरमां पोतपोताना इष्टदेवना दर्शनमां तत्पर बन्या हता. मंदिरोना मधुर घंटोना नादोथी पृथ्वीतल अद्वैत शब्दोथी गाजी रह्युं

હતું, સુસાધુ પુરૂષો જ્ઞાનમગ્ન બન્યા હતા. નૈયાયિકો ન્યાયમાં સ્વપક્ષ સિદ્ધિ અને પરપક્ષ નિરસનના તર્કો સંશોધન કરી રહ્યા હતા. વૈયાકરણો વ્યાકરણમાં સાધક અને બાધક સૂત્રોની ગવેષણામાં તત્પર બન્યા હતા, લલનાઓ લલિત પુરૂષોના આલિંગનથી મુક્ત થઇ શય્યાનો ત્યાગ કરી રહી હતી, આવો રમણીય પ્રાતઃકાલ કોને પ્રિય ન હોય. ?

જગતજ્યોત.

પ્રાતઃકાલના રમ્ય સમયમાં સૌ કોઇને, હૃદયને આનંદ આપનાર મહાપુરૂષોના વૃત્તાંતો, પ્રબંધો અને કથાનકો મંગલરૂપ હોવાથી પ્રિય થાય છે, કોઇપણ વ્યક્તિ નિરાશાજનક નિર્બલ અને નિસ્તેજ પુરૂષોના વૃત્તાંતો વાંચવા અથવા સાંભળવા ઇચ્છતી નથી. જંબૂદ્વીપનું ભરતક્ષેત્ર સમૃદ્ધ અનેક દેશો, નગરો તથા ગામોથી ભરપુર છે. એજ ભરતક્ષેત્રમાં વીરપુરૂષોથી સુશોભિત પંચાલ (પંજાબ) દેશ અતિ પ્રખ્યાત છે. જેમાં અનેક ધર્મીજનોથી યુક્ત સરસા નામનું નગર છે. જે ન્યાયી રાજા અનેક સજ્જન પુરૂષોના સમુહો, વેપારીઓ, બાગબગીચાઓ અને વાડીઓ આદિથી સુશોભિત છે. જેમાં સાધુસંગમાં આનંદ માનનાર સત્પુરૂષો શ્રી ગુરૂમુખારવિન્દથી ધર્મોપદેશ શ્રવણ કરી માનવજન્મ કૃતાર્થના સાધતા હતા. જે નગરીના મંદિરોની પ્રભંજનથી પ્રેરિત ધજાઓ પથિક જનોને આત્મીક જ્ઞાન જ્યોત જગાવવાને આહ્વાન કરી રહી હતી અને ઉપદેશ મિથ્યા મનુષ્ય ગગન મંગલ છે, [illegible] ને સુચના કરતી હતી સર્વના [illegible]માં સ્વપ્નમેં મુગ્ધ [illegible] [illegible]નું [illegible] કરાવતા હતા આવી [illegible] સરસા નામની નગરીમાં [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] માં નિપુણ એક [illegible] [illegible] [illegible] હતા. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] અને [illegible]

મ રામલાલ રાખ્યું હતું. માતાપિતા અને કુટુંબી વર્ગના તેમજ અન્ય જનોના લાલન પાલનથી તરેહ તરેહવાર ક્રીડાઓ કરતા રામલાલ વધવા લાગ્યા. અનુક્રમે તેઓ આઠ વર્ષની ઉમરના થતા જેઓના માતપિતાએ વિદ્યાભ્યાસ માટે યતિ શ્રી કિશોરચંદની સેવામાં સમર્પણ કર્યા હતા. રામલાલ નાની ઉમરથી ચકોર અને બુદ્ધિમાં તીક્ષ્ણ હતા. પુત્રના લક્ષણ પારણામાંજ માલમ પડે છે. રામલાલજીના માતપિતાએ પોતાનો પુત્ર બુદ્ધિશાળી છે. એટલે ભવિષ્યમાં સર્વ શાસ્ત્ર નિષ્ણાત થશે. એમ ધારી જ્યોતિર્વિત્ કિશોરચંદને સોંપ્યો હતો. ખરા માતાપિતા એજ છે કે જે પુત્રના હિતને માટે યોગ્ય સાધનો અને સંયોગો સંપ્રાપ્ત કરી આપે ! નહિ કે પુત્રના વ્યામોહથી પુત્રના ભવિષ્યમાં ભારે ભયંકરતા ઉભી કરે ! આવાં માતપિતાઓજ પોતાના પુત્રોને જગત જ્યોતરૂપ બનાવી શકે છે.

યતિસંગ.

પિતાની આજ્ઞાથી કિશોરચંદયતિની પાસે રહેલા રામલાલ નિઃશંક અને નિર્ભયતાથી ગુરૂની સુશ્રુષા કરવાની સાથે વિદ્યાભ્યાસ કરવામાં તત્પર બન્યા. બુદ્ધિશાલીઓને શાસ્ત્રો અને ગહન વાતો સુગમ્ય હોય છે. સ્હેજમાં અને સ્વલ્પ સમયમાં કેટલાક શાસ્ત્રોથી ઉત્તીર્ણ થયા. યોગ્ય પાત્રમાં યોગ્ય વસ્તુ સમર્પણ કરતાં યોગ્ય મહાત્માઓને પ્રમાદ હોતો નથી. યતિશ્રી, રામલાલનો વિનય અને બુદ્ધિ તેમજ બાલ્યાવસ્થામાં પણ રહસ્યવાળા વિષયોને સમજવાની શક્તિ જોઇ મુગ્ધ બન્યા હતા. બુદ્ધિબલનાનિધાનને જોઈ કોણ ન લોભાય ? યોગ્યોને યોગ્ય વસ્તુમાં યોજવાની સત્પુરૂષોને ભાવના જાગૃત થાય એ સ્વભાવિક છે. બાલકને બલાત્કારથી પણ આપેલ ધર્મ પરિણામે શુભાવહ નિવડે છે. કહ્યું છે કેઃ—

> बलद्दत्तानि बालानां, विद्याभोजनमौषधं;
> गवां नालिकया चाज्यं, तथा धर्मोऽपि पुष्टये ॥१॥

બાલકોને બલાત્કારથી પણ વ્યવહારિક વિદ્યાઓ શિખવવામાં આવે

હતું, સુસાધુ પુરૂષો જ્ઞાનમગ્ન બન્યા હતા. નૈયાયિકો ન્યાયમાં સ્વ[illegible] સિદ્ધિ અને પરપક્ષ નિરસનના તર્કો સંશોધન કરી રહ્યા હતા. વૈયાકર[illegible] વ્યાકરણમાં સાધક અને બાધક સૂત્રોની ગવેષણામાં તત્પર બન્યા હ[illegible] લલનાઓ લલિત પુરૂષોના આલિંગનથી મુક્ત થઇ શય્યાનો ત્યાગ ક[illegible] રહી હતી, આવો રમણીય પ્રાતઃકાલ કોને પ્રિય ન હોય. ?

જગતજ્યોત.

પ્રાતઃકાલના રમ્ય સમયમાં સૌ કોઇને, હૃદયને આનંદ આપ[illegible] મહાપુરૂષોના વૃત્તાન્તો, પ્રબંધો અને કથાનકો મંગલરૂપ હોવાથી પ્રિ[illegible] થાય છે, કોઇપણ વ્યક્તિ નિરાશાજનક નિર્બલ અને નિસ્તેજ પુરૂષો[illegible] વૃત્તાંતો વાંચવા અથવા સાંભળવા ઇચ્છતી નથી. જંબૂદ્વીપનું ભરતક્ષે[illegible] સમૃદ્ધ અનેક દેશો, નગરો તથા ગામોથી ભરપુર છે. એજ ભરતક્ષેત્ર[illegible] વીરપુરૂષોથી સુશોભિત પંચાલ (પંજાબ) દેશ અતિ પ્રખ્યાત છે. તે[illegible] અનેક ધર્મીજનોથી યુક્ત સરસા નામનું નગર છે. જે ન્યાયી રાજ[illegible] અનેક સજ્જન પુરૂષોના સમૂહો, વેપારીઓ, બાગબગીચાઓ અને વા[illegible] ડીઓ આદિથી સુશોભિત છે. જેમાં સાધુસંગમાં આનંદ માનતા સત્પુરૂષો શ્રી ગુરૂમુખારવિન્દથી ધર્મોપદેશ શ્રવણ કરી માનવજન્મ [illegible] સાધતા હતા. જે નગરીના મંદિરોની [illegible] પ્રેરિત થઇ [illegible] જનોને આત્મીક જીવન જ્યોત જગાવવાને [illegible] કરી રહી હતી અને [illegible]

[illegible]

विपन्मूर्त्तिर्मूर्त्ति विषयजरसाः प्रान्तविरसा,
विचार्यैवं चक्रे स मनसि वरं संयमरतिः ॥२॥

જગતમાં જે પદાર્થો છે તે ચિરકાળ સ્થાઇ રહેતા નથી. એક નિમેષ ત્રમાં ઉત્પન્ન થાય છે, અને ક્ષણમાં વિનશ્વરતાને પામે છે. તો પિતા, ત્ર અને સ્ત્રી આદિનો સંગ, કરવાથી શું લાભ ! કારણ કે એ સંસારમાં ન્મમરણને વધારનાર છે. અને જડ પદાર્થોનો વિયોગજ જિનવચનના યૂષનું પાન કરાવે છે, લોક શોકનો થોક છે. સ્ત્રીઓ નાગણીઓ છે. ક્ષ્મી વીજળીના જેવી ચંચલ છે. મોટી ધનની રાશી, તે પણ અન્યને રે છે. દેહ પણ વિપત્તિઓની મૂર્તિ છે, અને ભોગવેલા વિષયો રિણામે નિરસતા અને ભયંકરતા ને અર્પે છે. આ પ્રમાણે હૃદયમાં રાગ્યની તરંગ ઉછળતાં સંસાર ત્યાગ કરવાનો દૃઢ વિચાર થયો.

પ્રતિક્ષણ હૃદયમાં સંસારથી કંટાળો આવવા લાગ્યો. દુનિયાની કોઇ પણ વસ્તુ ઉપર પ્રીતિ રહી નહિ. વિરક્ત આત્માઓને સંસાર એ કારાગાર જેવો ભયંકર લાગે છે. એક વખત યતિજી શાન્તવદને બેઠા હતા તે સમયે સવિનયી રામલાલે નમ્ર નિવેદન કર્યું કે હે ગુણનિધાન ! હે કૃપાસિંધુ સંસારના ત્રિવિધ તાપથી તપેલા આ દાસનો ઉદ્ધાર કરો. સંસાર સાગર તરવાનો નૌકા સમાન નિર્મલ ચારિત્ર અર્પણ કરો. હું સંસાર ત્યાગવા ઇચ્છુછું. ગંભીર અને મધુર વાણીથી યતિજીએ કહ્યું કે હું ઘણોજ હર્ષિત થાઉ છું. કે આવી બાલ્યાવસ્થામાં વિના પ્રેરણાએ ઉત્તમ ભાવના સ્વયમેવ જાગૃત થઇ. વૈરાગ્યની વૃદ્ધિ થાય તેવો ઉપદેશ યતિજીએ શરૂ કર્યો, કારણકે ચડતાને ચડાવવો એ મહાત્માઓનું કર્તવ્ય છે.

ઉપદેશઃ—

*रत्नाकरे करतलात्पतिता मणीव,
लोके नरत्वमपि दुर्लभमित्यवेहि ।

* શ્રી કમલલબ્ધિ મહોદય કાવ્યમાંથી ઉધ્ધૃત.

છે. તેમ ધર્મની પણ વિદ્યાઓ શિખવવાની રમ્ય પદ્ધતિ હતી, અને બાલકો તેથી સારૂં જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરતા. વિદ્યા, ભોજન અને ઔષધ તેમજ સુશીક્ષણ બલાત્કારથીજ બાલકોને અપાય છે. જેમ બાળકને બલાત્કારથી પાયેલું ઘી પુષ્ટી માટે થાય છે. તેવીજ રીતે ધર્મ પણ પુષ્ટી માટે નિવડે છે. જોકે રામલાલજીને તો પૂર્વના સંસ્કારથી સ્વયમેવ વિદ્યા પ્રાપ્તિની લીપ્સા હતી. એટલે યતિ કિશોરચંદજીને અનાયાસે જ્ઞાનદાન આપવાનો અવસર સાંપડયો હતો. યતિ ઉમરમાં વૃદ્ધ અને સંપત્તિવાન્ હતા, એટલે પોતાની પાટ ઉપર સ્થાપવા માટે શિષ્ય બનાવવા રામલાલજીના પ્રતિ લોભાયા.

યતિ દીક્ષા.

જગતમાં પૂર્વસંસ્કાર અજબ કામ કરે છે. એકજ મુહૂર્તમાં એકજ સાથે એકજ માતાની કુક્ષિથી ઉત્પન્ન થયેલા બે પુત્રોમાં એક સુસંસ્કારી ને વિદ્વાન હોય છે, ત્યારે બીજો જડ અને મૂઢ દેખાય છે. એ બધું પૂર્વસંસ્કારની વિચિત્ર લીલા છે. તેમાં ખાસ કારણ એજ છે કે કર્મભિન્ન, આત્માભિન્ન, ને પૂર્વસંસ્કારો પણ ભિન્ન. રામલાલને પણ બાલ્યાવસ્થાથીજ સુસંગ સ્હેજે સાંપડયો હતો, અને પૂર્વજન્મના સંસ્કારો પણ ઉચ્ચ હતા. એ બેના યોગે જીવનમાં અજબ સુરંગ રેડાયો હતો. જગતની અનિત્યતા સમજાઈ. જડપદાર્થો અનિત્ય ભાસવા લાગ્યા, વિચારે છે કે—

+धर्मो यशो नयो नहि [illegible],
[illegible] यान्ति [illegible] ।
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] ॥१॥
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ।

[illegible]

विपन्मूर्त्तिर्मूर्त्ति विषयजरसाः प्रान्तविरसा,
विचार्यैवं चक्रे स मनसि वरं संयमस्पृतिः ॥२॥

જગતમાં જે પદાર્થો છે તે ચિરકાળ સ્થાઇ રહેતા નથી. એક નિમેષ માત્રમાં ઉત્પન્ન થાય છે, અને ક્ષણમાં વિનશ્વરતાને પામે છે. તો પિતા, પુત્ર અને સ્ત્રી આદિનો સંગ, કરવાથી શું લાભ ! કારણ કે એ સંસારમાં જન્મમરણને વધારનાર છે. અને જડ પદાર્થોનો વિયોગજ જિનવચનના પીયૂષનું પાન કરાવે છે, લોક શોકનો થોક છે. સ્ત્રીઓ નાગણીઓ છે. લક્ષ્મી વીજળીના જેવી ચંચલ છે. મોટી ધનની રાશી, તે પણ અન્યને વરે છે. દેહ પણ વિપત્તિઓની મૂર્તિ છે, અને ભોગવેલા વિષયો પરિણામે નિરસતા અને ભયંકરતા ને અર્પે છે. આ પ્રમાણે હૃદયમાં વૈરાગ્યની તરંગ ઉછળતાં સંસાર ત્યાગ કરવાનો દૃઢ વિચાર થયો.

પ્રતિક્ષણ હૃદયમાં સંસારથી કંટાળો આવવા લાગ્યો. દુનિયાની કોઇ પણ વસ્તુ ઉપર પ્રીતિ રહી નહિ. વિરક્ત આત્માઓને સંસાર એ કારાગાર જેવો ભયંકર લાગે છે. એક વખત યતિજી શાન્તવદને બેઠા હતા તે સમયે સવિનયથી રામલાલે નમ્ર નિવેદન કર્યું કે હે ગુણનિધાન ! હે કૃપાસિંધુ સંસારના ત્રિવિધ તાપથી તપેલા આ દાસનો ઉદ્ધાર કરો. સંસાર સાગર તરવાનો નૌકા સમાન નિર્મલ ચારિત્ર અર્પણ કરો. હું સંસાર ત્યાગવા ઇચ્છુછું. ગંભીર અને મધુર વાણીથી યતિજીએ કહ્યું કે હું ઘણોજ હર્ષિત થાઉં છું. કે આવી બાલ્યાવસ્થામાં વિના પ્રેરણાએ ઉત્તમ ભાવના સ્વયમેવ જાગૃત થઇ. વૈરાગ્યની વૃદ્ધિ થાય તેવો ઉપદેશ યતિજીએ શરૂ કર્યો, કારણકે ચડતાને ચડાવવો એ મહાત્માઓનું કર્તવ્ય છે.

ઉપદેશઃ—

*रत्नाकरे करतलात्पतिता मणीव,
लोके नरत्वमपि दुर्लभमित्यवेहि ।

* શ્રી કમલલબ્ધિ મહોદય કાવ્યમાંથી ઉધ્ધૃત.

आसाद्य तन्नहि निवृत्युचितं कृतं चेत्,
किं तेन जीवनभृता पशुसन्निभेन ॥१॥

संसारभीषणवने कुसुमेषुगर्त,
मायालतापरिवृते ममतामृगेन्द्रे ।
अज्ञानगाढतिमिरे मदगोत्रदुर्गे,
चेतो न चालय कदापि विशालबुद्धे ॥२

હાથમાંથી સમુદ્રમાં પડેલું રત્ન પામવું જેમ દુર્લભ છે તેમ અમૂલ્ય અને દુઃસાધ્ય મળેલ માનવ જન્મ પુનઃ પ્રાપ્ત કરવો કઠિન એમ તું જાણ આ માનવ જન્મને પામીને જેણે નિવૃત્તિપદની આ[illegible] નથી, તે વ્યક્તિના પશુ સમાન જીવનથી શું ? હે બુદ્ધિનિધાન ! સં[illegible] ભયંકર અટવી છે, જેમાં કામરૂપી ગર્તા છે, માયારૂપી લતાઓ (વે[illegible] ટીઓ) છે, મમતારૂપી મૃગેન્દ્રો છે, અને અજ્ઞાનના રૂપ અંધકાર છે[illegible] તેમજ મદરૂપી બિહામણા પહાડો છે, આવા ભયંકર સંસારમાં મ[illegible] ન ભટકાવવું અને નિવૃત્તિ માર્ગમાં યોજવું, એજ ખરેખર સુપ્રશ[illegible]

[illegible]

ાચરણે ઉપર તેઓશ્રીને પુરો તિરસ્કાર હતો. મનમાં વિચારતા કે ાધુપણું અને આવા અભક્ષ્ય પદાર્થોનું ભક્ષણ આદિની સદોષતા । કેમ સંભવે ?

ાતિદીક્ષાનો ત્યાગ.

પુણ્યનો પ્રકર્ષ મનુષ્યોને અવનતિમાંથી ઉન્નતિમાં લાવવાના સાધનો આપે છે. અયોગ્ય સ્થાનમાંથી પણ યોગ્ય સ્થાન સંલબ્ધ કરી આપે છે. ત્રણે જગતમાં પુણ્યનો જય છે. મનુષ્યમાં કદાગ્રહ રહિતપણું હોવું એ સાધારણ ગુણ ગણી શકાય. અયોગ્યને અયોગ્ય માનવું. યોગ્યની યોગ્ય તરીકે પિછાણ કરવી. એ પુણ્યની અસાધારણ પરાકાષ્ઠા મનાય. એક વસ્તુને અજ્ઞાણતાથી સત્ય માન્યા પછી તેને અસત્ય માનવી જેટલી કઠીન છે, તેનાથી તે વસ્તુનો ત્યાગ કરવો અતિ કઠીન છે. પરંતુ જ્યારે કુદરત દેવીની અને પૂર્વ પુણ્યની પૂર્ણકૃપા હોય ત્યારે બધુયે સરલ અને સુલભ બને છે. મહાત્મા રામલાલજી યતિજીના સંગમાં તેઓની અવિરતિ પ્રવૃતિથી પરિપૂર્ણ ઉદ્વિગ્ન બન્યા હતા. તે સ્થાન છોડવા અને પૂર્ણ ત્યાગીની નિશ્રામાં નિવાસ કરી આત્મકલ્યાણ સાધવા હૃદયમંદિરમાં અનેક પ્રકારના વિચાર તરંગો ઉછળવા લાગ્યા.

જ્ઞાનદીપક.

યતિઓની પાસે ધન, આરંભ સમારંભો ગૃહો તેમજ બીજી અનેક સંસાર પ્રવૃત્તિઓ હોવા છતાં, ત્યાગીપણાનો દંભ સેવવામાં કમીના ન હતી. પૂર્ણ વૈરાગ્યથી ત્યાગી બનેલા રામલાલજીના હૃદયમાં ક્ષણભર બધુંયે દુઃખોત્પાદક ભાસતું. સ્વહૃદયમાં માનવા લાગ્યા કે આત્મસુખને માટે ગૃહ વ્યામોહ છોડી ત્યાગી બન્યા તોય અહીં પણ પાપની આગ, જ્ઞાનીઓ કહે છે કે ત્યાગી થયા પછી માયા, મોહ, મમતા મત્સર, અને વૈભવોનો મદ તેમજ આંતરિક આરંભો, આ બધુંએ સંસાર વર્ધક છે, પણ ભંજક નથી. હૃદયમાં જ્ઞાન દીપક પ્રગટયો, યતિનો સંગ છોડવાનો પ્રબલ વિચાર થયો. વાસ્તવિક જ્ઞાની તેજ છે કે, સત્યનો સ્વીકાર અને

आसाद्य चन्नहि निद्दत्युचितं कृतं चेत्,
किं तेन जीवनभृता पशुसन्निभेन ॥१॥

संसारभीपणवने कुसुमेपुगर्त,
मायालतापरिवृते ममतामृगेन्द्रे ।
अज्ञानगाढतिमिरे मदगोत्रदुर्गे,
चेतो न चालय कदापि विशालबुद्धे ॥२॥

હાથમાંથી સમુદ્રમાં પડેલું રત્ન પામવું જેમ દુર્લભ છે તેમ જ અમસ્ય અને દુઃસાધ્ય મળેલ માનવ જન્મ પુનઃ પ્રાપ્ત કરવો કઠિન છે એમ તું જાણ આ માનવ જન્મને પામીને જેણે નિવૃત્તિપદની આરાધના નથી. તે વ્યક્તિના પશુ સમાન જીવનથી શું ? હે બુદ્ધિનિધાન ! સંસાર ભયંકર અટવી છે. જેમાં કામરૂપી ગર્તો છે. માયારૂપી લતાઓ (વેલડીઓ) છે. મમતારૂપી મૃગેન્દ્રો છે, અને અજ્ઞાનના રૂપ અંધકાર છે. તેમજ મદરૂપી વિકાળ પહાડો છે. આવા ભયંકર સંસારમાં મનને ન ભટકાવવું અને નિર્વાણ માર્ગમાં જોડવું, એજ ખરેખર શ્રેય છે.

[illegible] ગુણદાનરના કુસુમ સદશ સુંદર વચનો [illegible] કરી, [illegible] અને [illegible] [illegible] શ્રુતમાં [illegible] [illegible] સમર્પણ કર્યું, અને એ [illegible] [illegible] કર્યું. [illegible] [illegible] [illegible] કર્યું, [illegible] [illegible]

શ્રદ્ધા દૂર કરી મૂર્તિ પૂજાની શ્રદ્ધા કરાવી હતી. સ્થાનકવાસી ઘણા સાધુઓની પણ શ્રદ્ધા પરિવર્તિત કરી હતી. જ્યારે જ્યારે તેઓના સંગમાં જે કોઇ આવતા તે બધાઓને સૈદ્ધાન્તિક યુક્તિઓથી સરલ ભાવે મૂર્તિ મંડન કરતા હતા. પૂજ્ય આત્મારામજી મહારાજના સંગથી જ શ્રીમાન્ વિસનચંદ્રજી મહારાજની સ્થાનકવાસી પંથથી શ્રદ્ધાનું પરિવર્તન થયું હતું. એક વખત રામલાલજીએ નમ્ર ભાવે વિસનચંદ્રજી મહારાજને વિનંતી કરી કે મને આપશ્રી દીક્ષા સમર્પણ કરો, કૃપાસિંધુ વિસનચંદ્રજી મહારાજે પંજાબમાં જીરા મુકામે સમહોત્સવ ઓગણીસેને ઓગણત્રીશ (૧૯૨૯) ની સાલમાં પ્રવ્રજ્યાપ્રદાન કરી, પોતાના શિષ્ય તરીકે બનાવી, પૂર્વનું જ નામ કાયમ રાખ્યું. આત્મારામજી મહારાજની ઉપદેશ શૈલી અને સત્ય સ્વીકારવાની ઉગ્રપ્રથા જોઈ રામલાલજીને ધર્મનો અત્યંત પ્રેમ જાગૃત થયો હતો.

શત્રુંજય યાત્રા અને સદ્‌ગુરુ સંશોધન.

પૂજ્ય આત્મારામજી મહારાજના સહચારી શ્રીમાન્ વિસનચંદ્રજી આદિ અઢાર સાધુઓને શ્રી શત્રુંજય તીર્થની યાત્રા કરવાની ઉગ્રભાવના જાગૃત થઈ, અને અઢાર સાધુઓની સાથે શ્રીમાન્ આત્મારામજી મહારાજ પંજાબથી વિહાર કરી સૌરાષ્ટ્રદેશમાં બિરાજમાન ગિરિરાજ શ્રી શત્રુંજય તીર્થની યાત્રા કરી અને અનેક પ્રકારના કર્મમલોનો નાશ કર્યો. અનેક નવાં ભાવવાહી સ્તોત્રો રચી તીર્થેશ્વરની સ્તુતિ તથા ભક્તિ કરી માનવ જીવનની સાર્થકતાપૂર્વક કૃતકૃત્યતા માનવા લાગ્યા. ત્યાંથી વિહાર કરી યોગ્ય ગુરૂના સંશોધન માટે, સસત્કાર રાજનગરમાં પુનઃ પધાર્યા.

ગુરૂ દર્શન.

આત્મવૈભવની સંવૃદ્ધિથી શોભતા બુદ્ધિના ભંડાર શાન્તમુદ્રાભિરામ પૂર્ણત્યાગી શ્રીમાન્ બુદ્ધિવિજયજી (બુટેરાયજી) મહારાજનાં પવિત્ર દર્શન થયા.

અસત્યનો એ વિલંબે ત્યાગ કરે. કદાગ્રહ એ તો કેવલ અં
અજ્ઞાનતાજ જણાવે છે. જડ અને દુર્જનોનું લક્ષણ છે. શ્રીમદ્
સત્યના ગવેષક હતા. એટલે એઓશ્રીને અસત્ય છોડવું કઠીન ન
યતિ સંગમાં પણ લબ્ધ પ્રસંગે વ્યાકરણ, કાવ્ય, અલંકાર,
જૈન જૈનેતરોના આગમોથી પરિચિત બન્યા. વિચક્ષણ પુરૂષો અવસર
ચુકતા નથી. પ્રતિકુલતામાં પણ શ્રેષ્ઠ સિદ્ધિ સાધવી એ ખરેખર
બાહુબલજ ગણાય.

વિસનચંદજીનો સમાગમ.

યતિ પાસેથી પોતે વિહાર કરી સૌમ્ય મૂર્તિ વિસનચંદજી
સ્થાનકવાસી પૂર્ણ ત્યાગી જ્યાં બિરાજતા હતા, તે જગરાવા
પધાર્યા. ત્યાં પુણ્ય મૂર્તિ વિસનચંદજીના દર્શન કરી આત્માને
પ્રાપ્ત કર્યો. કલ્યાણપથ પ્રદર્શક મહાત્માને જોઇ કોણ આનંદ ન
કેટલોક સમય તેઓની નિશ્રામાં જ્ઞાનાધ્યયનની સાથે વ્યતીત
વિસનચંદજી ત્યાગી શાન્તમૂર્તિ હતા. જો કે હાલ તેઓ સ્થાનક
વાસીમાં હતા, પરંતુ હૃદયમાં પ્રભુમૂર્તિ ઉપર શ્રદ્ધા જરૂર હતી.
યતઃ જિનઃ કારણેજ તેઓએ સ્થાનકવાસિનો વેશ કાયમ રાખ્યો

કાર્ય સિદ્ધિ.

કાર્ય સિદ્ધિ સુધી એ મહાત્માનું કર્તવ્ય ન [illegible]
[illegible]

શ્રદ્ધા દૂર કરી મૂર્તિ પૂજાની શ્રદ્ધા કરાવી હતી. સ્થાનકવાસી ઘણા સાધુઓની પણ શ્રદ્ધા પરિવર્તિત કરી હતી. જ્યારે જ્યારે તેઓના સંગમાં જે કોઇ આવતા તે બધાઓને સૈદ્ધાન્તિક યુક્તિઓથી સરલ ભાવે મૂર્તિ મંડન કરતા હતા. પૂજ્ય આત્મારામજી મહારાજના સંગ-થી જ શ્રીમાન્ વિસનચંદજી મહારાજની સ્થાનકવાસી પંથથી શ્રદ્ધાનું પરિવર્તન થયું હતું. એક વખત રામલાલજીએ નમ્ર ભાવે વિસનચંદજી મહારાજને વિનંતી કરી કે મને આપશ્રી દીક્ષા સમર્પણ કરો, કૃપાસિંધુ વિસનચંદજી મહારાજે પંજાબમાં જીરા મુકામે સમહોત્સવ ઓગણીસેને ઓગણત્રીશ (૧૯૨૯) ની સાલમાં પ્રવજ્યાપ્રદાન કરી, પોતાના શિષ્ય તરીકે બનાવી, પૂર્વનુંજ નામ કાયમ રાખ્યું. આત્મારામજી મહારાજની ઉપદેશ શૈલી અને સત્ય સ્વીકારવાની ઉગ્રપ્રથા જોઈ રામલાલજીને ધર્મનો અત્યંત પ્રેમ જાગૃત થયો હતો.

શત્રુંજય યાત્રા અને સદ્ગુરૂ સંશોધન.

પૂજ્ય આત્મારામજી મહારાજના સહચારી શ્રીમાન્ વિસનચંદજી આદિ અઢાર સાધુઓને શ્રી શત્રુંજય તીર્થની યાત્રા કરવાની ઉગ્રભાવના જાગૃત થઈ, અને અઢાર સાધુઓની સાથે શ્રીમાન્ આત્મારામજી મહારાજ પંજાબથી વિહાર કરી સૌરાષ્ટ્રદેશમાં બિરાજમાન ગિરિરાજ શ્રી શત્રુંજય તીર્થની યાત્રા કરી અને અનેક પ્રકારના કર્મમેલોનો નાશ કર્યો. અનેક નવાં ભાવવાહી સ્તોત્રો રચી તીર્થેશ્વરની સ્તુતિ તથા ભક્તિ કરી માનવ જીવનની સાર્થકતાપૂર્વક કૃતકૃત્યતા માનવા લાગ્યા. ત્યાંથી વિહાર કરી યોગ્ય ગુરૂના સંશોધન માટે, સસત્કાર રાજનગરમાં પુનઃ પધાર્યા.

ગુરૂ દર્શન.

આત્મવૈભવની સંવૃદ્ધિથી શોભતા બુદ્ધિના ભંડાર શાન્તમુદ્રાભિરામ પૂર્ણત્યાગી શ્રીમાન્ બુદ્ધિવિજયજી (બુટેરાયજી) મહારાજનાં પવિત્ર દર્શન થયા.

×धर्माधिपं मुनिवरं गुणसुन्दराङ्गम्,
संसारभीश्रितजनाभयदं दयालुम् ।
ध्यानाग्निदग्धमदनेन्धनधीरधुर्यम्,
केकीव वीक्ष्यजलदं जहृषुर्मुनीन्द्राः ॥ १ ॥

ધર્મનાં નાયક ગુણોથી સુશોભિત દેહવાળા, સંસારથી દુઃખી જનોને અભયદાતા, દયાળુ, ધ્યાનાગ્નિથી કામરૂપી ઇન્ધનનો નાશ કરનાર અગ્રગણ્ય, શ્રીમાન્ બુદ્ધિવિજયજી મહારાજને નિરખી મેઘથી જેમ મોર હર્ષિત થાય, તેમ તેઓ હર્ષિત થયા. સત્યનો જગતમાં અચિન્ત્ય મહિમા છે. જ્યારે જ્યારે જગતમાં સત્યવાદિઓ અને સત્યને સ્વીકારનારા હોય છે ત્યારે તે કાલ સુદિન હોય છે. જ્યાં સત્યવાદીઓ સત્યના સંસ્કાર વશે છે તે દેશ, શહેર, ગામ, અને તે કાળ ઉન્નતીના શિખર પર હોય છે; તેઓના સંગથી ઉન્માર્ગ ગામીઓ પણ અનેકાકથી સન્માર્ગમાં જોડાય છે.

પૂજ્ય આત્મારામજી મહારાજ વગેરે સાધુઓની સ્થાનકવાસી [illegible] દીક્ષા અદ્યાપિ પરિવર્તિત થઈ ન હતી પરંતુ અંતરનો પલટો [illegible] મહારાજના પત્રમાં ધર્મલાભ કારણે વિલંબ થયો હતો. એજ [illegible] પણ એને [illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

મુનિશ્રી દીક્ષા તથા નામ સ્થાપના.

[illegible]

જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયાનંદ સૂરીશ્વરજી મહારાજના—

વિસનચંદ્રજી આત્મારામજી મહારાજના શિષ્ય થયા. જેઓનું નામ લક્ષ્મીવિજયજી રાખવામાં આવ્યું હતું, અને રામલાલજી શ્રીમાન્ લક્ષ્મીવિજયજી મહારાજના શિષ્ય તરીકે થયા જેઓનું નામ કમલ-વિજયજી સુપ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યું. અમદાવાદમાં વિ. સં. ૧૯૩૨ માં પહેલું ચોમાસું કર્યું હતું.

તીર્થાટન.

જે કમલવિજયજી મહારાજ વિદ્યા અને સૌમ્યમુદ્રાથી અલંકૃત હતા. જેઓ આ કાલની અપેક્ષાએ ત્યાગની પરાકાષ્ઠાએ પહોંચ્યા હતા, તેઓનું સંયમ, જ્ઞાન, અને અદ્ભુત બ્રહ્મચર્ય, જનતાપર છાપ પાડતું હતું. પોતે હંમેશાં એકલઠાણું કરતા અને શીતઋતુમાં પણ સ્વલ્પ વસ્ત્ર શરીરપર ધારણ કરી નિસ્તંદ્ર બની એકાન્તમાં મૌનવૃત્તિથી ધ્યાનસ્થ રહેતા, તેમજ અપૂર્વ ગ્રંથોનો સ્વાધ્યાય કરતા હતા. નિર્મમ અને નિર્મલ મહાત્મા શ્રી રાજનગરમાં પૂજ્ય ગુરૂદેવ આનંદવિજયજી (આત્મારામજી) મહારાજના વ્યાખ્યાનામૃતનું પાન કરતા ચાતુર્માસ રહ્યા. ત્યાંથી પૂજ્ય ગુરૂદેવની સાથે અનેક સ્થળોમાં વિચરી સૌરાષ્ટ્ર દેશમાં રહેલા ભાવનગર શહેરના સંઘની અત્યાગ્રહભરી વિનંતીથી વિ. સં. ૧૯૩૩ માં ગુરૂદેવની સાથે ત્યાંજ ચોમાસુ રહ્યા. ચાતુર્માસમાં ભાવનગરની જનતાને અનેક પ્રકારના ધર્મના લાભો પ્રાપ્ત થયા હતા. ભાવનગરના ચાતુર્માસ બાદ શ્રી શત્રુંજય તીર્થની યાત્રા કરી હર્ષિત થયા. અને ઘણાજ ભાવથી સ્તુતિ સ્તોત્રોદ્વારાએ ભગવાનની સ્તવના કરી. અત્રેથી દેલવાડા, ઉના, અજારાપાર્શ્વનાથ, માંગરોલ, વેરાવલ, પ્રભાસ-પાટણ, અને જામનગર વગેરે મુખ્ય તીર્થોમાં ત્રિલોકચુડામણીજીનેશ્વર ભગવાનનાં દર્શન અને સ્તવના કરી કૃતાર્થ થયા.

પ્રકરણ ૨ જું.

પૂજ્ય મહાત્માનું જુદા જુદા દેશોમાં વિચરવું.

પૂજ્ય મહાત્મા તીર્થ સ્થળની યાત્રા કરી. વિ. સં. ૧૯૩
મારવાડ દેશમાં રહેલ પાલી ગામમાં પધાર્યા
ચોમાસું રહ્યા, અને ચોમાસુ પૂર્ણ થયે, ત્યાંથી
કર્યો. ઠેકાણે ઠેકાણે સન્માન પામતા, વિ. સં. ૧૯૩૫ માં દિલ્હી
અને ત્યાંની જનતાને અમોઘ દેશનાદ્વારાએ ત્યાંના લોકોને અનુપમ
પ્રાપ્ત કરાવ્યો. ત્યાંથી વિહાર કરી વિ. સં. ૧૯૩૬-૩૭ માં ચોમાસું
મુકામે દિગમ્બરના ગામમાં કર્યું. ત્યાંના દીગમ્બર જૈન ભાઈઓ
તે ત્યાગમૂર્તિની ત્યાગવિભૂતિને ભૂલ્યા નથી. ત્યાં આગળ
ખાનપાનનું સાધન સારૂ મળવાથી દંગેથાં એકલાણું અને
ને સામાન્ય વસ્ત્રો અને ઉજાણા માટે એક મામુલી કામળી
વ્યતિત કર્યાં હતાં. વિ. સ. ૧૯૩૮ નું ચોમાસુ નરપત મુકામે
અને વિ. સં. ૧૯૩૯ નું ચાતુર્માસ બીનોલી કર્યું. ત્યાંથી વિહાર
અનેક જ્વાન સમુહ પર ઉપકાર કરતાં પૂજ્યશ્રીએ. વિ. સં. ૧૯
સુજાન ઘોડી ઇત્યાદિ કરી ત્યાંની જનતાને વિજ્યાંતી

મહારાજશ્રી જ્યારે વ્યાકરણનો મુખંદ સ્વરથી પાઠ કરતાં હતાં ત્યારે આસપાસના વૃદ્ધ તથા ડોશી આદિ બીજા માણસો બોલતા હતા કે આ બાવાજીને પાલીતાણાનું રાજ્ય લેવું છે કે શું ? કે આટલી બધી મહેનત કરે છે ! પરંતુ તે લોકો આ પૂજ્ય મહાત્માશ્રી માટે લૌકીક રાજ્ય ગ્રહણ કરવાની શંકા માટે ભિત ભૂલતા હતા. પણ બેશક ! તે મહાત્માશ્રીનો આત્મસ્વરાજ્ય લેવાનો તે પ્રયત્ન હતો. ચોમાસામાં તેઓશ્રીએ ઉત્કૃષ્ઠ ભાવનાદ્વારાએ સ્વપર કલ્યાણ માટે ઘણોજ શ્રમ લીધો હતો, આવા અત્યુત્તમ મહાત્માને ત્યાંના લોકો સ્મરણ પંથથી કદી પણ ભૂલતા નથી. ત્યાંથી ચોમાસુ પૂર્ણ થયા બાદ વિહાર કરી અનેક જીવોને ધર્મોપદેશ આપતા આપતા વિચરતા તેઓશ્રીને વિ. સં. ૧૯૪૪ માં લીમ્બડી મુકામે ભારે ઠાઠમાઠથી લોકોએ પ્રવેશ કરાવ્યો. ત્યાંના ચાતુર્માસમાં જનસમૂહને પ્રતિબોધ કરી વ્રત પચ્ચખ્ખાણ આદિ ધર્મ પ્રભાવનાના કાર્યો કરી ચોમાસુ પૂર્ણ થયે તેઓશ્રીએ મારવાડ તરફ પ્રયાણ કર્યું.

ત્યાંના વિહારમાં અનેક જાતની મુશ્કેલીઓ છતાં પણ ઉપકારની ભાવનાવાળા ત્યાગી મહાત્માએ તે મુશ્કેલીઓને ન ગણકારતા મારવાડ જવાનો નિશ્ચય કર્યો. પાલણપુર મુકામે પધાર્યા. ત્યાં પૂજ્ય ગુરૂદેવ વિજ્યાનંદસૂરીશ્વરજી મહારાજનાં શુભ હસ્તે વિ. સં. ૧૯૪૫ ના પોષ વદ ૮ ને દીવસે સાત પુરૂષોને દીક્ષા આપવામાં આવી જેમાં પૂજ્યશ્રી કમળવિજયજી મહારાજના શિષ્ય જશવિજયજી નામના પણ થયા હતા. વિહારના માર્ગે આવતા ગામોમાં ઉપકાર કરતાં કરતાં વિ. સં. ૧૯૪૬ માં દિલ્હી પધારી ચોમાસું ત્યાં કર્યું અને પ્રભુ મહાવીરના સિદ્ધાંતોની સચોટ દેશનાદ્વારાએ ત્યાંની જનતાને ધર્મમાં સ્થિર કરી. ત્યારપછી પોતાનો વિહાર પંજાબ તરફ લંબાવ્યો.

શાસ્રાર્થ.

પંજાબમાં આવેલા ટાંડા ગામની અંદર સ્થાનકવાસીઓના હાલના પૂજ્ય સોહનલાલજીની સાથે મૂર્તિ પૂજાની સિદ્ધિના વ્યાખ્યાનો કરતા ચેલેન્જ બાજી શરૂ થઈ. સોહનલાલજીએ પણ ચેલેન્જ સ્વીકારી અને

વિ. સં. ૧૯૪૭ ના ફાગણ વદ ૧૪ ના દીવસે શાસ્ત્રાર્થ કરવાનો નિ
થયો. અને તેજ પ્રમાણે ફાગણ વદ ૧૪ ના દિવસે પૂજ્ય કમળવિ
મહારાજે મુકરર થયેલા સ્થાન પર પધારી પાટ પર સ્થાન લીધું. કે
મનુષ્ય શાસ્ત્રાર્થ જોવા માટે એકત્રિત થયા. પરંતુ સોહનલાલજી
સભામાં આવવાનો ઇન્કાર કર્યો, છેવટમાં પૂજ્યશ્રીએ નોટીસ રૂ
પત્ર શાસ્ત્રાર્થમાં સામેલ થવા માટે મોકલ્યો છતાંએ જૈનસૂત્રો
ઠેકાણે ઠેકાણે મુર્તિ પૂજાનું વિધાન હોવાથી અને પૂજ્ય કમળવિ
મહારાજની જબ્બર વિદ્વતાનો પરિચય હોવાથી આવી શક
મહારાજશ્રીએ સભાસદો સામે મૂર્તિપૂજા સિદ્ધ કરી બતાવી
વખતે સભામાં હાજર લોકો હતાં તેમાંના કવિ લોકોએ તે
કવિતાઓ બનાવી હતી. તેમાની નમુના દાખલ એ કવિતા
આપવામાં આવી છે:—

१—अरे ढूंढियो तुम गजब क्या किया
नाम मूर्त्तीका [illegible] क्या दिया
तुम्हे अकलका ठोर नहि जानते
जो नाम उलट अर्थ पहचानते
मुनि कमलविजयजी सभाथी मोहनलालने
[illegible] टांकेमें [illegible]
सं. १९४७ फागन चौदसके दिन
सभा बीच बैठे पंडित महाजन
मूर्त्तिने फिर [illegible] सभामें दिया
[illegible]
[illegible]
[illegible]

२—सभामेंना आयेतो समझा गया
सभीपोल तुमरा जाहर हो गया
अगर कुशल आपनाजो चाहते हो तुम
तो श्री जैन प्रतिमाकी लेलो शरण
किसिके बहकाने से तुमना बको
पत्ती खोलकर तुम हथमें रखो
यथा योग्य शास्त्रोंका आचार हो
तब उपदेश करनेका अधिकार हो
भूले हो आप और भूलाते लोग
भगवान को छोड चाहते हो मोक्ष
शरण लो तुम श्री भगवान की
सोहबत करो साध विद्वानकी.

આખરમાં શ્વેતામ્બર મૂર્તિપૂજક જૈનોની જય હો જય હો એવા અવાજ સાથે સભા બરખાસ્ત થઇ. ત્યાંથી વિહાર કરી પૂજ્યપાદ ગુરૂદેવ વિજયાનંદસૂરીશ્વરજી આત્મારામજી મહારાજની સાથે વિ. સં. ૧૯૪૭ નું ચોમાસુ પટ્ટી મુકામે કર્યું હતું.

દયા ધર્મનો ઉપદેશ.

ત્યારબાદ પંજાબના કેટલાક નાના નાના ગામોમાં ફરી દયા ધર્મનો ઉપદેશ આપતા અનેક જીવોને તારતા તરણતારણ ગુરૂદેવ તારક મહાવીરદેવની તારક વાણીના વિલાસને વિસ્તારતા ગુજરાનવાળાની નિકટ પધાર્યા. ત્યારે ઉક્ત મહાત્મા ગુજરાનવાલા પધારે છે એવા સમાચાર મળતા ભાવિક શ્રાવકોએ ભવ્ય સત્કાર કર્યો હતો. મરૂદેશમાં કલ્પવૃક્ષ મલતાં જેમ આનંદ થાય તેવો આનંદ ત્યાંની પ્રજાએ તે સમયે અનુભવ્યો, યોગ્ય પુરૂષોનું સન્માન કરનાર પણ યોગ્યજ હોય છે. વર્ષાઋતુની નિકટતાના કારણે અત્રેના શ્રાવકોનો ચાતુર્માસાર્થે આગ્રહ થતાં ભાવી

मांसाशिनो नास्ति दयासुभाजां,
दयां विना नास्ति नरस्य पुण्यं;
पुण्यं विना याति दुरंतदुखं:,
संसारकान्तारमपास्त पारं ॥१॥

' માંસાહારીઓમાં દયા હોતી નથી. જ્યારે જ્યારે કોઇપણ જીવને જુવે ત્યારે તે જીવનું માંસ ખાવાની મરજી થઈ જાય છે. એટલે તેવા ાના દિલમાં દયા નથી હોતી અને દયા વિના પ્રાણી પુણ્ય ઉપાર્જન થી કરી શકતો અને પુણ્ય વિના જેનો પાર નહિ એવી સંસાર અટ-ામાં રખડપટ્ટી કરે છે.

પૂજ્યશ્રીની પંજાબી મિશ્ર જુસ્સાદાર હિંદીભાષા હતી એટલે જુસ્સાદાર ભાષામાં બોલ્યા.

" जब तुम्हारे पांवमें एक कांटा लग जाता है, तब तुम लोगोंको कितनी बडी भारी तकलीफ हो जाती है. और उस वख्त तुम घबडा जाते हो. तब जिन जीवोंपर कुहाडीयोंके प्रहार करते हो उनजीवोंकी क्या दशा होती होगी ? उसका जरा विचार करो. जो लोक अपने क्षणिक स्वादके लिये दुसरे जीवोंको मार रहे है. उनके शिरपर परलोकमें सोलह सोलह अंगुलके पोलह (जुत्ते) पडेंगे शिर टुट जायगा. और हड्डीयें निकल आयगी. लोहु लुहान चहेरा हो जायगा. जरा रहेम रक्खो कि जिससे परलोकमें भला हो " ... ...

આવી રીતે લગભગ એક કલાક સુધી ચાલી રહેલી જોશભર હિંસા-સાગર નિસ્તારિણી અને દયા વિસ્તારિણી વાણીના પ્રભાવે સરદારજીની આંખોમાંથી ટપક ટપક અશ્રુ પડવા લાગ્યાં. અંતમાં વ્યાખ્યાન પુરૂ થયું, અને સરદાર ઉભા થઈ પૂજ્ય ગુરૂદેવ સામે ...ડી બોલી ઉઠયા કેઃ-

વિશેષ લાભને જોઈ વિ. સં. ૧૯૪૮ માં અત્રેજ ચાતુર્માસ [illegible] ચાતુર્માસમાં ધર્મોપદેશ હૃદયદ્રાવક ચાલતો હતો. જે ઘણા [illegible] હૃદયદાહોને શાન્ત કરવામાં સુધા તુલ્ય નિવડ્યો. હંમેશાં [illegible] સૂત્રસ્થાને ઉત્તરાધ્યયન અને ભાવનાધિકારે બ્રહ્મદત્તનું ચરિત્ર [illegible] શ્રોતાઓની ભીડ દિન પ્રતિદિન વધતી ગઇ. દેશનામાં અપૂર્વ રસ [illegible] તથા મેઘધ્વનિ જેવી ગંભીર વાણીની મીઠાશને લીધે કેટલાક [illegible] દયાળુ બનતા તે જોઇ ત્યાંના આગેવાન શ્રાવકોએ ગુરૂદેવને વિનંતી [illegible] સાહેબ અત્રે એક સમૃદ્ધ કુટુંબી ઇચ્છરાસિંહ નામના સરદાર વસે છે, [illegible] પોતાના હાથે કુહાડીથી રોજ પાંચ સાત મોટા જાનવરોને ચીરી નાખે છે [illegible] પચ્ચાસ જેટલા કુટુંબના માટે માંસાહારની રસવતી તૈયાર થાય છે. [illegible] આગેવાન સુધરી જાય તો એક વર્ષમાંજ લગભગ અઢી હજાર [illegible] જાન બચી જાય, એ અતિ લાભનું કારણ છે. પૂજ્ય ગુરૂદેવ કમળવિજ[illegible] મહારાજે કહ્યું કે જ્યારે વ્યાખ્યાન ચાલતું હોય ત્યારે તમો [illegible] પ્રકારે તેઓને વ્યાખ્યાનમાં લાવો તો કામ બની જશે. પૂજ્ય ગુરૂદે[illegible] વાત તે સૌના ધ્યાનમાં ઉતરી ત્યાર પછી તેઓ અવસર [illegible] [illegible] હતો. કોઇ એક દિવસે જ્યારે [illegible] [illegible] પૂજ્ય ગુરૂદેવે શરૂ કીધી હતી. ત્યારે પૂર્વોક્ત [illegible] [illegible]

[illegible]

मांसाशिनो नास्ति दयासुभाजां,
दयां विना नास्ति नरस्य पुण्यं;
पुण्यं विना याति दुरंतदुखः,
संसारकान्तारमपास्त पारं ॥१॥

ાહારીઓમાં દયા હોતી નથી. જ્યારે જ્યારે કોઇપણ જીવને જુવે તે જીવનું માંસ ખાવાની મરજી થઈ જાય છે. એટલે તેવા લમાં દયા નથી હોતી અને દયા વિના પ્રાણી પુણ્ય ઉપાર્જન ી શકતો અને પુણ્ય વિના જેનો પાર નહિ એવી સંસાર અટ- ભ્રમણ કરે છે.

યશ્રીની પંજાબી મિશ્ર જુસ્સાદાર હિંદીભાષા હતી એટલે જુસ્સાદાર બોલ્યા.

जब तुम्हारे पांवमे एक कांटा लग जाता है, तब तुम ो कितनी बडी भारी तकलीफ हो जाती है. और उस वख्त चडा जाते हो. तब जिन जीवोंपर कुहाडोयोंके प्रहार करते तजीवोंकी क्या दशा होती होगी ? उसका जरा विचार करो. ोक अपने क्षणिक स्वादके लिये दुसरे जीवोंको मार रहे है. शिरपर परलोकमें सोलह सोलह अंगुलके पोलह (जुत्ते) शिर टुट जायगा. और हड्डीयें निकल आयगी. लोहु लुहान ा हो जायगा. जरा रहेम रक्खो कि जिससे परलोकमें हो ”

... ...

આવી રીતે લગભગ એક કલાક સુધી ચાલી રહેલી જોશભર હિંસા- ; નિસ્તારિણી અને દયા વિસ્તારિણી વાણીના પ્રભાવે સરદારજીની ામાંથી ટપક ટપક અશ્રુ પડવા લાગ્યાં. અંતમાં વ્યાખ્યાન પુરૂ થયું, સરદાર ઉભા થઈ પૂજ્ય ગુરૂદેવ સામે હાથ જોડી બોલી ઉઠ્યા કેઃ—

" साहिब ये पोले (जुत्ते) तो मेरे शिर ही पडे."

<u>गुरुदेव</u>–" नही सरदारजी आपके शिरपर काहेको पडें, जो [illegible]
काम करता हो उसके शिरपर पडे."

<u>सरदार</u>–" हजुर येह तो सब भावडे (श्रावक) लोग है. [illegible]
येलोग तो ऐसा काम करते ही नहीं. करनेवाला [illegible]
मेंहीथा इसलिये ये पोले मेरे शिरपरही समजे [illegible]

<u>गुरुदेव</u>–" जब ऐसा है तब तो आप इस काम को छोड [illegible]
और भविष्यका अभीसे सुधारा कर लिजिये [illegible]
कैसे पड सकते हैं."

<u>सरदार</u>–" साहिब अब से लेकर जब तक जीवुंगा तबतक [illegible]
हार नहीं करुंगा, और कुहाडीसे सात सात [illegible]
रोजाना फाडना छोड दुंगा. सब प्राणीयोंकी [illegible]
पालुंगा. आजके दिनको मैं बडा ही पवित्र मान[illegible]
आज मेरे भाग्योदयने जोर कियाकि आप [illegible]
दर्शन हुए. और मेरे जैसे घोर हिंसकका आजसे [illegible]
उद्धार हुआ."

[illegible]

ખ્યાનો સંભળાવી તે ઘાતક પ્રવૃત્તિનું પુનઃ દલન કરી દીધું હતું. જેની ઊંડી અસરથી મહારાજશ્રી મુલતાન ચોમાસું કરવા જવાના હતા, તેમને રોકવાને આખાય નગરના મોટા મોટા આગેવાનોનું એક વિજ્ઞપ્તિ પત્રક વિજયકમલસૂરીશ્વરજી મહારાજ ઉપર ગુજરાત દેશમાં મોકલ્યું હતું. અને ગુજરાનવાળામાં બ્રહ્મ અખાડામાં તથા માનસિંહજીના બાગમાં એવા રોચક વ્યાખ્યાનો કરાવ્યાં હતાં. કે જે વ્યાખ્યાનોનું સ્મરણ હજુ સુધી ત્યાંની પ્રજાને તાજું છે. આવી રીતે પરમોપકારમાં પરાયણ ગુરૂદેવે વિ. સં. ૧૯૪૮ નું ચોમાસું પુરૂં કરી ત્યાંથી વિહાર કરી પપણાખા નામના ગામમાં પધાર્યા. ત્યાં આગળ વ્યાખ્યાનમાં મુસલમાનો પણ આવવા લાગ્યા. એક દિવસ અસંત દયાની લાગણી પ્રેરનારૂં વ્યાખ્યાન સાંભળી મુસલમાને માંસાહારનો નિયમ માગ્યો. મહારાજશ્રીએ ખુલાસો કરવા પુછયું કે બકરીઈદ આદિ તમારા પર્વના દિવસો આવશે ત્યારે તમારાથી રહી શકાશે નહિ. માટે વિચાર કરી લ્યો, તે વખતે મુસલમાનભાઈએ જવાબ આપ્યો કે સાહેબ ! બકરીઇદના ઠેકાણે મારીઇદ થઈ જશે તો પણ હું તેવું કામ નહીં કરૂં. આવી દૃઢભાવના જોઇ તેને પચ્ચખ્ખાણ કરાવ્યાં. ત્યાંથી કિલ્લા દેદારસિંહ નામના ગામમાં પધાર્યા. ત્યાં આગળ પણ પ્રતાપસિંહ નામના સરદારને જીવદયાનો બોધ આપી માંસાહારની સખત કુટેવથી બચાવ્યો. માંસાહારની આદત હોવાથી તેના ત્યાગ પછી સરદારનાં શરીરે અનેક તરેહની વિકૃતિયો દેખાવા લાગી છતાંય પૂજ્ય ગુરૂદેવની દેશનાથી આર્દ્ર થયેલ હૃદયમાં તે પાપ કરવાનો પુનઃ વિચાર સરખોય ન ઉદ્ભવ્યો. બલિહારિ મહાત્માઓની વાણીની કે જેની આવી સદૈવ-સ્થાયી અસર થાય છે. એક વખત સરદારના ઘેર પુત્રીના લગ્નનો પ્રસંગ આવ્યો. ક્ષત્રિયોની જાન આવી. તે લોકોએ સરદારની પાસેથી માંસનું ભોજન લેવા ઘણીજ પ્રેરણા કરી, પરંતુ સરદારજી એકના બે ન થયા અને સાફ સાફ સંભળાવી દીધું. કે તમે ઉમદામાં ઉમદા મિષ્ટાન્ન માગો, ભલે જેમાં ગમે તે ખર્ચ થાય તેવું ભોજન આપીશ. આ વાતમાં જરાએ વાંધો નથી, પરંતુ માંસનું ભોજન તો હું નહિ આપી શકું કારણકે મેં જૈનગુરૂ કમલવિજયજી

મહારાજ પાસે નિયમ લીધેલો છે. બલિહારી ગુરૂદેવની વાણીની જે નહિ બસ્ત નેમનાથજીની જાનમાં ન્હોતો તે બંદોબસ્ત આ વાણીના પ્રતાપસિંહજીને ત્યાં થયો હતો. સરદાર જીવ્યા ત્યાં સુધી મહારાજનું સ્મરણ ભૂલ્યા ન્હોતા. ત્યાંથી વિહાર કરી વિ. સં. ૧૯૪૯ નું ચોમાસું સનખતરામાં રહ્યા. ત્યાં એક મંત્રવાદી અડદનાદાણાઓના દગ્ધા મારીના કોરા ઘડાને ઘૂમાવતો હતો. અને આખા ગામને આ અજાયબી ઉત્પન્ન કરી હતી. લોકોએ મહારાજશ્રી પાસે તેની તારીફ મહારાજ સદૈવના અધ્યાત્મી હોવાથી એવી વાતોથી દૂર રહેતા, જ્યારે ટાયમે કહ્યું કે મારી પાસે તેનું કામ કરી બતાવે. ત્યાર પછી કારીમરી કેવી છે, તે વિષયમાં મન બાંધુ. તમારા કહેવાથી હું તે મહત્વ આપી શકતો નથી, ઉત્તરમાં તે મનુષ્યને પણ મહારાજની વાત સાંભળી અભિમાન આવ્યું અને મહારાજશ્રીની પાસે ઉપાશ્રયે આવી પોતાનું બળ અજમાવવા માંડ્યું, ઘણીએ મહેનત કરી પરંતુ [illegible] ગુરૂદેવ આગળ ચાલ્યો નહિ. લોકોમાં ગુરૂદેવની કીર્તિ [illegible] અને તેથી જૈનેતરો વ્યાખ્યાન સાંભળવા આવવા લાગ્યા. [illegible] માંસાહારની પ્રવૃત્તિ જૈનેતરોમાં જોરશોરથી ચાલતી હતી [illegible] મહારાજશ્રીના વ્યાખ્યાનથી મોટો સુધારો થયો. વિ. સં. ૧૯૫૦ નું ચોમાસું [illegible] કીલામાં કરી. વિ. સં. ૧૯૫૧ નું મારવાડમાં [illegible] ત્યાંથી વિહાર કરી વિ. સં. ૧૯૫૨ નું ચોમાસું ગુજરાનવાલા [illegible] પંજાબમાં કર્યું ત્યાં [illegible] પોતાની અનહદ ઉપાધિથી [illegible] પંજાબમાં પુનઃ વિહાર કર્યો. જે વેળા મહારાજશ્રી [illegible] તે કરી પણ વિસરતા નહિ. [illegible] ૧૯૫૩ નું ચોમાસું [illegible]

[illegible]

ઝાલાવાડમાં ધર્મની સારી પ્રગતિ થઈ. વિ. સં. ૧૯૫૫ નું ચાતુર્માસ મ્હેસાણામાં કર્યું. જ્યાં ધર્મની પ્રભાવના ઘણી સારી થઈ હતી, ઉઠે ચોમાસે વિજાપુર તરફ વિહાર કર્યો. રસ્તામાં પાટીદારો આદિ બીજા ધર્મના માણસોને દયા ધર્મનો ઉપદેશ સંભળાવતા અને ક્ષેત્રમાં આગ નહિ સળગાવવા આદિના નિયમો આપતા વિજાપુર પધાર્યા. ત્યાં નારવાળા હાથીભાઇને માગસર મહીનામાં દીક્ષા આપી. નામ મુનિશ્રી હિમ્મતવિજયજી રાખવામાં આવ્યું, ત્યાંથી ખેરસદ થઈ ખેડાસર જતાં ત્યાં પણ નારના નાથાભાઇને દીક્ષા આપી. નામ મુનિશ્રી નેમવિજયજી રાખવામાં આવ્યું. ત્યારપછી ઘણા સમારોહથી વડોદરામાં પ્રવેશ કર્યો. ત્યાં અશાડ શુદ ૧૧ ને દીવસે નારના ઉમેદભાઇને દીક્ષા આપી. નામ મુનિશ્રી ઉત્તમવિજયજી રાખવામાં આવ્યું. અને મુનિશ્રી હિમ્મતવિજયજીના શિષ્ય કર્યા. અને વિ. સં. ૧૯૫૬ નું ચોમાસું વડોદરામાંજ કર્યું. દુકાળ હોવાથી પીડાતા જીવોને અનાજ તથા ઘાસ આપવાથી થતા ફાયદાઓનું વર્ણન કરી, હજારો રૂપીયા જીવદયામાં અપાવરાવ્યા. ચોમાસા પહેલા શેષાકાળમાં પણ દુકાલના કારણે નાના ગામોમાં લોકોને ઉપદેશ આપી. પશુઓની ઘાસ સંબંધી તંગીને ઉપદેશદ્વારા દૂર કરાવી સેંકડો મરતા પ્રાણીઓને બચાવરાવ્યા હતા. વડોદરાનું ચોમાસું પુરૂં થયે. વિ. સં. ૧૯૫૭ના કાર્તિક વદી છઠ્ઠને દિવસે એક મારવાડના નાની ઉમ્મરના ભાઈને દીક્ષા આપી. હાલ તેઓ મુનિશ્રી લાવણ્યવિજયજીના નામથી પ્રખ્યાત વિદ્વાન છે. અને સારૂં સારૂં સંભળાવનાર બેપરવા રહેનાર સારા વ્યાખ્યાતા છે.

પ્રકરણ ૩ જું.

શ્રી વિજયાનંદસૂરિ વર્ણન.

શ્રી મદ્વિજયાનંદસૂરીશ્વરજી મહારાજના નામથી [illegible] અજાણ છે. તેઓશ્રીનુ મશહુર નામ શ્રી આત્મારામજી મહારાજ હતું, જેઓનો વિ. સં. ૧૮૯૩ ના ચૈત્ર [illegible] થયો હતો. જેમનું તપતુ લલાટ ભલભલા માણસને મોહ ઉપજાવતું. શીખ ધર્મમાં પેદા થયેલા હોવાથી તેમના પંથનો મોટો ધર્મગુરુ [illegible] મોટી, આ બાળકને લેવા લલચાયો. આત્મારામજીના પિતા ગણેશચંદ્ર [illegible] માતા રૂપાદેવીપાસે તે મોટાએ યાચના કરી કે અમને તું આ [illegible] પરંતુ આવા પુત્ર રત્નને કોણ આપી શકે ! છેવટે પ્રપંચ [illegible] પિતાને દગાથી (મરકારી) હાથપેચમાં સપડાવી [illegible] [illegible] કર્યો. પરંતુ નસીબમાં હુશિયાર હોવાથી તેમાં [illegible] [illegible] પુત્ર આત્મારામને [illegible] નિરાગી જોધમલ નામના [illegible] [illegible] હતો. અને તેના [illegible] [illegible] [illegible] સં. ૧૯૧૦ મા આત્મારામજીને [illegible]

[illegible]

ન્યાયાંભોનિધિ સદ્ધર્મોદ્ધારક—

જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયાનંદ સૂરીશ્વરજી (આત્મારામજી) મહારાજ.

બી. પી. પ્રેસ—પાલીતાણા.

સારા ગ્રંથો લખ્યા છે, જેમને પાલીતાણામાં સં. ૧૯૪૩ ના કાર્તિક માસમાં વીશ હજાર મનુષ્યોએ ભેગા મળી આચાર્ય પદ સમર્પણ કર્યું હતું. ત્યારથી તેઓ વિજયાનંદસૂરીશ્વરના નામથી ખ્યાતિ પામ્યા. તેઓની કાર્કિદીનું વર્ણન પ્રથમ પણ કેટલુંક આવી ગયું છે, એટલે અધિક લંબાણ નથી કરતા તેઓશ્રીએ ઠેકાણે ઠેકાણે જૈનધર્મનો વિજય વાવટો ફરકાવ્યો હતો.

કોઇપણ કુમતનો પ્રચાર તેમને મન વિષ વેલો માલમ પડે તો તેને ઉખેડવા પોતાનાથી બનતું કરતા. મિથ્યાત્વની પુષ્ટિ તેમને મન વિષપાન જેવી હતી. જો આ ગુરૂના આવા ગુણને તેમના સર્વ શિષ્યોએ સ્વીકાર્યો હોત તો આજે સમયવાદી અને સિદ્ધાન્તવાદી જેવા બે ભેદો તેમના અનુયાયીમાં દેખાય છે અને તે કારણે દ્વિધારૂપમાં મંડળો વ્હેચાઈગયાં છે. તેમ ન બનત અને પૂર્ણ ઐકયતા રહેવાથી જગતભરમાં ગુરૂદેવનો સંઘાડો અત્યારે જે ઉચ્ચતા ભોગવી રહ્યો છે તેનાથી સહસ્ત્રગુણી ઉચ્ચતા ભોગવત. આ ઉપકારી પુરૂષે ઠેકાણે ઠેકાણે પ્રતિષ્ઠાઓ કરાવી. વિ. સં. ૧૯૫૨માં સનખતરામાં લગભગ ત્રણસોપ્રભુબિમ્બોની અંજનશલાકા કરાવી. ગુજરાનવાલા જવાની તૈયારી કરી. સનખતરાથી વિહાર કર્યો રસ્તામાં સ્થાનકવાસીઓનું ગામ પસરૂર આવ્યું, ત્યાં જલાભાવ અને સ્થલાભાવ જેવું બન્યું, જેઠ મહીનો, પુષ્કલ ગરમી, મીઠા પાણીનો અભાવ, તથા સંકોચિત સ્થાન મળવાથી સારા સ્થાનનો પણ અભાવ એટલે ત્યાંથી બરાબર અઢી વાગે પૂર્ણ ગરમીમાં વિહાર કર્યો. આગલના ગામમાં જ્યાં રાત રહ્યા તે રાત્રે તબીયત બગડી. સવારમાં કાંઈક ઠીક હોવાથી વિહાર લંબાવ્યો ગુજરાનવાલામાં જેઠ શુદ પાંચમના દિવસે અપૂર્વ ઠાઠમાઠથી પ્રવેશ મહોત્સવ થયો. જેઠ શુદ પાંચમનો દિવસ ગુજરાનવાલામાં પ્રવેશનો અને સ્વર્ગમાં પ્રવેશનો સાતમનો દીવસ નિયત થયેલો હતો. ત્યાંના લોકો જાણતા હતા કે ગુરૂદેવ ચોમાસું અહીંઆં પધાર્યા તેથી ઘણું ઘણું જાણવાનું મળશે. બહારથી દર્શન માટે આવતા હજારો લોકોના દર્શનનો લાભ મળશે. આવી આવી વિચારણામાં ગાંડા ઘેલા બની ગયા હતા. કારણ કે ન્યાયાંભોનિધિ શ્રીમદ્ વિજયાનંદસૂરીશ્વરજી મહારાજ એટલે પંજાબીઓને માટે એક ભગવાન

જેવા પરમોપકારક મહાપુરૂષ મનાતા. કેમકે તેમનો તેમના ઉપર ઉપકાર હતો અને તે ભૂલાય તેવો ન હતો. એવા મહાપુરૂષ ગામમાં પધાર્યા એટલે હર્ષનો સાગર કેમ ન ઉભરાય ? તેમની પ્ર[illegible] શ્રવણ કરી, મેઘથી ચાતકની જેમ ભવ્યાત્માઓ અતિ હર્ષિત થતા. જે મહાત્માએ પોતાના જીવનમાં અજ્ઞાનતિમિર ભાસ્કર, ચિકાગો [illegible] નવતત્વ, સમ્યક્ત્વશલ્યોદ્ધાર આદિ ગ્રન્થો રચી ઉચ્ચ સાહિત્ય [illegible] સમર્પણ કર્યું હતું. અમેરીકાના અનેક વિદ્વાનો પણ તેઓના [illegible] શ્રવણ કરી શંકાઓથી રહીત બન્યા હતા, અને પૂજ્યપાદશ્રી [illegible] સ્થાનપર તેમજ ધર્મના ઉચ્ચ જ્ઞાન માટે અદ્ભુત સન્માન [illegible] દેશ વિદેશમાં પણ જેઓની કીર્તિ અસ્ખલિતપણે ફેલાઈ હતી. [illegible] આવેલા ચિકાગોમાં સમસ્ત ધર્મની પરિષદ ભરાતાં ત્યાંના [illegible] આ મહાત્માને આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું હતું. પરંતુ [illegible] એટલે દૂર સુધી આવી શકે નહિ કારણકે, તેવા પ્રકારની [illegible] નહીં માટે [illegible] પણ પોતાના તરફથી બેરીસ્ટર વીરચંદ [illegible] પોતાના પ્રતિનિધી તરીકે મોકલવામાં આવ્યા હતા, અને [illegible] ત્યાં જઈને પૂજ્ય મહાત્માશ્રી આત્મારામજી મહારાજશ્રી[illegible] [illegible] [illegible] હતું દૂર દૂરના [illegible] પણ તેમ[illegible] અને [illegible] ગણાતી હતી. [illegible]

[illegible]

આ વાતના સમાચાર મળતા પ્રતિદેશ, પ્રતિનગર, પ્રતિગામની જનતા શોક સાગરમાં મગ્ન બની જગતના એક અદ્વિતીય સત્પથ દર્શક સત્પુરૂષ ચાલ્યા જાય ત્યારે વજ્ર જેવા હૃદયો પણ પીગલી જાય છે. જેઠ શુદ આઠમના દિવસે જબ્બરજસ્ત ધામધૂમની સાથે તેઓશ્રીનો અગ્નિસંસ્કાર થયો. જેમના દેહાવસાનના નિમિત્તે અષ્ટાહ્નિકા મહોત્સવો ગામે ગામ શરૂ થયા. આ મહાત્માના સ્વર્ગગમનના મહોત્સવો અમદાવાદ શહેરમાં એકમાસ સુધી ચાલ્યા, દરેક અઠ્ઠાઈમહોત્સવની સમાપ્તિમાં ઘણીજ ધામધુમથી પ્રભુની રથ યાત્રાઓ અમદાવાદમાં થઇ હતી, જ્યારે જ્યારે રથ યાત્રાઓ થતી ત્યારે અમદાવાદ શહેર એવું સુંદર રીતે શણગારવામાં આવતું હતું કે જેને જોઈ અમરાવતીનો અનુભવ થતો હતો. અત્યારે પણ તે વાતને જાણનારા વૃદ્ધો કહે છે કે આવા જબ્બરજસ્ત મહોત્સવો કોઇપણ મહાત્મા પાછળ થયા નથી. આવા સેંકડો ઠેકાણે થયેલા મહોત્સવો તે મહાત્માના અનુપમ પુણ્યને સાબિત કરે છે. ધન્ય છે. તે મહાત્માની અનુપમ પૂણ્યાઇને ધન્ય છે.

પદાર્પણ વિચારણા.

હવે વિજયાનંદ સૂરીશ્વરજી મહારાજના સ્વર્ગગમન પછી તે[illegible] પાટે કોને સ્થાપવા તે વિષયમાં આત્મારામજી મહ[illegible] સંઘાડાના સર્વ સાધુઓએ લાંબી વિચારણા ચલાવી. [illegible] પુરુષને આચાર્યપદે સ્થાપન કરવા એ કાંઈ નાનુંસૂનું [illegible] આચાર્યની પાટ એટલે તીર્થંકર મહારાજની પાટ. આચાર્ય [illegible] એટલે જાણે પ્રભુ મહારાજના ઠેકાણે કહેવાય. તેવા પુરુષ પૂર્ણ [illegible] જોઈએ. એવા યોગ્ય પુરુષ મળે તોજ પાટ આપનાર અને [illegible] કલ્યાણ થઇ શકે છે. અન્યથા ઉભયના ઉભયભ્રષ્ટ બને છે. [illegible] વિષયની વિચારણા લગભગ પાંચ વર્ષ સુધી ચાલી હતી [illegible] વિજયાનંદસૂરિજી મહારાજના ભક્ત શ્રમણ સંઘ તથા શ્રાવક [illegible] કમલવિજયજી મહારાજને આચાર્યપદ આપવાનો નિર્ણય [illegible] [illegible] શ્રી કમલવિજયજી મહારાજ આચાર્ય પદ [illegible] તેમાં અનંત ખુશી હતી પરંતુ ઉક્ત મહાત્માથી આ વાતને [illegible] [illegible] આ પણ કારણ હતું.

આચાર્યપદાર્પણ.

[illegible]

ગ્રામાનુગ્રામ વિચરતા અને ઉપકાર કરતાં પૂજ્ય ગુરૂદેવ પાટણની નજીક પધાર્યા. પાટણ એટલે ધર્મપુરી, પાટણ એટલે એકસોઆઠ ગગનચુમ્બિ જીનમંદિરોથી મંડિત પુરાતન ભવ્યસ્થાન, પાટણ એટલે ? જૈનધર્મના પ્રખર ક્રિયોદ્ધારક ચૈત્યવાસનું ઉન્મૂલન કરનાર શ્રીમાન્ વર્ધમાનસૂરિ તથાજીનેશ્વરસૂરિ તથા કુમારપાળ મહારાજા પ્રતિબોધક શાસન સ્થંભ, વ્યાકરણ, કાવ્ય, કોષ, અલંકાર, અને ન્યાય આદિ સાહિત્યોના સર્જનહાર શ્રીમાન્ હેમચંદ્રાચાર્ય મહારાજાના પવિત્ર ચરણકમલથી પાવન થયેલી પવિત્ર ભૂમિ. એટલે તે ભૂમિના શ્રાવકો ગુરૂ પ્રવેશનો અપૂર્વ મહોત્સવ કરે તેમાં આશ્ચર્ય શું ? પૂજ્ય શ્રી કમલવિજયજી મહારાજ આવતી કાલે પાટણમાં પધારશે તે વાત જાણી આખાય શહેરમાં હર્ષનો પાર રહ્યો નહિ. સર્વજનના મુખ પ્રફુલ્લિત થયા. પાટણ શહેરના તમામ બજારોને એવા સુંદરરીતે શણગાર્યાં કે તે વખતે પાટણ ઇન્દ્રપુરીનું દશ્ય ખડું કરતું હતું. ગીત, નૃત્ય, વાદ્યાદિ સામગ્રીથી મહારાજશ્રીનો અદ્વિતીય સત્કાર પૂર્વક પ્રવેશ કરાવ્યો. ઉપાશ્રયમાં પધારી પૂજ્ય ગુરૂદેવે મેઘ ધ્વનિસમાન ધર્મદેશનાવડે ભવ્યોનાં અંતઃકરણોને ધર્મથી રંજીત બનાવ્યાં, આ વખતે મહારાજશ્રીની પવિત્ર શીતલ છાયામાં પૂજ્ય શ્રીમાન્ વીરવિજયજી મહારાજ તથા કાન્તિવિજયજી મહારાજ આદિ આત્મારામજી મહારાજના પ્રસિદ્ધ સાધુઓ સપરિવાર સેવામાં બિરાજતા હતા. તેઓ સર્વેએ મળી મહારાજશ્રીને આચાર્યપદ અર્પણ કરવા અને સમુદાયના નાયક તરીકે બનાવવા ઘણોજ આગ્રહ કર્યો.

તેઓશ્રીએ તે વાતનો સાફ ઇન્કાર કર્યો અને કહ્યું કે તમારામાંથી કોઈપણ આચાર્ય બને તેને હુ માનવા તૈયાર છું. પરંતુ હું પોતે આચાર્ય બનવા નથી માગતો. ત્યારે પૂજ્ય વીરવિજયજી મહારાજ તથા કાન્તિવિજયજી મહારાજ આદિ મુનિવરોએ કહ્યું કે આખાય સંઘાડામાં આપશ્રીજ આ પદને લાયક છો. અને મુનિરાજશ્રી ચારિત્રવિજયજી મહારાજ તથા મુનિરાજશ્રીપ્રમોદવિજયજી મહારાજ આદિ આપશ્રીથી દીક્ષા પર્યાયમાં મોટા હોવા છતાં પણ આપશ્રીને આચાર્યપદવી આપવાને માટે સહીઓ આપી છે. તેમજ મુનિશ્રી વલ્લભવિજયજી આદિ અન્ય બધા મુનિઓની સંમતિ આપ-

શ્રીનેજ આચાર્યપદ આપવાની છે. માટે આપને માનવું પડશે. દેવ[illegible] ચરિત્ર નાયકે તે વાત કબુલ ન કરી. બીજે દીવસે મહારાજશ્રી [illegible] જવા ઉપાશ્રયથી બહાર નિકળ્યા ત્યારે મુનિશ્રી કાન્તિવિજયજી [illegible] ચરિત્ર નાયક પૂજ્યશ્રીની તરપણી ઉપાડી સાથે જંગલમાં [illegible] ઘણીજ આગ્રહભરી વિનંતિ પદ સ્વીકારવા કરી, તોપણ મહા[illegible] તરફથી અસ્વીકાર થતાં મુનિશ્રી કાન્તિવિજયજી મહારાજની આં[illegible] પાણી આવી ગયાં. આ વાત જોઇ તે દયાળુ પુરૂષે હાર્દિક [illegible] આધીન થઇ કહ્યું કે મુનિશ્રી વીરવિજયજી ઉપાધ્યાયપદ અને તમે [illegible] પદ લેવું સ્વીકારો તો હું તે વાત તમારી આગ્રહની ખાતર [illegible] સ્વીકારીશ. આ વાતથી આખાય શેહેરમાં તથા સાધુમંડળમાં હ[illegible] ઉભરાવાં. પ્રયત્નથી પોતાના ઇષ્ટની સિદ્ધિ થતાં જેને હર્ષ ન [illegible] સર્વની સંમતિથી સમહોત્સવ આચાર્યપદ અર્પણ કરવાનું મહો[illegible] જાયું. અનેક નગરોમાં તથા ગામોમાં કંકોત્રીદ્વારાએ સમાચાર [illegible] પાટણમાં મહાન માનવગણ એકત્રિત થયો. પરમપૂજ્ય ચરિત્ર [illegible] આચાર્યપદવીના મહોત્સવમાં, આખા ઉપાશ્રયમાં અનેક પ્રકારે [illegible] રંગરાગી ઝુમ્મરો, તોરણો, વાવટાઓ, તથા જુદા જુદા દેખાવ[illegible] ઓ અને જેની બહેતર સુંદર દેખાવથી આચાર્યપદ અર્પણ કરવા[illegible] [illegible] કરવામાં આવ્યું હતું. વિ. સં. ૧૯૫૧ના મહા [illegible] [illegible] દિવસે [illegible] મુહૂર્તમાં સંઘ. માંડવી તથા [illegible]

ન્યાયાંભોનિધિ જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયાનંદ સૂરીશ્વરજી (આત્મારામજી)
મહારાજના અદ્વિતીય પટ્ટાલંકાર —

સદ્ધર્મરક્ષક—નિઃસ્પૃહ ચૂડામણિ જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્
વિજયકમળ સૂરીશ્વરજી મહારાજ.

બા. પા. ... રીનાણા.

અસરકારક હૃદયદ્રાવક વ્યાખ્યાન આપ્યું હતું. જેના શ્રવણથી લોકોને
થયો કે આ મહાત્મા જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયાનંદસૂરીશ્વરજી
જની પાટને દીપાવશે. આચાર્યપદવીની ખુશાલીમાં કેટલાક સ્થળોમાં
હૈક મહોત્સવો થયા, અને કેટલેક ઠેકાણે ગરિબોને અનેક પ્રકારના
અપાયાં, તેમજ કેટલેક ઠેકાણે સહર્ષ શ્રાવિકાઓની મંડલીઓ
મય સુગીતો ગાવા લાગી. અખિલ જૈન સંઘમાં નિર્વિઘ્ન આ-
પદનું કાર્ય થવાથી ઘણોજ આનંદ પ્રવર્ત્યો હતો તે તેમના અભિનંદન
ચારથી જણાતું હતું. પાટણનો સંઘ હાથમાં આવેલા આ અમુલ્ય
જવા કેમ દે! તરતજ ત્યાંના સંઘમા આગેવાનોએ મળી, ચાતુ-
ર્થે અત્યંત આગ્રહ ભરી વિનંતિ કરી. દયાળુ આચાર્ય દેવેશે તેમની
ક્તિને માન આપી. વિ. સં. ૧૯૫૭ નું ચોમાસું ઉપાધ્યાય શ્રી વીર-
યજી મહારાજ તથા પ્રવર્તક શ્રી કાન્તિવિજયજી મહારાજ આદિ
ળા સાધુ સમુદાય સાથે ત્યાંજ રહ્યા. ચોમાસામાં આચાર્યદેવની
દેશના સાંભળવાને એટલી બધી શ્રોતાઓની ભીડ જામતી, કે
વાનુ સ્થાન પણ મુશ્કેલીથી મળતું હતું.

<u>પૂર્વ શિષ્યરત્નની પ્રાપ્તિઃ—</u>

ત્યારબાદ આચાર્યશ્રીએ વિશેષ લાભનું કારણ જાણી, પાટણથી
હાર કરી અનેક ગામોમાં ઉપકાર કરતાં ધર્મોપદેશામૃતનું પાન કરાવતાં
ણસા ગામમાં સસત્કાર પધાર્યા. તત્રસ્થ શ્રાવક વર્ગની ચાતુર્માસાર્થે
જ્ઞપ્તિ થતાં ત્યાંજ વિ. સં. ૧૯૫૮ નું ચોમાસું થયું. ચાતુર્માસમાં
નેક પ્રકારની ધર્મક્રિયાઓ ગુરૂદેવના ઉપદેશદ્વારાએ થવા પામી. જીવ-
ાના, પુણ્યક્ષેત્રોના, જ્ઞાનોદ્ધારના તથા દીનોદ્ધારના અનેક સુકૃત્યો થયાં.
તિદિન મહારાજશ્રીની દેશના જાણે સાક્ષાત્ ગંગાજ વહેતી ન હોય તેવી
તે અનેકોના ત્રિવિધ તાપોને શાંત્વન કરતી હતી. ભાગ્યવંતોને અત્યંત
ીદારવાળી, વૈરાગ્યવાહીની આચાર્ય દેવેશનીગંભીર દેશના ઘણીજ
પ્રિયતમ થઇ પડી હતી. તેને પુનઃ પુનઃ શ્રવણ કરવા ત્યાંની જનતા

ઉત્સુકજ રહેતી હતી. ત્યાં બાલશાસન ગામથી ભણુદ ક્રોશ [illegible]
દીક્ષાભિલાષી લાલચંદભાઇ નામના ઓગણીસ વર્ષની ઉમરે [illegible]
વૈરાગ્યવાહીની દેશના દ્વારાએ દીક્ષા લેવા ઉત્કંઠિત બનાવ્યા. [illegible]
કહ્યું કે દીક્ષાને માટે મારી દોડધામ વિ. સં. ૧૯૫૭ થી [illegible]
ઘણુવાર મહાત્મા શ્રી ઉદ્યોતવિજયજી મહારાજ પાસે દીક્ષા [illegible]
જવા છતાંય કુટુંબીઓ મોહથી તોફાન કરી પાછો લઈ આવ્યા [illegible]
આપશ્રીની પાસેથી પણ મને પાછો લઇ જશે. જો આપ [illegible]
રક્ષક ક્ષેત્રોમાં ચુપચુપ દીક્ષા આપી દો તો પાછળથી તે [illegible]
કરશે તોપણ ફાવી શકશે નહિ. હું તેમને સારીરીતે સાધુવેષમાં [illegible]
શકીશ અને તે લોકો ધર્મીષ્ઠ હોવાથી દીક્ષા લીધા પછી [illegible]
વધારે જોર નહિ મચાવે. આ વાત પૂજ્ય આચાર્યશ્રી વિજય [illegible]
મહારાજને પસંદ પડી અને તે પ્રમાણે યોગ્ય ક્ષેત્રમાં [illegible]
તૈયારી બનાવી. ચતુર્માસ સંપૂર્ણ કરી ત્યાંથી બોર પધાર્યા. [illegible]
[illegible]

નંત કાલ ગયો અને જશે. તોપણ હૃદય પટમાં વૈરાગ્યનો અંકુરો ફુટવો કેલ છે. જ્યાં અંકુરો ન હોય ત્યાં વૃક્ષ ફુલ અને ફલોની વાતજ કયાં ાય ? મેઘરાજા પ્રત્યેક સ્થાનમાં વરસે છે પણ યોગ્ય ભૂમિમાં જલદી ફલતા થાય છે. આ. શ્રીમદ્ વિજયકમળસૂરીશ્વરજી મહારાજનો વૈરાગ્યમય પદેશ લાલચંદભાઈના હૃદયમાં સારી રીતે અંકિત થયેલો હતો. તેથી પીતામ્બદાસ શ્રેષ્ઠીના પુત્રરત્ન મોતીભાઈના અંગજ લાલચંદભાઇ વિચારે છે કેઃ—

अनित्यं संसारे भवति सकलं यन्नयनगं,
वपुर्वित्तं रूपं मणिकनकगोऽश्वद्विपजनं ।
पुरं रामा भ्राता जनकजननीनन्दनकुलं,
बलंदेहोद्भूतं वचनपटुता भाग्य भवनं ॥

સંસારમાં જે જે વસ્તુઓ નેત્રથી જોવામાં આવે છે તે સર્વે અનિત્ય છે. શરીર, ધન, રૂપ, મણિ, સોનુ (માલમીલ્કત) ગાય, ઘોડા, હાથી નગર, સ્ત્રી, ભ્રાતા, પિતા, માતા, અને પુત્રપુત્રીઓના સમુહ, દેહથી ઉત્પન્ન થયેલું બલ, વચનની ચતુરાઈ અને ભાગ્ય ભવન સર્વ અનિત્ય છે. રંગ બેરંગી બંગલામાં બેસનારા પણ ચાલ્યા ગયા. હાથમાં શસ્ત્ર લઇ ભયંકર યુદ્ધ કરી હજારોના પ્રાણ લેનારા સમર્થ વીરો પણ કાળ રાજાની ભટ્ટીમાં યાહોમ થઇ ગયા. અનેકોની સાથે ઉન્મત્તાને પ્રદર્શિત કરી વાદ વિવાદ કરનારા વાદિઓ પણ અનાદિથી ચાલી આવતી કાલાગ્નિમાં ભડભડ સળગી ગયા. વિકરાલ કાળ જગતમાં વિચિત્ર લીલાથી ખેલે છે. ભલભલાને જગતમાં ક્ષણમાં હતા ન હતા કરી નાખે છે. તો તે વિકરાલ કાળથી બચવાને માટે ખરેખર જીનેશ્વર ભગવાનનો ધર્મજ આધાર છે. તે ધર્મને આરાધ્ય બનાવવા માટે સંસારની પાપ પ્રવૃતિઓ પહેલી તકેજ ત્યાગવા યોગ્ય છે. આપાત (શરૂઆત) રમ્યને પરિણામે ભય કર એવા કિંપાકફલ જેવા વિષયિક સુખોનો વિશ્વાસ કરવા જેવો નથી. કેમકે વૈષયિક સુખ કલ્પનાજન્ય તથા અવાસ્તવિક છે એટલાજ માટે " वैराग्य मेवा भयम् " કહેવાય છે. અધ્યાત્મિક યોગીશ્વરોને યોગમાં

જે આનંદ આવે છે તે આનંદ ઇન્દ્ર, ચન્દ્ર, નરેન્દ્રને હોતો નથી માટે [illegible]
સંસારમાં રહેવું એ વિચક્ષણ માણસનું કામ નથી. આવા પ્રકારે [illegible]
ભાવનાની તરંગોમાં લાલચંદભાઇનું હૃદય રમવા લાગ્યું.

પાંચમની રાત્રીએ ચાર વાગે ઉંટની સ્વારી કરી, [illegible]
બોરૂ પહોંચી ગયા. ચરિત્ર વિભુએ વિચાર્યું ત્રણ ત્રણ વખત [illegible]
ગયેલા લાલચંદભાઇને બલાત્કારથી તેમને પાછા લાવ્યા એટલે તે[illegible]
તીવ્ર ભાવનાથી તેમનું કુટુંબ પરિચિત છે, જ્યાંએ રજા નથી આ[illegible]
પુરૂષને ચુપચુપ દીક્ષા આપવી એ પણ આ. શ્રી હરિભદ્રસૂરીશ્વર[illegible]
વચનના અનુસારે ધર્મજ છે. તેઓ ફરમાવે છે કે "ધર્મ ન [illegible]
વચન અક્ષરશઃ સત્ય છે. જેમકે કોઇ માણસ જલદી મરે[illegible]
લઇ જતો હોય ત્યાં માર્ગમાં પડેલો કોઇ તૃષાતુર જલાભાવે [illegible]
રીમાં હોય તે સમયે પાણી પીવાની ઇચ્છા રાખે, અને જલ[illegible]
હો, તે વખતે મદવાળો કહે કે તારા માતા પિતાની આ[illegible]
તે કેવલ મુર્ખાઇ કહેવાય કારણકે વિલંબ પ્રાણનો નાશ [illegible]
સંસારથી ત્રાસ પામેલ વૈરાગ્યામૃતનું પાન કરવા માટે એમ[illegible]
એમ [illegible] મહારાજશ્રીએ લાલચંદને દીક્ષા આપી તેમ[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

जैनाचार्य श्रीमद्विजयकमळसूरीश्वरजी

महाराजना अपूर्व शिष्यरत्न—

(बाल्यावस्थामां)

मुनिराजश्री लब्धिविजयजी महाराज.

(हालमां चरित्रनेताना परम पट्टप्रभावक जैनाचार्य श्रीमद् विजयलब्धिसूरीश्वरजी महाराज).

नाऽकिञ्चनो निधिमिवाऽभ्युत आप्य पूर्वं, राज्याच्च्युतः सपदि राज्यमिवाप्तविद्यः

मंगल्य-लब्धिविजयेत्यभिधानकोऽसौ, चारित्ररत्नमधिगम्य भृशं जहर्ष ।

ધુંય નિરર્થક નિવડયું. પ્રચંડ અનિલથી શું કંચનગિરિ કંપિ છે
નહિ. "न वक्तव्यं वृथांभरे" એ નીતિના વાકયનો વિચાર
નિરાજ શ્રીમાન્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજ અદ્યાપિ મૌન રહ્યા હતા,
તેઓને શાંત પાડવા ગંભીર અને મધુર ધ્વનીથી બોલ્યા.

न कोऽपि कस्याऽपि जगत्यमुष्मिन्,
सहाऽनुगन्तेति विलोकमानाः ।
मुह्यन्ति येऽस्मिन् पशुना समाना,
विवेकहीना विधिना कृतास्ते ॥१॥

અર્થઃ—આ જગતમાં કોઇ કોઈની સાથે જતો નથી, એમ જોવા છતાં
મોહમાં પડે છે. વિધાતાએ તેમને વિવેકહીન પશુ સમાન બનાવ્યા છે. ૧

यन्मन्यते वैषयिकं हि सौख्यं,
तत्त्वस्ति तिर्यक्ष्वपि तुल्यमेव ।
तन्मोहपाशं चपलं विहाय,
धर्मे मतिं भव्यजनै विधेया ॥ २ ॥

અર્થ—જો વિષયોથી ઉત્પન્ન થતા સુખનેજ સુખ મનાતું હોય તો
તું વિષય સુખ તિર્યંચોમાં પણ તુલ્ય છે. માટે મોહના ચપલ પાસને
ડી ભવ્યાત્માઓએ ધર્મને વિષે મતિ જોડવી જોઇએ. ૨

दाराऽऽदयोऽमी सकला अनित्या,
नैकोऽपि तेष्वस्ति निजः कदापि ।
तेष्वेषु रागं परिहाय धीरः,
स्वश्रेयसे संयममेव लाति ॥ ३ ॥

ન રહસ્ય યુક્ત વાણીને સાંભળી મોહનો ત્યાગ કરી, સમસ્ત મુનિ-
ડલને ભક્તિથી વંદન કરીને સર્વે પોત પોતાના સ્થાને ગયા.

समात्तदीक्षो गुरुपादपद्मं,
जोजुष्यमाणो विनयाऽवनम्रः ।
सोऽधीत्य साधव्यसमस्तकर्म,
ग्रन्थांस्ततो व्याकरणं पपाठ ॥ ५ ॥
गुरोर्नियोगे सतताऽधिवासी,
प्राचीननव्यद्वितयं च तर्कं ।
काव्यानि कोशानपि पिङ्गलाऽऽपि,
ग्रन्थान् समर्घ्यष्ट विलासवुद्धिः ॥ ६ ॥
दाणाऽव्यिजैनागमसूत्रकाव्या—
लंङ्कारचम्पू प्रमृतीनधीत्य !
पातञ्जले ज्योतिषि कापिलाऽऽदा–
वयं वभूवान् भुवि चाऽद्वितीयः ॥ ७ ॥

ટુંક ભાવાર્થ–દીક્ષા લઈ વિનયથી નમ્ર બની ગુરૂ મહારાજના ચર-
ણની સેવા કરતા સાધુ ક્રિયાનો અભ્યાસ કરી, પ્રકરણ ગ્રન્થોનું મનન
કરી, વ્યાકરણ, કાવ્ય કોષ, આદિ ગ્રન્થોનું અધ્યયન કર્યું. પ્રાચીન નવ્ય
ન્યાયનું પરિશીલન પણ સારી રીતે કર્યું. પીંગલ, અલંકાર ચમ્પુ પાતંજલ
ર, અને કાપિલ ગ્રન્થોના મનન પછી જૈન સિદ્ધાંતોનું સારી રીતે
રી જગતમાં અદ્વિતીય વિદ્વાન થયા. (આ રીતે પઠન પાઠન
સેવામાં તેમની આજ્ઞાથી અમુક વર્ષ પંજાબમાં કરેલા
ની જીંદગી સમર્પણ કરી હતી. બલિહારી હો !
પારગ- જીવ ગુરૂદેવ વ.સની બલિહારી હો !)

અર્થઃ—સ્ત્રી પુત્ર માતા પિતાદિ પરિવાર સર્વ સહિત [illegible] કોઇપણ પોતાનું નથી. તે માટે ધીર પુરૂષ તેઓના પ્રેમનો [illegible] પોતાના કલ્યાણ માટે સંયમ લે છે.

આવો ઉત્તમ માર્ગ મેં સ્વીકાર્યો છે. તેમાં તમે [illegible] ખેદ કેમ કરો છો? પુત્ર વેપાર કરી લાખો રૂપીઆ લાવે [illegible] ભાવે તિજોરીમાં મુકીએ છીએ. પણ મને પૂછ્યા વિના [illegible] એમ પૂછતા નથી અને હું ન કમાયો તે હું કેમ [illegible] બોલતા નથી કારણ કે બાલક યોગ્ય નિધાન પામે તો તેમાં [illegible] સ્ત્રીઓને [illegible] હોય. હું જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્ર [illegible] આરાધું અને પામું, તેમાં તમોને આટલો બધો વિલાપ [illegible] ઊઠી [illegible] બાલકોને ઉત્સાહ આપવાનો [illegible] [illegible] હોય? [illegible]

[illegible]

રોક્ત રહસ્ય યુક્ત વાણીને સાંભળી મોહનો ત્યાગ કરી, સમસ્ત મુનિ-મંડલને ભક્તિથી વંદન કરીને સર્વે પોત પોતાના સ્થાને ગયા.

समात्तदीक्षो गुरुपादपद्मं,
जोजुप्यमाणो विनयाऽवनम्रः ।
सोऽधीत्य साधव्यसमस्तकर्म,
ग्रन्थांस्ततो व्याकरणं पपाठ ॥ ५ ॥
गुरोर्नियोगे सतताऽधिवासी,
प्राचीननव्यद्वितयं च तर्कं ।
काव्यानि कोशानपि पिङ्गलाऽऽपि,
ग्रन्थान् समध्यैष्ट विलासबुद्धिः ॥ ६ ॥
वाणाऽब्धिजैनागमसूत्रकाव्या—
लंङ्कारचम्पू प्रभृतीनधीत्य !
पातञ्जले ज्योतिषि कापिलाऽऽदा—
वयं बभूवान् भुवि चाऽद्वितीयः ॥ ७ ॥

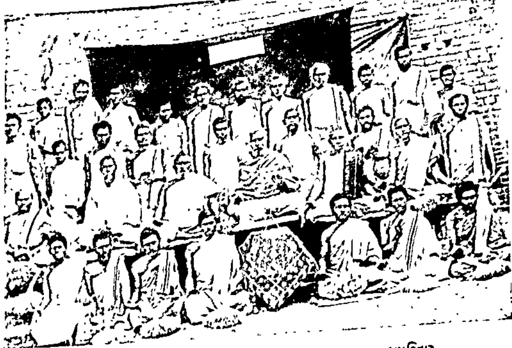
ટુંક ભાવાર્થ-દીક્ષા લઈ વિનયથી નમ્ર બની ગુરૂ મહારાજના ચરણની સેવા કરતા સાધુ ક્રિયાનો અભ્યાસ કરી, પ્રકરણ ગ્રન્થોનું મનન કરી, વ્યાકરણ, કાવ્ય કોષ, આદિ ગ્રન્થોનું અધ્યયન કર્યું. પ્રાચીન નવ્ય ન્યાયનું પરિશીલન પણ સારી રીતે કર્યું. પીંગલ, અલંકાર ચમ્પુ પાતંજલ જ્યોતિષ, અને કાપિલ ગ્રંન્થોના મનન પછી જૈન સિદ્ધાંતાનું સારી રીતે અવગાહન કરી જગતમાં અદ્વિતીય વિદ્વાન થયા. (આ રીતે પઠન પાઠન પૂર્વક ગુરૂ દેવની સેવામાં તેમની આજ્ઞાથી અમુક વર્ષ પંજાબમાં કરેલા વિહાર સિવાય સંપૂર્ણ જીંદગી સમર્પણ કરી હતી. બલિહારી હો ! જય હો ! પૂજ્ય ગુરૂદેવના પાવન- જીવ ગુરૂકુલ વાસની બલિહારી હો!)

મહાત્માશ્રીનો ઉપકારાર્થે વિહાર.

મહાત્માઓ અનેકના ઉપકારોમાટે પૃથ્વીપર વિ[illegible] મહાત્માની સમસ્ત કરણી સ્વાત્મ કલ્યાણ સા[illegible] પરોપકાર પરાયણ હોય છે. હાથમાંના મંત્રથ[illegible] દીઓને સચેતન બનાવે છે. અધર્મીઓને ધર્મમ[illegible] [illegible]માર્ગે આર્યોને સન્માર્ગમાં મોકલે છે. અને ઠેકાણે ઠેકાણે [illegible] [illegible]ોમાં, ગામોમાં, પ્રભુ વીતરાગ દેવની આજ્ઞાના માર્ગ [illegible] ખરેખર દુનિયામાં મહાત્માઓ ન હોય તો ધર્મ કેનુ [illegible] ધર્મ નિયમ: વિષય [illegible] [illegible]

જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયાનંદ સૂરીશ્વરજી મહારાજના અનન્ય પટ્ટાલંકાર—

સદ્ધર્મરક્ષક જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ વિજય કમલસૂરીશ્વરજી મહારાજા સપરિવાર.

કર્યાં, અને ભાવમય સુસ્તોત્રોથી સ્તવના કરી અપૂર્વાનંદ પ્રાપ્ત કર્યો. આત્માને નિર્મળ બનાવી, માનવ જન્મની સાર્થક્તા કરી ત્યાંથી વિહાર કરી પરમોપકારી ચરિત્ર વિભુ અનેક શ્રાવકોના અત્યાગ્રહથી ઉંઝા પ્રત્તિ પ્રયાણ કરવાની ભાવના થઈ.

છેદોપસ્થાપનીય ચારિત્રનું પ્રદાન

શાસન ધુરંધર આચાર્ય દેવ શ્રીમદ્ વિજય કમલસૂરીશ્વર મહારાજા આવતી કાલે ઉંઝામાં પ્રવેશ કરવાના છે તેવા સમાચાર જાણી આખા ગામમાં હર્ષ ઉભરાયો, આબાલ વૃદ્ધ સર્વે આનંદિત બન્યા. ધ્વજા, વાવટા, તોરણોથી બજારો શણગારવામાં આવ્યાં. કેટલેક દૂર લોકો સામે ગયા. ગુરૂ દર્શન માટે ક્રમે ક્રમે માનવ મેદનીનો મહાસાગર ઉભરાયો. ગીત નૃત્ય વાદિત્ર આદિ ભવ્ય સામગ્રીથી ઉંઝા નિવાસીઓએ પોતાના નગરમાં ગુરૂદેવની પધરામણી કરાવી. સૂરીશ્વરજીએ પાટપર બિરાજી મનોહર દેશનાનો અનુપમ લાભ શ્રી સંઘને અર્પણ કર્યો. મહારાજશ્રીના દર્શન માટે અને વચનામૃતનું પાન કરવાની ઇચ્છાથી અનેક સુસાધુઓ તેમજ અનેક ગામના અગ્રગણ્ય સુશ્રાવકો આવ્યા હતા. લગભગ ઉંઝામાં મહારાજશ્રીની શીતલ છાયામાં ઉપાધ્યાયજી શ્રીમાન્ વીરવિજયજી મહારાજ તથા પ્રવર્તક શ્રીમાન્ કાન્તિવિજયજી મહારાજ અને શાન્તમૂર્તિ શ્રી હંસવિજયજી મહારાજ આદિ સપરિવાર બત્રીશ સાધુઓ બિરાજમાન હતા. અદ્યાપિ ઊંઝામાં વૃદ્ધ શ્રાવકો મુક્ત કંઠે કહે છે કે તે સમયે મહારાજશ્રીની દેશના અને સર્વ સમુદાયનું પવિત્ર દર્શન અનેરૂં નવ ચૈતન્ય પ્રગટાવી રહ્યું હતું. એ અપૂર્વ પ્રસંગની યાદગિરિ માટે ઊંઝામાં રહેલ સાધુ બત્રીશીની પ્રતિકૃતિ પ્રખ્યાત છે. વિ. સં ૧૯૫૯ ની વસંત-પંચમી (મહા શુદ ૫) ના શુભ દિવસે આચાર્યદેવના પવિત્ર હસ્તે સ્વશિષ્ય શ્રીમાન્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજ આદિ ૧૧. મુનિરાજોને શિવમાર્ગ દર્શાવવામાં જ્યોતિ સ્વરૂપ એવા છેદો પસ્થાપનીય ચારિત્ર (વડી દીક્ષા) નું પ્રદાન કરવામાં આવ્યું હતું. તે સમયે આચાર્ય શ્રીમાન્ વિજય-

કમલ-સૂરીશ્વરજી મહારાજે સૈદ્ધાન્તિક અનેક દ્રષ્ટાંત યુક્ત [illegible] હજારોની મેદનીમાં ધર્મ દેશના આપી. ત્રિવિધ તાપથી [illegible] જંતુઓને સંતુષ્ટ કર્યા.

દયા ધર્મ પ્રચાર—

આ. શ્રીમદ્ વિજય કમલ સૂરીશ્વરજી મહારાજ ધર્મોના [illegible] ધર્મઘોષ વરસાવતા, ભવ્ય મયૂરોને નૃત્ય કરાવતા [illegible] કરતા જગત્ પૂજ્ય સૂરિરાજ ઇડર શહેર પ્રતિ પધાર્યા. વિ. સં. [illegible] ચાતુર્માસ ઇડરમાં કર્યું. જીવદયા પ્રતિપાલનનો તથા [illegible] ખખાણ ના ઠીક ઠીક લાભો અને સુધારા કર્યા. [illegible] જનતામાં આચાર્ય દેવના ઉપર ધર્મરાગ જાગૃત કર્યો હતો. [illegible] વચન કોઇપણ ઉથાપવું નહિ. જેને જે જે આ. દેવ [illegible] સઘળું જવાની સેવા અર્થાત્ ગુરૂમહારાજની ધર્મ [illegible] કરવું નહિ. તેઓશ્રીનો આ. દેવ સામાસામે [illegible] [illegible]

[illegible]

નરેશોને ઉપદેશ

આગમપારદશ્વા સૂરિપુંગવ અનેક જીવોને બોધીબીજ સમર્પણ કરતાં ગ્રામાનુ ગ્રામ વિહાર કરી ભવ્ય જીવોને ઉપકાર કરતાં ગુજરાતમાં દેવાણ ગામમાં પધાર્યા. ત્યાં તત્રની જનતાએ ભવ્ય સત્કારની સાથે શાસન પ્રભાવના સારી કરી હતી. ત્યાંના ઠાકોર મહારાજશ્રી પોતાના ગામમાં પધાર્યાના સમાચાર સાંભળી, દર્શનોત્સુક બન્યા. અને શાન્ત મુદ્રાભિરામ આચાર્યવર્યના દર્શનાર્થે આવ્યા.

જેઓના દર્શન કરી વિચારવા લાગ્યા કે અમો શરીરને બલવાન રાખવા અનેક પ્રકારના પ્રયત્નો કરીએ છીએ, તેમજ અભક્ષ્ય પદાર્થોનું પણ ભક્ષણ કરીએ છીએ છતાં પણ આ મહાત્માના જેવું તેજ અને શક્તિ પામી શકતા નથી. ખરેખર ધર્મના પ્રભાવથીજ આ તેજ અને શક્તિ છે. નમન કરી યોગ્ય સ્થળે બેસતાં **ધર્મલાભ** ના વચનને ગુરુદેવના મુખારવિન્દથી સાંભળી સંતુષ્ટ થયા. મહાત્મા પુરૂષોનું કર્તવ્ય છે કે પોતાના સમાગમમાં આવેલાને જરૂર કાંઇક ધર્મનો લાભ આપવો જોઇએ એમ ધારી શાન્તિના ધામ ગુરૂદેવે ગંભીર નાદે સદુપદેશ સંભળાવ્યો. કે, હે ભાગ્યશાળી ભગવાનની બંદગી અલ્પ જીંદગીમાં કરી લેવી. એ માનવજીવનની સાર્થક્તા છે. શાણા માણસો દુર્લભ એવા મળેલા માનવ ભવને પામી અલ્પ સમયમાં પણ પોતાનું કાર્ય સાધી સારી કમાણી કરીલે છે. ધર્મનો સાર એજ છે કે "**परोपकारः पुण्याय पापाय पर पीडनं**" બીજાઓનું ભલું કરવું એ પુણ્યને માટે થાય છે, અને બીજાઓને પીડા કરવી એ પાપને માટે થાય છે. કોઇ પણ જીવની દુર્દશા જોઇ આપણા હૃદયમાં દયાનાં ઝરણાં ઝરવાં જોઇએ. પણ બીજાનું બગાડવાની ભાવનાને સ્થાન ન મળવું જોઇએ ! બીજાનું બગાડવા જતાં આપણું પોતાનું બગાડીએ છીએ એ ભૂલવા જેવું નથી. એક હિન્દી કવિ કહે છે કે, **बंदे बंदगी ना भूल, बंदे बंदगी ना भूल; जो कोई बोवे तुजको कांटा, तुं बो उसको फुल, तुजको फुलके फुल होंगे, उसको बबूलके बबूल बंदे बंदगी ना भूल** કે ભાઇ બંદગી ભૂલવા જેવી નથી

સ્પષ્ટ ભાષી ધર્મગુરૂનો સદુપદેશ સાંભળી નરેશના હૃદયમાં ઉંડી અસર થઇ એ અસરના ફલ રૂપ પોતાના રાજ્યમાં આખાય શ્રાવણ માસમાં કોઈ પણ જીવનો વધ નહી થાય, એવો ગુરૂદેવની સાક્ષીમાં પ્રતિબંધ કર્યો. સૂરીશ્વરજીની એકજ દેશનાએ હજારો જીવોને અભયદાન આપ્યું. જ્યાં સુધી સૂરીશ્વરજી મહારાજનો દેવાણ ગામમાં નિવાસ થયો ત્યાં સુધી ત્યાંના ઠાકોર પ્રતિદીન સૂરીશ્વરજીના પવિત્ર દર્શન માટે અને ઉપદેશ શ્રવણાર્થે આવતા હતા. અત્રેથી ગ્રામાનુગ્રામ વિહાર કરતાં સૂરીશ્વરજી સસત્કાર મોગર ગામમાં પધાર્યા. ત્યાં પણ ત્યાંની જનતાને તથા ત્યાંના ઠાકોરને ધર્મનો પ્રતિબોધ કર્યો, અને તે પ્રતિબોધના પ્રતાપે ત્યાંનાં ઠાકોરે પણ પોતાની હદના ગામોમાં કોઈ પણ જીવહત્યા ન થાય એવું સ્વરાજ્યમાં ફરમાન જાહેર કર્યું. અત્રેથી વિહાર કરી પૃથ્વીતળને પાવન કરતાં, ઉપદેશામૃતથી અને અનેક જાતની ધર્મ ચર્ચાઓથી હજારો જૈન જૈનેતરોને સંતોષતા સ્વશિષ્યો અને પ્રશિષ્યોને જ્ઞાનાભ્યાસમાં પ્રેરણા કરતાં ગજ ગતિ ચારિત્ર ચૂડામણી વડોદરા શહેરના વૃદ્ધ અને આગેવાન ગૃહસ્થોની અતિ વિજ્ઞપ્તિ થતાં ત્યાં પધાર્યા. પ્રવેશાવસરે ત્યાંના શ્રાવકોએ હસ્તી રાજ્યકીય રસાલો નીશાન ડંકા તથા ધ્વજા તોરણો આદિ દ્વારાએ ખૂબ શાસન પ્રભાવના કરી હતી. ભવ્ય સત્કારથી સત્કારિત થયેલ સૂરીશ્વરે સૈદ્ધાન્તિક યુક્તિથી રસમય અને હૃદય સ્પર્શી ધર્મ પ્રતિબોધ શરૂ કર્યો. વર્ષાઋતુ નજીક આવવાથી અને વ્યાખ્યાનોના અપૂર્વ રસથી ત્યાંની જનતાએ ચાતુર્માસની વિજ્ઞપ્તિ કરી. તેથી લાભાનુલાભ જોઇ વિ. સં. ૧૯૬૦ નું ચાતુર્માસ ત્યાં રહ્યા.

સુકૃત્યો.

આ વડોદરાના ચાતુર્માસમાં અનેક સ્તુત્ય ધર્મના કાર્યો થયા હતા. મંદિરોમાં મહોત્સવો અનેક પ્રભાવનાઓ અને અઠ્ઠાઇ આદિ તપશ્ચર્યાઓ તેમજ હજારો મનુષ્યની જબરદસ્ત મેદની રૂપ આદર્શ જૈન *કોન્ફરન્સ

* તે વખતની કોન્ફરન્સ અત્યારની જેન કોન્ફરન્સ જેવી અધર્મ પોષક નહોતી.

કરતાં પાછા હઠતા નથી. અને ધર્મ કરતાં કંટાળે છે. જગતના સર્વ શાસ્ત્રોમાં તત્વથી વિચાર કરતાં એજ માલુમ પડે છે કે **દુઃખં પાપાત્ સુખં ધર્માત્**. અર્થાત્ કે પાપ કરવાથી દુઃખ મલે છે, અને ધર્મ કરવાથી ઇચ્છિત સુખોની પ્રાપ્તિ થાય છે. જેણે સુખોની કામના હોય, તેઓએ ધર્મ કરવાની અત્યંત આવશ્યક્તા છે. અને ધર્મ એજ કહેવાય છે કે, અહિંસા, સત્ય, અચૌર્ય, બ્રહ્મચર્ય, અને કોઇપણ વસ્તુમાં મૂર્છાનો અભાવ એ પાંચ નિયમો જેમાં ઓતપ્રોત હોય તેજ ધર્મ છે. પરજીવોનો નાશ કરવાથી આપણો પણ નાશ થાય છે. આપણા શરીરમાં એક કાંટો ભોંકાય છે. તો કરૂણ અવાજે બૂમેબૂમ પડાવે છે. તો બીજાના શરીરમાં ભાલો ભોંકવો, અને તેને પ્રાણમુક્ત કરવો તે શું આપણો ન્યાય છે? દરેક ધર્મોનું મૂલ અહિંસા પ્રતિપાલન છે ચાહે મહાબલવાન્ હોય કે વૈભવ સંપન્ન હોય તોપણ હિંસા કરનારને લાંબા સમય સુધી પરભવમાં અસહ્ય નારકીનાં દુઃખો તેમજ આભવમાં પણ કોઇવાર શરીરની પીડાઓ અશરણપણે સહવી પડે છે, જેમાં સ્વાદ ક્ષણિક હોય, અને દુઃખ ચિરકાળ હોય તેનું ભક્ષણ કયો વિચક્ષણ કરે? મધુથી લેપાયલી તરવાર ચાટતાં ક્ષણિક આનંદ આવે છે. પરંતુ પરિણામે જીહ્વા કપાય છે, અને ભયંકર વેદના સહન કરવી પડે છે. જીવ કર્મો કરતાં હર્ષિત થાય છે પણ તેના કટુક પરિણામોના ઉદયને ચીસો પાડતા પણ ભોગવ્યા વગર છુટકો નથી. દુનિયામાં પુણ્ય અને પાપ ખરેખર સુખ અને દુઃખની પેઢીઓ છે. જો પુણ્ય અને પાપ જેવી વસ્તુ ન હોય. તેમજ આત્મા અને પરભવ જેવી વસ્તુ ન હોય તો એક સુખી અને એક દુઃખી એક રાજા અને એક કંગાલ. એક ઘોડેસ્વાર બીજો ગધેસ્વાર એકને મહેલાતો અને બીજાને ઝુંપડું પણ નહિ.

આ બધી લીલા સંભવેજ નહિ માટે નિર્ણય થાય છે કે, આત્મા પરભવ, પુણ્ય, પાપ, વિદ્યમાન છે. પૂર્વના પૂણ્યથી રાજા થવાય છે. અને રાજાપણું પામ્યા પછી પુણ્યના કાર્યો વીસરી જવાય તો શું દશા થાય? એક કોઇ વ્યક્તિ સ્વગામથી પરગામ જાય, ત્યારે સાથે

સચોટ ઉપદેશનો તેમજ પુનિત દર્શનનો લાભ આપશો અને મારા ઉપર ઉપકાર કરી જે અહીં પધાર્યા અને ઉપદેશ સંભળાવ્યો તે બદલ તસ્દી માફ કરશો. હું જેમ બનસે તેમ આપના ઉપદેશનું આચારણ કરવા પ્રેરાઈશ.

માલવદેશ ગમન.

ચાતુર્માસ બાદ અત્રેથી વિહાર કરી. ગ્રામાનુગ્રામ ધર્મોપદેશ આપતા, ઉન્માર્ગીઓને સન્માર્ગમાં યોજતા, સસત્કાર ભરૂચ શહેરમાં પધાર્યા. અત્રે શ્રાવક જનતાએ મહારાજશ્રીની દેશનાનો અપૂર્વ લાભ લીધો હતો. અનેક જાતની જ્ઞાન ચર્ચાઓ કરી અપૂર્વ ધર્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું હતું. ભૃગુકચ્છ (ભરૂચ) થી વિહાર કરી સ્વશિષ્યોને ધર્મનું ઉંડું જ્ઞાન આપતા, જૈન જૈનેતરોને ધર્મનો પ્રતિબોધ કરતા, ગુરૂદેવ માલવા દેશમાં પધાર્યા. પ્રથમ પોતે હાથી, ઘોડા, બેન્ડ આદિ સસત્કાર રતલામ શહેરમાં પ્રવેશ કર્યો. ખેડુતો વરસાદના આગમનથી જેમ હર્ષિત થાય તેમ અત્રેની પ્રજા ગુરૂદેવના ધર્મબોધરૂપ મેઘથી હર્ષિત થઈ, અને એના ફલરૂપ અનેક જાતની ધર્મ પ્રતિજ્ઞાનો લાભ અત્રેની પ્રજાએ સારો લીધો. વિશેષ ખુશીની વાત એ છે કે અત્રેના આગેવાન શા ડુંગરશી લુણિયાએ નજીકમાં આવેલા માડવગઢ તીર્થનો મહારાજશ્રીના ઉપદેશથી સંઘ કાઢયો હતો. તે અનઘ સંઘમાં પધારવા આચાર્યદેવને વિજ્ઞપ્તિ કરી. પૂજ્ય આચાર્ય દેવેશ પણ પાઠક પ્રવર શ્રીમદ્ વીરવિજયજી મહારાજ આદિ પરિવાર સહિત પધાર્યા હતા. નરસુરેશ સેવ્ય તીર્થાધિપને પ્રાપ્ત કરી, સહર્ષ વંદન તથા સ્તુતિ કરી. સ્તુતિથી જીહ્વા, ધ્યાન કરવાથી મન, પાદ વિહાર કરવાથી કાયા, અને દર્શનથી નયન આજે સાર્થક બન્યાં, એમ માનવા લાગ્યા. શ્રીમાન્ આચાર્ય દેવે માડવગઢ નામના તીર્થમાં આવેલા યાત્રાળુ વર્ગને તીર્થ શા માટે છે, તીર્થોથી શું લાભ છે? તીર્થની સેવનાથી, તેમજ તીર્થોના સંઘ કાઢવાથી, આત્મા નિર્મલના થાય છે. વગેરે વિષયોપર યુક્તિ યુક્ત સદ્બોધ

ભગવાનના નિર્વાણ કલ્યાણક થયા છે. તે તીર્થ પ્રતિ સહર્ષ સંઘ ગામો ગામ અનેકોને ઉપદેશદ્વારા માંસાહારનો, મદિરા પાનનો અને બીજી કેટલીક કુવૃત્તિઓના નિયમ પ્રદાન કરતા મહારાજશ્રી પ્રયાણ કરવા લાગ્યા. અનુક્રમે માર્ગમાં આવતા શ્રી મક્ષીજી પાર્શ્વનાથ ભગવાનના દર્શન કરી કૃતકૃત્ય થયા. અનેક સ્તોત્રો દ્વારાએ સ્તવના કરી સંઘે પણ અનેક પ્રકારની જીનેશ્વર ભગવાનની ભક્તિ, પૂજા પ્રભાવના અને મહોત્સવ આદિ દ્વારા આત્માની ઉજ્વલતા મેળવી સંઘમાં વડોદરા શહેરના અનેક શ્રાવકો તથા શ્રાવિકાઓ બહોળી સંખ્યામાં હતાં. જેઓ રસ્તામાં આવતા પ્રાચીન બધાય તીર્થોમાં ભક્તિ પૂર્વક પૂજા પ્રભાવના કરતા હતાં અને મુનિવર્યોની પણ ભક્તિમાં તલ્લીન રહેતા રસ્તામાં કાનપુર, કાશી, રાજગ્રહી આદિ મુખ્ય તીર્થોમાં અમુક દિવસ રોકાઇ પૃથ્વીતલ મંડનભૂત ગગનચુંબી જીન વિહારોમાં, બિરાજમાન જીનેશ્વર દેવોના દર્શન કરી આત્માની ઉજ્વલતા પ્રાપ્ત કરતા પ્રત્યેક સ્થળોમાં જાહેર ઉપદેશ દ્વારા જૈનધર્મના વ્યાખ્યાનો આપી શાસનની પ્રભાવના કરતા ધ્યેયરૂપ શ્રીસમેતશીખરજી તીર્થમાં પધાર્યા.

યાત્રા સફલ.

જે તીર્થમાં અનેક તીર્થંકરો તેમજ હજારો મુનિઓ પરમ પદને વર્યા હતા. જે ભૂમીના સ્પર્શ માત્રથી અનેક ભવોના કર્મોનો નાશ થાય છે. સર્વ પર્વતોમાં હું ઉચો છું કારણ કે વીશ તીર્થંકરો મારો આશ્રય લઈ મુક્તિરમણીને વર્યા છે. એટલે જાણે વીશ ભૂજાઓજ સહર્ષ નૃત્ય કરતાં ઉંચી ન કરી હોય એવી જીનેશ્વર દેવની પાદુકાઓથી શોભિત વીશ દેરીઓ જ્યાં છે. એવા મહત્તમ તીર્થની તલાટીમાં આવતાં જગત્પૂજ્ય ગુરૂદેવ હર્ષિત થયા. ઇષ્ટ વસ્તુની પ્રાપ્તિ થતાં કોણ આનંદિત ન થાય? જાણે પુણ્યનો જ ઢગલો ન હોય? એવા ગિરીરાજ પર સદ્ભાવના યુક્ત અનેક મુનિવરોની સાથે ચડયા, તીર્થ ઉપર ચૈત્યોમાં બિરાજમાન કર્મ સમૂહની શિઘ્ર પરંપરાને ઉદનાર, ભવ ભ્રમણ નાશ કરનાર જીનેશ્વર દેવોને નમસ્કાર કર્યો અને

કોમલ અને સુખમય અંગવાળાઓએ પણ વૈભારગિરી આદિની ઉંચી ટેકરી પર સખ્ત ગરમીમાં આત્માને નિર્મલ બનાવવા તપશ્ચર્યાઓ આદરી હતી, અને એ તપબળથી આત્મ ઉજ્જવલતા પ્રગટ કરી હતી. તીર્થંકર ભગવાનો પણ અનંત અને અપ્રતિપાતી નિર્વ્યાબાધ કેવલજ્ઞાન જ્યાં સુધી પ્રગટ નથી થતું ત્યાં સુધી ઉત્કૃષ્ટ તપોને આચરે છે. જેટલાઓ શિવરમણીને વર્યા તે તપનાજ પ્રભાવે? તપથી ઇંદ્રિઓ કાબુમાં આવે છે, મન વચન કાયાના કૂવ્યાપારો અટકી જાય છે અને પાપ પ્રચારોનો રોધ થાય છે. અખુટ લબ્ધિઓ અને વચન સિદ્ધિઓ પણ તેથીજ મળે છે. આ લોકના અને પરલોકના તમામ સુખો સાંપડે છે. રોગમય કાયાઓ નિરોગ થઈ જાય છે. એવા જૈન શાસનમાં અનેક દૃષ્ટાંતો મોજુદ છે, અને શાસ્ત્રવિદો પણ ઉપદેશ કરે છે. શ્રી સનત્કુમાર, શ્રીપાલ મહારાજા આદિ મહાપુરૂષોએ સૌમ્યભાવે તપ કરી અસાધ્ય રોગોને નાબુદ કર્યા હતા. તપ સૌમ્યવૃત્તિથી તેમજ શાન્ત ભાવથી કરવામાં આવે તો આત્માને યથાર્થ લાભની પ્રાપ્તિ થાય છે. તપશ્ચર્યામાં ક્રોધ એ દાવાનળ જેવો છે. આત્માના જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર ગુણોને જલાવનાર છે. તપના ફલોને નાશ કરે છે. ક્રોધ યુક્ત કરેલ તપથી કેવલ કાય કલેશજ થાય છે. ભલે થોડો પણ તપ કરવામાં આવે પણ હૃદયની શાન્ત વૃત્તિ પ્રતિકૂલ સંયોગોમાં પણ પૂર્ણ પ્રસન્નતા અપ્રમત્તપણું અને આવશ્યક ક્રિયાઓની આરાધના અટકવી ન જોઇએ. આ પ્રમાણે ગુરૂદેવની લંબાણથી યુક્તિ પ્રયુક્તિમય તપશ્ચર્યાની દેશના સાંભળી અત્રેના શ્રીમન્તોની સુકોમલાંગી સ્ત્રીઓએ અને બીજા કેટલાક સ્ત્રી પુરૂષોએ માસ ક્ષમણ, પક્ષ ક્ષપણ, અઠાઈ આદિ વિવિધ તપોની આરાધના કરી, આત્માને નિર્મલ બનાવ્યો હતો. તપશ્ચર્યા નિમિત્તે જિન મંદિરોમાં મહોત્સવો તથા સાધર્મિક વાત્સલ્યો, ગરીબોને દાન, તેમજ હજારો જીવોને અભયદાન વિગેરે અનેક શસ્ય ધર્મકાર્યો થયાં હતાં, હજારો રૂપીઆનો સત્કાર્યોમાં સદ્વ્યય [illegible] ી જૈન જનતાએ ચંચલ લક્ષ્મીને ચિરસ્થાયી

અને લાખ્ખો માનવોને હતા ન હતા કરે છે. હું ભલે ક્યાં
મૂકીને ગાજું તથા વર્ષું તોય ભવ સમુદ્રમાં તણાતા જીવોનું
ફરી નવ ચૈતન્ય પ્રગટાવું છું. તું ઉંચી રહે છે. એટલે મને
વવાની હામ ભીડતી હશે? તું જેટલી ઉંચી છે તેટલું જ
અપમાન, પ્રચંડ પવનની લાતો દ્વારા ખમવું પડે છે. અને
ની જેમ આશ્રિત મેઘોની સાથે દિશા વિદિશામાં ગબડવું
અમારા આશ્રિત ગુરૂ મેઘને તો પવનના સ્વામીઓ નમે છે.
અમોને સાંભળવા આતુર હોય છે. તું નેત્ર રૂપી વીજળીથી
બની હશે પણ યાદ રાખજે કે તારૂં નેત્ર ચપળ છે. પણ
તપતેજ બ્રહ્મતેજ અને જ્ઞાનતેજ રૂપ અજબ નેત્ર છે.
અવિશ્વસ્ત છે, કારણ કે ખૂબ ગાજે છે અને નિષ્ફલ જાય છે.
ગાજું ત્યારે પ્રથમજ વરસવાનો ઉપકાર કરૂં છું, અને
હૃદય ભૂમિમાં પૂણ્ય વૃક્ષને ફલિત કરૂં છું. એટલે તું મારી
આવી શકે તેમ નથી. આ પ્રમાણે અષ્ટમર્મજના ચાતુર્માસમાં
ઉપદેશ ગર્જના અને મેઘગર્જનાને પરસ્પર સ્પર્ધા ચાલતી
ધર્મોપદેશ અદ્‌ભૂત ચાલ્યો. અત્રેના જનોના હૃદયમાં સુભાવના
કરી. ગુરૂ ઉપદેશ સાંભળવા જે મહાજનો આવતા તે બધાઓને
ભિન ભિંમતી વસ્તુઓની પ્રભાવના કરવામાં આવતી.
અત્રેના શ્રી ધનપતસિંહના પુત્ર બાબુ સાહેબના તરફથી
(શ્રીફળ)ની પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી તેમાં ૧૫૦૦૦)
રૂપિયા લાગ્યા હતા. એ મહારાજસાહેબના ઉપદેશની અસર
[illegible] તપશ્ચર્યાનો અને તપસી થતા [illegible] ઉપર [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

મલ અને સુખમય અંગવાળાઓએ પણ વૈભારગિરી આદિની ઉંચી
રી પર સખ્ત ગરમીમાં આત્માને નિર્મલ બનાવવા તપશ્ચર્યાઓ
ાદરી હતી, અને એ તપબળથી આત્મ ઉજ્જવલતા પ્રગટ કરી
તી. તીર્થંકર ભગવાનો પણ અનંત અને અપ્રતિપાતી નિર્વ્યાબાધ
વલજ્ઞાન જ્યાં સુધી પ્રગટ નથી થતું ત્યાં સુધી ઉત્કૃષ્ટ તપોને
ાચરે છે. જેટલાઓ શિવરમણીને વર્યા તે તપનાજ પ્રભાવે ? તપ-
ી ઇંદ્રિઓ કાબુમાં આવે છે, મન વચન કાયાના કૂવ્યાપારો અટકી
ાય છે અને પાપ પ્રચારોનો રોધ થાય છે. અખુટ લબ્ધિઓ અને
ચન સિદ્ધિઓ પણ તેથીજ મળે છે. આ લોકના અને પરલોકના
ામામ સુખો સાંપડે છે. રોગમય કાયાઓ નિરોગ થઈ જાય છે.
ેવા જૈન શાસનમાં અનેક દૃષ્ટાંતો મોજુદ છે, અને શાસ્ત્રવિદો પણ
ઉપદેશ કરે છે. શ્રી સનત્કુમાર, શ્રીપાલ મહારાજા આદિ મહાપુરૂષોએ
સૌમ્યભાવે તપ કરી અસાધ્ય રોગોને નાબુદ કર્યા હતા. તપ સૌમ્યવૃત્તિથી
તેમજ શાન્ત ભાવથી કરવામાં આવે તો આત્માને યથાર્થ લાભની
પ્રાપ્તિ થાય છે. તપશ્ચર્યામાં ક્રોધ એ દાવાનળ જેવો છે. આત્માના જ્ઞાન,
દર્શન અને ચારિત્ર ગુણોને જલાવનાર છે. તપના ફલોને નાશ કરે છે.
ક્રોધ યુક્ત કરેલ તપથી કેવલ કાય ક્લેશજ થાય છે. ભલે થોડો પણ
તપ કરવામાં આવે પણ હૃદયની શાન્ત વૃત્તિ પ્રતિકૂલ સંયોગોમાં
પણ પૂર્ણ પ્રસન્નતા અપ્રમત્તપણું અને આવશ્યક ક્રિયાઓની
આરાધના અટકવી ન જોઇએ. આ પ્રમાણે ગુરૂદેવની લંબાણથી યુક્તિ
પ્રયુક્તિમય તપશ્ચર્યાની દેશના સાંભળી અત્રેના શ્રીમન્તોની સુકોમલાંગી
સ્ત્રીઓએ અને બીજા કેટલાક સ્ત્રી પુરૂષોએ માસ ક્ષમણ, પક્ષ ક્ષપણ,
અઠાઈ આદિ વિવિધ તપોની આરાધના કરી, આત્માને નિર્મલ
બનાવ્યો હતો. તપશ્ચર્યા નિમિત્તે જિન મંદિરોમાં મહોત્સવો તથા
સાધર્મિક વાત્સલ્યો, ગરીબોને દાન, તેમજ હજારો જીવોને અભયદાન
વિગેરે અનેક શ્રસ્ય ધર્મકાર્યો થયાં હતાં, હજારો રૂપીઆનો સત્કા-
ર્યોમાં સદ્વ્યય કરી, અત્રેની જૈન જનતાએ ચંચલ લક્ષ્મીને ચિરસ્મા

બનાવી હતી. ચાતુર્માસ પૂર્ણ થતાં, આચાર્યદેવને અત્રે વિશેષ રોકાવા વિનતી થઈ, પરંતુ પરમોપકારી મહારાજશ્રીએ બીજા સ્થળે ઉપકાર કરવાની દૃષ્ટિએ ઈન્કાર કર્યો. ગુરૂદેવના ઉપદેશથી સમ્યક્ત્વ પામેલ સુશ્રાવિકા રાણી મેનાકુમારીએ ચંપાપુરીનો સંઘ કાઢવા ઈચ્છા પ્રદર્શિત કરી, અને મહારાજશ્રીને પધારવા આગ્રહ કર્યો. તેથી સસંઘ આચાર્યદેવેશ, ઉપાધ્યાયજી વીરવિજયજી મહારાજ આદિ શિષ્ય સમુદાયને સાથે લઈ અત્રેથી વિહાર કરી, ભવ્ય સમારોહપૂર્વક ચંપાપુરીમાં પધાર્યા, અને જિનમંદિરોમાં બીરાજમાન જિનપ્રતિમાઓની સ્તવના કરી, હર્ષિત થયા. સાથે આવેલા શ્રાવક સંઘે ત્યાં જિનેશ્વર ભગવાનની પૂજા પ્રભાવના, સાધર્મિક વાત્સલ્ય વિગેરે કરી માનવ જીવન સાર્થક કર્યું. સૂરિશિરતાજ ચંપાનગરીમાં જિનેશ્વર ભગવાનની યાત્રા કરી, રસ્તામાં ઉપકાર કરતા લશ્કર શહેર ધામધૂમથી પધાર્યા. શ્રાવકોની અત્યંત વિજ્ઞપ્તિ થતાં, વિ. સં. ૧૯... નું ચાતુર્માસ ત્યાં રહ્યા, અને ધર્મ કૃત્યોનો સારો લાભ મળ્યો.

પંજાબ પ્રતિ પ્રયાણ:—

પંજાબ દેશના અગ્રગણ્ય શ્રાવકોને સૂરિવર લશ્કર પધાર્યા છે એ સમાચાર મળતાં પંજાબ પધારવા અત્યંત વિજ્ઞપ્તિ કરી.

अगाधे दुःखाब्धौ पन निमग्नान्ने निराशिना;
भवाम्भोधेस्त्राता कृपगुरागोऽसि भगवन ।
त्वदेको नाथि पुंनिजनिकगन् दुर्गुणिनः;
दयालो त्वां हित्वा कमपरमुपायोऽस्ति शरणम् ॥

[illegible]

અમારા ઉપર આપ જેવા ધર્મગુરૂ સિવાય ઉપકાર કોણ કરે! તી પણ વરસાદના અભાવે સુકાઇ જાય છે. ઉગેલા બીજો પણ કામા જાય છે, અને પ્રયત્ન પણ નિષ્ફલ જાય છે. શ્રીમદ્વિજયાનંદ સૂરીશ્વરજી મહારાજ તથા આપ જેવા મહાપુરૂષોએ પંજાબમાં અનેક પ્રકારના ધર્મ બીજો વાવ્યાં હતાં, પણ હાલ ગુરૂ ઉપદેશ સિવાય તે ફલરૂપ બનતાં નથી પણ નિષ્ફલતાને પામે છે. તો આપશ્રી અનુગ્રહ-કરી પંજાબમાં પધારો, દુર્ગતિમાં પડતા એવા હમારા જેવા આત્મા-ઓને ઉદ્ધારો. સમુદ્રમાં બધીય નદીયો જાય છે, અને મળે છે. પણ જ્યાં જલવગર પ્રાણ જતા હોય એવા અરણ્યમાં કોઇ પણ નદી ઉપકારક નીવડતી નથી. આપ તો નદી કરતાં, વિશેષ ઉપકારક છો. પંજાબની પવિત્ર ભૂમિમાં ધર્મામૃતરૂપી નદીને વહાવી ત્રિવિધ તાપથી તપેલા એવા અમારા જેવાંઓને સાંત્વન આપો. હાલ પંજાબમાં અનેક પંથ પ્રદર્શકો વિચરે છે જેઓ પોત પોતાના મતાવલંબિઓને પુષ્ટ બનાવે છે. નવા વધારવા માટે અનેક જાતના પ્રયત્નો ચલાવે છે. તે સ્વીકારવા ઘણાઓ ખેંચાય છે. આપણા સાંપ્રદાયિક સદ્ગુરૂઓનો વીરહ હોવાથી સત્યતત્વ કોણ સમજાવે ? જિનેશ્વર પ્રભુના યથાર્થ મતને ફેલાવી આપશ્રી પંજાબીઓ ઉપર ઉપકાર કરો. ઉતરતા અમારા રંગને હે જગન્નેતા પુનઃ દઢરંગી બનાવો. આ પ્રમાણેની હૃદયદ્રાવક પંજાબી શ્રાવકોની વિજ્ઞપ્તિને શ્રવણ કરી દયાર્દ્ર ચિત્ત ચરિત્રનાયક, એ તરફ જવા માટે પ્રેરાયા. અનેક સુશિષ્યોથી પરિવરેલા આચાર્ય-દેવ ગામાનુંગ્રામ વિહાર કરતાં પંજાબ પધાર્યા.

ભવ્ય સત્કાર:—

અંબાલા શહેરના શ્રાવકોને ખબર પડતાં આખાય શહેરને ત્યાંના શ્રાવકોએ ધ્વજાઓ રંગબેરંગી તોરણો તથા ભાત ભાતના મંડપોથી સુશોભિત બનાવ્યું હતું. અનેક પ્રકારના વાદ્યોની મધુર ધ્વની ગામને ગજાવી રહી હતી. બહારથી આવેલી તથા અંબાલાના લોકોની મોટી

સંખ્યા જય જયના નાદથી ગગન મંડલને ગજાવતી ઘણેય દૂર ... સામે જઇ પહોંચી હતી, અને આચાર્ય દેવ મળતાં ઝુકીઝુકીને ... કરી બુલંદ અવાજથી સૂરીશ્વરજીની જય બોલાવા લાગી. ... વાદિત્રસહ ભવ્ય સત્કારની સાથે સૂરિશિરતાજનો પ્રવેશ કરાવ્યો ...

મધુર ધ્વની:—

હજારો સ્ત્રી પુરૂષોની મોટી મેદનીમાં સૂરિશેખર બુલંદ ... અને મધુરધ્વનિથી આત્મા તેમાં રહેલ જ્ઞાન શક્તિ, તેના ... ભાવના સાધનો, દયા, દાન, ઉદારતા, વિરક્તિભાવ અને ... એ વિષયો ઉપર અસરકારક ઉપદેશ સંભળાવ્યો, મહારાજશ્રી ... રૂપી ચંદ્રથી કિરણો સમાન નીકળેલો ઉપદેશ, અનેક ... વિકસાવનાર થયો. અર્થાત્ જૈન જૈનેતર પ્રજા ઘણીજ હર્ષિત ... જગતને તારવાની નિસ્વાર્થ બુદ્ધિથી અપાયેલ ઉપદેશ કોને ... ન કરે? જગત આવાજ નિસ્વાર્થ ઉપદેશકોની માગણી ... પરમોપકારી આચાર્ય દેવ સ્વપર કલ્યાણ સાધવાની ઇચ્છાથી ... શહેરમાં પ્રતિદિન ઉપદેશ આપતા હતા એ ઉપદેશના પરિણામે ... કોને ધર્મમાં સુદ્રઢ બનાવ્યા.

ધર્મ ચક્ર:—

ચક્રવર્તિઓનું ચક્રરત્ન [illegible] ગણાય છે. અજૈન [illegible] એને પણ [illegible] છે [illegible] કરવા [illegible] [illegible] સામે [illegible] પડે છે અને [illegible] [illegible]

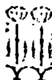
ા આપતા સ્થાનકવાસીઓ આર્યસમાજિષ્ટો તથા બીજા ધર્મ-
ાઓ સાથે અનેક જાતની ધર્મ ચર્ચાઓ વાદવિવાદો કરતા જૈન
ર્મની મહત્તાને વધારતા વાદીભકેસરી વિ. સં. ૧૯૬૪ ની સાલમાં
જાબ ગુજરાન વાલામાં પધાર્યા.

પ્રતિષ્ઠા:—

ગુજરાનવાલા એટલે પંજાબમાં ધર્મિષ્ઠોનું એક કેન્દ્રસ્થાન, ભક્તિ
ંપન્નોનો નિવાસ અને શ્રદ્ધાપન્નોનો સંગમ, સૂરિશેખરનો અત્રેની
જૈન જનતાએ ચિરસ્થાયી હૃદયમાં કાયમ રહે તેવો ભવ્ય સત્કાર કર્યો.
મહારાજશ્રીએ પણ ધર્મતત્વાવગાહિની ધર્મ દેશનાદ્વારાએ ત્યાંની જૈન
જનતા ઉપર અપૂર્વ ઉપકાર કર્યો. ન્યાયાંભોનિધિ જગદ્‌ગુરૂ અદ્વિતીય
સૂરિ શિરતાજ શ્રીમદ્વિજ્યાનંદ સૂરીશ્વરજી મહારાજાના સ્મારક નિકે-
તનમાં પાદકમલની પ્રતિષ્ઠા કરવાની હતી. જે પ્રતિષ્ઠા નિમિત્તે મહા-
રાજશ્રીને રોકાવાનો આગ્રહ થતાં પોતે પોતાનું કર્તવ્ય માની ત્યાંજ
રહ્યા. આ સમયે ઉપાધ્યાય વીરવિજયજી મહારાજ સાથે ત્યાં બિરા-
જતા હતા. તેમજ બીજા પણ વિદ્વાન સાધુઓની મોટી સંખ્યા એક-
ત્રિત થઇ હતી.

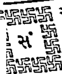
શ્રીમદ્ વિજ્યાનંદસૂરીશ્વરજી મહારાજ એટલે જગન્માનનીય મહા
પુરૂષ! જેઓના નામને અખિલ જૈન જનતા એકી અવાજે સ્મરે છે?
જેઓના સુગુણોને, અને તત્વોના મહાન જ્ઞાનને પુનઃ પુનઃ સ્મરે છે.
જગતમાં જેઓના અભાવે અનેકોના નેત્રોમાં ગુરૂ વિરહના અ-
શ્રુઓ ઝરે છે! પંજાબની અખિલ જનતા તો જેઓની પાછળ હદ-
યની ઉંડી લાગણી ધરાવવાની સાથે ધર્મઘેલી બની હતી! જ્યાં
જ્યાં તેઓ વિચરતા ત્યાં ત્યાં દરેકોને તેવોજ પ્રેમ જાગતો? તેઓશ્રીનું
ભવ્ય લલાટ, કદાવર શરીર, તત્વાવગાહિની દેશના સુતેલાને જગાવતી!
એવા મહાપુરૂષની પાદુકાની પ્રતિષ્ઠા, અને તે વળી પંજાબના કેન્દ્ર
ગુજરાનવાલામાં એટલે પૂછવું શું? સૌ કોઇનો હર્ષ સાગર ઉભરાયો.

કમલ સૂરીશ્વરજી મહારાજના જ્ઞાનનેજ આભારી છે, ત્યાંના શ્રાવકે આગ્રહભરી વિનંતી હોવાથી તે કાર્યમાં સામેલ થવા મુનિશ્રી વલ્લભ વિજયજીને પણ ગુજરાનવાળા આવવા પૂજ્ય ગુરૂદેવે આજ્ઞા પત્રિ લખી હતી. પરંતુ તેઓ લાહોરજ હતા, હજુ ગુજરાનવાળા પહોંચ્યા ન્હોતા તે પહેલા પૂજ્ય આચાર્ય દેવેશના અતિશયના પ્રભાવે સનાતની શાન્ત થઈ ગયા હતા. આથી વાદ વિજયનો લાભ મુનિશ્રી વલ્લભવિજયજી મ. (વર્ત૦ વિજયવલ્લભસૂરિ) ને ન મળી શક્યો, છતાંયે પૂજ્ય ગુરુદેવના ચરણની સેવાનો લાભ ચાતુર્માસ સુધી મળ્યો તેથી પણ તેઓ સંતુષ્ટ થયા, અને લાંબી મુસાફરીને સફલ માની વિ. સં. ૧૯૫૧ ચાતુર્માસ પૂજ્ય ગુરૂદેવે, ઉપાધ્યાય વીરવિજયજી મહારાજ, મુનિશ્રી વલ્લભ વિજયજી મહારાજ, મુનિશ્રી અમીવિજયજી મહારાજ, તથા મુનિશ્રી કમલ વિજયજી (વર્ત૦ આ. શ્રીમદ્ વિજયલબ્ધિસૂરીશ્વરજી) મહારાજ આદિની શિષ્યસમુદાય સાથે સંઘના આગ્રહથી ગુજરાનવાળામાંજ કર્યું. ત્યાં ધર્મકાર્યો થયાં. લોકોનો ઉત્સાહ એટલો બધો હતો, કે પર્યુષણમાં સપને ઉતાર્યાં ત્યારે ૨૦૧ મણ ઘીએ લાલા માણેકચંદજીએ લક્ષ્મીજીનું સ્વપ્ન લીધું. કોઈએ હારમો મણ ઘીએ તો કોઈએ ઓગણ ઘીએ ન્હોતરે પચાસ મણ ઘીએ બીજાં સ્વપ્ન લીધાં. આવી સ્વપ્નની ઉપજ કોઈ વખત થઈ ન્હોતી. આવી રીતે ધર્મની જાહોજલાલી સાથે ચાતુર્માસ પૂરૂં કરે પૂજ્ય ગુરૂદેવે વિહાર કરી નારોવાલ નગરને પાવન કર્યું.

પ્રકરણ ૭ મું.

<u>દીક્ષા યાચના:—</u>

સારની અસારતાથી કંટાળેલા, હૃદયમાં વૈરાગ્ય જાગવાથી વાસિત બનેલા, ક્ષણ માત્ર પણ સંસારનો સહવાસ ઈચ્છતા નથી. ભલે ધનવાન્ હોય, કે કંગાલ હોય, બલવાન હોય કે નિર્બળ હોય પણ વૈરાગ્યવંતોને સંસાર ઉપર સરખોજ કંટાળો હોય છે. દુર્ગંધીના સ્થાનમાં સારા માણસને ક્ષણ

ભરનો પણ નિવાસ અત્યંત આકુલ વ્યાકુલ બનાવે છે. સુપુષ્પની સુગંધી લેનારો ભ્રમર કનેરના પુષ્પ ઉપર બેસવાની ઇચ્છા કરતો નથી. વિરક્ત આત્માઓ સત્વર સદ્‌ગુરૂની સેવામાં સારમય સ્વજીવનને સમર્પી કૃતાર્થ થવા ઉત્કંઠા ધરાવે છે. અને જ્યાં સુધી ધ્યેય સિદ્ધ થતું નથી ત્યાં સુધી પ્રયત્નશીલ રહે છે. કારણ કે સજ્જનોનું કર્તવ્ય છે કે એકવાર પ્રયત્ન કરતાં સિદ્ધિ ન થાય તો "Try Try again" ના સૂત્રને વિચારી પુનઃ પુનઃ યત્ન કરવા ઉત્સાહી બને. વૈરાગ્ય ભાવમાં ઝુલતા ઉમેદચંદ નામના એક ભવ્યાત્મા ગુજરાતના રહીશ પોતાની સોલ વર્ષની ઉંમરે સંસારથી વિરક્ત બન્યા હતા. આત્માને એકાંતિ સુખ આપનારી સ્વપર કલ્યાણને સાધનારી શ્રીમતી ભાગવતી પ્રવ્રજ્યા અંગીકાર કરવા ઉત્સુક બની પ્રૌઢ પ્રતાપી શ્રીમદ્ ચરિત્ર વિભુની પાસે એકાંતમાં આવી ગુરૂ પ્રવરને વિજ્ઞપ્તિ કરવા લાગ્યા કે હે જગદ્‌ગુરૂ? આ અગાધ સંસાર સમુદ્રમાં ડગમગતી અનેક માયાના ખડકોમાં અથડાતી મારી જીવન નૌકાને પાર ઉતારો. હે ગુરૂ-પ્રવર? આપ જેવા સમર્થોની નિશ્રામાંજ હમારા જેવા પામરોનો ઉદ્ધાર છે. આપ સિવાય કોના શરણે જવું અને તરવું. ગુરૂદેવે આવી ઉદાર અને ધર્મ વર્ધક વિનતિ સાંભળી રોમાંચિત થઈ સંભળાવવા લાગ્યા કે હે ભવ્ય? આવી સુંદર ભાવનાને અવિલંબે સફળ કરવી. જે સમયે સુંદર ભાવના પ્રગટ થાય તેજ સમયે અમલમાં મૂકવા પ્રયત્ન કરવો.

પ્રતિષ્ઠા નિમિત્તનો મહોત્સવ પ્રારંભાયો. [illegible] મુહૂર્ત પ્રથમથીજ વિદિત થયું હતું. એટલે ગુજરાત મારવાડ, [illegible] બંગાલ, માલવા અને પંજાબ દેશોના મુખ્ય શહેરોમાંથી તેમજ [illegible] ડાઓમાંથી તેઓશ્રી ઉપર અનન્ય ભક્તિ ધરાવનાર હજારો શ્રાવકો [illegible] પહોંચ્યા હતા. હમેશાં સાધર્મિક વાત્સલ્ય, ઉત્તમપ્રકારની પ્રભાવના [illegible] આપણા ચરિત્ર વિભુની ધર્મદેશના, અનેરો શાસનોદ્યોત કરી રહી [illegible] સં. ૧૯૬૪ ના વૈશાખ સુદ ૬ ને દિને શુભમુહૂર્તમાં શ્રીમદ્ વિજય[illegible] સૂરીશ્વરજી મહારાજના સુહસ્તે તે પાદુકાની પ્રતિષ્ઠા કરવામાં [illegible] આ સમયે સર્વ સાધુઓના મુખારવિન્દ પર અમૃત પૂર્વ તેજ [illegible] ફેલાઈ હતી. મહાન ગુરૂદેવના ચિરસ્મરણીય પ્રતિષ્ઠાના પ્રસંગે [illegible] આનંદ ન હોય!

ચેલકન્દ બાજ:—

ધનજીભાઈ ધુમ ધામથી પ્રતિષ્ઠા થતાં શ્વેતામ્બર મૂર્તિપૂજક [illegible] પણજી વાદ વાદ થઈ તે ત્યાંના ઢુંઢક લોકોને ખેદકારક બની. [illegible] છે વરસાદથી સર્વ વનસ્પતિઓ લીલીછમ બને છે ત્યારે [illegible] બળે છે. તા કાંટાનો કોઈ પણ ઈલાજ નથી. હે પ્રભુ! [illegible] અજ્ઞાનમાં [illegible] થઈ લોકનુ હિત કરવા ક્યારે પ્રેરાશે? [illegible] એમણે શ્વેતામ્બર મૂર્તિપૂજકોના લઘુતા કરવાને [illegible] [illegible] નિમિ[illegible] નામના પુસ્તકમાં [illegible] [illegible] મનાવી [illegible] [illegible] શાસ્ત્રોમાં [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

आत्मारामसुनिकृतं श्रुतेर्द्विजेभ्यः
हिंसोक्तेरतिपरिमर्दकं प्रयच्छन् ॥ १ ॥

सासूयवाणीनिकरैस्तथैते
विज्ञान्मवोध्य श्रुतिपक्षपातान्
विरोध वाक्यानि च सम्प्रदर्श्य
वादाय कौतूहलिनो बभूवुः ॥ २ ॥

तदीयवाग्जालविमूढचित्ताः
विपश्चितः सूरिसमक्ष[illegible]
तद्ग्रन्थसन्दर्शित वा[illegible]
श्रुतौ न सन्तीति [illegible] ॥ ३ ॥

निशम्य वाणीं कृतिभिः [illegible]
श्रुतिं सामानाय्य [illegible]
प्रदर्श्य पाठान्सविचार्य [illegible]
जिनागमं प्रो[illegible] सः ॥ ४ ॥

ઉપરોક્ત શ્લોકમાં લખ્યા પ્રમાણે [illegible] સૂરીશ્વરજી મહારાજશ્રીએ ઘણાજ [illegible] વિસ્તારપૂર્વક પુસ્તકો એકત્ર કરી સારીરીતે વિચાર્યું [illegible] ગ્રન્થોના અનેક જે જે ગ્રન્થોના નામે લખાણ લખ્યું [illegible] આત્મારામજી મહારાજે ઓને બનાવી, શાન્ત કર્યા અને [illegible] કર્યો. પૂજ્ય ગુરૂદેવે જે જે પુ[illegible] પાઠ વગેર ભીમસાનત્રિરિ[illegible] [illegible] છે, [illegible]

કમલ સૂરીશ્વરજી મહારાજના જ્ઞાનનેજ આભારી છે, ત્યાંના શ્રાવ[illegible]
આગ્રહ ભરી વિનંતી હોવાથી તે કાર્યમાં સામેલ થવા મુનિશ્રી વ[illegible]
વિજયજીને પણ ગુજરાનવાળા આવવા પૂજ્ય ગુરૂદેવે આજ્ઞા [illegible]
લખી હતી. પરંતુ તેઓ લાહોરજ હતા, હજુ ગુજરાનવાળા [illegible]
ન્હોતા તે પહેલા પૂજ્ય આચાર્ય દેવેશના અતિશયના પ્રભાવે [illegible]
શાન્ત થઈ ગયા હતા. આથી વાદ વિવાદનો લાભ મુનિશ્રી વલ્લભવિજ[illegible]
મ. (વર્ત૦ વિજયવલ્લભસૂરિ) ને ન મળી શક્યો, છતાંયે પૂજ્ય [illegible]
દેવના ચરણની સેવાનો લાભ ચાતુર્માસ સુધી મળ્યો તેથી પણ [illegible]
સંતુષ્ટ થયા, અને લાંબી મુસાફરીને સફલ માની વિ. સં. ૧૯૫૧ [illegible]
ચાતુર્માસ પૂજ્ય ગુરૂદેવે, ઉપાધ્યાય વીરવિજયજી મહારાજ, મુનિશ્રી [illegible]
વિજયજી મહારાજ, મુનિશ્રી અમીવિજયજી મહારાજ, તથા મુનિશ્રી [illegible]
વિજયજી (વર્ત૦ આ. શ્રીમદ્ વિજયકમલસૂરીશ્વરજી) મહારાજ આદિ [illegible]
શિષ્યસમુદાય સાથે સંઘના આગ્રહથી ગુજરાનવાળામાંજ કર્યું. [illegible]
ધર્મકાર્યો થયાં. લોકોનો ઉત્સાહ એટલો બધો હતો, કે [illegible]
ઉતાર્યાં ત્યારે ૨૦૧ મણ ઘી એ લાલા માણેકચંદજીએ [illegible]
સ્વપ્ન લીધું. કોઈએ દોઢસો મણ ઘીએ તો કોઈએ સોમણ ઘીએ [illegible]
પચાસ મણ ઘીએ બીજાં સ્વપ્ન લીધાં. આથી સ્વપ્નની ઉપજ [illegible]
થઈ હતી. આથી લોકો ધર્મની જાહોજલાલી સાથે [illegible]
ધર્મે પૂજ્ય ગુરૂદેવે [illegible] ગુજરાનવાળા નગરને પાવન કર્યું.

પ્રકરણ ૭ મું.

દીક્ષા યાચના:—

સંસારની અસારતાથી કંટાળેલા, હૃદયમાં વૈરાગ્ય ભાવથી વાસિત બનેલા, ક્ષણ માત્ર પણ સંસારનો સહવાસ ઇચ્છતા નથી. ભલે ધનવાન્ હોય, કે કંગાલ હોય, બલવાન હોય કે નિર્બળ હોય પણ વૈરાગ્યવંતોને સંસાર ઉપર સરખોજ કંટાળો હોય છે. દુર્ગંધીના સ્થાનમાં સારા માણસને ક્ષણ ભરનો પણ નિવાસ અત્યંત આકુલ વ્યાકુલ બનાવે છે. સુપુષ્પની સુગંધી લેનારો ભ્રમર કનેરના પુષ્પ ઉપર બેસવાની ઇચ્છા કરતો નથી. વિરક્ત આત્માઓ સત્વર સદ્ગુરૂની સેવામાં સારમય સ્વજીવનને સમર્પી કૃતાર્થ થવા ઉત્કંઠા ધરાવે છે. અને જ્યાં સુધી ધ્યેય સિદ્ધ થતું નથી ત્યાં સુધી પ્રયત્નશીલ રહે છે. કારણ કે સજ્જનોનું કર્તવ્ય છે કે એકવાર પ્રયત્ન કરતાં સિદ્ધિ ન થાય તો " Try Try again " ના સૂત્રને વિચારી પુનઃ પુનઃ યત્ન કરવા ઉત્સાહી બને. વૈરાગ્ય ભાવમાં ઝુલતા ઉમેદચંદ નામના એક ભવ્યાત્મા ગુજરાતના રહીશ પોતાની સોલ વર્ષની ઉંમરે સંસારથી વિરક્ત બન્યા હતા. આત્માને એકાંતે સુખ આપનારી સ્વપર કલ્યાણને સાધનારી શ્રીમતી ભાગવતી પ્રવ્રજ્યા અંગીકાર કરવા ઉત્સુક બની પ્રૌઢ પ્રતાપી શ્રીમદ્ ચરિત્ર વિજ્ઞની પાસે એકાંતમાં આવી ગુરૂ પ્રવરને વિજ્ઞપ્તિ કરવા લાગ્યા કે હે જગદ્ગુરૂ ? આ અગાધ સંસાર સમુદ્રમાં ડગમગતી અનેક માયાના ખડકોમાં અથડાતી મારી જીવન નૌકાને પાર ઉતારો. હે ગુરૂપ્રવર ? આપ જેવા સમર્થોની નિશ્રામાંજ હમારા જેવા પામરોનો ઉદ્ધાર છે. આપ સિવાય કોના શરણે જવું અને તરવું. ગુરૂદેવે આવી ઉદાર અને ધર્મ વર્ધક વિનતિ સાંભળી રોમાંચિત થઈ સંભળાવવા લાગ્યા કે હે ભવ્ય ? આવી સુંદર ભાવનાને અવિલંબે સફળ કરવી. જે શાખ સુંદર ભાવના પ્રગટ થાય તેજ સમયે અમલમાં મૂકવા પ્રયત્ન

દેશમાં જવાના ? આપ સિવાય હમોને ધર્મોપદેશ કોણ આપશે ? આપ[illegible] અભાવમાં પાપનો પ્રચાર ફેલાશે. કુદૃષ્ટિઓ (અન્યમત વાળા) સ્વ[illegible] મતની જાળોમાં અનેક ભોળા મૃગલાઓને ફસાવશે. હાલમાં રહ્યું સહ્યું ધર્મ જાગૃતિ મંદ પડશે, ધર્મક્રિયાઓ શિથિલ થશે. હમારી ઉન્નતિ નહિ બલ્કે પતન થશે. હમારા ગરીબો ઉપર રહેમ નજર કરો પંજાબી[illegible] ઓની આ પ્રમાણે હૃદયદ્રાવીણી વિનંતી સાંભળી ગુરુદેવના હૃદયમાં ઉદાસીનતા જણાઇ અને તેઓને જણાવ્યું કે તમારૂં કહેવું યથાર્થ છે. મારા હૃદયમાં પણ એજ વિચાર ચાલે છે પરંતુ ગુર્જર દેશમાં ઘણાં પ્રાચીન તીર્થો છે. તેની યાત્રા કરવી તે પણ આવશ્યક છે. પુનઃ પં[illegible] બીઓએ આચાર્યદેવેશની ગુજરાતમાં જવાની ઉગ્ર ભાવના જાણી[illegible] જણાવ્યું કે—કુમત રૂપી ફેલાયેલા મહોને નાશ કરનાર દીન પુરુષ ઉદ્ધારક, મહાનન્દસમુદ્ર, જિનમત શિરોભૂષણ હે મુનિપતે હમારા [illegible] સેવા કરમાવો.

પંજાબપ્રેમઃ—

નિષ્કામ કરૂણાની અને નિસ્વાર્થ બુદ્ધિની આ વિરલ મૂર્તિ ગુરુદેવે પંજાબમાં ધર્મ જાગૃતિને [illegible] રાખવા માટે મહારાજ[illegible] [illegible]

ક્ષણનો ભરોસો નથી. જીવન અસ્થિર છે. ભાવનાના રંગો પરિવર્ત-
શીલ છે. સજ્જન પુરૂષો શુભ ભાવનાને અવિલંબે સેવ[illegible]
પ્રયત્ન કરે છે. **मा इंदजाल सरिसं विज्जु चमक्कार** [illegible]
सव्वं सामन्नं खण दिट्ठं खण नट्ठ कोथ्य पडिबन्धो. [illegible]
દ્રિ જાળના ખેલો ક્ષણમાં નાશ પામે છે. વિજળીના ચમકારા [illegible]
સમય માટેજ પ્રકાશ કરનારા હોય છે. તેમ સ્વજનો, કુટુંબ [illegible]
લાતો, માન, મમત્વ, સન્માન, વૈભવ અને સમૃદ્ધિઓ ક્ષણમાં [illegible]
થનારી છે. આવા ક્ષણિક પદાર્થોમાં કયો સુજ્ઞ પુરૂષ વિશ્વાસ રા[illegible]

પ્રવ્રજ્યા પ્રદાનઃ—

એક તો સુવર્ણ હતું અને સાથે સુગંધ ભળી એટલે પુછવું [illegible]
ધર્મવીર ઉમેદચંદભાઇ સંસારથી વિરક્ત તો હતાજ. અને તે [illegible]
કન આત્મા ઉપર ગુરૂ ઉપદેશનો ઓપ ચડયો, એટલે વૈરાગ્ય [illegible]
ભાવનામાં શી કમીના રહે ? આચાર્યપુંગવે તે વૈરાગી આત્માને [illegible]
મહોત્સવ મોટી મેદિનીસમક્ષ શુભદિને પ્રવ્રજ્યા પ્રદાન કરી. [illegible]
નામ મુનિશ્રી મંગળવિજયજી રાખી તેમને મુનિરાજ શ્રીમાન [illegible]
વિજયજી મહારાજના શિષ્ય તરીકે જાહેર કર્યા. આ દીક્ષાના [illegible]
પંજાબીઓના હૃદયમાં ધર્મ પ્રેમ ઉભરાઇ ગયો હતો. અને શ્રી [illegible]
દીક્ષાના મહોત્સવમાં શાસન પ્રભાવના કરવામાં મારો લાભ લીધ[illegible]
[illegible] કાર્યનાં પછી આત્માઓને પ્રમાદ તથા વિશેષ ઉત્સાહ [illegible]

પંજાબમાં પર્યટન.

ગુરૂમહારાજે શિષ્ય પરિવાર સાથે પવિત્ર ભાગી પુંડરિકગિરિ [illegible]
[illegible]

હૃદયમાં પુનઃ પુનઃ સાંભળવાની ઉત્કંઠા જાગતી. એકતો પોતે પંજાબના અને શ્રોતાઓ પણ પંજાબી એટલે ભાષા સૌન્દર્ય અને જુસ્સાથી પ્રિયતામાં ન્યૂનતા રહેતી નહિ, ત્યાંના સદ્‌ગૃહસ્થોની આગ્રહ ભરી વિનતિથી ૧૯૬૫ નું ચાતુર્માસ ત્યાંજ કરી ઘણો ઘણો ઉપકાર કર્યો.

ગુર્જર આગમન

અનેક જૈન મંદિરોથી મંડિત ગુજરાત દેશ ગૌરવ ભર્યો મનાય છે. બીજા દેશો કરતાં ધર્મની આચરણામાં, ગુરૂઓની સેવામાં, અને લાખ્ખો રૂપીઆનો સદ્‌વ્યય કરવામાં, તેમજ ધર્મનો ઉદ્યોત કરવામાં પણ ગુજરાતનો નંબર ચઢીઆતો છે. આવા રસાળ ગુજરાત દેશમાં ગુજ-રાતના પુણ્યોત્કર્ષે જનતાને ઉપકાર કરવાની અને ગુર્જર દેશના [illegible] તીર્થોને જુહારવાની ઉદાર ભાવના જાગૃત થઇ. આ સમાચાર પંજાબમાં ફેલાયા.

અગ્રનેતાઓનો આગ્રહ.

પંજાબના પરમોપકારી પૂ. વિજયાનંદ સૂરીશ્વરજી મહારાજના અ-નન્ય પટ્ટાલંકાર પંજાબ દેશને છોડી શું ગુજરાત જશે? [illegible] શી દશા? આવો વિચાર અનેક પંજાબીઓના હૃદયમાં [illegible] પંજાબના આગેવાનો એકત્રીત થયા અને એક મંડળ [illegible] ર્યદેવની પાસે નમ્રભાવે નિવેદન કરવા આવ્યા. [illegible] ધર્મ પ્રેમ. આચાર્ય દેવઉપર તેઓની હાર્દિક [illegible] આ પણ એક થરમોમીટર હતું. પોતાના દેશમાં [illegible] વિરહ એ જરૂર ધર્મીજનોને દુઃખદ હોય છે. [illegible] વિરહ તો સૌ કોઇને સાલે એ સ્વાભાવિક છે. પરંતુ એક પ્રકારની આધિ વ્યાધિ અને ઉપાધિમાં જકડાયલા [illegible] નિષ્કારણ પ્રયત્ન કરનાર ધર્મગુરૂઓનો વિરહ તો [illegible] ઓનેજ સાલે એ પણ સ્વાભાવિક છે. અને [illegible] કહેવા લાગ્યા કે હે દયાસિંધુ ! આપ અમને દુઃખમાં મૂકી શું

દેશમાં જવાના ? આપ સિવાય હમોને ધર્મોપદેશ કોણ આપશે ?
અભાવમાં પાપનો પ્રચાર ફેલાશે. કુદૃષ્ટિઓ (અન્યમત વા
મતની જાળોમાં અનેક ભોળા મૃગલાઓને ફસાવશે. હારાં
ધર્મ જાગૃતિ મંદ પડશે, ધર્મક્રિયાઓ શિથિલ થશે. હમારી
નહિ બલ્કે પતન થશે. હમારા ગરીબો ઉપર રહેમ નજર કરે
ઓની આ પ્રમાણે હૃદયદ્રાવીણી વિનંતી સાંભળી ગુરુદેવના
ઉદાસીનતા છવાઇ અને તેઓને જણાવ્યું કે તમારું કહેવું
મારા હૃદયમાં પણ એજ વિચાર ચાલે છે પરંતુ ગુર્જર દે
પ્રાચીન તીર્થો છે. તેની યાત્રા કરવી તે પણ આવશ્યક છે. પુ
બીઓએ આચાર્યદેવેશની ગુજરાતમાં જવાની ઉગ્ર ભાવના
ણાવ્યું કે—કુમત રૂપી ફેલાયલા મહાને નાશ કરનાર ત
ઉદ્ધારક, મહાનન્દસમુદ્ર, જિનમત શિરોભૂષણ હે મુનિપતે
સેવા ફરમાવો.

પંજાબપ્રેમઃ—

નિષ્પાપમ હૃદયની અને નિઃસ્વાર્થ બુદ્ધિની આ નિ
ગુરુદેવે પંજાબમાં ધર્મ જાગૃતિને તાજી રાખવા માટે મ
મંડળમાં ગુણીજ અને સુવિનીત પાંચ શિષ્યો હતા, જેમ
ધર્મ [illegible] મહારાજ બુદ્ધિશાળી [illegible]
[illegible] નેમજ પ્રકરણ [illegible]
[illegible] હતા. વળી તેમ
[illegible] અને [illegible]
[illegible] હતી. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ાની તેઓના હૃદયમાં ઇચ્છા ન હતી. તેમ ચરિત્ર નાયકને પણ નીત શિષ્યને જુદા પાડવાની જરાએ ઇચ્છા ન હતી. પણ કેવળ ોપકાર બુદ્ધિએ આજ્ઞા કરી હતી. गुरोराज्ञा गरियसी એ વાકયને ન આપી શ્રીમદ્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજે દુઃખદ હૃદયે તે આજ્ઞાને હર્ષ સ્વીકારી લીધી. અને એમાંજ ખરેખર સુશિષ્યોનું ગૌરવ છે. ગુરુવર્યની આજ્ઞા સ્વીકારી પોતે પંજાબમાં વિચરવા સજ્જ થયા. ગુરુ મહારાજે પણ મીઠી નજરે યોગ્ય આશિર્વાદ આપ્યો કે જેથી પંજાબ યાત્રા નિર્વિઘ્ન વિજયવંત નીવડે. શ્રદ્ધા એ અનુપમ કાર્ય સિદ્ધિનું સાધન છે. ખરેખર પંજાબીઓના હાડોહાડમાં ચરિત્રનાયક પર પ્રેમ હતો, તેવો જ ધર્મપ્રેમ ગુરુદેવને. પણ હતો, તેનું આ દશ્ય ચિન્હ શું ન મનાય? ધર્મગુરુઓનો ધર્મીજનો પર પ્રેમ એ માત્ર ધર્મવૃદ્ધિ માટે હોય છે.

જૈન ધર્મનો વિજય વાવટો—

ગુરુદેવની આજ્ઞાને શિરસાવંદ્યમાની શ્રીમાન્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજ સપરિવાર પંજાબમાં ગ્રામાનુગ્રામ વિચરવા લાગ્યા અનેક ગામોમાં ધર્મ દેશના દ્વારાએ અનેક જનોને ધર્મમાં તરબોલ બનાવવા લાગ્યા. જેમનો અવાજ મધુર અને બુલંદ હતો. ભર યુવાવસ્થાની શક્તિ હતી. ભાષાજ્ઞાન પરિપૂર્ણ હતું. સૈદ્ધાન્તિક જ્ઞાન પણ જેમણે ગુરુનિશ્રામાં રહી અનુપમ પ્રાપ્ત કર્યું હતું. જૈનેતર શાસ્ત્રના પણ જેઓ સુજ્ઞાત હતા. જેમના મુખારવિન્દ ઉપર હર્ષના ચિન્હો પ્રતિક્ષણ અનુભવાતા હતા. એવી અદ્ભુત મૂર્તિના પ્રભાવે ત્યાંની જૈન જૈનેતર પ્રજા મુગ્ધ બની. પંજાબીઓ જેમના સૌજન્ય, ધર્મપ્રભાવના લઘુવયમાં પણ વાદ વિવાદ કરવાની અજબ શક્તિ જોઇ પંજાબીઓ તેઓને "છોટા આત્મારામજી" તરીકે કહેતા હતા તે સત્ય હતું. એવા પ્રકારની વિદ્વત્તા, ત્યાગ ભાવના, સહિષ્ણુતા, અપ્રમત્તતા તેમજ શાસનનો ઉદ્યોત કરવાની ખ્યશ વિગેરે ગુણો ઝગહગતા હતા. ૭ વર્ષ પર્યંત પંજાબના વિશાળ પ્રદેશમાં વીશરી મુખ્ય શહેરોમાં ચોમાસા કરી અને શેષાકાળમાં

અન્ય ગામડાઓમાં વિચરી અગણિત ઉપકારો કર્યા. તેમાં ખાસ [illegible] પંજાબથી પણ દૂર આવેલા મુલતાન શહેરનું ચાતુર્માસ તો સ્[illegible] ક્ષરે ઇતિહાસ પટ પર લખવા જેવું છે. જ્યાં દિગંબરોની સાથે [illegible] દિગ્ગજ શ્રીમાન્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજને જાહેર વાદ વિવા[illegible] વાનો પ્રસંગ સાંપડ્યો હતો અને તેમાં અનેક શાસ્ત્રીય પુરા[illegible] દલીલો દ્વારા વાદિને પરાસ્ત કરી શ્વેતાંબર મૂર્તિપૂજક ધર્મ[illegible] પતાકા ફરકાવી હતી. હંમેશા ત્યાંની જૈન જૈનેતર પ્રજા વ્યા[illegible] લાભ લેતી હતી. ખાસ કરીને મુલતાન શહેરના જાહેર સ્થાનોમાં [illegible] પબ્લીક લેક્ચરો આપી ત્યાંની મ્લેચ્છ પ્રજાઓને પણ તેઓના [illegible] આદિના કલમાઓથી તથા અનેક ઉદ્ગારો દ્વારા ધર્મનો પ્ર[illegible] કરી દયા ધર્મમાં તલ્લીન બનાવી હતી. મ્લેચ્છો પણ તેઓશ્રી[illegible] મુંબની બજારમાં મારવા માટે લાવેલા બકરાઓ, તેતરો વિગેરે [illegible] દેતા હતા. કેટલાકે તો હિંસાનાં શસ્ત્રો પણ તોડી ફોડી ધર્મ[illegible] ફેંકી દીધાં હતાં.

ઉપદેશપરિણામ—

[illegible]

[illegible]—

[illegible]

અન્યત્ર ઉપકાર—

પંજાબમાં બીજા અનેક સ્થળોએ જાહેર ભાષણો આપી અનેકોને જૈન ધર્મની મહત્તા સમજાવી હતી. આર્યસમાજીસ્ટો પણ મહારાજશ્રીની સાથે ઘણા સ્થળે વાદ વિવાદોમાં પણ ઉતરતા, તેઓ સર્વેને નિડરતાથી સમતાપૂર્વક સુયુક્તિઓ આપી મૂર્તિમંડન અનંત મોક્ષ. અકર્તા વિગેરે ઘણી વસ્તુઓની સિદ્ધિ કરી સમજાવતા અને સ્વમત સ્થાપન કરી પરમતને પરાસ્ત કરતા હતા. સ્થાનકવાસીઓની સાથે પણ એવા અનેકાનેક વાદ વિવાદના પ્રસંગો આવતા. તે સર્વે સ્થળોમાં સૌમ્યમુદ્રાથી વાદદ્વારા સર્વનું સમાધાન કરી જય મેળવતા હતા, અદ્યાપિ દર્શનાર્થે આવતા પંજાબીઓ તે ભાષણો, વ્યાખ્યાનો અને વાદવિવાદોનું સંસ્મરણ કરે છે. જ્યાં જ્યાં ઉન્માર્ગ પ્રચાર હતો, જ્યાં જ્યાં ધર્મ નિન્હવો પોતાની જાળમાં અનેકોને ફસાવતા હતા ત્યાં ત્યાં પરિસહોની ઝડીને સહન કરી જૈનધર્મનો ડંકો વગાડયો છે. આ પ્રમાણે ઘણા સ્થળોમાં ધર્મ પ્રચાર કરી ગુરૂ દેવની સેવામાં હાજર થવાની ઇચ્છા થતાં ગુજરાત તરફ પ્રયાણ કર્યું.

પજતો હતો. સ્થાનકવાસી ભાઇઓ પણ મોટી સંખ્યામાં લાભ લેતા તા. અને અનેક જાતની મૂર્તિપૂજાના વિષયમાં પણ ચર્ચા ચાલતી હતી. મહારાજશ્રી પણ સૌમ્યવૃત્તિથી જીવાભિગમ સૂત્ર, ભગવતિ સૂત્ર, તથા રાયપસેણી સૂત્રના પાઠો સમજાવતા હતા. તેથી તેઓમાંથી કેટલાક સરળ આત્માઓ પ્રભુ દર્શનના પ્રેમી બન્યા હતા. આગમપારદૃશ્વા આચાર્યશ્રીએ અનેક તત્વમય વ્યાખ્યાનો દ્વારા શાસન પ્રભાવના અપૂર્વ કરી. જીવદયાના, જ્ઞાનોદ્ધારના, દીનોદ્ધારના ખાતામાં પણ અત્રેના ઉદાર ગૃહસ્થોએ સારી રકમ આપી પોતાની લક્ષ્મીનો સદ્વ્યય કર્યો હતો.

તીર્થસંઘ—

તીર્થોનો સંઘ એ જૈન શાસનમાં સ્વ પર કલ્યાણનું મહાન સાધન મનાય છે. સમ્યક્ત્વને નિર્મળ કરનાર પ્રભુ માર્ગની એ ઉત્તમ આરાધના છે. જૈન શાસનના અનુરાગીઓ સદ્ભાવનાથી પવિત્રતમ તીર્થોના સંઘો કાઢી લાખ્ખો રૂપીયા ખર્ચે છે. અને હજારો માણસોને ધર્મ પ્રભાવનાની સાથે બોધિબીજની પ્રાપ્તિનું કારણ બને છે. સંઘ કાઢનાર વ્યક્તિ સુભાવથી સંઘમાં પધારેલ પૂ. સાધુ–સાધ્વી શ્રાવક અને શ્રાવિકાઓની નમ્રભાવે સેવા બજાવી તીર્થંકર ગોત્ર પણ ઉપાર્જન કરે છે. જ્યાં જ્યાં સંઘનું પ્રયાણ થાય છે તે શહેરોમાં અને ગામોમાં ધર્મની જાગૃતિ અપૂર્વ થાય છે. હજારો જૈનેતરો પણ એ સંઘની અનુમોદના કરી આગામી ભવમાં જૈનત્વ પ્રાપ્ત કરવાની લાયકાત મેળવે છે. જીર્ણ મંદિરો, ધર્મસ્થાનો, ઉપાશ્રય, પાંજરાપોળ, પાઠશાળા, દીન સાધર્મિક ભાઇઓ વિગેરે શુભ ખાતામાં પોતાના દ્રવ્યને વાપરી સંઘપતિ પણ ચંચળ લક્ષ્મીને અચળ બનાવી પરંપરાએ સ્વર્ગ અને અપવર્ગના ભાગી થાય છે. વસ્તુપાલ તેજપાલે કાઢેલો શ્રી શત્રુંજયનો સંઘ ટીમાણા ગામમાં આવતાં ત્યાંની જૈનોની સ્થિતિ સાધારણ માલુમ પડતાં જૈનમંદિર બનાવવા માટે તથા તેની વ્યવસ્થા માટે એક ગામ સમ-

પણ કર્યું હતું. વિક્રમરાજાએ પણ શ્રી શત્રુંજયનો સંઘ [illegible] અઢળક દ્રવ્યનો વ્યય કરી ધર્મની પ્રભાવના ફેલાવી મનુષ્ય [illegible] કૃતાર્થ કર્યો હતો. આપણા જૈન શાસનમાં આજથી નહિ [illegible] યુગોથી તીર્થોના સંઘો નીકળવાની શુભ પ્રવૃત્તિ ચાલે છે. અને [illegible] મહાત્માઓ તેના માટે યોગ્ય ઉપદેશ પણ આપે છે. પરંતુ [illegible] વાત છે કે આજકાલ જૈન કુળમાંજ જન્મેલા, પાશ્ચિમાત્ય [illegible] જડવાદથી જડ બનેલા વીસમીસદીના નામે માત્ર જૈન [illegible] અધર્મની બદીઓ ઘુસાડવાનોજ ધંધો કરનારા, કેટલાક નામ [illegible] જ્યારે જ્યારે ધર્માત્માઓ શાસ્ત્રની આજ્ઞાનુસાર, સંઘો ઉજમ[illegible] ઉપધાન તપ વિગેરે પવિત્ર ક્રિયાઓમાં પોતાની લક્ષ્મીનો [illegible] કરે છે, ત્યારે ત્યારે ઉપરોક્ત વિશેષણ યુક્ત અજ્ઞાન દુનિયામાંજ [illegible] રેફર્મરનું ટાઇટલ લઈ ફરનારા સુધારકો એકાંતિ આત્માનું [illegible] નારી અને પવિત્ર ક્રિયામાં વપરાતા ધનને "Waste of [illegible]" એટલે પૈસાનો દુર્વ્યય કહી ભોળી જૈન પ્રજાને ધર્મથી [illegible] નીય પ્રયત્ન કરવા કટી બદ્ધ થાય છે. એવાઓને અમો તો [illegible] દિન બુદ્ધિએ જણાવીએ છીએ કે તીર્થંકર મનુષ્ય મહારાજાએ [illegible] આપેલી પવિત્ર ક્રિયામાં વપરાતા ધનને પૈસાનો દુર્વ્યય કહેતાં [illegible] ક્રિયાની રસ[illegible] પડી મોંઘા દુર્લભ માનવ જન્મની [illegible] તમો પોતે [illegible] દુર્વ્યય કરી રહ્યા છો. એ વાતને મેળવી [illegible] [illegible] ગણવા [illegible] છે.

શાસ્ત્ર પ્રમાણ—

[illegible]

જેસલમેરમાં સંઘ પહોંચતા ત્યાંના સંઘે ભવ્ય સત્કારથી પ્રવેશ મહોત્સવ કરાવ્યો હતો. ગગનસ્પર્શી શિખરયુક્ત મંદિરમાં બીરાજમાન તીર્થપતિને મધુરધ્વનીથી ભાવવાહી અનેક સ્તોત્રદ્વારા સ્તવ્યા બાદ વિધિપૂર્વક ચૈત્યવંદન કરી સૌએ અદ્દભૂત આનંદ પ્રાપ્ત કર્યો હતો.

પુનઃ ગુજરાતમાં આગમન—

મરૂ દેશમાંથી અનેક શહેરમાં અને ગામડામાં ધર્મામૃતનું પાન કરાવતા, તેમજ અનેકના સંશયોને છેદતા સૂરિપુંગવ ગુજરાતમાં પધારતા પ્રથમ કલિકાળ સર્વજ્ઞ શ્રીમદ્ હેમચંદ્રાચાર્ય મહારાજના પવિત્ર ચરણ કમળથી પુનીત બનેલ પાટણ શહેર નજીક આવી પહોંચ્યા. મહારાજ શ્રીનો અપૂર્વ ત્યાગ, અટલ બ્રહ્મચર્ય. તથા શાસ્ત્રનું ઉંડુ જ્ઞાન, વિગેરે ગુણોમાં અનુરાગી બનેલા ધર્મિષ્ઠ પટ્ટણીઓ મહારાજશ્રીના દર્શનાર્થે મોટી સંખ્યામાં આવી પહોંચ્યા હતા. ત્યાં પધારવાની તેમણે આગ્રહ ભરી વિજ્ઞપ્તિ કરી, પાટણ એ મહારાજશ્રીનું આચાર્યપદારોહણ સ્થાન હતું. સૌ કોઇ એમની વ્યાખ્યાન શૈલી વિગેરે ગુણોથી પરિચિત હતા એટલે ત્યાંના સંઘમાં આનંદનાં પુર ઉભરાય તેમાં આશ્ચર્ય શું? તે સમયના આબેહુબ ચિતારને લખવો કે કહેવો એ શક્તિની બહારની વાત છે. આતો એક આછું પ્રતિબિંબ છે. બાકી પાટણના વયોવૃદ્ધ પુરૂષો એ ચિતાર સ્મરણપથમાં લાવી અદ્યાપી રોમાંચિત થાય છે.

ભવ્ય સત્કાર—

આચાર્ય મહારાજશ્રીએ પાટણમાં પધારવાનું મંજુર કર્યું છે એમ સાંભળી ત્યાંની ધર્મનિષ્ટ પ્રજાએ આખા શહેરને દેવ વિમાન સદૃશ શણગાર્યું. પાટણની શૃંગાર કલા ગુરૂ આગમન વખતે કોઈ અજબ હોય છે. એ સર્વે સ્થળે વિદિત છે. મેઘના આગમનથી જેમ મયૂર નૃત્ય કરવા લાગે તેમ ગુરૂ મહારાજના આગમનથી ધર્મપ્રેમીઓ હર્ષભરી ચાલમાં જાણે નૃત્ય ન કરી રહ્યા હોય? તેમ ચાલતા હતા, આચાર્યદેવના જયનાદથી આખુંયે પાટણ શહેર ગુંજી રહ્યું હતું.

जैनधर्मद्विषोदुष्टान्संघारिष्टविधायिनः
जिनाज्ञाराधकः साधुः स्वशक्त्यावारयेदिह ॥
उपेक्षते स्वसामर्थ्ये, सति य स्तान्पुनर्नरः ।
यन्भ्रमीति भवे घोरे, स जिनाज्ञाविराधकः ॥

અર્થ—ધર્મનો ધ્વંસ થતો હોય, દયાનો લોપ થતો હોય અને પોતાના શાસનના અર્થનો વિપ્લવ થતો હોય ત્યારે, કોઇના [illegible] શક્તિસંપન્નપુરૂષે તેનો નિષેધ કરવો જોઇએ.

જૈનધર્મના દ્વેષીઓને, દુષ્ટોને, અને ચતુર્વિધ સંઘનું [illegible] કરનારને જીનેશ્વરભગવાનની આજ્ઞાને આરાધન કરનાર સાધુએ [illegible] શક્તિથી વારવા જોઇએ.

જે મનુષ્ય પોતાની શક્તિછતાં તેઓની ઉપેક્ષા કરે છે [illegible] આજ્ઞાનો વિરાધક હોઇ ઘોર સંસારમાં વારંવાર ભ્રમણ કરે છે. [illegible]

[illegible]

કરતા હતા કે નિસ્પૃહતાનો અને સાચે સાચી વાત ઝટ કહી દેવાની ધર્મ ધગશનો ગુણ તો શ્રીમાન્ કમલસૂરિજીમાં અજબ જોવામાં આવે છે. પર સમુદાયના સાધુઓ પણ જેઓની શાન્તમુદ્રા અને નિસ્પૃહતા જોઈ ઝુકી પડતા હતા.

__નવીનમત.__

જીનેશ્વરદેવના શાસનમાં પ્રથમ એકજ અને સર્વ માન્ય સિદ્ધાન્ત કથિત ધર્મપ્રચાર હતો. પરંતુ કાલક્રમે અલ્પબુદ્ધિના કારણે અગર કલહ કદાગ્રહથી સ્વકપોલ કલ્પિત મતો સ્થાપન થતા જાય છે. અને તેવા મતોનો જન્મ અભિમાન અને અજ્ઞાનતાથીજ થાય છે અને તેથીજ અભિમાની પુરૂષો પોતાની અજ્ઞાનતાને કબુલ કરવાની શક્તિના અભાવે પોતાના માનનેખાતર ખોટા કુતર્કોદ્વારા વાગ્જાળોથી ભોળી દુનિયાને યદ્વા તદ્વા સમજાવી તેને સિદ્ધ કરી આગળ ધપાવે છે. એકજ શાસ્ત્રમાં અને એકજ વિષયમાંથી પણ જ્ઞાનાવરણીય કર્મના ક્ષયોપશમને લીધે ભિન્ન ભિન્ન અર્થો તેના વાંચનારા તરફથી ખડા કરવામાં આવે છે. અને એમ થતાં યોગ્ય ગીતાર્થ ગુરૂવરોની પાસે જઈ ખુલાસો નહિ મેળવવાની આદતવાળાઓ પોતાનુંજ સમજેલું સાચું માની અનેકોને તે મનાવવા પ્રેરાય છે. પરિણામે ઝુકનેવાલા અને ઝુકાનેવાલા સંસાર સપાટીની રખડપટ્ટીને સ્વીકારી લે છે. શાસ્ત્રો એ ગહન અને બારીક વસ્તુ છે. તેને સાંગોપાંગ સમજી જવા માટે આપણી અલ્પમતિ શું કામ કરી શકે ? આવા શુભ વિચારથી વાંચનારાઓ અર્થનો અનર્થ કરતા અટકી શકે છે. પણ બુદ્ધિથી ગર્વીષ્ટ થયેલ ઉન્મત્ત વ્યક્તિ ગૃહસ્થજીવનમાં પોતાનો અધિકાર ન હોવા છતાં પણ આગમનાં શાસ્ત્રોને વાંચી તેના ઉંધા અર્થ કરી તેનો પ્રચાર કરનાર, શાસ્ત્રનો અને પોતાના આત્માનો દ્રોહ થવુ છે. નવીન મતો કાઢવામાં બુદ્ધિમત્તા નથી પરંતુ એ સત્ય મતને આગમાનુસાર સિદ્ધ કરી બતાવવામાં અને તેમ ન થઈ શકે તો ખોટાને તીલાંજલી આપી સાચા મતને નિષ્પક્ષપાતપણે પાછો સ્વી-

કારવામાંજ વાસ્તવિક બુદ્ધિમત્તા છે. જ્યારે જ્યારે જૈનસમાજમાં ન
મતોના અંકુરા ફુટ્યા છે, ત્યારે ત્યારે તે અંકુરાઓનો વિનાશ કરવા
પુરૂષો પણ તૈયારજ રહ્યા છે. એકમત પકડ્યા પછી જનતા સ
અસત્ય છે એમ સિદ્ધ થાય તોપણ તેને છોડી નિર્દોષમતનો સ્વી
કરવો અતીવ કઠીન છે. માત્ર કદાગ્રહ પકડી રાખી હમારા મત
લંબીઓ કેમ વધે એવી તાલાવેલી લાગતાં યેનકેન પ્રકારેણ પ્ર
ખેલાય છે. મતના સ્થાપન કરનારા તો એક દિવસ પરલોકમાં સીધ
જાય છે પરંતુ તેમના તરફથી કદાગ્રહને પકડાવેલ તેમનો અમ
આલીશનાથી સત્ય વસ્તુનો વિરોધ ચાલુ રાખે છે. આમ અનેક
એકજ વ્યક્તિના નિમિત્તે ઉત્સૂત્રના ભાગી બને છે. કેટલીક વખત
પણ બને છે કે જે લોકો કદાગ્રહપૂર્વક કોઈ નિમિત્તને પામી
મતને પ્રવર્તનારા છે તેઓને સુધરવાની તક સાંપડવી સુલભ છે
તેના અનુયાયીઓ માટે એ તક દુર્લભ થઈ પડે છે. [illegible]
બુદ્ધિશાળી આત્મા તો એજ વિચારે છે કે જે વસ્તુને આપણા નિર
તીર્થંકર-મહાપુરુષો અને પૂર્વાચાર્યોએ સ્થાપી સિદ્ધાન્તોમાં લખી છે, તે
નવીન [illegible] કરવું એ [illegible] અમારો [illegible] નહિ
[illegible] છે ? અને [illegible] મત [illegible] અંકુર [illegible]
[illegible] અને [illegible] છે.

કુમત પ્રચાર.

[illegible]

ઉત્કૃષ્ટ આકર્ષક ડોળ રાખતો હતો. અનેકોને કહેતો હતો કે આ સમયે તીર્થંકર ન થવાય એવું કાંઈ નથી. હુ ઉચ્ચ શ્રેણીમાં ચઢયો છું. અને થોડા દિવસની વાર છે, કાંઈ નવુંજ જોશો. અને હું ધારૂં છું કે તે પ્રગટ થયા પછી હું કાંઈ નવુંજ કરવા માગું છું. આવી ઉત્સૂત્રમય વાતો કરી આગમ વિરૂદ્ધ જેમ તેમ બકી સ્વચ્છંદાચારથી સ્વમત ચલાવવા પ્રેરણા કરતો હતો, કેટલાક અંધશ્રદ્ધાળુઓ (Blind followers.) પચ્ચીશમા તીર્થંકર તરીકે તેને ગણાવવાની અંધાધુની ચલાવતા હતા! આંધળાને હૈયા ફૂટા મળીજ રહે છે. આમજ અનેક મતભેદો પ્રભુ મહાવીર પછી પડતા ગયા. કારણકે અલ્પ બુદ્ધિવાલા તરંગીપુરૂષો સિવાય તારક પ્રભુના માર્ગને ભૂલી આવા અલ્પજ્ઞોના પરસ્પર વિરોધવાળા કલ્પનાજન્ય માર્ગને માનવા બીજા કોણ તૈયાર થાય ?

<u>વિરોધ.</u>

સુરિશેખર પૂ. વિજયકમલસૂરીશ્વરજી મહારાજને આ વિષયના સમાચાર મળતાં તેઓશ્રીના હૃદયમાં ધર્મ ધગશ ઉભરાઈ આવી. અને વ્યાખ્યાન સમયે રાયચંદના નવા મત માટે પ્રતિબંધ કરવા અનેક યુક્તિ પ્રયુક્તિ અને શાસ્ત્રની વાતોથી શ્રોતાજનોને સુગાત કરી એ મત તદ્દન ધર્મ વિરૂદ્ધ છે એમ સિદ્ધ કરી બતાવ્યું હતું. અને જણાવ્યું હતું કે દરેક ઉત્સર્પીણી અને અવસર્પીણી કાળમાં ચોવીશ તીર્થંકરથી વધુ થતાજ નથી એ અનાદિકાળનો અબાધિત સિદ્ધાંત છે. પચ્ચીશમા તર્થંકર તરીકે પોતાની જાતને મનાવનારા તથા માનનારા કેવળ અજ્ઞાનશિરોમણી છે એમ કહેવામાં સહેજ પણ અતિશયોક્તિ નથી.

આ હુંડા અવસર્પીણી કાળમાં આવા તો અનેક ધર્મ વિડંબકો પાકશે. અને એવાઓને સાચા ત્યાગી મુનિવરો તેમના નગ્નસ્વરૂપમાં જન સમક્ષ જાહેર કરી અનેક જીવોને અધર્મના ખાડામાં પડતા બચાવશે પણ ખરા, વિગેરે બાબત સમજાવી અનેકોને એ નવા મતમાં ઝંપલાતા બચાવી લીધા હતા. અનેક શહેરમાં તથા ગામોમાં પણ

ભગીરથ પ્રયત્ન દ્વારા એ મતના પ્રચારનો વિરોધ કર્યો હતો. જેઓ હમણાંજ આગળ ઉપર શ્લોકમાં જણાવ્યા મુજબ ધર્મનો નાશ થતો હોય. દયાનો લોપ થતો હોય અને સ્વસિદ્ધાન્તનો વિપ્લવ થતો હોય ત્યારે વિના પુછે પણ તેનો વિરોધ કરવા સજ્જ થવું એ પ્રભાવક આચાર્યોનું કર્તવ્ય છે. સ્વઆશ્રિતો ઉન્માર્ગમાં ગમન કરતા હોય તે તેમને રોકવા તેમના રક્ષક તરફથી પ્રયત્ન ન કરવામાં આવે તો તે રક્ષક નથી પણ ભક્ષકની કોટિમાં ગણાય છે. ચરિત્રનાયક ઘણી વખત કહેતા હતા કે મીઠું બોલનારા વૈદ્ય, મંત્રી, અને ધર્મગુરુઓ અનુક્રમે દરદીનું, રાજાનું, અને ભક્તજનોનું અહિત કરનારા હોય છે. **સચ મીરચ જૂઠ ગુડ** એટલે સાચી વાત દુનિયાને મરચાં જેવી અને જૂઠી વાત ગોળ જેવી લાગે છે. એ વાક્ય પણ એઓશ્રીનું રૂઢ હતું. કિન્તુ ગમે કે ન ગમે પરંતુ સત્યોપદેશકો તો સત્યજ જણાવતા રહે.

શાન્તિ.

[illegible]

ને પકડે, શિક્ષા કરે. બૂમો પાડે એથી તે માણસ દ્વેષી–ઝઘડાખોર, ર અન્યાયી સિદ્ધ થઈ શકતો નથી. તેમજ જ્યારે જૈનશાસનમાં રાગ પરમાત્માની આજ્ઞાનો અનાદર કરનારા ધર્મ લુંટારાઓ પેસે ત્યારે જેમની નસેનસમાં વીતરાગ શાસન ઓતપ્રોત થયું છે તેવા ત સંપન્નગુરૂવરો તે લુંટારાઓ પાસેથી લુટાતા ધર્મ ધનને બચાવવા કાંઈ કરે તે યોગ્યજ કરે છે, અને તેથી તેઓ દ્વેષી ઝઘડાખોર, અગર યાયી ત્રણે કાળમાં સિદ્ધ થઇ શકે એમ નથી. જે ધર્માચાર્યો અગર તેવરો ઉપરોક્ત ફરજને ભૂલી જઈ જમાનાના પ્રવાહમાં તણાઇ તેના પેગમ્બર થઈ શાંતિનો પેગામ પાઠવનારા હાજી હા કર-રા વીતરાગ પ્રભુના અનન્ય શાસનની સેવાની અમૂલ્ય તકને ગુમાવી છે. જ્યારે રાયચંદને ઉત્તેજન આપનાર શીવજીએ લાલનની પ્રભુમંદિ-ાં પૂજા કરી તેથી શ્રી સંઘે ઘણે સ્થળેથી સદોષ ગણી ઉભયને સંઘ કાર કર્યા હતા. પણ પોતાના આશ્રિત મુનિ પ્રવર્તક શ્રી કાન્તિવિજય-એ તથા મુનિશ્રી વલ્લભવિજયજીએ તેઓને નિર્દોષ જાહેર કરવાથી તાના સંઘાડાના નામી સાધુઓથી પણ જે પૂ. આચાર્યશ્રીએ વ્યવહાર ધ કર્યો હતો. જ્યાંસુધી જાહેર છાપામાં માફી નહિ માગે ત્યાંસુધી વહાર બંધ રાખવા તેઓશ્રીનો અડગ નિશ્ચય હતો અને તેથીજ ખાનગી ાફીને પસંદ નહિ કરી હતી, નિઃસ્પૃહતા, નિડરતા અને શાસન સેવાની ાગણીનો આ સચોટ પુરાવો છે.

વિરોધમાં જય.

રાયચંદના નવીન મતને રોકવા ઉપદેશ માટે જ્યાં જ્યાં જેવી પદ્ધતિની આવશ્યકતા પડી તેવી તેવી રીતે નવા વધતા સેંકડો મતાવલંબીઓને તેમાં જતાં રોક્યા. તથા એ મત કલ્પનાજન્ય, શાસ્ત્રવિરૂદ્ધ, અને કેવળ પ્રપંચજન્ય છે એ વાતને સચોટ કરી. પાટણથી અનેક ઉપકાર કરી ચાતુર્માસ બાદ અનેક શિષ્યપરિવાર સાથે વિહાર કરી ગુજરાતના અનેક ગામોમાં સસત્કાર પધારતાં જૈન જૈનેતરોને પ્રતિબોધ આપતા,

પવિત્રપદ કમળથી પૃથ્વીતલને પાવન કરતા સુપ્રસિદ્ધ વડોદરા શહેરમાં પધાર્યા.

અદ્‌ભૂત સ્વાગત.

આચાર્ય મહારાજશ્રીના આગમનના સમાચાર મળતાં કેટલે દૂર સુધી વડોદરાના શ્રાવકો સન્મુખ ગયા હતા. હાથી, ઘોડા, વિવિધ પ્રકારના વાદ્યો, ધ્વજા, તોરણ આદિથી શોભતાં ભવ્ય વરઘોડાથી ભારે ભવ્ય સ્વાગત કર્યું હતું. ઉપાશ્રયે પધારતા આચાર્યશ્રીએ ગંભીર ભાષામાં મંગલાચરણ કરી, વિવિધ તત્વમય વૈરાગ્યવાહિની દેશના આપી હતી જે દેશનાએ શ્રોતાવર્ગમાં અભૂતપૂર્વ આનંદ ફેલાવ્યો હતો. મોટું શહેરી અને વિલાસીપ્રજા હોવા છતાં હમેંશ વ્યાખ્યાનનો લાભ લેવા ચુકતી ન હતી.

અત્રેના આગેવાનો ગૃહસ્થવર્ગોની આગ્રહભરી વિનતિથી મહારાજશ્રીએ ૧૯૬૯ નું ચોમાસુ ત્યાંજ કર્યું. વડોદરાના ચાતુર્માસમાં તપશ્ચર્યા ધર્મપ્રભાવના વિગેરે અનેક શુભ કાર્ય થયાં હતાં.

વિહાર.

વડોદરાથી વિહાર કરી ભરૂચ, ઉમેટા, બોરસદ વિગેરે સ્થળે થઈ [illegible]

ખંભાતમાં ઉત્સાહ.

પૂ. આચાર્ય મહારાજ શ્રી ખંભાતની નજીકમાં આવી પહોંચ્યા છે, એ શુભ સમાચાર ખંભાતની જૈનજનતાને મલતાં અનેક પ્રકારના વાહન દ્વારા દર્શનાર્થે જઈ પહોંચ્યા. અને પ્રમાદની નિદ્રામાં ઘોરતી ત્યાંની જનતાને જાગૃત કરવા પધારવા અત્યંત આગ્રહ ભરી વિનતિ કરી. તેમના પ્રબલ પુણ્યોદયે તે વિનતિ આચાર્યશ્રીએ સ્વિકારી.

પ્રકરણ ૯ મું.

ખંભાતમાં પ્રવેશ.

શ્રી પ્રતાપી ચરિત્રનાયક ખંભાતના સંઘના અત્યંત આ[illegible] સ્વીકારી ત્યાં ભવ્ય પ્રવેશ મહોત્સવપૂર્વક સેંકડો લ[illegible] ોના જયનાદ સાથે પધાર્યા હતા. અને પ[illegible] દેશનાથી અનેકના હૃદયોમાં પાપના પશ્ચાત્ત[illegible] બહુજ ઉંડી અસર થઈ હતી. અનેક ભવ્યજનોને આ [illegible] પુંજરની ત્યાગ વૃત્તિ, પાનપાકનની પ્રવૃત્તિ, અને હમમુખ મહે[illegible] બનાવતો હતો. અને અમૃતસ્યંદિનીવાણી અજબ અસર પેદા કર[illegible] સં. ૧૯૬૯ નું ચાતુર્માસ અહેજ થયું. ચાતુર્માસ દરમ્યાન [illegible] મહોત્સવ, વરઘોડા, સામિક વાત્સલ્ય, દેવદ્રવ્યાદિની આવ[illegible] અનેક શુભ કાર્યો થતા રહ્યાં હતાં. ચાતુર્માસ પૂર્ણ થ[illegible] પરમપવિત્ર શ્રી શત્રુંજય તીર્થની યાત્રાએ જવાની ભાવ[illegible] સ્ફુરણ થઈ.

પુનિત તીર્થ.

[illegible]

ઝંખે છે. દુનિયાના સઘળા તીર્થોમાં આ તીર્થનો નંબર પહેલો આવે છે. કર્મભૂમિના પંદર ક્ષેત્રોમાંથી માત્ર જંબુદ્વિપના ભરતક્ષેત્રનેજ શત્રુંજય તીર્થની હયાતીથી ગૌરવ લેવાનું અભિમાન ઘટે છે. જે માણસ આ પવિત્ર તીર્થને ભેટયો નથી તે હજી ગર્ભાવાસમાંજ રહ્યો મનાય છે. વળી શત્રુંજય તીર્થના ભાવથી દર્શન કરનારા જનો ભવ્યતાની મહોર છાપ મેળવી શકે છે. અંહીની પવિત્રભૂમિનો પ્રભાવજ એવો છે કે ઘોર પાપીઓને પણ સહેજે નિર્મળ ભાવના જાગતાં વાર લાગતી નથી. અંહીના પવિત્ર મહાત્માઓના ચરણ કમળથી સ્પર્શાયલા પુદ્દગલોનો સ્પર્શ માત્ર પૂનિત બનાવે છે. જીનેશ્વર ભગવાનના પ્રાસાદો પણ ગગન ચુંબી છે. અને તેમાં બીરાજતી પ્રતિમાઓ નિસ્સીમ તેજનું ધામ છે. એટલે જૈનેતરોને પણ આ તીર્થ ઉપરની શોભા અને વ્યવસ્થાના દર્શન કરતા હૃદયમાં હર્ષ ઉત્પન્ન થાય છે. એક નહિ, સો નહિ, હજાર નહિ, લાખ્ખો પણ નહિ કિન્તુ અનંત આત્માઓ આ પવિત્રતમ તીર્થની શિતળ છાયામાં શિવરમણીને વર્યા છે. એટલુંજ નહિ પણ જે તીર્થ પર કાંકરે કાંકરે અનંત સિદ્ધ થયા મનાય છે, વળી આ તીર્થ શાશ્વત છે. ઘેર બેઠા જે ગિરિવરનું નામ માત્રનું સ્મરણ પૂનિત બનાવે છે તો પછી તેનો સ્પર્શ અને દર્શન બેડો પાર કરે એમાં આશ્ચર્ય શું ? માનવોને તો આ તીર્થ ઉપર સદ્દભાવ હોય એ સ્વભાવિક છે કિન્તુ-તીર્યંચો પણ એ ગિરિ ઉપર સદ્દભાવ રાખી એની સેવાથી પરંપરાએ શિવ સુખના ભાગી થાય છે. આવા અપૂર્વ વૈભવવાલા શૈલમુકુટ શ્રી સિદ્ધાચલ તીર્થની યાત્રા કરવાની ઉગ્રભાવના ગુરૂદેવના હૃદયમાં પ્રગટી અને વાચકપ્રવર શ્રીમદ્ વીરવિજયજી મહારાજ આદિ પરિવાર સાથે તીર્થપ્રતિ પ્રયાણ કર્યું.

<u>શત્રુંજયપ્રતિ પ્રયાણ.</u>

ખંભાતથી ગ્રામાનુગ્રામ વિહાર કરતા અનેક ભવ્યાત્માઓને જૈન ધર્મની મહત્તા સમજાવતા, જૈનેતરોને પણ અનેક અભક્ષ્ય પદાર્થોના

ત્યાગ કરાવતા સિદ્ધાચળ સન્મુખ સદ્‌ભાવનાથી સત્વર પ્રયાણ કર્યું. ... દૂરથી સિદ્ધાચળજી તીર્થના દર્શન જાણે ચિરકાળથી ગુમ થઈ ગ... નિધિની પુનઃ પ્રાપ્તિ ન થઇ હોય? તેમ સંતુષ્ટ હૃદયે અને હર્ષિત... શિર ઝુકાવી ઝુકાવીને નમ્યા. અનેક સ્તવનો દ્વારા સ્તુતિ કરી ગ... શૈલરાજની આસન્ન ભૂમિમાં આવી પહોંચ્યા. ન્યાયાંભોનિધિ, પં... દેશોદ્ધારક શ્રીમાન્ વિજયાનંદ સૂરીશ્વરજી મહારાજ (આત્મા... મહારાજ)ના અનન્ય પટ્ટાલંકાર પધારે છે. બસ એટલા શબ્દ... સંભળાતા પાલીતાણાના સંઘમાં અપૂર્વ ઉત્સાહ ઉભરાયો... તેઓએ આચાર્યશ્રીનો ભવ્ય સામૈયાથી પ્રવેશ કરાવ્યો હતો. ... ર્યની વૈરાગ્ય સંદિની, ત્યાગવાદી, અનુપમ દેશનાને સાંભળી... આનંદ પામ્યા હતા.

ભવ્ય મૂર્તિના દર્શન.

અપૂર્વ યોગ બન્યો હતો. અનેક સુભાવનાથી ગિરિરાજ પર બીરાજમાન સંખ્યાબંધ ભવ્ય પ્રતિમાઓનાં વિવિધ સ્તુતિ દ્વારા સ્તવના, અને દર્શન કરી હર્ષઅશ્રુમિશ્રિતનયને સપરિવાર નીચે ઉતર્યા. અમુક દિવસ પાલીતાણામાં રહી ત્યાંની પ્રજાને અને યાત્રાળુ વર્ગને ભાવવાહી વ્યાખ્યાનનો લાભ આપ્યો હતો.

સીહોરમાં પ્રવેશ.

સકલાગમ વેદી, સદ્ધર્મરક્ષક, શાસન શીરતાજ પૂ. વિજયકમલ સૂરીશ્વરજી મહારાજ પાલીતાણાથી વિહાર કરી સૌરાષ્ટ્ર ભૂમિમાં વિચર્યા. વિહાર દરમ્યાન અનેક ગામોના ભવ્ય જીવોને માનવ જીવનની મહત્તા સમજાવતા, ધર્મોપદેશથી તેઓના જીવનને કૃતાર્થ કરતા, સિહોરનજીક આવી પહોંચ્યા. આ સમાચાર સિહોરના સંઘને પ્રાપ્તથતાં અગ્રગણ્ય સદ્‌ગૃહસ્થો મહારાજશ્રીને પધારવાની વિજ્ઞપ્તિ માટે આવી પહોંચ્યા હતા. અનેક લાભના કારણ બતાવવાથી મહારાજશ્રીએ તેમની વિનતિનો સ્વીકાર કર્યો હતો. ઈષ્ટ વસ્તુની પ્રાપ્તિ થતા સૌ કોઈને આનંદ થયો. પધારવાના મુકરર દિવસે બાળ-યુવાન વૃદ્ધ સૌ કોઈ આચાર્યશ્રીના સન્મુખ ગામ બહાર જઈ પહોંચ્યા. વાસણના માંડવાથી ધ્વજા તોરણ વિગેરેથી શહેરના ભવ્ય લત્તાને શણગારી, ઝાંઝ (કાંસી જોડા) દાંડીયારસથી ગુણગ્રામ કરતા સામૈયાની શોભાને વધુ દેદીપ્યમાન કરી, ત્યાંની પ્રજાએ આચાર્યશ્રીનો ભવ્યસત્કારથી પ્રવેશમહોત્સવ કરાવ્યો હતો.

ગંગ પ્રવાહ.

સ્ત્રી પુરૂષોની મોટી મેદિનીથી ગુરૂદેવના આગમનના પહેલા, ઉપાશ્રય ચીકાર ભરાઈ ગયો હતો. જયનાદ સાથે વ્યાખ્યાનપીઠને અલંકૃત કરી મધુરનાદે મંગલાચરણ કર્યાબાદ પૂ. આચાર્ય મહારાજશ્રીએ નિર્મલ ગંગાના પ્રવાહ સમાન દેશનાનો પ્રારંભ કર્યો. ગુરૂદેવની દેશનાનો પ્રવાહ ગંગાના પ્રવાહ કરતાં અધિક ઉપકાર કરનાર હતો, કેમકે

એ ગંગાનો પ્રવાહ માત્ર પૌદગલીક શુદ્ધિનેજ કરનાર છે, જ્યારે દે[illegible] રૂપી ગંગ પ્રવાહમાં સ્નાન કરનારા જનો અનાદિ કાળથી આત્મ[illegible] લાગેલ કર્મમેલને ધોઇ નાંખી વાસ્તવીક નિર્મળતાને પ્રાપ્ત કરી શ[illegible] છે. એવી ગુરૂદેવના મુખરૂપી પર્વતમાંથી નીકળેલી અપૂર્વ દેશના[illegible] ગંગાના પ્રવાહમાં સ્નાન કરતા અનેકની આધિ વ્યાધિ અને ઉ[illegible]ધિના તાપો શાન્ત થયા છે અને થાય છે. મહારાજશ્રીના મદ્રદ[illegible] ત્યાંની જનતામાં અનેક પ્રકારની નિર્મળતા પ્રગટવા સાથે દેશ[illegible] પ્રત્યે અનન્ય ભક્તિ જાગૃત થઇ. સુગુણો કોને આકર્ષ[illegible] નિઃસ્પૃહી અને સાચા ત્યાગી મુનીવરો ગમે ત્યાં જાય ત્યાં [illegible] ગુણોના પ્રભાવે લોકોમાં બહુમાન સત્કાર ભક્તિ અને [illegible] થાય એ તદન સ્વભાવિક છે. કસ્તુરીની સુગન્ધને કોઈ મોકલ[illegible] સિદ્ધ કરતી પડતી નથી, પરંતુ સ્વયં તેની મહેક કસ્તુરી[illegible] આપે છે તેમ ગુણી પુરૂષો અને ત્યાગી મહાત્માઓને પોતાના [illegible] [illegible] [illegible] પામે [illegible] પડતા નથી. પરંતુ ગુણો [illegible] [illegible] કદાપિ ગુપ્ત રહી શકતા નથી, પરંતુ આપો આપ [illegible] [illegible] છે.

દેશ પરિચય.

ભાઇઓનું વાત્સલ્ય કરવામાં શિહોરના શ્રાવકોની અપૂર્વ ભક્તિ હતી. બુદ્ધિશાલી ઝવેરીઓને રત્નની પરિક્ષા કરતાં વાર લાગતી નથી, જ્યારે જ્યારે આ સૌમ્ય મૂર્તિના સંગમાં જેઓ આવતા તે તો ખરેખર શાસનમાં આ પણ એક કોહીનુર છે એમ કહ્યા વિના રહેતાજ નહિ. જેઓનું જૈન, જૈનેતર શાસ્ત્રનું ઉંડું જ્ઞાન, કુશાગ્ર બુદ્ધિ, સૌ કોઇને આકર્ષતી હતી. અત્રે અનેક જૈનેતરો પણ મહારાજશ્રીના પરિચયમાં આવતા અને જૈન ધર્મના મહાન તત્વોને સમજી ઘણી અનુમોદના કરતા હતા. આ પ્રમાણે શીહોરના ચાતુર્માસમાં થયેલ અદ્દભુત પ્રભાવના, નિર્વિઘ્ને થયેલ અનેક સુકૃત્યો અને આચાર્યમહારાજના ગુણગણને ત્યાંની પ્રજા હજી સુધી વીસરી શકી નથી.

સુકૃત્યો.

શિહોરના ચાતુર્માસમાં જીર્ણોદ્ધાર તથા સમ્યક્જ્ઞાનના પ્રચારના કાર્યોમાં ત્યાંની જનતાએ સારી મદદ આપી હતી. આચાર્ય દેવેશના ઉપદેશથી જુના પરસ્પર વૈર વિરોધ કુસંપો શાન્ત થવાથી સર્વ સંઘમાં શાન્તિનું સામ્રાજ્ય સ્થપાયું હતું. અને તેથીજ કુસંપના કારણે ધર્મક્રિયામાં આવતા અનેક વિઘ્નો આપો આપ નાશ થયાં હતાં. એટલે ધર્મક્રિયાઓ દ્વારા શાસન ઉન્નતિ અપૂર્વ થાય એમાં આશ્ચર્ય શું? ચારિત્રની વાનગી સમાન અપૂર્વ ઉપધાનતપની ક્રિયા પણ આરંભાવી હતી. ઉપધાનતપ શ્રાવક શ્રાવિકાઓના અનુષ્ઠાન પૈકી આપણુ એક મહત્તમ અનુષ્ઠાન ગણાય છે. કે જેના આરાધનથી ઇરિયાવહી. તસ્સઉત્તરી, નમુથ્થુણં વિગેરે દેવવંદન આદિ સૂત્રોનું વિધિપૂર્વક પઠન કર્યું માની શકાય છે. જેમાં ઉગ્ર તપશ્ચર્યા, અને ઉગ્ર ક્રિયાઓ હોય છે. પાંચ ઇંદ્રિયો અને મન ઉપર અત્યંત કાબુ મેળવવો પડે છે. લગભગ સાધુના જેવુંજ જીવન ગુજારવું પડે છે. જે ઉપધાનતપને બાળ, યુવાન, વૃદ્ધો પણ ભાવનાપૂર્વક આરાધે છે. ધર્મોપદેશને સારી પેઠે સાંભળી આ તપને નિર્વિઘ્ને સંપૂર્ણ કરી શકે છે. આ તપને નહિ આરાધન કરનારા દેવવંદન આદિમાં આવના સૂત્રને અવિધિથી ભ

છે એમ કબુલ કરવું પડશે. અશક્તિના પ્રભાવે આ તપને ન
આરાધન કરનાર પોતાની અશક્તિને કબુલી એ તપની ફાળમાં [illegible]
રાણી પોતાની લક્ષ્મી દ્વારા બીજા પાસે કરાવનાર અને કરનાર
અનુમોદના કરનાર ભવાંતરમાં એ તપને આરાધી પરંપરાએ સિદ્ધિના
ભાગી થઇ શકે છે. જ્યારે ઉપધાન તપની મોસમ આવતા સર્વે
સ્થળે શાસ્ત્ર નિર્દિષ્ટ એ તપને કરાવનારા ભાગ્યશાળી તૈયાર થાય છે
ત્યારે સમાજનું હિત કરવાનો ઇજારો લઇ બેઠેલા કેટલાક [illegible]
પોકારો "દુઃખે પેટને કુટે માથું" એ કહેવતને ચરિતાર્થ [illegible]
પોતાના પત્રોમાં કુંથી કટિવાળાને રજુને વાંચવાનો અંતરનો [illegible]
એવો હેતુ જાણે એમાં ન ગમાયો હોય તેમ મોટા જોર [illegible]
ઉપધાનનો શાસ્ત્રો [illegible] થતો પૈસાનો થતો ધુમાડોના [illegible]
પોતાની [illegible] પ્રગટ કરતા મોટા મોટા [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ઈડર આગમન.

સૌરાષ્ટ્ર દેશથી વિહાર કરી ગુજરાતમાં ([illegible]) [illegible] મુકામે પધાર્યા. ત્યાંની જૈન જનતાએ આચાર્યશ્રીનું [illegible] સ્વાગત કર્યું હતું. તેઓશ્રીની અપૂર્વ દેશનાથી ધર્મજાગૃતિ [illegible] પામી હતી. અનેક જનો પોતાના પ્રબલ [illegible] આપવા લાગ્યા. આચાર્યદેવેશની દેશનાએ [illegible] મુગ્ધ બનાવી હતી, કે ઉપાશ્રયને છોડી [illegible] મિત્રોમાં, અને દરેક સંસ્થામાં એજ પ્રશંસા [illegible], મિત્ર માંસ માટે અત્યંત આગ્રહ ભરી વિનતિ [illegible] હતી. ચાતુ- ઘાપિ તે સફળ ન થઇ હતી, ધર્માગ્રહી [illegible] હતી. [illegible] [illegible] કદાપિ છોડતી નથી.

સુશિષ્ય સંમીલન.

વિનીત શિષ્યો પ્રતિક્ષણ સુગુરુની સેવા [illegible] જેમ પશુ પક્ષીઓને વૃક્ષની છાયા, [illegible] હોય છે. જલ અતિપ્રિય હોય છે તેમ વિનીત શિષ્યને [illegible], અને મત્સ્યને પ્રિય હોય છે. ગુરુદેવની સેવા એજ [illegible] સંગ અતીવ પંજાબ દેશમાં ઉપકાર અર્થે રહેલ [illegible] છે એમ સમજી ધર્મની મહત્તાને સમજાવતા, ઉન્માર્ગનું [illegible] અને ગામોમાં જૈન- જૈન જૈનેતર સાથે અનેક પ્રકારની [illegible] સન્માર્ગને સ્થાપના વિજય પતાકા ફરકાવતા [illegible] વાદ વિવાદ કરી રાજ રૂપાલમાં ગુરુ દર્શનની તીવ્ર [illegible] વલ્લભવિજયજી મહા- દર્શન થતા તેઓના રોમાંચ [illegible] મલ્યા. ગુરુદેવના પંજાબમાં ધર્મ ઉન્નતિ આદિ [illegible] પણ તેઓએ કરેલ મીઠીનજરે તેઓની સામે જોયું. [illegible] પ્રશંસા કરી- અપૂર્વ ગુરુ શિષ્યોનો મેળાપ [illegible] છે. આ [illegible] દશ્ય હતું. [illegible] પ્રસન્ન ધર્મ

ઇડરમાં ચાતુર્માસ.

ઈડર શહેર આચાર્યશ્રીના ધર્મોઉપદેશથી અનેક ધર્મોદ્[illegible] જોડાયું હતું. પવિત્ર મનુષ્ય અને વળી જ્ઞાનગંગામાં સ્નાન [illegible] પવિત્રતામાં શી ન્યૂનતા રહે ? ધર્માત્માઓ અને સુગુરૂનો સંગ એ તે એક તો દૂધ અને તેમાં ભળી સાકર, પછી પુછવુંજ શું ? [illegible] માટે પુનઃ અત્યંત વિજ્ઞપ્તિ થતાં સં. ૧૯૭૧ નું ચોમાસું ત્યાંજ [illegible] સ્વીકાર્યું હતું.

તીર્થોદ્ધાર.

અત્રે એક નાના પર્વત ઉપર સંપ્રતિ મહારાજના વખતનું [illegible] પ્રાચીન જીનમંદિર [illegible] છે. જે પણ પ્રાચીનતાનું [illegible] [illegible] થઈ ગયું હતું. તેથીજ આચાર્ય મહારાજશ્રીની તેનો [illegible] [illegible] માટે ભાવના ઉત્પન્ન થઈ. મહાપુરૂષો અને પુણ્યવંતો [illegible] [illegible] કાર્ય હસ્તગત કરતા નથી, ત્યાં સુધીજ કાર્ય સિદ્ધિમાં [illegible] [illegible] છે. [illegible] [illegible] નૂતન મંદિરો ભોંયરા [illegible] ઉદ્ધાર [illegible]

નૂતન મંદિર ભો[illegible]

બહારગામના શ્રાવકો પાસેથી મદદમાં સારી ટીપ એકઠી થવા પામી હતી, ટીપે ટીપે સરોવર ભરાય એ કહેવત મુજબ ધીમે ધીમે જીર્ણોદ્ધાર ખાતે લગભગ બે લાખ જેટલી મોટી રકમ થઈ ગઇ, અને જીર્ણોદ્ધારનું કામ શરૂ થયું. થોડા સમયમાંજ જીર્ણમંદિર જાણે નવીન ન હોય એમ ભાસવા લાગ્યું. હાલ પણ તેવુંજ છે. ખાસ યાત્રાર્થે જઈ નિહાળવા જેવું છે અને ત્યાં બીરાજમાન ભવ્ય પ્રતિમાઓના દર્શન-પૂજનથી કૃતાર્થ થવા જેવું છે.

સફલતા.

પ્રભાવશાલી પુરૂષો જે કાર્ય મનમાં ચિંતવે છે તેની સાથેજ સફલતા રહેલી હોય છે. આ કાર્યમાં ત્યાંના માસ્તર શા હેમચંદ છગનલાલનો પણ અથાગપ્રયત્ન હતો. આચાર્ય દેવેશની પ્રૌઢ શક્તિ માટે જૈનસમાજ ગૌરવ ધરાવતો હતો. જેઓએ પંજાબ, મારવાડ, બંગાળ, માલવા, ગુજરાત અને સૌરાષ્ટ્ર દેશમાં અનેક મહાન ધર્મકાર્યો કર્યાં હતાં. અને તેથીજ તેમની કીર્તિ જગતના ખૂણે ખૂણામાં વ્યાપ્ત થઈ હતી. સૌ કોઇ એ પુનિત નામથી હર્ષઘેલું બનતું હતું. તેઓશ્રીનું દિવ્યદેહજ ભલભલાને મુગ્ધ કરતું હતું અને તે સાથે વાણીનો પણ એવોજ પ્રભાવ હોય તો પછી આકર્ષકતામાં શી ખામી રહે?

જીવ રક્ષા સંસ્થા.

મહિકાંઠા એજન્સીમાં ઈડર શહેરમાં જીવદયાની સંસ્થાનો અભાવ હોવાથી આચાર્યશ્રીએ તે માટે પણ જોર શોરથી જીવદયાનો ઉપદેશ આપ્યો. બસ મોટા પુરૂષનો ઈશારો માત્ર હજારોના વરસાદને વરસાવી શકે છે. અને એ પણ એક જાતની લબ્ધિજ કહી શકાય છે. ગામના આગેવાનોએ પોતાનો ઉદાર હાથ લંબાવી જીવદયામાં સારી રકમનો ફાળો આપ્યો હતો. જેથી ઈડરમાં એક સાર્વજનિક જીવદયાની સંસ્થા ખોલવામાં આવી. જેમાં હજારો લુલા પાંગળા જાનવરોનું સંરક્ષણ થાય છે. અહો ગુણનિધાન, ગુરૂવર્યનો અલૌકિક પુણ્યપ્રભાવ અનેરૂંજ કામ

રહ્યો હતો. સૌ કોઈ હર્ષઘેલા હૃદયથી ફરતા માલમ પડ... મનના મનોરથો ફળતાં કોણ ખુશી ન થાય ? નિયત કરેલ શુ... શ્રેષ્ટ મુહૂર્તમાં અનેક વાદ્યોની અને સુવાસનાઓના મધુર ... સાથે આચાર્યદેવેશે સંઘ સમક્ષ શ્રીમાન્ લબ્ધિવિજયજી મ... જૈનરત્ન વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિનું બીરૂદ આપ્યું હતું, ને જયનાદ... સાથે પદાર્પણ મહોત્સવ નિર્વિઘ્ને સંપૂર્ણ થયો હતો.

ધર્મ પ્રવચન.

વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિજીએ પદઅર્પણ કર્યા બાદ સૌકોઈને ... મેદિની સમક્ષ ગુરુદેવની આજ્ઞા થતાં પદ માટે પોતાની લઘુ... પૂજ્ય આચાર્યદેવનીજ એ કૃપાનું ફળ છે એમ કહી ગુરુભ... ક્તિ ઉપકારનું વર્ણન કર્યા બાદ મુક્તિ મુક્ત હૃદયંગમ ... પ્રવચન આપ્યું હતું. જેને સાંભળનારાઓ અદ્યાપિ ... શકતા નથી. ખરેખર ગુરુદેવે પણ વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિનું ... તેજ સાર્થક કર્યું છે એમ સાંભળનારાઓના મુખે ... ધર્મ પ્રવચન અતિ ... મહિમાવાળી લહેરી છે. ... ... [illegible]

ચાતુર્માસનો સમય નજીક આવવાથી ત્યાંના સંઘનો અત્યંત આગ્રહ થતાં સં. ૧૯૭૨ નું ચોમાસુ ખંભાતમાંજ કર્યું. યશોનિધાન આચાર્ય-પુંગવ દિનપ્રતિદિન વૃદ્ધાવસ્થાને પામવા લાગ્યા. છતાં તેઓશ્રીની પોતાના ધર્મ અનુષ્ઠાનો આરાધવામાં અપ્રમત્ત દશા જોવી અને તેથીજ માલમ પડતી હતી.

રાયચંદમત.

ખંભાતમાં પ્રથમ આપણે જણાવી ગયા તેમ કેટલાક જનો નૂતન, કપોલ કલ્પિત શાસ્ત્રથી પરાંગમુખ ચાલતા રાયચંદ્ર મતના અનુયાયીઓ બનતા હતા. નવીન વસ્તુ ભલે તદ્દન ખોટી હોય પણ બાહ્ય આડંબરથી હજારોને ખેંચે છે કહ્યું છે કે—न सुवर्णध्वनिस्तादृग्यादृक् कांस्यात् प्रजायते અર્થાત જેવો કાંસાનો રણકારો થાય છે તેવો સોનાનો થતો નથી અને તેથીજ નકલી વસ્તુઓ અસલી વસ્તુ કરતાં દુનિયામાં ઝુકાવવામાં અગ્ર પાઠ ભજવે છે. વળી આ કળિયુગમાં એવા કુમતમાં ફસનારા મંદબુદ્ધિવાલા અને દુર્ભાગી ઘણાએ મોજુદ છે. સત્ય તત્ત્વનું મન્થન કરવું ઘણુંજ દુષ્કર છે. સમુદ્રનું જલ બધું ખારૂ હોય છે, તેમાં પણ મીઠા પાણીના ઝરણાની લહેર લેનાર શૃંગીમચ્છ વસે છે તેમ સંસારસાગરમાં પણ મિથ્યાત્વરૂપી ખારૂં જલ ચોતરફથી ઉભરાય છે તેમાંથી દક્ષ અને સદ્દભાગી પુરૂષો વીતરાગ કથિત ધર્મની મીઠી તરંગો[illegible] પાન કરવા ભાગ્યશાલી બને છે. સત્ય તત્ત્વ જેટલું દુર્લભ છે, તેથી પ[illegible] ખરૂં તત્ત્વ બતાવનાર નિખાલસ હૃદયના ઉપદેષ્ટા પણ વધારે દુર્લભ[illegible] હું સર્વતત્ત્વ વેત્તા છું. તમો જે જે પુછો તેનો જવાબ આપવા તૈયાર છું. એવું બોલનારા અનેકો દૃષ્ટિપથમાં આવે છે. જે બોલે હું જ્ઞાની છું તેમાં પ્રાયે કરી કાંઈ તત્ત્વ હોતું નથી. એક ક[illegible] કહ્યું છે કે—

> ભર્યા સો છલકે નહિ, છલકે સો આદ્યા;
> પીઆ સો ભુંકે નહિ, ભુંકે સો ગદ્યા.

કરે છે. તદ્ઉપરાંત આ ચાતુર્માસમાં તપશ્ચર્યાઓ, અઠ્ઠાઈઓ મહોત્સવ વિગેરે સ્તુત્ય કાર્યો થયા હતા.

<u>ગુરૂ કર્તવ્ય.</u>

ગુરૂની ફરજ છે કે યોગ્ય અને વિદ્વાન્ સ્વશિષ્યોને ગુણોથી અલંકૃત કરવા જોઈએ. જેમ પુત્રની લક્ષ્મી આબાદી જોઈને પિતા [illegible] થાય છે. તેમ ગુરૂ પણ શિષ્યનું જ્ઞાન, વ્યાખ્યા શૈલી અને [illegible] સન્માન જોઈ રાજી થાય એમાં આશ્ચર્ય નથી, ચરિત્રનાયક [illegible] પંજાબમાં અનેક તરેહના ઉપકાર કરીને આવેલ સ્વશિષ્ય [illegible] શ્રીમદ્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજને પદવીથી અલંકૃત કરવા [illegible] ભાવના જાગી.

પ્રકરણ ૧૦ મું.

વિજ્ઞપ્તિ.

અત્રે ઈડરમાં શ્રીમાન્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજના ધર્મ વ્યાખ્યાનથી અત્રેનો સંઘ બહુ રંજિત થયો હતો. અને જાહેર વ્યાખ્યાનદ્વારાએ જૈનેતરપ્રજા પણ ઘણીજ ખેંચાઇ હતી. સૌ કોઇના હૃદયમાં એમ થતું કે આવી સુંદર વ્યાખ્યાનશક્તિ અને વિદ્વત્તા હોવા છતાં કોઈપણ જાતનું પદાર્પણ કેમ ન થવું જોઇએ? એમ વિચારી ઘણા જનો ભેગા થઈ પૂ. આચાર્ય મહારાજશ્રી પાસે આવી શ્રીમાન્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજને પદવીથી અલંકૃત કરવા અત્યંત વિજ્ઞપ્તિ કરી. અને સાથે સાથે જણાવ્યું કે એ પદવીનો સઘળો મહોત્સવ આ ગામનોજ સંઘ કરવા ઇચ્છે છે. સુવર્ણમુદ્રિકામાં જેમ હીરો જડવાથી તેની શોભા વિશેષ થાય છે. જોકે પદવીવિના પણ શ્રીમાન્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજની શાસનપ્રભાવના કરવામાં કાંઈ કમીના નથી તોપણ કોઈ સુપદવીથી એમને અલંકૃત કરવામાં આવે તો સોના સાથે સુગંધ મળવા જેવી શોભા થવા સાથે હમો પણ હમારી લક્ષ્મીનો સદ્વ્યય કરી યત્કિંચિત્ ભાગ્યશાળી બનીએ. ગુરૂદેવના હૃદયમાં એ વિચારણા ચાલતી હતી અને તેમાં ટેકો મળતાં તે વિચારણા સુદૃઢ બની, અને ઇડરના સંઘને જણાવ્યું કે એષ્ટ મુહૂર્તનો દિવસ પ્રાપ્ત થતાં જોઇ લઇશું.

પદાર્પણ.

પદાર્પણના સમાચાર આખા સંઘમાં ફેલાતા સૌ કોઇના મુખપર હર્ષ અનુભવાતો હતો. પદાર્પણના મહોત્સવ માટે ચિત્ર વિચિત્ર દેખાવડી ઉદ્ભુતી એક સુશોભિત મંડપ તૈયાર કરવામાં આવ્યો. ગામમાં જાણે કોઈ મ્હોટે મહોત્સવનો શુભ દિવસ ન હોય તેવો આનંદ પ્રવર્તી

રહ્યો હતો. સૌ કોઈ હર્ષઘેલા હૃદયથી ફરતા આશ્રમ પાસ [illegible] મનના મનોરથો ફળતાં કોણ ખુશી ન થાય ? નિયત કરેલ [illegible] શ્રેષ્ઠ મુહૂર્તમાં અનેક વાદ્યોની અને સુવાસનાઓના મધુર [illegible] સાથે આચાર્યદેવેશે સંઘ સમક્ષ શ્રીમાન્ લબ્ધિવિજયજી મ[illegible] જૈનરત્ન વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિનું બીરૂદ આપ્યું હતું. ને [illegible] સાથે પદાર્પણ મહોત્સવ નિર્વિઘ્ને સંપૂર્ણ થયો હતો.

ધર્મ પ્રવચન.

વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિજીએ પદપ્રદાન કર્યા બાદ સૌપ્રથમ [illegible] મેદિની સમક્ષ ગુરૂદેવની આજ્ઞા થતાં પદ માટે પોતાની [illegible] પરમ આચાર્યદેવનિ એ કૃપાનું ફળ છે એમ કહી ગુરુદે[illegible]

ચાતુર્માસનો સમય નજીક આવવાથી ત્યાંના સંઘનો અત્યંત આગ્રહ થતાં સં. ૧૯૭૨ નું ચોમાસુ ખંભાતમાંજ કર્યું. યશોનિધાન આચાર્ય-પુંગવ દિનપ્રતિદિન વૃદ્ધાવસ્થાને પામવા લાગ્યા. છતાં તેઓશ્રીની પોતાના ધર્મ અનુષ્ઠાનો આરાધવામાં અપ્રમત્ત દશા જેવી અને તેવીજ માલમ પડતી હતી.

રાયચંદમત.

ખંભાતમાં પ્રથમ આપણે જણાવી ગયા તેમ કેટલાક જનો નૂતન, કપોલ કલ્પિત શાસ્ત્રથી પરાંગમુખ ચાલતા રાયચંદ્ર મતના અનુયાયીઓ બનતા હતા. નવીન વસ્તુ ભલે તદ્દન ખોટી હોય પણ બાહ્ય આડંબરથી હજારોને ખેંચે છે કહ્યું છે કે—**न सुवर्णध्वनिस्तादृग्‌यादृक्‌ कांस्यात्‌ प्रजायते** અર્થાત જેવો કાંસાનો રણકારો થાય છે તેવો સોનાનો થતો નથી અને તેથીજ નકલી વસ્તુઓ અસલી વસ્તુ કરતાં દુનિયામાં ઝુકાવવામાં અગ્ર પાઠ ભજવે છે. વળી આ કળિયુગમાં એવા કુમતમાં ફસનારા મંદબુદ્ધિવાલા અને દુર્ભાગી ઘણાએ મોજુદ છે. સત્ય તત્ત્વનું મન્થન કરવું ઘણુંજ દુષ્કર છે. સમુદ્રનું જલ બધું ખારૂ હોય છે, તેમાં પણ મીઠા પાણીના ઝરણાની લહેર લેનાર શુંગીમચ્છ વસે છે. તેમ સંસારસાગરમાં પણ મિથ્યાત્વરૂપી ખારૂં જલ ચોતરફથી ઉભરાય છે. તેમાંથી દક્ષ અને સદ્‌ભાગી પુરૂષો વીતરાગ કથિત ધર્મની મીઠી તરંગોનું પાન કરવા ભાગ્યશાલી બને છે. સત્ય તત્ત્વ જેટલું દુર્લભ છે. તેથી પણ ખરૂં તત્ત્વ બતાવનાર નિખાલસ હૃદયના ઉપદેષ્ટા પણ વધારે દુર્લભ છે. હું સર્વતત્ત્વ વેત્તા છું. તમો જે જે પુછો તેનો જવાબ આપવા હું તૈયાર છું. એવું બોલનારા અનેકો દૃષ્ટિપથમાં આવે છે. જે બોલે છે હું જ્ઞાની છું તેમાં પ્રાયે કરી કાંઈ તત્ત્વ હોતું નથી. એક કવિએ કહ્યું છે કે—

ભર્યા સો છલકે નહિ, છલકે સો અદ્ધા;
ધોડા સો ભુંકે નહિ, ભુંકે સો ગદ્ધા.

ભેજ મુજબ ઇગ્લીશમાં કહ્યું છે કે " Barking dogs [illegible] bite " ભસતા કુતરા ભાગ્યેજ કરડે છે. મહાન પુરુષો જનો [illegible] અસંકેત હોવા સાથે શાન્ત, ગંભીર અને નિર્દંભ હોય છે. મગર [illegible] એવા પુરુષો પોતાના જ્ઞાન અને શક્તિદ્વારા ઉન્માર્ગનું મૂલ [illegible] જૈનશાસનનો ઉદ્યોત કરી બતાવે છે.

કુમતપ્રતિકાર.

૭૩. કંટકરૂપ, વ્યાધિ અને કુપંથ ઉત્પન્ન થતાંજ રોકાય [illegible] તે અલ્પતાથી રોકી શકાય છે. એક વસ્તુના મૂળ ઉંડા [illegible] તે પ્રસાર પામ્યા પછી અને [illegible] તેમાં [illegible] પછી તે વસ્તુને રોકવી મુશ્કેલ થઈ પડે છે. [illegible]

ધર્મની મહત્તાથી વાકેફગાર બની હતી. અનેક જૈનેતરો પણ સુધા-સ્યન્દીની દેશનાનો અપૂર્વ લાભ ઉઠાવતા હતા. અત્રેના (Officers) અધિકારીઓ મહારાજશ્રીની પૂનિત છાયામાં આવી અનેક પ્રકારની ધર્મ ચર્ચાથી સંતુષ્ટ થતા હતા. અંતમાં ઘણાઓએ અનેક પ્રકારના નિયમો ગ્રહણ કર્યા હતા.

વિહાર.

ખંભાતથી વિહાર કરી રસ્તામાં આવતા અનેક ગામોની ભૂમિને પાદ કમલથી પાવન કરતા, વચનામૃતથી ભવ્ય પુરૂષોના કર્ણને તૃપ્ત કરતા. દર્શન દ્વારા અનેકોના નયનોને પુનીત બનાવતા આચાર્ય દેવેશ સપરિવાર કપડવંજ પધાર્યા. કપડવંજ પણ ધર્મપુરી છે. જેમાંથી અનેક નરરત્નોએ અસાર સંસારનો ત્યાગ કરી વીતરાગ કથિત પ્રવ્રજ્યા અંગીકાર કરી છે. ત્યાંની જનતા ધર્મથી રંગાયલી હતી. એટલે આચાર્યપુંગવના આગમનના સમાચાર સાંભળી આનંદીત થઈ શહેરના ભવ્ય લત્તાને ધજા તોરણથી શણગારી આચાર્ય દેવેશનો ભવ્ય પ્રવેશ-મહોત્સવ કર્યો હતો. ઉપાશ્રયે પધારતા આચાર્યશ્રીએ અદ્દભૂત અને આકર્ષક દેશનાનો પ્રારંભ કર્યો. મુસલધાર વરસાદના પડવાથી નદીના તટો જેમ તુટી પડે છે. તેમ તે દેશનાથી ભવ્ય આત્માઓના પાપ તટો તુટવા લાગ્યા. પુણ્ય વૃક્ષ ઉત્પન્ન થયાં. અનેકોને તે પુણ્ય વૃક્ષના ફળોનો આસ્વાદ આપવા લાગ્યા. અનેક મનુષ્યો મહારાજશ્રીની મુખમુદ્રાની સરળપ્રકૃતિની, નિખાલસભાવની, તેમજ સૌ સાથે સમતોલવૃત્તિની મુકતકંઠે પ્રશંસા કરતા હતા. આચાર્ય મહારાજશ્રીનો આ એક મહાન ગુણ હતો કે કંગાલ હો, કે ધનવાન હો, રંક હો કે રાજા હો સૌ કોઇને મીઠી દ્રષ્ટિએ નિહાળતા હતા. ધનવાન હોય અગર પંડિત હોય તો પણ ધર્મવિરૂદ્ધ આચરણ કરનાર હોય તો સભા વચ્ચે પણ તેઓનું ખંડન કરવાની નિડરતા તેઓશ્રીમાં અપૂર્વ હતી. સમય નજીક આવતા ત્યાંનો સકળ સંઘ આચાર્યદેવેશને ચાતુર્માસ માટે વિજ્ઞપ્તિ કરવા લાગ્યો.

ચાતુર્માસ અને સુકૃત્યો.

ચાતુર્માસની અત્યંત આગ્રહભરી વિનતિ થતાં સં. ૧૯૭[illegible] ચાતુર્માસ ત્યાં કર્યું. આચાર્યશ્રીના ચાતુર્માસથી ત્યાંની [illegible] અનેક પ્રકારની ધર્મ અભિવૃદ્ધિ થઇ, વ્યસનમાં આસક્ત [illegible] જનોને તીલાંજલી આપી પોતાના બાકી રહેલા માનવ જન્મને [illegible] કર્યો હતો. ધર્મક્રિયામાં શિથિલ બનેલાઓએ પ્રમાદને દૂર [illegible] કરવા લાગ્યા હતા. તત્વજ્ઞાનીપુરૂષોએ શમ અને દમન [illegible] કરી પોતાનું જીવન નિર્મળ બનાવ્યું હતું. [illegible] ચંચળ લક્ષ્મીને ઉત્સવો, જ્ઞાનપ્રચાર, જીર્ણોદ્ધાર વિગેરે [illegible] [illegible] વાપરી તેનો સદુપયોગ કરવા [illegible] આ વર્ષે પૂ. આચાર્યમહારાજશ્રીની [illegible] હતો [illegible] ચાતુર્માસ કરતા [illegible] [illegible] મહારાજે અને [illegible] ઉપકાર કર્યો હતો.

વિહાર.

પ્રભાવના કરતાં સં. ૧૯૭૪ નું ચાતુર્માસ અત્રે રહ્યા. જ્યાં ધર્મદેશનાના પ્રભાવે બોરસદની જૈનજનતામાં અદ્‌ભૂત જાગૃતિ આવી. સંસારરૂપી-તટને શિથિલ કરતી, ચિત્તના પ્રસાદને વિસ્તારતી, કુમતરૂપી તટ વૃક્ષોને ઉન્મૂલન કરતી, વિરક્તભાવનાના તરંગોને ઉછાળતી, તત્વાવગાહિની, જ્ઞાનગંગાના વહેણો વહેવાં શરૂ થયાં.

જાહેર ભાષણ.

આચાર્યપુંગવની મધુરદેશનાએ અનેક જૈન જૈનેતરોને ધર્મ પ્રતિજ્ઞામાં સુદૃઢ બનાવ્યા હતા. તદ્‌ઉપરાંત વ્યા૦ વાચસ્પતિ શ્રીમાન્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજે પણ વ્યાખ્યાન તથા ભિન્ન ભિન્ન વિષયો ઉપર જાહેર ભાષણો આપ્યા હતા. જેને શ્રવણ કરવા સેંકડો જૈનેતરો સહર્ષ એકત્રિત થતા હતા. અને એમને એ ભાષણોનો એવો તો સુંદર રસ લાગ્યો હતો. કે જૈનો પહેલા સભામાં મુકર્રર કરેલા ટાઇમ અગાઉ હાજર થતા હતા, અને ધર્મ પ્રવચન સાંભળી જૈનધર્મ પ્રતિ આદર-વાળા બન્યા હતા.

જગતમાન્ય જૈનધર્મ.

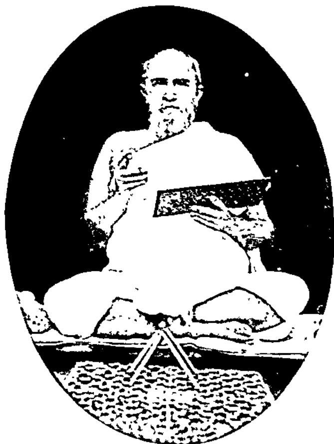
જગતમાં કોઇપણ જ્ઞાતિએ અમુક ધર્મ મારોજ છે એમ માનવાનો ઇજારો લીધો નથી, જે ધર્મને આરાધે પાલન કરે તેનો ધર્મ, પછી ભલે તે કોઈપણ જાતિનો હોય તોપણ તે ધર્મ આરાધવાને લાયક ગણી શકાય છે. કેટલાક ભદ્રિક આત્માઓ એમ માને છે કે હમો જૈનકુળમાં જન્મ્યા એટલે જૈનધર્મ પાળવાનો માત્ર હમોનેજ હક છે. બીજો કેમ પાળી શકે? પણ તેવાઓએ ખ્યાલ રાખવાની જરૂર છે કે જૈનધર્મ પૂર્વકાળમાં દરેક જ્ઞાતિવાળાઓએ પાલન કર્યો છે. અને હાલ પણ પાટીદાર વિગેરે કોમો તેનું યથાર્થ પાલણ કરે છે. જૈનધર્મને સ્વીકારનાર ઉત્તમ જ્ઞાતિની સાથે સઘળો વ્યવહાર ચાલુ કરી, તથા અનેક પ્રકારની મદદ કરી, તેમની સાથે બહુ ઉદાર દાયક વર્તન રાખવામાં આવતા લોકો અતિ...

મહાન્ નિગ્રંથ ગુરૂઓના સંગથી કેટલાકો તો ત્યાગી બની મહાન ગુરૂ તરીકે પૂજાવા ભાગ્યશાલી બન્યા છે. જો કે શાસ્ત્રમાં અસ્પર્શ્ય જાતિ માટે મંદિર કે ઉપાશ્રયમાં પ્રવેશ કરવાનો નિષેધ છે તેટલું તેઓ છોડી દઇ જૈનધર્મનું પાલન તેઓ પણ કરી શકે છે અને એવી અસ્પર્શ્ય કોમના આત્માઓ પણ એ ધર્મને પાળી સ્વર્ગગામી બન્યાના દૃષ્ટાંતો ઓછાં નથી. પ્રાચીનકાળમાં અંત્યજો જૈનધર્મનું પાલન કરતા હોઈ તેઓ એક નાનો શત્રુંજયનો સંઘ લઇને ગયા હતા. પરંતુ પોતે અપવિત્ર છે, એમ માની ડુંગર ઉપર નહિ ચઢતાં ગિરિરાજની બાર-ગાઉની પ્રદક્ષિણા કરી હૃદયમાં ગિરિરાજના દર્શન માત્રથી અતીવ આનંદિત થઈ પાછા ફર્યા હતા. ટુંકમાં જૈનધર્મ સર્વમાન્ય હોઈ એનું પાલન સૌ કોઈ કરી શકે છે એ નિર્વિવાદ વાત છે.

<u>પ્રવચન પરિણામ.</u>

પ્રતિદિન ગુરૂદેવના બોધક પ્રવચનોએ જૈનેતર પ્રજા ઉપર અપૂર્વ-પ્રભાવ ફેલાયો હતો. અને તેના પરિણામે કેટલાક જૈનેતરોએ ચોમાસામાં રાત્રિભોજનનો ત્યાગ તથા અભક્ષ્ય પદાર્થોનો ત્યાગ કર્યો હતો. બીડી, હોકા, સુંગી, વિગેરેની કેટલાકે પ્રતિજ્ઞા લીધી હતી. વળી ગામડાઓમાં જોડાના તળીયા જલદી ન ઘસાઇ જાય એ હેતુથી લોઢાની ખરીઓ નખાવે છે, અને જેથી હમેંશ તેમજ વિશેષ કરી ચાતુર્માસમાં કીડી, મોકોડી, ચુડેલ, અળસીયા, વિગેરે અનેક નિર્દોષજન્તુઓનો પોતાના ક્ષણિક સુખને ખાતર નિર્દય રીતે ઘાત થાય છે. એ અહિંસા પરમોધર્મના સૂત્રને સ્મરણ પથમાં રાખનાર ધર્મીઓ માટે બીલકુલ અનુચિત છે. એવો હૃદયદ્રાવક જીવદયાના ઉપર વાચસ્પતિજી મહારાજનો ઉપદેશ શ્રવણ કરી ઘણા જૈનેતર ભાઇઓએ ચોમાસામાં જોડા નહિ પહેરવાની પ્રતિજ્ઞા લીધી હતી. ગામના મુખી, પટેલો, અને બ્રાહ્મણો અનેકવખત ધર્મની ચર્ચા કરી જૈનધર્મની મહત્તા સમજી સંતુષ્ટ થયા હતા.

જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ વિજય કમલસૂરીશ્વરજી મહારાજના—
આજ્ઞાનુવર્તિ.

સ્વ. ઉપાધ્યાય શ્રીમદ્ વિરવિજયજી મહારાજ.

ની. પી. પ્રેસ—પાલીતાણા.

પ્રકરણ ૧૧ મું.

વાચકપ્રવર.

માન્ ન્યાયાંભોનિધિ તપોગચ્છાધિપતિ જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયાનંદ સૂરીશ્વરજી મહારાજ (આત્મારામજી) ના શિષ્ય વાચકપ્રવર વિદ્વદ્વરેણ્ય શ્રીમાન્ વીરવિજયજી મહારાજ આચાર્યદેવેશની આજ્ઞાથી ખંભાતમાં ચાતુર્માસ રહ્યા હતા. જેમની ઉપાધ્યાયપદવી આચાર્ય મહારાજની નિશ્રામાં થઈ હતી. જેમનું જીવન બહુજ પ્રતાપી અને નિર્મલ હતું. જેઓનો સ્વભાવ સદૈવ આનંદી અને સરલ હતો. જ્યારે એમની પાસે કોઇ ધનવાન્, કંગાળ, જ્ઞાની અગર અજ્ઞાની જે કોઈ એમની પાસે જતા ત્યારે તેમને તેઓશ્રીની મુખાકૃતિ એકસરખીજ ભાસતી હતી. વળી તેઓશ્રી પરોપકારવૃત્તિવાળા હોઈ જૈન-જૈનેતરોના ઉપર અનેક ઉપકારો કર્યા હતા. જેઓનો કંઠ પણ અતિ મધુર હતો. અને એક સારા સંગીતજ્ઞ હતા. પ્રભુપૂજામાં જ્યારે બુલંદ અવાજે પ્રભુની સ્તવના કરતા ત્યારે ભલભલા ગવૈયાના પણ શીર ડોલાવતા, શાસનસેવાનો જ્યારે જ્યારે પ્રસંગ આવતો ત્યારે ત્યારે તેઓશ્રી તત્પર રહેતા હતા. ચરિત્રનાયક ઉપર તેઓશ્રીનો હાર્દિક અનન્ય પ્રેમ હતો. જ્યારે લાંબા સમય પછી આચાર્યશ્રીને મળતા ત્યારે તેમની આંખમાં હર્ષનાં અ-[illegible]ુ સરતાં હતાં, જ્યાં જ્યાં એઓશ્રીએ ચાતુર્માસ કર્યું છે ત્યાં ત્યાં જનતામાં અનેક જાતના ઉપકારો કર્યા છે. એવા ગુણનિધાન [illegible]કપ્રવર ખંભાતના ચાતુર્માસમાં એકાએક બીમારીના વાદળાથી ઘેરાયા.

[illegible]સ્વાસ્થ્ય.

આત્માનંદી મહાપુરૂષોને શરીર વ્યાધિગ્રસ્ત થતાં જ્ઞાન, દર્શન, [illegible]રિત્ર વિગેરે ધર્મક્રિયાઓની આરાધનામાં વિશેષ પ્રકારની લગની લાગે

છે. બાહ્યરોગને નાબૂદ કરવામાં ઔષધની જેમ [illegible] છે તેમાં રૂપ આંતરિક વ્યાધિને નાશ કરવામાં ધર્મક્રિયાઓ [illegible] આરંભ સમારંભો, તેને મટાડવાની તાલાવેલી—આર્તધ્યાન [illegible] રોગ વધારનારા કુપથ્યો છે એવું જાણનારા મહાપુરુષો [illegible] પણ આત્મધ્યાનમાં મસ્ત બન્યા રહે છે. ઉપાધ્યાયજી [illegible] શરીરમાં અસહ્ય વેદના હોવા છતાં તેઓશ્રીની [illegible] અત્યંત હતી. શાન્તિથી સમાધિપૂર્વક [illegible] તેઓશ્રીની સેવામાં અનેક મુનિવરો તથા [illegible] પણ તૈયાર હતો. ગમે તેવી સેવા કરવા સમર્થ [illegible] તૂટેલ આયુષ્યને સાંધવા માટે તો તીર્થંકર, [illegible] પણ સમર્થ થઈ શકતું નથી. દુનિયાના પદાર્થોની [illegible] વતા પંડિતજનો કહે છે કે:—

दाराः [illegible] आयुः [illegible] श्रियः ।
भोगिभोगनिभा भोगाः [illegible] ॥

[illegible]

[illegible]

હીરે ગુમ.

જગતમાં કાળ અકળકળાથી ભમે છે. નિષ્ઠુરતાથી બાળ, યુવાન, પ્રૌઢ, અગર વૃદ્ધ સૌ કોઇને અચાનક ઉપાડે છે. તેની વિકરાળફાળથી કોઈપણ બચતું નથી. સમરાંગણમાં બહાદુરીપૂર્વક લડી હજારોને હણનારા યોદ્ધાઓ કાળયોદ્ધાના વિકરાળઝપાટાથી બચી શકયા નથી. જગતનો ધ્વંસ કરવામાં સમર્થ અને નવીન સર્જન કરવામા શક્તિશાલી વ્યક્તિઓને પણ કાળના પ્રવાહમાં એકવાર તણાવું પડે છે. જ્યાંસુધી કર્મની બેડી આત્માને લાગેલી છે, ત્યાંસુધી સંસારરૂપી જેલમાં રહેવું પડે છે. આયુષ્યની સ્થિતિ પૂર્ણ થતાં ત્યાગીઓ ત્યાગાશ્રમને, ધ્યાનીઓ ધ્યાનાશ્રમને, અને ભોગીઓ ભોગવિલાસના ભોગાશ્રમને છોડી પલકમાં પરલોક સીધાવી જાય છે. ત્યાગીઓને જતાં પૂર્ણ આનંદ હોય છે, જ્યારે ભોગના કીડાઓને એ વીલાસો છોડતાં પૂર્ણ ખેદ હોય છે. ત્યાગીપુરૂષો માને છે કે ચંચળ જીવનમાં આત્માનું શ્રેય સાધવું, ભવોભવનું ભાતું સ્વીકારવું, અને જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રની આરાધના કરી પરંપરાએ અજરામરપદ પામી સંસારથી વીરમવું એજ જીવનની સાચી સાર્થકતા છે. જ્યારે ભોગીપુરૂષોએ જીવનની સાર્થકતા મરે ત્યાંસુધી ભોગને નહિ છોડવામાં માની છે. અને તેથીજ મરતી વખતે એકને પૂર્ણ આનંદ હોય અને બીજાને પૂર્ણ ખેદ હોય એ સ્વભાવિક છે. નિરંતર પરિભ્રમણ કરતા દુષ્ટકાળની દષ્ટિ વાચકપ્રવર ઉપર પડી, આયુષ્યનો ક્ષય થવાથી જ્ઞાનધ્યાનવરિષ્ઠ વાચકપ્રવર સમાધિપૂર્વક કાળધર્મ પામ્યા હતા.

શોકસાગર.

ધર્મનાપ્રભાવક જ્યારે આ ફાની દુનિયાને છોડીને ચાલ્યા જાય ત્યારે કયા ધર્મીને ખેદ ન થાય. અખિલ ખંભાતનો જૈનસંઘ તથા આચાર્ય દેવેશાદિ મુનિમંડળ વાચકપ્રવરના કાળધર્મથી ખેદયુક્ત બન્યું. સખેદ હદયે તેઓશ્રીના દેહની પ્રાન્તક્રિયા કરવામાં આવી, તથા તેઓશ્રીના પાછળ અનેક પ્રકારની અષ્ટાન્હિકા મહોત્સવ આદિ ધર્મક્રિયા કરવામાં

અનેક ભવ્યાત્માઓથી નમસ્કાર કરાતા, સશિષ્ય પરિવાર ખંભાતના સંઘના અત્યંત આગ્રહથી ત્યાં પધાર્યા.

ભવ્ય સ્વાગત.

પૂ. આચાર્ય દેવેશના આગમન માટે મુકરર થયેલ દિવસે પ્રાતઃકાળમાં કેટલેક દુર સુધી ઘણા સ્ત્રી, પુરૂષો અને બાળકો સન્મુખ જઈ પહોંચ્યા હતા. શહેર બહારના દરવાજાથી અનેક પ્રકારના વાદ્યોથી કુમારીકાઓના મધુર ગીતથી અને જયના નાદની મધુર ધ્વનીથી શોભતા એક ભવ્ય વરઘોડાથી આચાર્યદેવેશનો અપૂર્વ સત્કાર કર્યો હતો. સ્થાને સ્થાને આચાર્યમહારાજને ગુંહલીઓથી વધાવવામાં આવતા હતા વરઘોડો શહેરના ભવ્ય લત્તામાં થઇ ઉપાશ્રયે આવતાં આચાર્યદેવેશે વ્યાખ્યાનપીઠ પર બીરાજી બુલંદ અવાજે મંગલાચરણ કરી હૃદયવેધક ઉપદેશ, મોટી માનવમેદિની સમક્ષ આપી શ્રોતાવૃન્દ ઉપર સારો પ્રકાશ પાડયો હતો. ખંભાતના સંઘનો ચોમાસા માટે અત્યંત આગ્રહ હોવાથી મહારાજશ્રીએ જૈન રત્ન વ્યા. વા. શ્રીમાન્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજ આદિ શિષ્ય સમુદાય સાથે સં. ૧૯૭૬ નું ચાતુર્માસ ત્યાં કરવાની હા પાડી હતી. ચાતુર્માસ દરમ્યાન મગસેલીયા પથરને પણ પીગળાવી નાંખે એવા દેશનારૂપી પુષ્કરાવર્ત મેઘની મુસલધારાથી અનેક સ્ત્રી પુરૂષોની ઘર કરી બેઠેલી કુપ્રવૃત્તિઓના નાશ થવા સાથે અનેક પ્રકારના નિયમોથી આત્મજાગૃતિ અપૂર્વ થઈ હતી. તદુપરાંત જીવદયા, જ્ઞાનોદ્ધાર વિગેરે શુભ કાર્યો થયા હતા. ખંભાતથી વિહાર કર્યો તે વખતે આચાર્ય દેવેશના વિયોગથી ભારે શોક ફેલાયો હતો. ધર્મિષ્ઠ પુરૂષોને વિરહ સાલ્યા વિના રહેતોજ નથી અને ત્યાગી ગુરૂવરો તીર્થંકરની આજ્ઞાને શિરસાવંદ્ય કરી વિહાર કર્યા વિના રહેતા નથી. કહ્યું છે કે—

> વહેતા પાણી નિર્મળા, બંધા ગંદા હોય;
> સાધુ તો ફીરતા ભલા, ડાઘ ન લાગે કોય.

સંગ્રહ પ્રકાશ.

પોતાના જીવનમાં દરેક મતોના ગ્રન્થોનું ગુરૂદેવે અવલોકન કર્યું હતું. અને ખાસ ખાસ ઉપયોગી વિષયોની પોતે નોંધ કરતા હતા. સાહિત્ય શોખીન જનતાને તેનો લાભ મળી શકે એ ઈરાદાથી કેટલાક મુનિવરોનો તથા ગૃહસ્થનો તેને પ્રગટ કરવા માટે આગ્રહ થયો. મહારાજશ્રીની પોતાની ઈચ્છા બહાર પાડવાની ન હતી. પરંતુ વિશેષ લાભનું કારણ જાણી પોતાના વિદ્વાન શિષ્ય જૈનરત્ન વ્યા૦ વા૦ શ્રીમાન લબ્ધિવિજયજી મહારાજને તે લેખીત સંગ્રહ સુપરત કર્યો. અને તેઓશ્રીએ પણ તે સંગ્રહ અવલોકી તેમાંથી ઉપયોગી વિષયો લઈ પોતાના અમુલ્ય સમયનો ભોગ આપી મતમીમાંસા નામનો ગ્રન્થ હિન્દિ ભાષામાં પહેલા વિભાગ તરીકે વિવિધ ભાવાર્થની સાથે બહાર પાડ્યો. જે ગ્રન્થમાં એવી ખુબી છે કે અલ્પ અભ્યાસીઓ પણ કોઈ પ્રસંગે ઈતર મતાવલંબીની સાથે વાદ વિવાદમાં ઉતરે અને આ ગ્રન્થ જો પાસે હોય અંતે કંઠસ્થ હોય તો જરૂર જૈનધર્મની વિજયપતાકા ફરકાવી શકે છે. એ વાત એ ગ્રન્થ વાંચનારને સહેજે જ્ઞાન થઈ શકે એવી છે. આચાર્યદેવેશની એ સંપૂર્ણ નોંધ બહાર પાડવામાં આવી હોત તો વિશાલ સાહિત્યનો અનાયાસે લાભ જૈન જૈનેતરોને પ્રાપ્ત થાત એ સ્વાભાવિક હતું. આ પ્રમાણે વડોદરાનું ચાતુર્માસ સંપૂર્ણ કરી ત્યાંથી વિહાર કરી આજુ બાજુ પાદરા, દરાપરા, બોરસદ, આંકલાવ, ઉમેટા વિગેરે સ્થળોમાં શેષ કાળમાં રોકાઈ અપૂર્વ લાભ આપ્યો હતો.

છાયાપુરી પ્રવેશ.

શ્રી છાયાપુરી (છાણી) ના સંઘના અત્યંત આગ્રહથી પુન્યપાદ આચાર્ય દેવેશ સપરિવાર પધાર્યા હતા. છાયાપુરીના સંઘે રંગ બે રંગી વાવટાઓ, ધ્વજા, તોરણો, ગુરૂદેવના નામથી અલંકૃત શુભ બોર્ડો આદિથી ગામને શણગારી, સુમધુર વાદ્યોના નાદ અને ગીતગાનની

નાથે ગયા ત્યારે ચારિત્રના પરિણામ મંદ પડવાનું કારણ પૂછતાં તેમણે યથાસ્થિત સ્વરૂપ પ્રગટ કર્યું. શાન્તમુદ્રાથી સૂરિપુંગવે અમૃત સમાન ઉપદેશ આપતાં જણાવ્યુ કે "હે મહાનુભાવ? સંસારના સ્વાર્થી સંયોગોમાં દક્ષ પુરૂષોએ ક્ષણમાત્ર પણ નિવાસ કરવો તે ભયાવહ છે. સંસાર એ કારાગૃહ છે. આત્માને ઉન્નત ન બનાવતા અધઃપતન કરવા બધો સ્નેહીવર્ગ તૈયાર હોય છે. જગતના સ્વાર્થી સંબંધીઓ પોતાના તુચ્છ સ્વાર્થને ખાતર વૈરાગી આત્માને જ્વાજલ્યમાન મોહની ભઠ્ઠીમાં બળવા દેવાનું પસંદ કરે છે. જ્યારે જ્યારે કોઈ પણ મુમુક્ષુ સંસારનો ત્યાગ કરી આત્માની ઉન્નત દશાને સાધવા પ્રયત્ન કરે છે. ત્યારે ત્યારે તેની મદદમાં, તેના ભાવને વધારવામાં, અને ચારિત્ર માર્ગમાં રહેલા કાંટાઓને સાફ કરી અનુકુલતા કરી આપનારા સ્નેહી સંબંધીઓ આંગળીના વેઢા ઉપર ગણી શકાય એટલાજ જોવામાં આવે છે. અર્થાત બહુ વીરલાજ હોય છે. વળી માતા, પિતા, પુત્ર, સ્રી, ભાઇ, બેન વિગેરે સંબંધીઓ અનાદિકાળથી પરિભ્રમણ કરતા આ આત્માને સંખ્યાતિત થઈ ચુકયા છે, ચક્રવર્તીત્વ નૃપત્વ, અને દેવત્વ આદિ ઋદ્ધિઓ પણ અનેક વખત મળી ચુકી છે. પરંતુ મનુષ્ય પણું, શાસ્રનું શ્રવણ, તેમાં અડગ શ્રદ્ધા અને સંયમમાં વીર્યનું ફેરવવું, ઉત્તરોત્તર દુર્લભ એ ચાર વસ્તુઓ પ્રાણીને મળવી બહુજ દુર્લભ હોય છે, માટેજ સ્નેહી સંબંધીના સ્વાર્થને ખાતર પોતાનો પરમાર્થ ગુમાવનારાને શાસ્રકારો અજ્ઞાની કહે છે. માટે હે ભાગ્યશાલી આવી ઉત્તમ સામગ્રીઓ મલ્યા પછી પૌદ્દગલીક વસ્તુના મોહમાં સપડાઇ એને વેડફી નાંખવી એતો દીલ્હી જઇને ભાડ ભુન્જનો ધંધો કરવા બરોબર છે, વળી ધર્મના કાર્યમાં એક ઘડીપણ વિલંબ કરવો ઉચિત નથી. કેમકે श्रेयांसि बहु विघ्नानि શ્રેય કાર્યોમાં ઘણા વિઘ્નો આવે છે. માટે નિર્બળતાને છોડી દો અને એક મક્કમ વિચાર ઉપર આવી જન્મ અને મરણની ફાંસીને ફનાહ કરનાર ચારિત્ર ધર્મ અંગીકાર કરવા સજ્જ થાઓ.

સુમુહૂર્તમાં સમહોત્સવ છબીલદાસને ભાગવતી પ્રવ્રજ્યા સમર્પણ કરી. અને તેમનું નામ મુનિશ્રી ભુવનવિજયજી રાખી વ્યા. વા. શ્રીમાન્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજના શિષ્ય તરીકે જાહેર કર્યા, અંતે ગુરૂદેવે વ્રત પાલનમાં ધૈર્યતા વધે તેવું સુંદર શિક્ષણ આપ્યું હતું. આવો દીક્ષા પ્રસંગ ભાગ્યશાલીને આંગણેજ થાય છે. ઉમેટાને પણ દીક્ષા પ્રસંગ ઘણા વર્ષો પછી પ્રાપ્ત થયો હતો જેથી તેઓના આનંદનો પાર રહ્યો ન હતો. દીક્ષા નિમિત્તે સાધર્મિક વાત્સલ્ય, પૂજા પ્રભાવના વિગેરે કરવામાં આવ્યા હતા. જો કે પોતાના પિતાની રજા હોવાથી છાણીમાંજ દીક્ષા આપવા માટે કોઈ પણ જાતની હરકત ન હતી. પરંતુ તેઓના પિતાશ્રીનું એમ કહેવું હતું કે ભલે હું આજ્ઞાથી દીક્ષા અપાવું છું. અને અત્રે સ્નેહી વર્ગની બાહુલ્યતાથી એ પ્રસંગ આદરણીય હોઈ બહુજ મહોત્સવ પૂર્વક ઉજવી શકાય એવો છે પરંતુ મોહના ઉછાળાને લીધે એ પ્રસંગ હું આંખ સામે જોઇ શકીશ નહિ. માટે બહાર ગામ જઇને દીક્ષા લ્યો, અને વડી દીક્ષા છાણી ગામમાં રાખી મારી યથાશક્તિ દ્રવ્યનો વ્યય કરીશ.

સૂરિજીના હસ્તે વડી દીક્ષા.

છાણી ગામના સંઘની વિનતિથી વ્યા. વા. શ્રીમાન્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજ સસત્કાર પધાર્યા. છાણી ગામ દીક્ષાના કાર્યમાં હંમેશા કરી બદ્ધ છે. મહાપુરૂષોના સંગથી ચારિત્રની અનુપમતા અને આદરણીયતા માટે તેમને સંપૂર્ણ વિશ્વાસ છે. છાણી ગામમાં અનેક દીક્ષા પ્રદાન થાય છે. અને તેઓ દીક્ષા લેનાર અને દેનારની પ્રતિકુલતાને દૂર કરી અનુકૂળતા કરી આપવા તૈયાર રહે છે. એજ ગામના મુખી પરના ઘણા સ્ત્રી પુરૂષોએ વૃદ્ધાવસ્થામાં, યુવાવસ્થામાં અને કેટલાક બાલ્યવસ્થામાં સંયમ સ્વીકાર્યું છે. ખરેખર છાણી ગામ પણ દીક્ષાનું કેન્દ્રસ્થાન મનાય છે તે યોગ્ય છે. નૂતન દીક્ષિત મુનિશ્રી ભુવનવિજયજીને વડી દીક્ષા છાણી ગામમાં આપવા માટે ત્યાંના સંઘની, તેમના

ावगाहनशील प्रवचनो श्रवण कराव्या हता. अने थता गहन प्रश्नोनो
रस रीते उकेल करता हता के जेथडी सौ कोई आश्चर्यचकित बनता.

हस्तलेखित पुस्तकोद्धार.

सूरिपुंगव निस्पृहतामय स्वजीवन व्यतीत करता हता, जेमणे
पोताना जीवनमां कपडानो, ग्रन्थोनो, स्वशिष्योनो के भक्तगणोनो मोह
राख्यो नथी. ज्यां धर्मरक्षण थतुं होय त्यां तनमनथी सर्वांगरागी
बनता हता. सूरिपुंगवने जणायुं के प्राचीन समयना लेखीत ग्रन्थों
जीर्ण थाय छे, तेमज श्रावको ते ग्रन्थोनुं यथोचितरक्षण करवामां
प्रमादी बन्या छे. तो ते जीर्ण ग्रन्थोनुं संशोधन करी, लहीयाओ रखावी,
ररर ते ग्रन्थोने पुनः लखावी जीर्णोद्धार करवानी अनिवार्य आवश्यकता
. अने अमुक गाममां योग्य मकानमां तेने सुरक्षित राखवामां आवे,
ामज चतुर्विधसंघने ते अपूर्व ग्रन्थो अवलोकन करवानो लाभ मळे
एवी आकांक्षा प्रगट थतां, अनेक सद्गृहस्थोने उपदेश आपी
हजारो रूपीयानुं निर्मभावे पुस्तक लखाव्युं. तेओश्रीनो ज्ञानभंडार
खंभातमां, पाटणमां, अने छाणी गाममां छे.

छाणी गामना ज्ञानमंदिरमां पुस्तको साचववानी व्यवस्था आदर-
णीय छे. तेमज ज्ञानमंदिरनुं मकान पण विशाळ छे. आग लागवानो
भय न रहे एवी योजनाथी बंधावेल छे. आवा प्रकारनी ज्ञानरक्षणनी
अनुकूलता जोइ छाणी गामना संघनो आग्रह थतां पोतानुं केटलुंक
हस्तलेखीत पुस्तक अने छापेल प्रताकारपुस्तक छाणीमां राख्युं छे.
जेनो साधु-साध्वी, जैन जैनेतरो पण लाभ उठावे छे. तथा वडोदरा
शहेर नजीक होवाथी युरोपीअनो तथा अन्य विद्वानो तेनी विझीट लई
संतोष जाहेर करे छे. खंभात, पाटणमां पण ज्ञानरक्षणनी व्यवस्था
सारी छे. पाटणमां तो हमणाज दानवीर संघवी श्रीयुत नगीनदास
करमचंदे पुस्तको सुव्यवस्थित रही शके एवी अनुकूलतावाळु श्रीकेशर-

પાઠશાળાદિ સુકૃત્યો.

છાણી ગામના ચાતુર્માસ દરમ્યાન આચાર્ય દેવેશના ઉપદેશથી જીવદયાની ટીપ, ધર્મના દિવસોમાં બજાર, ખાનગી જાહેર-વ્યાપારો, તિલ પીલન યંત્રો, તથા અન્ય આરંભ સમારંભોના કામો બંધ રહે એવા પ્રબંધ માટે ઉપદેશ આપ્યો હતો. તથા તપશ્ચર્યા, દેવ દ્રવ્યાદિની વૃદ્ધિ, જીર્ણ પુસ્તકોદ્ધાર માટે સારી મદદ, વિગેરે સુકૃત્યો સારા પ્રમાણમાં થયાં હતાં.

સૂરિ પુંગવનું ધાર્મિક જ્ઞાનના પ્રચાર માટે વિશેષ લક્ષ્ય હતું. એક વખતે તેઓશ્રી વ્યાખ્યાનપીઠ ઉપર બીરાજમાન થયા હતા. તે સમયે પ્રસંગોપાત ધાર્મિક કેળવણીના પ્રચાર માટે બોલતાં જણાવ્યું હતું કે—

"तुम लोग व्यवहारिक शिक्षण के लिए जितना प्रयत्न करते हो, इतना यह लोग परलोगमें हित करनेवाले धार्मिक शिक्षण के लीए क्यो नहि करते ? ख्याल रखना चाहिए कि लौकिक शिक्षण सिरफ देनेमे आवे, और लोकोत्तर शिक्षण (Religions Instruction) न दीया जावेतो धर्मकी भावना जडामूलसे नष्ट हो जायगी. और भुलना नहि कि जो बालकोंको द्रव्य व्ययकरके, भले पढा रहे हो थोडी बालक बडे हो कर धर्म भावनाके अभावसे कुलाचार, धर्माचार, विवेक और विनयसे भ्रष्ट होकर तुम्हारा और देव गुरु धर्मका सामना करेंगे, और धर्मके साधनोंकी धर्मकी उत्तम क्रियायों की जड शिक्षणके प्रभावसे हांसी करेंगे; और उन क्रियासे वंचित होकर वे लडके अभक्ष्य भक्षण आदि पापा चरणमें आसक्त बनकर दुर्गतिमें चले जायंगे, इसलीए तुम्हारे बच्चोंके लिए कुछ ने कुछ पाठशाला केलिए प्रबंध करना चाहिए जिससे धर्मका परिज्ञान मिले, अच्छे संस्कार लगे, और देवगुरु धर्मपर श्रद्धा बढती रहे."

ઉમેટા ચાતુર્માસ.

ઉમેટા જો કે નાનું ગામડું હતું. પરંતુ જેઓને દુનિયાની પરવા નથી, જેઓને પરોપકારના ધ્યેયને સાચવવાનીજ અભિલાષા છે, જેઓ પરમાર્થમાંજ સ્વાર્થનો સમાવેશ માને છે, જેઓને પ્રતિકૂળતાઓ પણ આત્માને મોક્ષમાર્ગ તરફ લઈ જવાની અનુકૂળતા રૂપ જણાતી હોય તેવા મહાત્માઓને તો ગામ અને શહેર સમાન છે. વળી ખાસ કરીને અત્રેના ભવ્ય મંદિરમાં બીરાજમાન પ્રભુ મૂર્તિનાં અલૌકીક દર્શન પણ ચાતુર્માસ કરાવવામાં કારણભૂત હતાં. આચાર્ય દેવેશની આજ્ઞાથી તેઓશ્રીના વિદ્વાન્ શિષ્ય મુનિરાજ શ્રીમાન્ લબ્ધિ વિજયજી સશિષ્ય શત્રુંજય તીર્થની યાત્રા માટે ગયા હતા. ત્યાંથી ગીરનારજીની યાત્રા કરી રાધનપુર ચાતુર્માસ રહયા હતા. ઉમેટામાં આચાર્ય દેવેશ પાસે શ્રીમાન્ હિંમતવિજયજી મહારાજ, શ્રીમાન્ નેમવિજયજી મહારાજ, શ્રીમાન્ ઉત્તમવિજયજી મહારાજ તથા શ્રીમાન્ નરેન્દ્રવિજયજી મહારાજ સેવામાં રહ્યા હતા. અત્રે ઘણીવાર મુનિરાજ શ્રી ઉત્તમવિજયજી વ્યાખ્યાન આપતા હતા અને કોઈ કોઈ વખત પૂ. આચાર્ય દેવેશ પણ દેશના આપતા હતા. ત્યાંના ચાતુર્માસમાં ત્યાંની જનતાએ અનેક પ્રકારના પાપાચાર તથા વ્યસનોનો ત્યાગ કરી પ્રતિજ્ઞાઓ લીધી હતી. અને દેવદ્રવ્ય, સાધારણ દ્રવ્યાદિની આવક પણ ઠીક થઇ હતી. પૂજ્ય આચાર્ય દેવેશના ચાતુર્માસથી ઉમેટાની જૈન જનતામાં અપૂર્વ જાગૃતિ આવી હતી.

પ્રકરણ ૧૨ મું.

સન્ત સમાગમ.

સન્ત સંગની દીવ્યપણા આ અંધકારમય સંસારમાં ઘેરાએલાં પ્રાણીઓને અનેક પ્રકારનાં પ્રકાશ આપીને પ્રસાદરૂપ ઘોરસંસારરૂપ અટવીમાં ભૂલા પડેલ મનુષ્યોને ઉગારે છે. ભયંકર સ્થાનમાં નિવાસ કરાવે છે. માટે એ ઔષધિ છે. જગત જંતુઓને નિર્ભય સ્થાનમાં પહોંચાડે છે વિશેષ કરીને એ અમૃત છે. જગત જંતુઓને જાગૃત કરવા માટે સન્ત સમાગમ એ અપવર્ગનું મુખ છે. નિદ્રામાં ઘોરનારાઓને જાગૃત કરવા માટે સન્ત સમાગમ મળ્યો તેણે સ્વર્ગ અપવર્ગનું સુખ લીધું. કુંભારમાં જેને સન્ત સમાગમ રાખ્યા છે. કેટલાક અનેક ધન રત્નોની વિધાન તજીને પોતાના હવેલીમાંજ રાખ્યા છે. નદી અને સમુદ્રના તરી ઉપર નૌકાથી, પાણીઓના કુવા ... મેઘથી માત્ર ... શીતલ વાયુથી ... સમયની ... હોય એ ... પ્રાપ્ત થાય છે તો પણ એ ... નથી. ... હેતુથી ... મહાત્માઓ અને ... ગુજરાતી કવિ સન્ત અને ...

પારસમાં ઓર સન્તમાં બહુ આંતરા જાણ;
વો લોહા કંચન કરે, એ કરે આપ સમાન.

[illegible]

રી છે. અપકારના ઉપર ઉપકાર કરનારજ મહાત્મા કહી શકાય છે.
હું છે કે—

उपकारिषु यः साधुः साधुत्वे तस्य को गुणः
अपकारिषु यः साधुः स साधुः सद्भिरुच्यते. ॥ १ ॥

આપણા ચરિત્ર નાયકનો પરિચય પણ અનુપમ શાન્તિના ધામ રૂપ હતો. તેઓશ્રીના સમાગમમાં આવનાર પોતાના જીવનમાં અજબ પલટો (Change) કરીનેજ જતા હતા. એક દિવસે અનુપમ પુણ્ય પ્રકૃતિવાલા આ મહાત્માના સંગમાં ઉમેટા નરેશને આવવાની અને તેઓશ્રીના પુનિત દર્શન કરવાની જિજ્ઞાસા પ્રગટ થઈ.

સૂરિપુંગવ અને ઉમેટા નરેશ.

નરેશ અને ધર્મપ્રેમ એ આશ્ચર્યની વાત છે. કેમકે રાજકીય સંસર્ગ અને વાતાવરણ એવું વિલક્ષણ હોય છે કે ધર્મશબ્દ પણ શ્રવણ કરવાની તક તેઓને ભાગ્યેજ મળે છે, જેમના કારભારીયો મંત્રીવર્ગ, મિત્રમંડળ અને સ્વકુટુંબીઓ આદિ ધર્મનિષ્ઠ હોય છે. તેવા નરેશોને ધર્મપ્રાપ્તિ સુલભ હોય છે. અને જ્યાં એવા ધર્મિષ્ઠ પુરૂષોનો અભાવ હોય છે અને વળી માત્ર પાશ્ચિમાત્ય દેશના જડ વાતાવરણનોજ જ્યાં પવન ફુંકાતો હોય છે ત્યાં તો Religion is Humbug ના અપવિત્ર શબ્દો સિવાય બીજું કાંઈ કર્ણગોચર થતું નથી. ઉમેટા નરેશના રાજ્ય કાર્યમાં ઓસવાલ જૈનો કાર્યકર્તા હોઇ જેઓને આચાર્ય પુંગવની ત્યાગવૃત્તિ, અપૂર્વ ધર્મદેશના, શાન્તપ્રકૃતિ વિગેરેની પીછાણ કરાવવાથી આચાર્યશ્રીના ગુણોથી આકર્ષિત થઈ તે મહાપુરૂષના દર્શનની અને ધર્મશ્રવણ કરવાની અપૂર્વ ઉત્કંઠા જાગૃત થઈ. આચાર્ય મહારાજ પાસે શ્રાવકોએ આવી વિજ્ઞપ્તિ કરી અને તેને સહર્ષ સ્વીકારી મુકરર સમયે આચાર્ય દેવેશ ત્યાંના આગેવાન શ્રાવકો સાથે ઉમેટા નરેશના મુકામે પધાર્યા. નરેશે પણ તેઓશ્રીનો યોગ્ય સત્કાર કર્યો. અને ભક્તિ પૂર્વક નમસ્કાર કર્યો. આ-

ચાર્યશ્રીના દર્શન માત્રથી તેઓમાં નવ ચૈતન્ય પ્રગટ થયું હોય એવો ભાસ થતો હતો. તો પછી દેશના શ્રવણથી જીવનમાં અજબ પલટો થાય એમાં આશ્ચર્ય શું? પ્રફુલ્લીત વદને નરેશને ઉપદેશ આપતાં આચાર્યશ્રીએ જણાવ્યું કે—

यो ददाति परं दुःखं, एवं दुःखं स विन्दति ।
तस्मात् न कस्यचित् दुःखं दातव्यं दुःखमीरुणा ॥

જગતના સર્વ પ્રાણીઓ કેવળ સુખની જ ઇચ્છા કરે છે કોઈ પણ દુઃખને ચાહતું નથી પરંતુ સુખ અને દુઃખ એ ઇચ્છા આધીન નહિ એતો શુભ અશુભ કર્મોને આધીન છે. ઇચ્છા માત્રથી જો સુખ મળતું હોત તો કોઈ પણ આજે દુઃખી નજરે પડત નહિ અને દુઃખી સંખ્યા બંધ નજરમાં આવે છે એટલે સિદ્ધ થાય છે કે સુખના સાધનો કોઇ જુદા જ છે. આજે તો પોતાના તુચ્છ સ્વાર્થને માટે અન્ય જીવોને હણે છે, રીબાવે છે અને અનેક પ્રકારના જુલમ ગુજારે છે. એવા પ્રાણીઓ તો સુખને બદલે દુઃખના સંજોગ મેળવે છે. તે કે પ્રયત્ન તો સુખના મેળવવા માટે જ કરવામાં આવે છે. મનુષ્યને પૂછો કે આખો દિવસ મહેનત કરી પરસેવો શા માટે ઉતારે છે? જવાબમાં તે કહેશે કે સુખના માટે. સંખ્યાબંધ નોકરોની પરિચર્યા સાથે શ્રીમંતોને પૂછો કે [illegible] તકીયા પર બેસી માત્ર દામ [illegible] સુખના માટે [illegible] છે, પ્રત્યુત્તર મળે છે કે પણ [illegible] થાય છે કે સંસારનો [illegible] મનોના [illegible] નિર્માણ [illegible] નથી. [illegible] કરે છે કે— [illegible] કોઈ [illegible] થાય છે? એવ [illegible]

[illegible] ॥ १ ॥

[illegible]

ત્યાગ કરવો નથી, ને ધર્મને આરાધવો નથી, પછી સુખની ઝંખના કરવી એ તો આંગણામાં બાવળ વાવી કેરી ખાવાની ઇચ્છા કરવા જેવું છે. સુખની ઇચ્છાવાળાએ તો જરૂર પાપનો ત્યાગ કરવોજ પડશે. કહ્યું છે કે—

सुखाय सर्व जन्तुनां प्रायः सर्व प्रवृत्तयः ।
न धर्मेण विना सौख्यं, धर्मश्चारंभ वर्जनात् ॥ १ ॥

સર્વ પ્રાણીઓની પ્રવૃત્તિ પ્રાયે કરીને સુખને માટેજ હોય છે. અને તે સુખ ધર્મ વિના મલી શકતું નથી. અને ધર્મ પાપારંભના ત્યાગથી થઈ શકે છે. ભલે પરભવમાં ઉપાર્જિત કરેલા પુણ્યને લીધે આ ભવમાં વાડી, લાડી, ગાડી, પ્રાજ્ય સામ્રાજ્ય આદિ વૈભવો મળે પરંતુ આ ભવમાં એક પણ સુકૃત્ય ન કરતા આખી જીંદગાની હિંસા, જૂઠ, ચોરી, જારી અને મોહ મૂર્છામાં વ્યતીત કરવામાં આવે તો તેવી વ્યક્તિને આવતાં ભવમાં રહેવાને ઝુંપડું, ભીખ માગવાને રામપાત્ર, ખાવાને રોટલો અને સુવાને ઓટલો પણ પાપના પોટલાના પ્રભાવે મળવો અત્યંત મુશ્કેલ થઈ પડે છે. પરંતુ જેઓએ દયા, સત્ય, અચૌર્ય, બ્રહ્મચર્ય, ન્યાય, નીતિ, પરોપકાર આદિ ધર્મ કાર્યો કરી ધર્મભાયું સ્વીકાર્યું છે તેવાઓને પરભવમાં દુઃખ રહેતું નથી અને ચિન્તવવાની સાથેજ ઇષ્ટસિદ્ધિની પ્રાપ્તિ થાય છે. અત્યંત દૂર જે મોક્ષ સ્થાન પણ તે ભાગ્યશાલી મેળવી શકે છે.

મોક્ષ કયારે.

तैलक्षयाद् यथादीपो, निर्वाणमधिगच्छति ।
कर्मक्षयात्तथा जन्तुः शरीरं नाधिगच्छति ॥ १ ॥

તેલ નાશ થવાથી જેમ દીપક બુઝાય છે તેમ કર્મના નાશ થવાથી જીવ પુનઃ શરીરને ધારણ કરતો નથી અર્થાત્-કર્મ રહિત આત્મા મોક્ષ સ્થાનને પ્રાપ્ત કરે છે કે જ્યાં ગયા પછી જન્મ, મરણ, રોગ, રોક ક્ષુધા, તૃષા આધિ, વ્યાધિ અને ઉપાધિ આદિનો જરા ઝઘડો

બંધ થઈ જાય છે અને આત્મા હમેંશને માટે અખંડ આનંદને અનુભવ કરે છે. કોઈ મોક્ષને વૈકુંઠ કહે છે, કોઇ પરમ જ્યોતિ કહે છે, કોઈ બ્રહ્માનંદ કહે છે. પરંતુ વીતરાગ પરમાત્મા પુણ્ય પાપ ક્ષયાત્ મોક્ષ કહે છે, અને તે સત્ય છે. કેમકે પુણ્ય એ સોનાની બેડી છે, અને પાપ એ લોખંડની બેડી છે. બેમાંથી એક પણ બેડી ધારણ કરનારને કોઇ પણ શુદ્ધ મુક્ત કહી શકેજ નહિ, કૃત્સ્ન કર્મ ક્ષયાન્મોક્ષઃ એમ પાતંજલી પણ કહે છે. અન્યૂનાતિરિક્ત સકલં શિવત્વં શિવના અનુયાયીઓ પણ સંપૂર્ણ લક્ષણવાળા સ્થાનને મોક્ષ માને છે. એવા મોક્ષ સ્થાનને પ્રાપ્ત કરવા તેને યોગ્ય ધર્મ આદરવોજ જોઇએ. જેમ તુંબડીનો સ્વભાવ કુદરતી રીતે હલકાપણું હોવાથી જલ ઉપર તરવાનો છે પણ એના ઉપર કાદવ લગાવી ભારે કરવામાં આવે તો તે નીચે ડુબી જાય છે પણ જ્યારે તે કાદવ પાણીના પ્રસંગે દૂર થાય છે, ત્યારે તે પોતાના ઉર્ધ્વગમનના સ્વભાવને ભજે છે તેમ આત્માનો પણ ઉર્ધ્વ જવાનો સ્વભાવ છે પરંતુ અનાદિ કાળથી તેના ઉપર કર્મમેલ લાગેલો છે એટલેજ નીચે જાય છે જો તે મેલને અહિંસા સત્ય, અચૌર્ય, બ્રહ્મચર્ય અને નિર્મમત્વ રૂપ પાણીથી ધોવામાં આવે ત્યારેજ એ આત્મા મોક્ષ સ્થાનમાં જઇ વાસ્તવિક સુખને પ્રાપ્ત કરે છે.

ઉપદેશ અસર.

આચાર્ય દેવેશના બે કલાક [illegible] ઉપદેશથી [illegible] હૃદયમાં અજબ અસર ઉત્પન્ન થઈ હતી. અને [illegible]

વિહાર.

આ પ્રમાણે નિર્વિઘ્ને અનેક સ્તુત્ય કાર્યોની સાથે ઉમેટાનું ચાતુર્માસ પૂર્ણ કરી ધર્મમૂર્તિ આચાર્ય દેવે સ્વશિષ્ય પરિવાર સહ વિહાર કર્યો. અનેક ગામડાઓમાં વિચરી ત્યાંની જૈન જૈનેતર પ્રજાના અપૂર્વ ધર્મ દેશનાના પ્રવાહથી કર્મમલને પ્રક્ષાલન કરતા અનેક ઉપકારો કરી રહ્યા હતા. વાણીનો વેગ પાણી કરતા અધિક હોય છે. પાણીનો પ્રવાહ હજારોને તાણી જઈ પ્રાણ અને વૈભવનો વિનાશ કરી ભર દરીયાની સપાટીમાં ફેંકી દે છે. જ્યારે મહાત્માની વૈરાગ્ય વાહિની ધમવાણીનો પ્રવાહ હજારોને ખેંચી નવા નવા ધર્મ તત્વોનો અનુભવ કરાવી ભાવ પ્રાણને અર્પી સ્વર્ગ અને અપવર્ગ જેવા સુંદર સ્થાનને પ્રાપ્ત કરાવે છે.

ગાયકવાડ નરેશની દર્શનોત્સુકતા.

એકવાર કરેલ સુંદર ભોજન પુનઃ પુનઃ સ્મરણપથમાં આવે છે. અને તેને મેળવવાની પુનઃ જીજ્ઞાસા પણ જાગૃત થાય છે. તેમ મહાપુરૂષોનો એક ક્ષણ માત્ર પણ થયેલ સંગ અને તેનાથી પ્રાપ્ત થયેલ ઉદાર જ્ઞાનામૃતનો પણ સ્વાદ ચિર સ્મરણીય રહી જાય છે અને તેની પણ પુનઃ જીજ્ઞાસા પ્રગટ થાય તે પણ સ્વભાવિક છે. જો કે સાચા મહાત્મા પાસે કોઈ પણ જાતનો ઇહલૌકીક સ્વાર્થ સાધવાનો હોતો નથી. તેમની પાસે અર્થલાભ નહિ પરંતુ માત્ર ધર્મલાભનો અપૂર્વ આશિર્વાદ હોય છે. છતાં પણ પરલોકની સાધનામાંજ પોતાનું શ્રેય સમજનારા જ્ઞાની પુરૂષો તો ત્યાગી મહાત્માઓના ગુણથી આકૃષ્ટ થઇ તેમની પાછળજ મુગ્ધ બને છે. અને એવા નિઃસ્પૃહી નિઃસ્વાર્થી અને ત્યાગ પરાયણ મહાત્માના સંગથી આત્મ અનુભવ, હિતાહિત, પેયા પેય, ભક્ષ્યાભક્ષ્ય આદિની પીછાણ થાય છે. જગતમાં બધુંયે સુલભ છે પરંતુ મહાત્માની સોબત બહુજ દુર્લભ હોય છે. કહ્યું છે કે—

क्षणमपि सज्जन संगतिरेका भवति भवार्णव तरणे नौका.

અર્થાત્—એક ક્ષણવારની પણ સજ્જનની સોબત ભવ રૂપી સમુદ્રને તરવામાં નૌકા સમાન છે. પ્રથમ શ્રીમાન્ ગાયકવાડ સરકારે ચરિત્રવિભુ દર્શનામૃતનો અને પ્રવરપિયુષ પ્રવચનામૃતનો આસ્વાદ લીધો હતો. એટલે પુનઃ તે મહાપુરૂષના દર્શન તેમજ ધર્મોપદેશ શ્રવણ કરવાની આ ભાવના થઈ. શ્રાવક વર્ગમાં અગ્રગણ્ય રાજકીય પુરૂષ પત્રે શ્રીમંતે એ ભાવના પ્રદર્શિત કરી. તેઓએ જણાવ્યું કે એ મહાત્મા આજકાલ વડોદરાની આસપાસમાં વીચરી રહ્યા છે. મહાત્માનું જીવન પરોપકારીજ હોય છે એટલે આપની ઇચ્છા હશે તો જરૂર આપને પ્રવચન શ્રવણનો લાભ મળી રહેશે એમ શ્રાવકોએ જણાવ્યું.

વડોદરામાં ભવ્ય સ્વાગત.

વડોદરાથી સંઘના કેટલાક આગેવાનો છાણીમાં બીરાજમાન ને આચાર્યપુંગવ પાસે આવ્યા અને સરકારની પ્રવચન સાંભળવાની ઇચ્છા છે એ વાત જણાવી ત્યાં પધારવાની વિજ્ઞપ્તિ કરી. આચાર્યશ્રી લાભાલાભનું કારણ જાણી વડોદરા પધારવા માટે [illegible] સજ્જ થયા આચાર્યદેવના આગમનના સમાચાર મળતાં ત્યાંની [illegible] હૃદયમાં હર્ષની ઉર્મીઓ ઉછળી રહી હતી. અને [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

ચંદેવે જનતાની મોટી મેદિની સમક્ષ વ્યાખ્યાન પીઠ ઉપર અલંકૃત થઈ મંગલાચરણ કરી ધર્મોન્નતિથી યતા ફાયદા વિગેરે વિષયો ઉપર સુમધુર પ્રવચન આપ્યું હતું. જે સાંભળી સૌ કોઈ સંતુષ્ટ યયા હતા.

અજોડ મહાત્મા.

જગતમાં ઘણા મહાત્માઓ હોય છે પણ નિઃસ્પૃહ ચૂડામણી આ મહાત્મા કોઇ અનેરાજ હતા. જેમનામાં ત્યાગ પ્રભાવની ધગશ, નિડરતા, જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રની અભિવૃદ્ધિ, અભિરૂચી તેમજ સમ્યકત્વની દૃઢતા આદિગુણો અગ્રભાગ ભજવતા હતા. જ્યાં જ્યાં ચાતુર્માસ રહેતા જ્યાં શેષ કાળમાં વીચરતા હતા ત્યાં ત્યાં સર્વે તેઓ શ્રીના પૂનિત નામને સ્મરણ કરે છે.

પ્રકરણ ૧૩ મું.

નરેશ આમંત્રણ અને સ્વીકારઃ—

પ્રાતઃ સ્મરણીય આચાર્યપુંગવને વડોદરા નરેશ તરફથી આમંત્રણ આવ્યું, જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું આપ શ્રીમાનને જે સમયે જ્ઞાનાભ્યાસમાં વિઘ્ન ન આવે જે સમયે આપની પવિત્ર ધર્મ ક્રિયાઓમાં વિઘ્ન થાય અને જે સમયે આપશ્રીને સર્વ જાતની અનુકૂળતા હોય તે સમયમાં આપશ્રીના ભવ્ય દર્શનનો અને દેશના શ્રવણનો લાભ લેવા હું જિજ્ઞાસા ધરાવું છું, આચાર્યશ્રીએ કહેવડાવ્યું કે તમોને જે સમય અનુકૂલ હોય તે સમય અમોને અનુકૂળ છે, સમય નિયત થયો, ખરેખર ઉપરના શબ્દોમાં નરેશનું આમંત્રણ બોધ [illegible] પ્રબોધન કરનાર છે. જેમાં વિનય ભરપુર છે. અને અંતરની [illegible] પણ પ્રગટ કરેલી છે. विनयः राजपुत्रेभ्यः એ વાકયના તાત્પર્યને યથાર્થ કર્યું છે. આચાર્યપુંગવે તે નરેશના આમંત્રણને મહા [illegible] કાર્યું અને નિયત દિવસે નિયત સમયે અનેક આગેવાન શ્રાવકો [illegible] સાથે મહારાજશ્રી નરેશને પ્રતિબોધ આપવા રાજ મહેલમાં પધાર્યા. નરેશ પ્રથમથીજ [illegible] [illegible] થવા હતા, આચાર્ય પુંગવ [illegible] [illegible] ન આવે તેઓ [illegible] પ્રથમથીજ [illegible] હતી, આચાર્યપ્રવર રાજ મહેલમાં પધાર્યા નરેશ ઉભા થઈ [illegible] કરી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

નરેશ આદિ અમલદાર વર્ગ સેવક ભાવે સન્મુખ બિરાજ્યો. આ દ્રશ્ય આકર્ષક હતું.

ધર્મ ધ્વનિ:—

સૂરિ ચુડામણીએ ગંભીર ધ્વનિથી મંગલાચરણ કર્યા બાદ યથોચિત ઉપદેશનો પ્રારંભ કરતાં અને ધર્મની વિશિષ્ટતા જણાવતા જણાવ્યું કે:—

धर्माद्धनं दुःख क्षयश्चैव
धर्मेण राज्यं सुकुलोद्भवःस्यात्
धर्मस्य सेवा सफला सदैव
धर्मे प्रयत्नो मनुजैर्विधेयः

જગતમાં સુખનું પૂર્ણ સાધન જો કોઈ હોય તો તે ધર્મારાધન છે, જે ધર્મથી ધન, દુઃખનો નાશ. પ્રાજ્ય–સામ્રાજ્ય સુકુલમાં જન્મ વિગેરે સુલભતાથી સાંપડે છે. ધર્મની સેવા–આરાધના સદૈવ ફલપ્રદ હોય છે. માટે ધર્મમાં વિચક્ષણ માનવોએ પ્રયત્ન કરવો જોઇએ એ માનવ જન્મની સાર્થકતા છે. જગતના પ્રત્યેક જીવોની કેવલ સુખનીજ કામના હોય છે. પરંતુ સુખનો ઉપાય હાથમાં આવવો જેટલો કઠીન છે તેટલોજ ઉપલબ્ધ થયા પછી આરાધી સફલ કરવો કઠીન છે, ધર્મથી ધનાદિ સર્વ વસ્તુ સાંપડે છે, ને પરંપરાએ અપવર્ગ–મોક્ષ મેળવી શકાય છે. ધર્મ આરાધવાની વિશેષ તત્પરતા ત્યારેજ બને છે કે જ્યારે જગતના જડ પદાર્થોની વિનશ્વરતાનું જ્ઞાન થાય છે. જે જે ઉત્પત્તિમત્ છે તે તે નશ્વર છે. જગતના જડ પદાર્થોના સંગ ક્ષણિક છે, તજ્જન્ય સુખપણ અલ્પ છે અને તેના પરિણામોમાં ઉત્પન્ન થયેલ કટુકતાઓ વિપાકો ભોગવવા ઘણા કઠીન છે ધર્માચાર્યો કહે છે કે:—

शरीरं यौवनं लक्ष्मीः स्वाम्यं मित्राणि बांधवाः
सर्वमप्यनिलोद्धुत पताकांचलचंचलं.

અનેક આરંભ સમારંભોથી—વ્યામોહથી પુષ્ટ કરેલ શરીર મનો પ્રકારની ઉન્મત્તાથી—ભોગ વિલાસોથી મસ્ત બનેલ યુવાસ્થા, સ્વાર્થ સ્નેહી મિત્રોનું મંડલ બંધુઓ વિગેરે ધ્વજાના છેડાની જેમ અનિ છે. ચંચલ છે, ઠગનાર છે—દગો આપનાર છે. ભવ્ય આત્માઓ સમ સ્ત પદાર્થોની સહૃદયમાં પ્રતિક્ષણ અનિત્યતાનો ખ્યાલ લાવે તો જાર શાશ્વત આનંદને આપનાર ધર્મપ્રતિ વલણ થાય, કર્મ અને આત્મ એ બેના સંબંધની પિછાણ થાય અને આત્મામાં કર્મથી આચ્છાદિ થયેલી અપૂર્વ શક્તિઓ પ્રગટાવવાનું પરિજ્ઞાન થાય, આત્મા શરી સાધનથી કર્મો ઉપાર્જન કરે છે અને તેના પરિણામોને ભવાન્ત શરીરાન્તર દ્વારા આત્માજ ભોગવે છે. કર્મને કરવામાં એક આત્માજ કારણ ભૂત છે આત્મા જો પોતાની ર શક્તિઓ ફેરવે તો પરમાત્મા તુલ્ય બની શકે છે જગતની તમ જંજાલથી વિમુખ બને છે. અને પરમાનંદનો અનુભવ કરે છે:—

यः कर्ता कर्मभेदानाम् भोक्ता कर्मफलस्यच
संसर्ता परिनिर्वाता सह्यात्मानान्यलक्षणः

કર્મનો કર્તા હર્તા ભોક્તા સંસારમાં ભટકનાર તથા મોક્ષ પામનાર એક આત્માનું લક્ષણ છે અન્ય તો નિમિત્ત માત્ર છે. કર્મને ભોગવ [illegible] પણ છુટો નથી. તો સામાન્ય નરોની તો વાત થી, કર્મ [illegible] [illegible] સામાન્યને ધારણ કરનાર [illegible] પણ [illegible] નહી

<u>ધર્મ ફળ.</u>

[illegible]

પર ભવ:—

પૂર્વકૃત કર્મ આત્મા ભોગવે છે કોઇ પણ સંયોગોમાં કરેલ કર્મો ભોગવ્યા સિવાય મુક્ત થવાતું નથી. આ ભવમાં કે પરભવમાં ગુપ્ત કે જાહેર આચરેલા પાપાચરણો દુઃખના હેતું છે જ્યારે જ્યારે મન ઉન્માર્ગમાં જોડાય છે ત્યારે ત્યારે ઇંદ્રિયો પણ પરવશ બને છે. અને આત્માનું વાસ્તવિક સ્વરૂપ ભૂલી જવાય છે. કરેલા કર્મો ભોગવ્યા સિવાય દેવેન્દ્રનો પણ છુટકો નથી. સામાન્ય નરોની વાતજ શી? કર્મ સત્તા આગળ રાજ સત્તા પણ ચાલતી નથી અનિચ્છાએ ષટખંડ વિજેતા ચક્રવર્તિઓને પણ મરણને શરણ થવું પડે છે. અને નરકના ઘોર દુઃખોને નિઃશરણ પણે પરવશ થઈ સહવા પડે છે. રાજ્ય મલ-થી કે વૈભવો મલવાથી, સન્માન મલવાથી કે માન ઇજત વધવાથી રલોકમાં જય થતો નથી કિન્તુ ધર્મના સેવનથીજ જય મળે છે. ર્મ સિવાય સુખ નથી, કારણ કે પાપથી દુઃખ અને ધર્મથી સુખ એ નેયમ સર્વને માટે એક સરખોજ ચાલે છે.

દયાનાં ઝરણાં:—

દુનિયાના સમસ્ત ધર્મોમાં અહિંસા, સત્ય, અચૌર્ય, બ્રહ્મચર્ય તથા નિર્મમ ભાવ પ્રાણ તરીકે મનાય છે. કોઈપણ જીવને નમારવો આ-ત્માના સમાન સર્વ જીવોને ગણવા એવાં બોધક વાકયો અહિંસા ધર્મ પ્રચારક શાસ્ત્રોમાં મુખ્યપદે છે. मा हिंस्यात् सर्वाभूतानि આ વેદ વાક્યનું તાત્પર્ય એ છે કે કોઇપણ જીવની કીડીથી લઈને કુંજર સુધી હૃદયની લાગણી ન દુભાવવી એનું નામજ અહિંસા છે. મનુષ્યોને બચાવવા અને નિર્દોષ પશુ પંખીઓને મારવા એ દયાની પંક્તિમાં સમાવેશ થતો નથી. કેટલાક કહે છે કે અમે હાથે હિંસા ન કરીએ પરંતુ તૈયાર થયેલી વસ્તુ પદાર્થ લેવામાં શું વાંધો? તેમને મનુસ્મૃતિ-નું સ્મરણ કરવું:—

अनुमन्ता विशसिता निहन्ता क्रयविक्रयी
संस्कर्ता चोपहर्ता च खादकश्चेतिघातकाः

અનુમોદન કરનાર, માંસ કાપ જુદા કરનાર, મારનાર, વેચ
પકાવનાર, લાવનાર અને ખાનાર બધાય ઘાતકી ગણાય છે,
મહાન પાપના ભાગીદાર થાય છે.

તત્ત્વ દષ્ટિથી વિચાર કરતાં આ એકજ વસ્તુ તરી આવે છે
જેમ આપણને સુખ પ્રિય છે તેમ સર્વને તેજ પ્રિય છે, જેટલો
ન પર આપણને પ્રેમ છે તેટલોજ સ્વ સ્વજીવન પર સર્વ
જીવોને પ્રેમ હોય છે. ઇષ્ટ પદાર્થના સંયોગથી હર્ષ અને અનિષ્ટ
સંયોગથી ખેદ જેવો આપણે અનુભવીયે છીએ તેવો સર્વે અનુભવે
માટે સર્વ જીવોનું રક્ષણ કરવું, તેમાંજ માનવજીવનની સાર્થકતા છે
ઐક્યભાવ.

નિરાધાર અને બધી વિહ્વલ બનેલા જીવો, ઉગામેલા
થી કંપે છે. કારણ? [illegible] બીજું [illegible] નથી, [illegible]
થી પ્રાણીઓને મહાન વેદના થાય છે ત્યારે [illegible], બાપા, [illegible],
[illegible] પ્રાણીની વેદનાની [illegible]

[illegible]

આની જેમ સર્વ પ્રાણીઓને જે જુએ છે તેજ ખરેખરો દેખનારો છે. બીજાના ભલામાં પોતાનું તન, મન અને ધન સમર્પણ કરે છે એજ ધર્મદષ્ટિએ વિબુધ મનાય છે. હું જેવો સુખનો આકાંક્ષી છું તેવુંજ જગત પણ સુખનીજ કામનાવાળું છે એવો વિચાર પોતાના હૃદયમાં દઢમૂલ થઈ જાય તો કોઈ પણ જીવની હિંસા કરવી, અસત્ય બોલવું વિગેરે પાપાચરણોનો પ્રસંગ ન આવે.

ઉપસંહારઃ—

ધર્મોના સુમધુર ફળોનો આસ્વાદ જેઓને મળ્યો છે તેઓ જગત્‌ની વ્યર્થ ચિન્તામાં, મોજશોખોમાં જન્મ ન ગુમાવતાં પ્રભુભક્તિમાં દયા પાલનમાં અને અમૃતસમાન ધર્મગોષ્ઠીમાં સ્વસમય વ્યતિત કરે છે. તમારે એકાન્તમાં બેસી જરૂર હૃદયમાં વિચાર કરવો જોઈએ કે હું રાજા અને બીજા પ્રજા કેમ? હું હુકમ ફરમાવનાર અને હજારો સેવક ભાવે મારી આજ્ઞાને માનનારા કેમ? હું રાજ મહેલમાં વસી આનંદ કરૂં છું અને મારી કેટલીક કંગાલ પ્રજાને રહેવાને ઝુંપડું પણ નથી. હું હસ્તીપર આરૂઢ થઇ આખાય શહેરમાં મ્હાલું છું અને મારાજ આશ્રિતોને આરોહણ થવા માટે યોગ્ય અશ્વોનો પણ અભાવ એનું કારણ શું?

આ બધીય વિચિત્રતાનો વિચાર કરતાં જરૂર હૃદયમાં નિર્ણય થશે કે, જરૂર પરભવથી કોઇ અજબ અને મદદગાર વસ્તુ મારી પાસે આવેલી છે, કે જે દરેક અનુકુલતાઓમાં હેતુ ભૂત છે, જેના પ્રભાવે ઉત્તમ જાતિ, ઉત્તમ કુલ, માતબરતા હજારોની સલામો વિગેરે અનુભવાય છે, ખરેખર જો તે કોઈ પણ વસ્તુ હોય તો તે પુણ્ય બળજ છે અને તે પૂર્વ ભવમાં ઉપાર્જન કરેલું છે, તે અત્રે ભોગવાય છે, તો તે પુણ્યને પુનઃ ઉપાર્જન કરવા પ્રમાદ કેમ? જગતના પદાર્થો અને તેનાથી થતા સંપર્કો વ્યામોહો, વિલાસો, અને લીલાઓ આત્માને અધઃ પતન કરનાર છે, "સર્વજ્ઞ કરતાં તેજ

માનવ. ઉત્કૃષ્ટ છે, કે, જે માનવ જન્મને બીજાઓની પીડા માટે [illegible] વૃત્તિથી. વ્યતીત નથી કરતો. માનવ જન્મને બીજાઓને દુઃખ [illegible] પોતાનો સ્વાર્થ સાધવા ગુમાવે છે, તે આકૃતિ માત્રથીજ માનવ છે. [illegible] કર્તવ્યતાથી તે માનવ છે એમ વિદ્વાનો માનવા હરગીજ તૈયાર ન[illegible] ખાવું, પીવું, એશો અશરતો અને અમન ચમનો, તેમજ વ્યામોહ[illegible] જડ સંગોમાં રંગાવું તેની પાછળ ખરાબ થવું તે ખરેખર [illegible] માનવ જીવનને કલંકિત કરવા જેવું છે. સમુદ્રની મુસાફરીમાં [illegible] નાવ કેવી છે. તેનો નિર્ણય કર્યા પછી તેમાં બેસાય, અને બેસ[illegible] નાવને ચલાવનાર, દિશાના જાણવાવાળો છે કે કેમ તે પણ [illegible] પડે, નાવિક અને નાવની યોગ્યતાનો પૂર્ણ વિશ્વાસ થયા પછી [illegible] થઇ નાવમાં બેસી ઇચ્છિત સ્થાને પહોંચાય છે. [illegible] પહોંચવા નાવ છે, અને ચરણ કરણ ધર્મ [illegible] ધર્મ ક્રિયાઓ ધર્મ[illegible] એ નાવને ચલાવનાર છે. ચારિત્ર ધર્મરૂપી નાવમાં તો બેસ[illegible] [illegible] ન આચરતાં પાખંડીઓમાં આગમન બન્યા. તો [illegible] દૂર રહે છે. અને અધોગતિનો માર્ગ નજીક આવતો જાય છે. [illegible] [illegible] ધર્મના [illegible] અને અ[illegible]માનના અભિલાષીઓએ [illegible] વિચારવું [illegible] કે અમારું સ્થાન કયું છે? અમારો માર્ગ કેવો [illegible] અમારે દિન પ્રતિદિન [illegible] છે? [illegible]

[illegible]

અમારે અને [illegible]

[illegible]

દેશના શ્રવણ કરીને નરેશના મનમાં ઉંડી અસર થઈ અને તે અસરના પરિણામ રૂપ પ્રવચન બાદ કહેવા લાગ્યા કે ખરેખર આ પૃથ્વી તલમાં પરોપકારી કોઈ પણ જો મહા પુરૂષ હોય તો આપનેજ હું માનું છું મને ઘણા સાધુ સન્તોનો પરિચય થયો છે અને થાય છે. પરંતુ આપશ્રીના જેવા નિઃસ્વાર્થી સ્પષ્ટ કહેવાવાળા અદ્યાપિ કોઈ પણ મહાત્માનો પરિચય થયો ન હતો. આપ મારી નમ્ર વિનંતી માની અને અહીંઆં પધારી પુનઃ પુનઃ આપશ્રીના પવિત્ર દર્શનનો તેમજ ધર્મોપદેશનો લાભ આપશો. એવી મારી નમ્ર પાર્થના છે. આપે જે ઉપદેશ આપ્યો છે અને જે આચરવાનું કહ્યું છે તેમજ જે પાપાચરણો મુકવાનાં કહ્યાં છે તેને આચરવા અને મુકવા જરૂર હું બનતો પ્રયત્ન કરીશ.

આ પ્રમાણે હૃદયંગમ નરેશને ઉપદેસ આપી ગુરૂદેવ શ્રાવકોની સાથે ઉપાશ્રયમાં પધાર્યા. વડોદરામાં કેટલાક દિવસ રોકાયા અને ધર્મોપદેશ આપી ત્યાંની જૈન જનતાને ધર્મ જાગૃતિમય બનાવી. અત્રે રોકવા માટે સંઘનો અત્યંત આગ્રહ હતો પરંતુ છાણી ગામના અગ્રગણ્ય શ્રાવકો ચરિત્ર વિભુની પાસે વિજ્ઞપ્તિ માટે વડોદરા શહેરમાં આવ્યા અને છાણી ગામ પધારવા અત્યંત આગ્રહ ભરી વિજ્ઞપ્તિ કરી મહારાજશ્રીએ પધારવા સ્વીકાર્યું.

પ્રકરણ ૧૪ મું.

છાણી સંઘને અપૂર્વ હર્ષઃ—

છાણી ગામનો સંઘ આચાર્યદેવેશના દર્શન માટે, [illegible] તત્વમય વ્યાખ્યાનોના શ્રવણ માટે પ્રતિક્ષણ [illegible] રજ હતો. આ મહા પુરૂષનું છાણી ગામમાં એ [illegible] માંસ થયું હતું. એટલે તેઓની અદ્‌ભૂત ત્યાગ [illegible] ઉત્કૃષ્ટ સંયમ પાલનની પ્રવૃત્તિ વિગેરે ગુણો [illegible] જનતા ભુલી ન હતી. પરમ યોગીન્દ્ર આચાર્ય દેવેશ છાણી પધાર[illegible] છે, એવા સમાચાર મળતાં આખાય સંઘમાં હર્ષ હર્ષને હર્ષ ઉભ[illegible] લાગ્યો. તેઓશ્રીના સત્કાર માટે આખાય છાણી ગામને ધ્વજ, [illegible] તોરણોથી તથા ઠેર ઠેર તેઓશ્રીના નામાંકિત બોર્ડોથી અને રંગ[illegible] રંગી નવા બનાવેલ દરવાજાઓની કમાનોથી શણગારવામાં આ[illegible] હતું. ખાસ વડોદરા સ્ટેટથી બોલાવેલ બેન્ડ અને [illegible] તે મહાપુરૂષના સત્કારમાં [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

અત્યંત વિજ્ઞપ્તિ કરી પૂજ્ય ગુરુદેવે પણ પોતાની વૃદ્ધાવસ્થા તેમજ વિશેષ લાભાનું લાભ જાણી સં. ૧૯૮૦ નું ચાતુર્માસ ત્યાં રહેવા સ્વીકાર્યું.

ત્યાર પછી ચોમાસા પહેલાં ચરિત્ર નાયકના વિદ્વાન શિષ્ય વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ શ્રીમાન્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજ ગુરુ મહારાજની આજ્ઞાથી ઉમેટાના ચાતુર્માસ પહેલા શ્રી શત્રુંજય ગિરિરાજની તથા ગિરનારજી આદિ તીર્થોની યાત્રાર્થે ગયા હતા. તેઓ રાધનપુર શહેરમાં ચાતુર્માસ કરી અનેક જાતની ધર્મ પ્રવૃત્તિમાં ત્યાંની જનતાને જાગૃત કરી ગુરુદેવની સેવા માટે છાણી મુકામે આવી મળ્યા. પૂજ્ય ગુરુદેવેશના દર્શન કરી હર્ષિત થયા તેમજ તેઓશ્રીની સેવામાં તત્પર બન્યા. તે સમયે વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ શ્રીમાન્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજની પાસે શ્રીમાન્ લક્ષણવિજયજી તથા ભૂવનવિજયજી તથા જયંતવિજયજી વિગેરે મુનિવરો વિદ્યમાન હતા. અમદાવાદથી આચાર્ય દેવેશ વૃદ્ધ હોવાના કારણે તેઓશ્રીની સેવાર્થે અને તેઓશ્રીના ભવ્ય દર્શનની ઉત્સુકતાર્થે મહોપાધ્યાય શ્રીમદ્ વીરવિજયજી મહારાજના વિનયી શિષ્યરત્ન આગમ તત્વાવલોકી પન્યાસજી શ્રીમાન્ દાનવિજયજી મહારાજ સશિષ્ય છાણી મુકામે પધાર્યા. જેઓ ઘણા રાઇમે શાન્તમુદ્રાભિરામ આચાર્ય દેવેશના દર્શન કરતાં રોમાંચિત થયા હતા.

પ્રવચન પ્રભા:—

વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ શ્રીમાન્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજ ગુરુદેવ આજ્ઞાથી અને સંઘના આગ્રહથી સૈદ્ધાન્તિક યુક્તિઓથી ભરપૂર પ્ર... વચનામૃતનું પાન કરાવતા હતા.

આખાય ગામના શ્રાવકોની મોટી મેદની તે દેશનામૃતનું ... કરવા નિયત સમયે એકત્રિત થતી હતી, ત્યાંની જનતામાંથી દ્રવ્યા... યોગના ઘના ગહન પ્રશ્નોનો એવો સુંદર અને સરસરીતિએ ઉકેલ ... વામા આવતો, કે જે સાંભળી ત્યાંનો શ્રોતૃવૃન્દ હર્ષસાગરમાં મ્હાલ... પ્રભાવના આદિ શાસનોન્નતિ સારા પ્રમાણમાં થતી હતી. વૃદ્ધ

દેવેશના દર્શનાર્થે અનેક સ્ત્રી-પુરુષો આજુબાજુના શહેરોમાંથી અને ગામડાઓમાંથી અવારનવાર આવતા; જેઓની સગવડ ભક્તિનિષ્ઠ ... નો સંઘ પૂર્ણરીત્યા સાચવતો હતો. સાધર્મિકજનોની ભક્તિ કરવા છાણીગામનો સંઘ ખડે પગે તૈયાર રહેતો હતો, તે વાત ત્યાંના ... ભવીઓને વિદિતજ છે.

ઉપધાન તપ આરંભઃ—

આવા મહાત્માઓનો યોગ એ છાણીગામને માટે અપૂર્વ ... સ્વર્ણાક્ષરે નોંધી રાખવા જેવો સહુ કોઇને લાગતો હતો. ... મહાપુરુષોનો ઉત્તમ યોગ મળ્યો છે તો આપણા છાણીમાં કોઈ વિશિષ્ટ ધર્મક્રિયાની આરાધના ન થાય, એ ગંગા તટે તરસ્યા રહ્યા જેવું કહેવાય, એવો છાણીગામના આગેવાનોને ... હૃદયમાં વિચાર સ્ફુરતો હતો. છાણીગામમાં મહામંગલકારી ... સુરનાર ઉપધાનતપની આરાધના પૂજ્ય ગુરુદેવોના સુરસને ... એવી મનોકામના અનેના આગેવાનોના હૃદયમાં જાગૃત થઇ. ... ઉદાર અને ધર્મનિષ્ઠ શા. ... (મુનીભાઈ) ... મહા તપની આરાધનામાં દ્રવ્ય ... પોતાની ... અને ગામના ... તેઓને ... આપ્યો. ... વૃદ્ધિ કરનાર ઉપધાન તપને આરંભ ...

[illegible]

શીતલ છાયામાં દુઃસાધ્ય ધર્મોને પણ સુલભતાથી આરાધિ શકતા હતા બહાર ગામના અને આ ગામના મળી લગભગ ૨૫૦–૩૦૦ સ્રી પુરૂષોએ આ ઉગ્રતપની આરાધનમાં પ્રવેશ કર્યો હતો. સર્વેની સુક્રિયાઓ વિધિવિધ ચાલતી. એ અપૂર્વ ઉપધાન તપની આરાધનામાં કોઇપણ વ્યક્તિને જરાય પણ વિઘ્નનો સ્પર્શ થયો ન હતો, ઉપધાન તપ પૂર્ણ થતાં સુમુહૂર્તમાં માલારોપણનો સમય નજીક આવ્યો એટલે ત્યાંના સંઘ તરફથી એ મહા મહોત્સવની તૈયારીઓ ચાલી.

આચાર્ય પદાગ્રહઃ—

અત્રેના ચાતુર્માસમાં દ્રવ્યાનુયોગને. સૂક્ષ્મ વિષય વ્યાખ્યાનોમાં બહુજ ચર્ચાતો હતો તેમજ અનેક જાતની અપ્રતિમ બુદ્ધિમત્તાની તેમજ સૈદ્ધાંતિક રસાસ્વાદિની પ્રૌઢ દેશના દ્વારાએ સૌ કોઇ સંતોષકારક સમાધાન મેળવી હર્ષિત થતા હતા, જાણીતો શ્રોતૃવૃન્દ જાણકાર તરીકે વખણાય છે તેમાં કેટલાક શ્રાવકો જૈન પ્રકરણો વ્યાકરણ–ટુંકો ન્યાય વિગેરેના અભ્યાસકો પણ છે એટલે ગહન પ્રશ્નને પણ સહેલાઇથી સમજી જતા, શ્રીમાન્ વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ લબ્ધિ વિજયજી મહારાજ શ્રી ભગવતીજીસૂત્રના યોગોદ્વહન સવિધિ શ્રીમાન્ પંન્યાસજી દાનવિજયજી મહારાજની પાસે કરી રહ્યા હતા, જેઓને માલારોપણના મહોત્સવના મુહૂર્તમાંજ પન્યાસપદ અર્પણનો નિર્ણય થયો હતો પરમ પ્રભાવક આચાર્યદેવેશને દિન પ્રતિદિન વૃદ્ધાવસ્થા જણાતી હતી, તેમજ પોતાના વિદ્વાન શિષ્ય સ્વપાટને શોભાવે તેવા યોગ્ય વિદ્યમાન હતા. યોગ્ય શિષ્યને યોગ્ય પદથી વિભૂષિત કરવા તે ઉદાર અને ગરિષ્ઠ ગુણનિધાન ગુરવર્યોનું કર્તવ્ય છે. અને યોગ્ય શિષ્ય વિદ્યમાન હોય તેને મહાન્ આચાર્યો પોતાની અવસ્થા થતાં સ્વપદ પરંપરામાં સ્થાપિત કરે એ પરંપરાગત નિયમ છે. એ અરસામાં પંન્યાસજી શ્રી દાન વિજયજી મહારાજને તથા વ્યા. વાચસ્પતિ શ્રીમાન્ વિજયલબ્ધિ વિજયજીને આચાર્ય દેવેશે ગંભીરતાથી જણાવ્યું કે દિન પ્રતિદિન મારી વૃદ્ધાવ-

દેવેશના દર્શનાંથે અનેક સ્ત્રી–પુરુષો આજુબાજુના શહેરોમાંથી અને ગામડાઓમાંથી અવારનવાર આવતા; જેઓની સગવડ ભક્તિનિર્ [illegible] નો સંઘ પૂર્ણરીત્યા સાચવતો હતો. સાધર્મિકજનોની ભક્તિ કરવા છાણીગામનો સંઘ ખડે પગે તૈયાર રહેતો હતો, તે વાત તો [illegible] ભવીઓને વિદિતજ છે.

ઉપધાન તપ આરંભઃ—

આવા મહાત્માઓનો યોગ એ છાણીગામને માટે ખરેખર સ્વર્ણાક્ષરે નોંધી રાખવા જેવો સહુ કોઈને લાગતો હતો. આ મહાપુરુષોનો ઉત્તમ યોગ મળ્યો છે તો આપણા છાણીમાં કોઈ વિશિષ્ટ ધર્મક્રિયાની આરાધના ન થાય, એ ગંગા તીરે તરસ્યા રહ્યા જેવું કહેવાય, એવો છાણીગામના આગેવાનોને [illegible] હૃદયમાં વિચાર સ્ફુરતો હતો. છાણીગામમાં મહામંગલકારી [illegible] કરનાર ઉપધાનતપની આરાધના પૂજ્ય ગુરુદેવોના શુભહસ્તે [illegible] એવી મનોકામના અત્રેના આગેવાનોના હૃદયમાં ઉત્પન્ન થઈ. [illegible] ઉદાર અને ધર્મનિષ્ઠ ગૃહસ્થ [illegible] (ચુનીભાઈ) [illegible] મહા તપની આરાધનામાં દ્રવ્ય વ્યય કરવા પોતાની [illegible] અને [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

ચીતર બધામાં [illegible]
કેના બહાર [illegible]
પ્રેરોએ [illegible]
મુનિરાજો [illegible]
ઉપર [illegible]
તપ પૂર્ણ [illegible]
ત્યાંથી [illegible]
[illegible]

[illegible]

રો અને પ્રભાવ
શ્રી દાનવિજયજી
યજી મહારાજનો
ના પદાર્પણે જગ
હોવા છતાં તથા
તે પોતાની તે પદા-
ાક શહેરોના આગે-
પદ અંગીકાર કરવા
એ તે વિષયમાં ગર્વા-

સ્થા આવતી જતી હોવાથી પદવીપ્રદાનનું કાર્ય ઉતાવળથી તમ
ભાવના હોય કે ન હોય તો પણ હું કરવા ઇચ્છું છું. બન્ને મહા
ઓએ શ્રવણ કરતાં હાથજોડીને જણાવ્યું કે આપશ્રી જે મહા
પદનું જોખમ અમોને આપવા ઇચ્છો છો તે માટે અમો પૂર્ણ રીતે
શકશું કે કેમ ? તે વિચારણીય છે. " હીરા મુખસે નવ કહે લાખ
હમારા મોલ. " ખરેખર બન્ને મહાત્માઓ પૂર્ણ રીત્યા આચાર્ય
પદને સુશોભિત કરી શકે તેવા હોવા છતાં પોતે તે વસ્તુ માટે પોતાની
અયોગ્યતાજ જાહેર કરે છે.

गुणाः सर्वत्र पूज्यन्ते आटोपैः किं प्रयोजनं ।
विक्रियन्ते न घण्टाभिः गावः क्षीरविवर्जिताः ॥

જેઓ ગુણ ગરિષ્ઠ છે જેઓ પરોપકારમાં પરાયણ છે અને
શાસનના અને ધર્મના હજારો કાર્યો, પ્રતિષ્ઠાનાઓને વિપુલ સં
ઓ માની કરવા સમર્થ છે તેઓને પદવી મળે તો શું ? ન મળે
શું ? મહા પુરુષોને સ્વમાન ગૌરવની આકાંક્ષા હોતીજ નથી. પ
સુકાર્યો કરવાની તેઓના હૃદયમાં તીવ્ર લાગણી હોય છે. ઉપાધિ
ઉપાધિઓ વિના પણ સન્માન ગૌરવ. [illegible]
હોતીજ નથી તેઓમા સ્વયમેવ [illegible]

[illegible]

જાહેર કરે છે. તેમ ગુણવાનોના ગુણો ઉપકારીના ઉપકારો અને પ્રભાવ સંપન્નોનો પ્રભાવ ગુપ્ત રહેતોજ નથી. પંન્યાસજી. શ્રી દાનવિજયજી મહારાજ તથા વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ શ્રી લબ્ધિવિજયજી મહારાજનો પ્રભાવ, તેમજ કરેલ ધર્મ સેવા અને વિદ્વત્તા વિના પદાર્પણે જગ જાહેરજ હતી. આચાર્ય દેવેશે તેઓની ઇચ્છા નહિ હોવા છતાં તથા તે મહાન્ પદને માટે નિસ્પૃહતા દર્શાવ્યા છતાં, પોતે પોતાની તે પદાર્પણ કરવાની ઉગ્રભાવના પ્રદર્શિત કરી તેમજ કેટલાક શહેરોના આગેવાન શ્રાવકોએ પણ તે બન્ને મહાત્માઓને તે પદ અંગીકાર કરવા આગ્રહ કર્યો જેથી બન્ને મહાત્માઓને અનિચ્છાએ તે વિષયમાં ગુર્વાગ્નાથી અને સંઘાગ્રહથી સંમત રહેવું પડયું.

પદમહત્તા:—

આચાર્યપદ પણ જૈન શાસનમાં મહત્તાનો વિષય ગણાય છે. આચાર્ય એટલે એક જૈન શાસનના સંચાલક કટોકટીના પ્રસંગે પણ જૈન શાસનને અબાધિત્ત રાખવામાં કટી બદ્ધ રહેનાર, દેવગુરૂ અને ધર્મ પર આવતા આક્રમણોને અટકાવવા અપ્રમત્ત, એવી મહાન્ જોખમ વાલી આચાર્ય પદવી મનાય છે. જેઓને આચાર્યપદ અર્પણ કરવામાં આવે છે, તેઓની તે વિષયની મોટી જવાબદારી રહેલી હોય છે. સુભટ પદવીમાં અને રાજપદવીમાં જેટલો ફેરફાર છે તેટલોજ નહિ કિન્તુ તેથી અધિક આચાર્યપદમાં અને મુનિપદમાં શાસનની જવાબદારીનો ફરક છે સુભટ હારે યા જીતે તેમાં જય અને વિજય રાજાનો મનાય છે. પરંતુ રાજા હારે તો શું થાય ? જ્યારે જ્યારે ધર્મનો હાસ થતો હોય, જ્યારે જ્યારે ઉન્માર્ગ વૃદ્ધિગત થતો હોય, જ્યારે જ્યારે પાખંડીઓ પોતાની નિરંકુશ જાળથી ભદ્રિક આત્માઓને ફસાવતા હોય, ત્યારે ત્યારે શાસનની સેવા માટે ધર્મના ઉદ્યોત માટે આચાર્ય વર્યોને ભગીરથ પ્રયત્ન કરવોજ પડે છે. પતિત થતાને ઉદ્ધરવા, અને પ્રવચનને ઉન્નત બનાવવા જેઓનું મહાન્ દીર્ઘ લક્ષ હોય છે.

અને જૈન-જૈનેતરોના મુખ ઉપર હર્ષની ઉર્મિઓ ઉછળતી હતી. આ પ્રમાણે શાસનની પ્રભાવના ફેલાવતો મોટો વરઘોડો લગભગ માઈલની લંબાઈમાં બે કલાક સુધી ફર્યો હતો. અને ભવ્ય ઉપાશ્રય પાસે ઉતરતાં વિશાલ જનસમૂહમાં લ્હાણી વહેંચવામાં આવી હતી કે જે લઈ જનો સહર્ષ વિખરાયા હતા. પદવીના આગલા દિવસે આચાર્યપદ તથા માલારોપણ નિમિત્તે વરઘોડાનો અપૂર્વ દેખાવ જોઈ લોકોના હર્ષનો પાર ન્હોતો રહ્યો.

આચાર્યપદ અર્પણ:—

વિશાલ અને ભવ્ય તૈયાર કરેલા મંડપમાં ઉત્તરદિશા તરફ મુખ કરી જયનાદની સાથે એક પાટપર ચારિત્રનાયકજી બિરાજમાન થતાં હજારો માનવોનો સાગર તે ભવ્ય મંડપમાં ઉભરાયો, સાધુવૃન્દ પાટપર તથા સાધ્વીવૃન્દ બાજુ પર સ્વઆસનપર અલંકૃત થયો તે પહેલાં સિદ્ધાન્ત રહસ્યવેદી પન્યાસજી શ્રી દાનવિજયજી મહારાજે પ્રાતઃકાલના પ્રથમ મુહુર્તમાં વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ શ્રીમાન્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજને સહર્ષ સ્વકરકમલથી જયનાદની સાથે શ્રી ગણિપદ તથા પન્યાસપદ અર્પણ કર્યું હતું. ત્યારબાદ બીજા મુહુર્તમાં સંવત ૧૯૮૧ ના માગશર શુદ પાંચમને દિવસે સિદ્ધાન્ત રહસ્યવેદી પંન્યાસજી શ્રીમદ્ દાનવિજયજી મહારાજ ગણિવરને તથા વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ પન્યાસજી શ્રીમાન્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજ ગણિવરને ચરિત્રનેતાએ રોમાંચિત થઈ, સવિધિ આચાર્યપદનો તેઓશ્રીના મસ્તકપર વાસક્ષેપ કરી, સુરિમંત્ર શ્રવણ કરાવવા પૂર્વક આચાર્યપદ અર્પણ કર્યું. જાણે જૈનશાસનનો વારસોજ સુપ્રત કરતા ન હોય તેમ આચાર્યદેવેશ આનંદિત થયા, તે સમયે તત્રસ્થ ચતુર્વિધ સંઘ જયનાદના શબ્દો કરવા લાગ્યો, અને આચાર્યવર્યોને અક્ષત આદિથી વધાવી સૌ કોઈ હર્ષિત થયા, તે ક્ષણ અપૂર્વ અને આકર્ષક હતો, જેઓએ જોયો છે તેઓને તો હૃદયપટપર સુવર્ણાક્ષરે કોતરાયેલ છે. પદ મહોત્સવ પૂર્ણ થયા બાદ શ્રીફલની પ્રભાવના કર-

વામાં આવી હતી, અને આખાય ગામના જૈનેતરોને ઘેર ઘેર [illegible] પડાઓ કરી તે અપૂર્વ પ્રસંગની યાદગીરી માટે વહેંચવામાં [illegible] હતા. જૈનેતરો પણ આ અપૂર્વ પ્રસંગમાં વિશેષ પ્રકારે સદા [illegible] લેતા હતા.

આચાર્યપદ ભવિષ્યમાં બન્ને આચાર્યવર્યો સુશોભિત કરશે [illegible] આ મંગલજનક ચિન્હ છે, કે જેમાં જૈન–જૈનેતરોને પણ [illegible] ને હર્ષ જ દેખાતો, આવી રીતે આચાર્યપદાર્પણ મહોત્સવ [illegible] સવિધિ સુમુહૂર્તે સમાપ્ત થયો.

માલારોપણ:—

પ્રથમ થયેલ મહાન્ ઉપધાનતપ નિમિત્તનો માલારોપણ [illegible] પણ આ શુભઅવસરમાંજ નિયત થયો હતો. એટલે પૂજ્ય [illegible] વિભુના સુહસ્તે અનેક ભવ્ય આત્માઓના કંઠમાં [illegible] વરણીનીજ માલાઓ ન પહેરાવતા હોય તેવી રીતે [illegible] સુશોભિત માલાઓ આરોપણ કરવામાં આવી હતી, જેમાં [illegible] [illegible]ની તથા [illegible]ની આવક અભૂતપૂર્વ [illegible] રોપણની ક્રિયા [illegible] 'પૂર્ણ' થતાં આનંદ [illegible]

પ્રૌઢ પ્રવચન:—

[illegible]

સદ્ધર્મરક્ષક નિઃસ્પૃહચૂડામણિ જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્
વિજયકમળ સૂરીશ્વરજી મહારાજના
: : અનુપમ પટ્ટ-પ્રભાવક : :

વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ કવિકુલકિરીટ જૈનાચાર્ય
શ્રીમદ્ વિજયલબ્ધિ સૂરીશ્વરજી મહારાજ.

ના મહાગુસિંહ પ્રિ પ્રેસ-પાલીતાણા

મણીમય પૂજાઓ પ્રેમથી ભણાવી ચતુર્વિધ સંઘમાં પ્રભુ ભક્તિ રસની
હે કરી રહ્યા હતા. અષ્ટાહ્નિક મહોત્સવના છેલ્લા દિવસે શાન્તિ-
ાત્ર ઘણાજ આડંબરથી અને ઉન્નત પ્રકારે સવિધિ ભણાવવામાં
ાવ્યું હતું જેથી સંઘમાં શાન્તિ શાન્તિને શાન્તિજ વ્યાઈ હતી.

હિંસા મોચનઃ—

છાણી ગામમાં ચાતુર્માસ દરમ્યાન એવો એક પ્રસંગ બન્યો હતો
ે નજીક આવેલા કેમ્પમાંથી કેટલાક શિકારના શોખીનો છાણી ગામના
સીમાડામાં બંદુક ગોળીદ્વારા અનેક નિર્દોષ પંખીઓને મારતા હતા,
એક મુનિરાજ મલોત્સર્ગ માટે બહાર ગયા હતા. જેઓના દૃષ્ટિપથમાં
આ હિંસકોની હિંસા આવતાં, દયાની લાગણી ઉભરાઇ અને પાછા
આવી ગામના મહાજનને જણાવ્યું, એટલે શ્રદ્ધાળું, અને દયાળું કેટ-
લાક જૈનો ત્યાં જઈ પહોંચ્યા તે શિકારીઓને સમજાવી હિંસાની ક્રિયા
બંધ કરાવીને ચરિત્ર વિભુની શીતલ છાયામાં લાવ્યા.

ભવ્યોપદેશઃ—

પૂજ્ય ચરિત્ર નેતાની ભવ્યાકૃતિ, મધુરધ્વનિ અને ઉત્કૃષ્ટ ત્યાગ-
શક્તિને જોતાં તે શિકારીઓના ઉપર અજબ છાપ પાડી, પુણ્યમૂર્તિને
જોતાંજ ઝુકી પડયા, અને પરમોપકારી આચાર્યદેવેશે પણ તેઓને
પ્રસંગોપાત યુક્તિ યુક્ત ઉપદેશ આપતાં જણાવ્યું કે—

दयांविना देव गुरोः क्रमार्चनं,
तपः समास्नानजपोपदेशनं ॥
विनिर्मितं सर्वमपि हि निष्फलं,
विभाति नो धर्पणवत् विना जलं ॥ १ ॥

દયાની લાગણી વિના દેવ અને ગુરૂના ચરણની સેવા, ઉગ્રતપ, ક્ષમા
ગંગા નદીના પવિત્ર જલેથી કરેલ સ્નાન, એકાન્તમાં બેસી ` જપ

અને આપેલ ધર્મનો ઉપદેશ વિગેરે જલવિના વાવેલ બીજ [illegible] નિષ્ફલતાને પામે છે, તેમ સમસ્ત ધર્મક્રિયાઓ પરિશ્રમથી [illegible] ચેલ નિષ્ફલતાને મેળવે છે આપણી ક્ષણીક તૃપ્તિના માટે નિર[illegible] જીવોનો નાશ કરવો એ ધર્મથી વિરૂદ્ધ આચરણ છે. [illegible] શોખ ખાતર હિંસાની આદતનો ત્યાગ નથી કર્યો તેઓ [illegible] ભવમાં અનેક ભયંકર રોગોથી પીડાય છે, અને પરલોકમાં [illegible] અનેક જાતની શરીરની પીડાઓને ભોગવે છે. ખરો બહાદુર તે [illegible] ખરો ક્ષત્રિય પુત્ર તેજ છે કે ભયથી ડરેલાને પોતાનું [illegible] નિર્ભય બનાવે, નહિ કે અન્યને પીડા આપે. શરીરપર સામાન્ય [illegible] પદાર્થ લાગતાં જલાદિથી શુદ્ધિ કરીએ છીએ ; પછીજ પ્રભુના [illegible] નામને લેવા માટે યોગ્ય બનાય છે. જ્યારે પેટમાંજ અશુચિ [illegible] નાખ્યા પછી બહારની શુદ્ધિ ગમે તેટલી કરીએ તો તેથી શું [illegible] નામ લેવા માટે યોગ્ય બની શકાય ? આવી આવી અનેક યુક્તિ[illegible] તથા પુરાવાથી અહિંસા ધર્મને સિદ્ધ કર્યો જે સાંભળી હિ[illegible] સક્ત એવા તે જનોએ નમ્ર ભાવે ચરિત્ર નેતાને હાથ જોડી [illegible] કે હવેથી નિરપરાધિ જીવોને નહિ મારવાની [illegible] સાક્ષીમાં દૃઢ પ્રતિજ્ઞા લઈએ છીએ. આપશ્રીએ જે ઉપદેશ [illegible] ધર્મ સમજાવ્યો છે તે માટે અમે ઉપકાર માનીએ છીએ. [illegible]

અ[illegible] ધર્મને અ[illegible]:—

નિકટવર્તિ છાણી ગામમાં આવતા હતા. આચાર્ય દેવેશ પણ પરોપકાર જાણી તેઓની સાથે વૃદ્ધાવસ્થા અને અશક્તિ હોવા છતાં પણ ખુબ રસ પૂર્વક પુરાણ, વેદ, ભગવદ્ ગીતા તથા ઉપનિષદો, વિગેરેના પાઠો-દ્વારાએ, તેઓની સાથે યુક્તિ યુક્ત ધર્મ ચર્ચાઓ કરતા હતા. અને ધર્મોપદેશ સંભળાવતા હતા, અદ્યાવધિ પણ તે વખતના સાંભળનારાઓ વૃદ્ધ શ્રાવકો કહે છે કે એવી અપૂર્વ જૈનેતરોને પણ ધર્મ સમજાવવાની શ્રી, વિવિધ તર્કમય પૂર્ણ પ્રતિભા અને ગહન પ્રશ્નોમાં પણ પૂર્ણ શાન્તિ અને ગંભીરતા, તેઓશ્રીમાં અતુલ અને અજબજ હતી. અનેક રાજકીય વર્ગના માણસોએ અનેક પ્રસંગોમાં અચાર્યદેવેશના પુનિત પ્રસંગનો અને ભવ્ય દર્શનનો તેમજ ધર્મશ્રવણનો અપૂર્વ લાભ ઉઠાવી માનવ જન્મની સાર્થકતા મેળવી હતી.

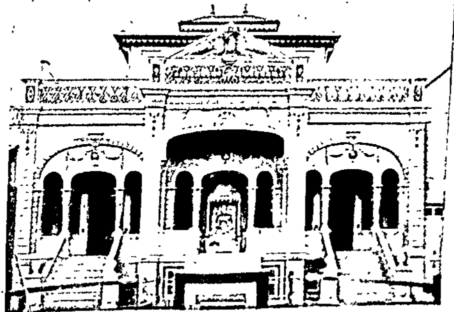
<u>પુસ્તકોદ્ધારમાં મદદઃ—</u>

અનેક શહેરોના તથા ગામોના શ્રદ્ધાપન્ન શ્રાવકો ચરિત્ર નેતાના નિર્મલ દર્શનાર્થે મોટી સંખ્યામાં પ્રતિવર્ષ આવતા હતા, છાણી ગામમાં ચાતુર્માસમાં શ્રદ્ધાલુ પાટણ નિવાસી શા. નગીનભાઈ કરમચંદ દર્શનાર્થે આવ્યા હતા જેઓ પુણ્યનિધાન ચરિત્રવિભુને માટે બહુજ ઉચ્ચ કોટીની શ્રદ્ધા રાખતા હતા. ચરિત્ર વિભુની નિસ્પૃહતા ભલ ભલાઓના શિરોને ડોલાવાની સાથે હંમેશને માટે અંતરનારાગી બનાવતી હતી. ગુરુદેવેશે સર્વમાં ઉત્તમ ક્ષેત્ર જ્ઞાન પોષણ છે એ બાબતનો ઉપદેશ આપ્યો જે ઉપદેશની અસરે છપ્યું પુસ્તકો લખાવવામાં ઉદાર ભાવે દર્શનાર્થે આવેલ શા. નગીનભાઈએ સારા પ્રમાણમાં મોટી રકમનો વ્યય કરવા પ્રતિજ્ઞા લીધી હતી. અને તેજ પ્રતીજ્ઞાના પ્રભાવે તેમણે સંવત ૧૯૮૨ ના ફાગણ શુદી ૨ ના દિવસે પાટણમાં હજારોના ખર્ચે ઉભુ કરેલું જ્ઞાન મંદિર ખુલ્લુ મુક્યુ હતું તેમજ તેજ જ્ઞાન મંદિરમાં પોતાના ઉપકારી ચરિત્ર વિભુના નામથી ગુરુ મંદિર બંધાવી તેમાં પૂજ્ય ગુરુ-

દેવની આકૃતિવાળી ગુરૂદેવના શરીર પ્રમાણેની સુંદર પાષાણમય મૂ
પણ પ્રતિષ્ઠા તેજ દિવસે સિદ્ધાન્ત રહસ્યવેદી આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજ
સૂરીશ્વરજી મહારાજજી તથા વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ આચાર્ય શ્રીમદ્ વિ
લબ્ધિસૂરીશ્વરજી મહારાજના પવિત્ર હસ્તે તેજ ગુરૂદેવના પવિ
૧૦૦ સાધુ તથા અનેક સાધ્વીઓના સમુહ તથા હજારો મનુ
સમુહમાં કરાવી હતી.

પૂજ્યપાદ આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજયકમળ સુરિશ્વરજી મહારાજના પૂણ્યસ્મરણાર્થે
સંઘવી નગીનદાસ કરમચંદ પાટણવાલા તરફથી
પોતાની સ્વ. ધર્મપત્નિના પૂણ્યાર્થે બંધાએલ.

શ્રી કેશરબાઇ જ્ઞાન ભંડાર અને ગુરૂ મંદીર.

પ્રકરણ ૧૫ મું.

<u>સૂર્યપુર પ્રયાણઃ—</u>

જ્યારે ચારિત્રવિભુ છાણી ગામમાં બિરાજમાન હતા, ત્યારે સુરત સંઘના આગેવાનો કેટલાક સુરત શહેરમાં પધારવા માટે વિજ્ઞપ્તિ કરવા આવ્યા હતા. મહાન પુરૂષોની યશોકીર્તિ એવી હોય છે કે કોઇપણ દિવસ ન જોયા હોય તેવાઓને પણ મહાપુરૂષોના દર્શનની અભિલાષા જાગૃત થાય છે. સૂર્યપુરમાં પૂજ્ય આચાર્યદેવેશની ઉજ્જવલ અને નિર્મલકીર્તિ ક્યારનીએ પહોંચી ગઈ હતી. જેને લઇને તેઓશ્રીના પ્રતિદિન રસીકતા ભરેલા ધર્મપ્રવચનો શ્રવણ કરવા સુરતની શોખીન પ્રજા કેટલાક વખતથી લોભાઇ હતી, પાંચ પાંચ વર્ષોથી સૂર્યપુરના ઓસવાલ આગેવાનો અનેક શહેરોમાં અને ગામોમાં દર્શનાર્થે આવી સૂર્યપુરમાં પધારવા અત્યંત આગ્રહ કરી રહ્યા હતા. પૂજ્ય ગુરૂદેવેશે ત્યાં જવાનો વારંવાર નિષેધ કર્યા છતાં ધર્મભાવી સદ્ગૃહસ્થોએ પુનઃ પુનઃ સૂર્યપૂર પધારવાની વિજ્ઞપ્તિ અર્થે આવવાનું જારી રાખ્યું હતું. ચરિત્રનેતા શહેરો કરતાં ગામડાઓના નિવાસને વિશેષ પસંદ કરતા હતા, કારણકે નિવૃત્તિ અને શાન્તિનો અનુભવ ગામડાઓમાં વિશેષ હોય છે. પરંતુ છાણી ગામમાં આવેલ શ્રદ્ધાળુ સુરતી શ્રાવકોનો અતિશય આગ્રહ થતાં ચરિત્રવિભુનું દયાર્દ્ર હૃદય ભિંજાયું, અને અનેક સાધુઓની અને શ્રાવકોની પ્રેરણા થતાં તેમજ વિશેષ લાભનું કારણ હોઈ સુરતપ્રતિ પ્રયાણ કરવાનું સ્વીકાર્યું. જૈનાચાર્ય સિદ્ધાન્તરહસ્યવેદી શ્રીમદ્ વિજયદાનસૂરીશ્વરજી મહારાજ તથા વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયલબ્ધિસૂરીશ્વરજી મહારાજ આદિ મોટા પરિવાર સહ ગજરાજ ગતિ ચરિત્રવિભુ સુરત શહેર પ્રતિ છાણીથી વિહાર કર્યો. વિહાર સમયે

विभूतयः એ સુંદર વાકયને પોતાની રગે રગમાં ધર્મ પ્રભાવકો ઓતપ્રોત કરી મૂકે છે. ચરિત્રવિભુએ પણ કેવલ પરોપકારના હેતુથી અને સૂર્યપુરના સંઘના અત્યંત આગ્રહથી આ લાંબા વિહારનો પરિશ્રમ ધર્મભાવનાથી ઉઠાવ્યો હતો.

દર્શનોત્સુક્તા:—

સુરતના નજીક ગામમાં સૂરિ પુંગવ પધાર્યા છે એ સમાચાર મળતાં લગભગ આખોય સુરતનો સંઘ જાણે કોઇ અપૂર્વ નિધાનની પ્રાપ્તિ ન થવાની હોય તેવો હર્ષ ઘેલો બની સૂરિપુંગવના દર્શનાર્થે ઉભરાયો હતો, અને ચરિત્રવિભુ સૌમ્યમૂર્તિ પૂજ્ય આચાર્યદેવેશના દર્શનનો તેમજ સૈદ્ધાન્તિકરસાસ્વાદિની શમામૃત પ્રવાહિની દેશનાનો અપૂર્વલાભ લઈ અભૂત પૂર્વ આનંદને પામ્યો હતો, ત્યાં સાધર્મિક વાત્સલ્ય કરવામાં આવ્યું હતું, સૂર્યપુરમાં પ્રવેશ મુહૂર્તનો સમય નિર્ણીત થતાં પ્રવેશ મહોત્સવની શોભા કરવાની ઉતાવળ હોવાથી સૌ કોઇ સ્વ સ્વસ્થાને પહોંચી ગયા હતા અને પૂજ્ય આચાર્યાધિરાજનો સત્કાર કરવા માટે વ્યગ્ર બન્યા, કોઈ મોટરો શણગારવામાં તો કોઈ ઘોડાગાડીઓ વિવિધ પ્રકારે શણગારવાના વિચારોમાં કોઈ ધર્મ મૂર્તિ ગુરૂદેવને વધાવવા સુંદર મોતીઓના સમુહને એકત્રિત કરવામાં તો કોઈ સ્વર્ણ તથા ચાંદીના પુષ્પોને ખરીદ કરવામાં ઉદ્યમશીલ અત્રેનો જન સમુહ દેખાતો હતો. એકનો શોખીન અને વિલાસી સુરત શહેર અને તેમાં વલી ત્યાગ ધર્મનિધાન સૂરિશેખરના પવિત્ર કદમ એટલે તેઓશ્રીના સત્કારમાં શું કમી ના હોય? આખા સુરત શહેરની જનતામાં વિવિધ પ્રકારના સત્કારો માટે વેગવની પ્રવૃતિ વર્તિ રહી હતી.

ભવ્ય સ્વાગત:—

અપ્રતિમ બુદ્ધિ નિધાન સૂરિશેખરના પ્રાતઃકાલના પ્રવેશાવસરે સમસ્ત સુરત જૈન સંઘ ભક્તિ સુધી મોટી સંખ્યામાં સન્મુખ જઈ પહોંચ્યો,

ધ્વનિથી મંગલાચરણ કર્યાબાદ અનેક યુક્તિઓથી ત્યાંની પ્રજાને ધર્મ જાગૃતિ થાય તેવું ધર્મ રહસ્યમય લંબાણથી એક ભવ્ય પ્રવચન આપ્યું. જે પ્રવચને સર્વશ્રોતાઓના હૃદયમાં અત્યન્ત આનંદ આપ્યો, અહો ? સુરતના આંગણામાં કેવો અપૂર્વ અવસર? આજે સૌના મનોરથ પૂર્ણ ન થયા હોય? તેવો હર્ષ તે પ્રવચન સાંભલતાં સૌ સભાજનોના મુખ-પર નિરખાતો ! પ્રવચન થયા બાદ શ્રીફલની પ્રભાવના લઇ સભાજનો વિખરાયા હતા.

જનતામાં જાગૃતિ:—

જે સમયે ચરિત્ર વિભુના પુણ્ય પગલાં સૂર્યપુરની ભૂમિમાં થયા તે સમયે સુરતની પ્રજા લક્ષ્મીની આવકમાં અને ધર્મની આરાધનના પ્રોત્સાહમાં ઉદયના શિખર પર હતી, શ્રદ્ધાળુ જનતામાં દિવ્ય દેશનાના પ્રભાવે ધર્મક્રિયાઓના આરાધનની હેલી મચી પ્રતિદિન વીતરાગોદિત-તત્ત્વાગાહીની દિવ્ય દેશનાનો પ્રભાવ અને અપૂર્વ ઓજસ ત્યાંની જનતામાં પ્રસર્યું હતું. સભાજનોના હૃદયમાં રહેલ દુર્ભેદ્ય પાપ વ્યસનોને તે દેશનાએ નાબુદ કરવાની સાથે, ધર્મ આરાધનના સ્થાન પર પ્રીતિ જગાવી વૃદ્ધોની ગોષ્ઠીમાં અને યુવક વર્ગના મિત્ર મંડળોમાં બજારોમાં અને મહોલ્લાઓમાં એકજ અને એજ વાર્તા પ્રસરી કે અહો ! આ ચરિત્ર નેતાની કેવી અપૂર્વ વૃદ્ધાવસ્થામાં પણ વીરતા, ધીરતા અને સત્ય પ્રિયતા તેમજ નિસ્પૃહતાની નિરાડંબરતાની પરા કાષ્ઠા દેખાય છે. ચોતરફથી જૈન જનતામાં એજ વાત ચર્ચાતી હતી, ચરિત્ર નેતાની આજ્ઞાથી જૈનાચાર્ય વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ શ્રીમદ્ વિજય લબ્ધિસૂરીશ્વરજી મહારાજ જનતાની મોટી મેદનીમાં પ્રતિદિન પ્રવચન આપતા, સુજ્ઞશ્રોતા પ્રવચનમાં વિવિધ અને ગહન પ્રશ્નો કરતા અને તે પ્રશ્નોના પ્રવચનકાર તરફથી, એવો સરસને સંતોષ કારક પ્રત્યુત્તર અપાતો કે જે શ્રવણ કરી પ્રશ્નકાર માત્ર એકજ પ્રશ્નથી અનેક વિષયોમાં નિઃશં-ઘતાની સાથે [illegible] જ્ઞાના બનતો, દિવ્ય પ્રભાવક એ

ધર્મમાં ખરચવાની વેગવતી લાગણી ઉત્પન્ન થઈ સુરતની સુખી અને ઉદાર પ્રજાએ આ વખતે ઘણા દ્રવ્યનો વ્યય કરી શાસન પ્રભાવના વર્ધક અનેક તપનાં ઉદ્યાપન મહોત્સવો કર્યા હતા. જે ઉજમણાઓની શોભા અને તેમાં ગોઠવેલ મૂલ્યવાન વસ્તુઓનુ વર્ણન હું શું કરૂં? જેઓએ તે સુઅવસરનો લાભ લઇ નયનોને ઠાર્યા છે, તેઓજ જાણી શકે. જૈનેતરો પણ જૈનોની ઉદારતાની તેમજ ધર્મભાવનાની અંતઃકરણ પૂર્વક અનુમોદના કરી ધર્મપ્રાપ્તિનું કારણ મેળવ્યું છે. પૂજ્ય ચરિત્ર નેતાની છાયામાં આ વખતે થતા અનેકાનેક ઉદ્યાપન મહોત્સવોને જોઈ ત્યાંની જનતાં કહેતી કે આવા સુંદર અને આટલા પ્રમાણના ઉદ્યાપન મહોત્સવો ઘણા વર્ષો પછી અમે જોઇએ છીએ, આ પ્રમાણે અનેક સદ્‌ગૃહસ્થોના તરફથી ગુરૂદેવેશની શીતલતમ છાયામાં અનેક ઉદ્યાપન મહોત્સવો નિર્વિઘ્ન પસાર થયા.

<u>જીર્ણ પુસ્તકોદ્ધાર ફંડ:—</u>

ચરિત્ર નેતાની છાયામાં સુરતની શોખીન જનતાવડે કોઈ નવીનજ ચેતનતા અનુભવાતી હતી. અનેક જાતના ધર્મના સુકાર્યો કરી, અત્રેની પ્રજા હજારો રૂપીઆનો વ્યય કરી ચુકી હતી, પુજ્ય ચરિત્ર વિભુના હૃદયમાં જે સુકાર્ય કરવાની કામના જાગૃત થતી, તે બધીય કામનાઓને સેવક ભાવે અત્રેની જનતા વેગવતી પ્રવૃત્તિદ્વારા તન ધનને મનથી પરિપૂર્ણ કરતી હતી. સુરતની જનતાના સત્યાગ્રહથી એક સમયે ચરિત્રવિભુ વ્યાખ્યાનપીઠ પર બીરાજ્યા અને મધુર ધ્વનિએ હિતાવહ દેશના આપતાં જણાવ્યું કે હે મહાનુભાવ! હે ધર્માનુરાગીઓ તમોએ આ સમયે અનેક જાતના પ્રભાવનાના સુકાર્યો કર્યાં છે ને કરો છો, પરંતુ મને આજે કંઈ નવુંજ પુણ્ય ક્ષેત્ર જણાવવાની જિજ્ઞાસા છે, જે એ કે આપણી કોમના હજારો નહિ બલ્કે લાખો રૂપીઆ પ્રતિવર્ષ ધર્મોના કાર્યોમાં ખરચાય છે, જરૂર શાસન પ્રભાવનાઓ પણ અધિકતર થાય છે, પણ જોઇએ તેવા વિવેકની ખામી છે, ધર્મ કરતાં જે

પ્રકરણ ૧૬ મું.

સૂરિ સુરદ્રુમ:—

ચરિત્રવિભુનો પ્રભાવ વિકરાલ કળિયુગમાં પણ સુરદ્રુમ જેવો હતો, જેઓશ્રીના સંગથી નિર્ગુણી સુગુણી બનતા, જેઓશ્રીની શીતલ છાયાથી નિસ્તેજ સતેજ બનતા, જેઓ શ્રીના પ્રવચનથી ધર્મહીનો ધર્મમાં જોડાતા, દુષ્ટકર્માચરણોમાં તત્પરો તત્ક્ષણે તેનો ત્યાગ કરી સુકાર્યોમાં તત્પર બનતા? એ સૂરિસુરદ્રુમના આશ્રયમાં અનેક સુજનો અનેક ધર્મ ક્રિયાઓને આરાધતા, હે વાંચક વર્ગ આપણે સહેજ વિચારીયે, કે સુરદ્રુમથી પણ સૂરીશ્વરની શક્તિ કોઈ અજબજ હતી. સુરદ્રુમ જડ અને સ્થાવર છે ત્યારે સૂરિપુંગવ સચેતન જંગમ છે. સુરદ્રુમની પાસે જવાથી તેના આશ્રિતને લૌકિક ઇષ્ટ ફલની પ્રાપ્તિ થાય છે. ત્યારે પરમોપકારી સૂરિસુરદ્રુમ ગ્રામાનુંગ્રામ વિચરી લોકોત્તર ફલો પ્રાપ્ત કરાવે છે. સુરદ્રુમ જડ વસ્તુને પુષ્ટ કરે છે અને જયનોજ વિકાસ કરવામાં હેતુ ભૂત છે, ત્યારે આપણા ચરિત્રનેતા ચેતનની શક્તિને ખીલવે છે તેમજ આત્મામાં જ્ઞાન દર્શનને ચારિત્ર રૂપ રત્નત્રયીને પ્રગટાવે છે. ખરેખર આત્માનું કલ્યાણ કરવામાં ત્યાગ વૃત્તિઓને ઉન્નત બનાવવામાં અને સંસારના વિકારજન્ય ત્રિવિધ તાપોને સમાવવામાં સૂરિસુરદ્રુમની નિર્મલ અને શીતલ છાયા પરમ સાધન રૂપ હતી. આ સૂરિસુરદ્રુમની છાયા સૂર્યપુરની જનતાપર અનુપમ પડી હતી. કેટલાકોના વૈરઝેરો પરસ્પરના વિરોધો કુસંપો અને ઇર્ષ્યાઓ આચાર્યદેવેશના પ્રભાવથી પૂર્ણ શાન્તિને પામ્યા હતાં.

જિનોદ્ધારાર્થ ઉપદેશ—

સુરતના ચાતુર્માસમાં રૂઘનાથપુરાના કારણે વ્યાખ્યાન આદિ વાંચ-

વાનો પરિશ્રમ અલ્પ લેતા, પરંતુ ત્યાંની સુજ્ઞ જનતા [illegible] છતાં પણ તેઓશ્રીની ગંભીર અને પ્રૌઢ દેશના શ્રવણ કરવા [illegible] રહેતી. કેટલાક પર્વોના મોટા દિવસોમાં તેઓશ્રીને અત્યંત [illegible] થોડો સમય પણ સુધાસ્યન્દિની દેશનાને કર્ણપટમાં [illegible] પ્રસંગે ચરિત્રવિભુએ સાધર્મિક ભાઇઓના ઉદ્ધાર માટે અનુપમ [illegible] દેશ આપતાં જણાવ્યું કે હે ભવ્ય બીરૂઓ ! જગતમાં માતા [illegible] સંસારીઓનો સંબંધ પુનઃ પુનઃ સુલભતાથી મળે છે. પરંતુ [illegible] ધર્મને આરાધનાર સાધર્મિક બંધુઓનો સંબંધ બહુજ દુર્લભ [illegible] શાસ્ત્રકારો કહે છે કે જગતના સમસ્ત પુણ્યો એક બાજુએ [illegible] અને બીજી બાજુએ અંતઃકરણ પૂર્વક કરેલી સાધર્મિક બંધુ [illegible] સેવાને, તે બન્નેનો બુદ્ધિતુલાથી તોલ કરતાં તુલનામાં સમાનતા [illegible] છે. માટે દુર્લભ એવા સાધર્મિક બંધુઓની સેવામાં દીન [illegible] ના ઉદ્ધારમાં, પ્રત્યેક સુજ્ઞ જૈનોએ કરી બદ્ધ રહેવું [illegible] [illegible]

[illegible]

ગુલામ છે. આવો અસરકારક યુકિત યુકત ચરિત્રવિજુનો ઉપદેશ શ્ર-વણ કરતાં સુરતની જનતાના હૃદયમાં તુરતજ તે કાર્ય સફલ કરવા વેગવતી પ્રેરણા થઈ.

સફલતા:—

ચરિત્રવિજુના મુખારવિન્દથી ઝરેલ ધર્મ દેશનાનું ઝરણું કયાં અસર નહોતું કરતું ? ચરિત્રવિજુની આ અસરકારક દેશનાથી તે સભા-માં એકજ વ્યકિતના તરફથી રૂા. ૩૫૦૦૦) પાંત્રીશ હજાર જેટલું મોટું ફંડ તૈયાર થયું અને તેના યોગ્ય કાર્યવાહકો નીયત કરવામાં આવ્યા, અને નિયમિત સાધર્મિક બંધુઓને જોઈતી મદદ યોગ્યતાની તપાસ કરી આપવા માટે પ્રબંધ થયો. હાલ પણ સુરત જીલ્લાના જૈનો માટે તે મદદનું કામ અવિરત ચાલે છે, અનેકો તે મદદ દ્વારા જૈન ધર્મની અનુમોદના કરી ધર્માંરાધનમાં વિશેષ તતપર બને છે.

સાધર્મિક વાત્સલ્યો—

ગુર્જરભૂમિમાં આ સમયે ઉદારતા માટે સુરતીઓનો પ્રથમ નંબર હતો, અને તેઓની પરિસ્થિતિ પણ આ સમયે જુદીજ હતી, જે વખતે પુણ્યરાજ પ્રસન્ન હોય છે, ત્યારે દરેક પ્રકારની અનુકૂલતાઓ સહેલાઇથી સાંપડે છે. સુરતની જૈનજનતામાં ધર્મકાર્યોમાં પૈસા ખરચ-વાનો પ્રેમ તો હતોજ. પરંતુ આચાર્યદેવના પુનિત ચરણકમળના પ્ર-ભાવે તે વધારે સતેજ બન્યો હતો. એટલેજ અનેક જૈનમંદિરોમાં અષ્ટાન્હિકા મહોત્સવો, શાંતિસ્નાત્રો અને સાધર્મિકવાત્સલના અનેક જમણો એકી સાથે થયાં હતાં. ખરેખર પુણ્યશાળીનાં પગલાં ઉદયને માટેજ હોય છે. એ વાતનો સુરતીઓના હૃદયમાં નિશ્ચય થઇ ગયો હતો.

પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટરને ઉપદેશ—

સુરતમાં ચરિત્રવિજુના ભવ્ય દર્શનનો તથા ધર્મોપદેશનો લાભ જૈને-તરો અવારનવાર લેતા હતા. એક સમયે સુરતજીલ્લાના પોલીસ ઇન્સ્પે-

માનુસાર તે ઇન્સ્પેક્ટરની બીજા સ્થાને બદલી થતાં સારો હોદ્દો મળવાથી પ્રથમ કરતાં પ્રાયે ડબલ પગાર થયો હતો. જેથી દયા-ધર્મના પ્રભાવની અને સદ્ગુરુઓના ઉપદેશના અમલથી થતા લાભની પ્રશંસા તેઓ વારંવાર પોતાના સ્નેહીવર્ગમાં કરવા લાગ્યા. જેથી જૈનધર્મની અપૂર્વ અનુમોદના થવા પામી હતી અને તે ઉપદેશને વારંવાર સ્મરણમાં લાવી જીવદયામાં વધારે પ્રેરાયા હતા.

ઉપધાન તપ આરાધના.

અત્રેની જનતામાં ધર્મકાર્યોનો હર્ષતરંગ પ્રતિદિવસ વધતો જતો હતો. અને તે ધર્મકાર્યોને પુનઃ પુનઃ પ્રશંસી અનુમોદનાનું મહાન્ પુણ્ય ઉપાર્જન કરી રહ્યા હતા. વિલાસી સુરતીપ્રજાને તેમની મનોરંજનતાની સાથે ધર્મકાર્યમાં યોજવી એ કાંઈ સહેલું ન હતું, પરંતુ એ બધું પુણ્યનિધાનના પુનિત કદમનોજ પ્રભાવ હતો. પૂજ્ય ચરિત્રવિજીની શીતલછાયામાં પરમ મંગલકારી મહાન્ ઉપધાનતપની આરાધના બહુજ ઠાઠપૂર્વક શરૂ થઈ. આ તપમાં સ્ત્રી-પુરુષો અને બાળકો વિગેરે મળી ત્રણસો જેટલી મોટી સંખ્યાએ પ્રવેશ કર્યો હતો. જેમાં ધનાઢ્ય કુટુંબના સ્ત્રી-પુરુષો તથા નાના નાના બાળક-બાળિકાઓએ પણ સહર્ષ ભાગ લીધો હતો. પુરુષવર્ગની સંખ્યા પણ પહેલાં કોઇ વખત ન થઈ હતી તેવી સંખ્યા આ વખતે જોડાઈ હતી. ઉપધાનતપની સઘળી ક્રિયાઓ આગમ રહસ્યવેદી શ્રીમાન્ વિજયદાનસૂરીશ્વરજી મહારાજ તથા કવિકુલકિરીટ જૈનરત્ન વ્યા૦ વા૦ આચાર્ય શ્રીમાન્ વિજયલબ્ધિસૂરીશ્વરજી મહારાજના નેતૃત્વપણા નીચે કરાવવામાં આવતી હતી.

માલારોપણ—

એ તપની નિર્વિઘ્ને સમાપ્તિ થતાં તે નિમિત્તે માલારોપણ મહોત્સવ બહુજ ઠાઠપૂર્વક ઉજવવામાં આવ્યો હતો. આગલે દિવસે અનેક સાંબેલા, બેન્ડ, રથ આદિથી શોભતો એક વરઘોડો એક માઈલ સુધી લંબાઈવાળો ઠાઠમાઠમાં નીકળ્યો હતો. પ્રાતઃકાલે નિયત સમયે

હતા. આ પ્રમાણે ચરિત્ર નેતાના વરદહસ્તે ધર્મક્રિયાના અનેક આકર્ષક પ્રસંગો બન્યા હતા.

વિહાર.

ચાતુર્માસ પૂર્ણથયાબાદ આચાર્ય મહારાજશ્રીના વિહારના સમાચાર સઘળે ફેલાઈ ગયા હતા ત્યાંના ઘણા આગેવાન ગૃહસ્થોએ મહારાજશ્રીને વૃદ્ધ અવસ્થા હોવાથી સુરતમાંજ સ્થિરતા કરવા વિનતિ કરી હતી. છતીશક્તિએ એક સ્થાનમાં રહેવું એ સુસાધુઓ માટે ઉચીત નથી અને એકજ સ્થાને રહેવાથી અન્ય શહેરમાં તથા ગામોમાં અનેક પ્રકારનો થતો ઉપકાર અટકીજાય છે વિગેરે જણાવી ત્યાંથી પોતાના બન્ને પટ્ટપ્રદીપકો તથા અન્ય મુનિમંડળ સાથે વિહાર કરવાનોજ નિર્ણય કર્યો હતો. મહાન્ માનવ સાગરના પુરની મધ્યે સુરિપુંગવનો સુરત શહેરથી વિહાર થયો. પ્રથમદિને નજીકમાં આવેલ કતાર ગામમાં નિવાસ કરવામાં આવ્યો હતો. ત્યાંસુધી વિરાટ જૈનજનતા મહારાજશ્રીને વળાવવા આવી હતી. ત્યાં સાધર્મિક વાત્સલ્ય તથા આંગીપૂજા રાખવામાં આવ્યાં હતાં. સુરિપુંગવ જ્યારે સુરતમાં હતા ત્યારે એક બાજુ ભરૂચશહેરના આગેવાનો તથા બીજી બાજુ બુહારીથી શ્રદ્ધાપન્ન શા. ઝવેરચંદ પનાજી વિગેરે વિજ્ઞપ્તિ માટે આવ્યા હતા. ચરિત્રનેતાએ બન્નેની આગ્રહભરી વિનતિને સાંભળી દીર્ઘદ્રષ્ટિથી વિચાર કરી લાભાલાભને વિચારી બુહારી તરફ જવાનો નિર્ણય કર્યો, આ સમયે આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજયદાનસૂરીશ્વરજી મહારાજે સશિષ્ય ચરિત્રવિભુની આજ્ઞાથી અનેક મુમુક્ષોને દીક્ષા પ્રદાનના કારણે અમદાવાદ તરફ પ્રયાણ કર્યું. અને ચરિત્રનાયક બેસ્તાન, વાંઝ, સચેલ, જલાલપોર નવસારી, કાલીયાવાડી, સીસોદરા, સાનમ, કરચેલીયા આદિ ગામોમાં અલ્પ સ્થિરતાથી સ્થિરતા થતાં અનેક પ્રકારની ધર્મદેશના દ્વારા શાસનોન્નતિ વિસ્તારતા બુહારી નજીક સપરિવાર આવી પહોંચ્યાં.

તિથી ૧૯૮૨ નું ચાતુર્માસ ત્યાંજ કર્યું, અત્રેના ચાતુર્માસમાં ત્યાંના સંઘની વિજ્ઞપ્તિથી શ્રી ભગવતીજી સૂત્રની વાંચના શરૂ થઇ હતી. જેની વ્યાખ્યા એવી સ્પષ્ટપણે કરવામાં આવતી હતી કે અત્રેની જનતા બહુ રસપૂર્વક સાંભળતી હતી.

દર્શનાર્થે.

સુદ્દારીના ચાતુર્માસમાં આજુબાજુના ગામોના તથા સુરતશહેરના અનેક સદ્‌ગૃહસ્થો અવર નવર મોટી સંખ્યામાં દર્શનાર્થે આવતા હતા. જેમનું સાધર્મિક વાત્સલ્ય અત્રેનો સંઘ બહુજ ભક્તિપૂર્વક બજાવતો હતો. એ પ્રસંગે અંજીમગંજના (બંગાળ) જાગીરદાર વિજયસિંહજી દુધેડીયા ચરિત્રવિભુના પવિત્ર દર્શનાર્થ પોતાના રાજકીય વૈભવ સાથે આવ્યા હતા. ખરેખર ચરિત્રનેતાના ઉજ્જવલ ગુણોજ આટલે દૂરથી મનુષ્યને દર્શનાર્થે ખેંચી લાવવામાં કારણભૂત હતા. તેઓશ્રીને પૂ. આચાર્ય મહારાજશ્રીએ અસરકારક ઉપદેશ આપ્યો હતો. તેમણે તે ઉપદેશ શ્રવણ કરી પોતાના જીવનને ઉજ્જવલ બનાવવા માટે અનેક નિયમો ગ્રહણ કર્યાં હતા.

ઉપધાન તપ.

અત્રેના ધર્મપ્રેમી ગુરૂદેવના પૂર્ણભક્ત શેઠ. ઝવેરચંદ પન્નાજી તથા મોતીચંદ સુરચંદે સમહોત્સવ ઉપધાન તપનો પ્રારંભ કરાવ્યો હતો. આ ગામમાં ઉપધાન તપનો પ્રસંગ પ્રથમજ હતો એટલે અત્રેના યુવાન-વર્ગે તથા વૃદ્ધોએ અને આજુબાજુના પણ અનેક સ્ત્રી–પુરૂષોએ સારી સંખ્યામાં લાભલીધો હતો. તપ નિર્વિઘ્ન સંપૂર્ણ થયા પછી માલારોપણના મહોત્સવની શરૂઆત થઇ હતી.

માલારોપણ.

[illegible] નિર્વિઘ્ને [illegible]

तेथी १९८२ नुं चातुर्मास त्यांज कर्युं, अत्रेना चातुर्मासमां त्यांना संघनी वेनतिथी श्री भगवतीजी सूत्रनी वांचना शरू थई हती. जेनी व्याख्या एवी स्पष्टपणे करवामां आवती हती के अत्रेनी जनता बहु रसपूर्वक सांभळती हती.

दर्शनार्थे.

धुहारीना चातुर्मासमां आजुबाजुना गामोना तथा सुरतशहेरना अनेक सद्गृहस्थो अवर नवर मोटी संख्यामां दर्शनार्थे आवता हता. जेमनुं साधर्मिक वात्सल्य अत्रेनो संघ बहुज भक्तिपूर्वक बजावतो हतो. ए प्रसंगे अंजीमगंजना (बंगाळ) जागीरदार विजयसिंहजी दुधेडीया चरित्रविभुना पवित्र दर्शनार्थे पोताना राजकीय वैभव साथे आव्या हता. खरेखर चरित्रनेताना उज्ज्वल गुणोज आटले दूरथी मनुष्यने दर्शनार्थे खेंची लाववामां कारणभूत हता. तेओश्रीने पू. आचार्य महाराजश्रीए असरकारक उपदेश आप्यो हतो. तेमणे ते उपदेश श्रवण करी पोताना जीवनने उज्ज्वल बनाववा माटे अनेक नियमो ग्रहण कर्यां हता.

उपधान तप.

अत्रेना धर्मप्रेमी गुरुदेवना पूर्णभक्त शेठ. झवेरचंद पन्नाजी तथा मोतीचंद सुरचंदे समहोत्सव उपधान तपनो प्रारंभ कराव्यो हतो. आ गाममां उपधान तपनो प्रसंग प्रथमज हतो एटले अत्रेना युवानवर्गे तथा वृद्धोए अने आजुबाजुना पण अनेक स्त्री-पुरुषोए सारी संख्यामां लाभलीधो हतो. तप निर्विघ्ने संपूर्ण थया पछी मालारोपणना महोत्सवनी शरुआत थई हती.

मालारोपण.

मालारोपणना महोत्सव निमित्ते एक भव्य मंडप रची तेमां पावापुरी, शत्रुंजय तीर्थनी सुशोभित रचना करवामां आवी हती. नियत

કરેલા શુભ મુહૂર્તમાં અનેકોના કંઠમાં જયનાદના ગુંજારવથી મહે
સુશોભિત માળાઓ આરોપણ કરવામાં આવી હતી. વળી અષ્ટાહ્નિકા
મહોત્સવ તથા શાંતિસ્નાત્ર હોવાથી સુરતથી જૈન પ્રખ્યાત ગવૈયા મેઘ
ભાઈ તથા ચંદુભાઈ અને ડભોઈવાળા રસીક સંગીત મંડળી પણ આવી
હતી. જેથી માળારોપણ મહોત્સવ ઘણુંજ ધામધૂમપૂર્વક ઉજવાયો હતો.

પ્રકરણ ૧૭ મું.

અસ્વાસ્થ્ય.

નિયામાં કર્મની સત્તા બધી સત્તાના ઉપર અજબ સામ્રાજ્ય ભોગવે છે. ચક્રવર્તીઓને, યોગીશ્વરોને, રાજાઓને અને ઇંદ્રોને એ કર્મસત્તા ક્ષણ ક્ષણમાં વિચિત્ર દશાનો અનુભવ કરાવે છે. આજનો રાજા કાલે કંગાલ થાય છે અને આજનો કંગાલ કાલે રાજા થઇ જાય છે. એ બધી કર્મની લીલાનોજ પ્રભાવ છે. બેશરમ કર્મો, ધર્મની છાયામાં નિવાસ કરનાર અને અનેકોના ઉપકારમાં સ્વજીવન વ્યતીત કરનાર મહાત્માઓને પણ પોતાના પંજામાં સપડાવી દે છે. એ કર્મની કરાળ દૃષ્ટિ ચરિત્રવિજુના ઉપર પડી, જેથી જેઓનું શારીરિક સ્વાસ્થ્ય :દિનપ્રતિદિન બગડતાં એકાએક તે વિશેષ બગડ્યું.

અપૂર્વ શાન્તિ.

ચરિત્રનેતાના અસ્વાસ્થ્યતાના સમાચાર મળતાં ત્યાંની ધર્મનિષ્ઠ જનતાએ રોગના પ્રતિકાર માટે ડોકટર, વૈદ્યો આદિ અનેક સાધનો એકત્રિત કર્યાં. આ સમયે ચરિત્રનેતાના મુખારવિન્દ ઉપર ભારે વેદનાનો અનુભવ થતો હતો. છતાં જરાપણ આર્તધ્યાનનાં ચિન્હો કળાતાં ન્હોતાં. અપૂર્વ શાન્તિ, અધ્યાત્મ રમણતા, ક્રિયાકાંડની અભિરૂચી આવી અશક્ત અવસ્થામાં પણ પ્રથમ કરતાં અધિક સતેજ થઇ હતી. અંતરની દશા વિચારવાવાળા મહાપુરુષો જડ વ્યામોહજન્ય બહિરાત્મ દશાનો ત્યાગ કરી અંતર આત્મામાંજ રમણતા કરે છે. શારિરીક અસ્વાસ્થ્ય કરતાં આત્માની પરિણતિનું અસ્વાસ્થ્ય વિશેષ ભયંકર નિવડે છે. અને તેથીજ ચરિત્રનેતા ઉત્પન્ન થયેલી વેદનાને સમભાવે સહન કરી કર્મપુદ્ગલોની નિર્જરા કરવામાંજ મશગુલ હતા. ડોકટર અને વૈદ્યો

તરફથી પ્રતિકાર માટે આપેલી ઔષધિઓ લઈ ઉભા રહેલ સેવક તથા ચન્દ્રકુન્દને સૂરિપુંગવે જણાવ્યું કે આ દવાઓ કદાચ [illegible] થયેલા બાહ્યરોગને દૂર કરવા સમર્થ થાય પણ અનુભવાતા રોગ તેના મૂળ નિદાનરૂપ અનાદિનાં આત્મસંગત જે કર્મો છે તેને દૂર કરવા માટે તો વીતરાગપ્રભુએ બનાવેલ સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન અને ચારિત્રની ત્રણ અપૂર્વ જડીબુટ્ટી સિવાય બીજી કોઈપણ ઔષધિ કામ લાગતી નથી. વળી બાહ્યરોગો પણ અનેક ઉપચારો કર્યા છતાં પણ વેદનીય કર્મનો પ્રબળ ઉદય જ્યાંસુધી હોય છે, ત્યાંસુધી તે નષ્ટ થવાને બદલે વૃદ્ધિગત થાય છે. જો ઔષધિઓ એકાન્તિક રોગનો પ્રતિકાર કરી શકતી હોત તો અનેક નરેશ્વરો, શ્રીમંતો અને [illegible] એની મજબૂત હોવા છતાં દુઃખનો અનુભવ શામાટે કરે છે? [illegible] [illegible] [illegible] કરવાં બાદ ઔષધિ લેવાની હું [illegible] [illegible] નથી." આવી વેદનામાં પણ ધર્મભાવનાથી અચળ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] કરતા રહે અને [illegible] [illegible] [illegible] અને મહાપુરુષનો [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

ધર્મજાગરણ —

[illegible]

પૂર્વક શ્રવણ કરતા હતા. મન-વચન-કાયાનો સઘળો વ્યવસાય આત્મ ચિંતવનામાંજ પસાર થતો હતો. ચરિત્રનેતાની પ્રવૃત્તિ પ્રથમથીજ એવા પ્રકારની હતી કે વિના પ્રયોજને કોઇની પણ સાથે બોલવું, લટપટ કરી ફોગુલ સમય વ્યતીત કરવો એ પસંદજ ન્હોતું.

સ્વાસ્થ્યપ્રાપ્તિ—

શુભ કર્મોદયથી ચરિત્રવિભુનું વિના ઉપચારે શારિરીક સ્વાસ્થ્ય દિનપ્રતિદિન સુધરતું ગયું. પરંતું આ સમયના પ્રસંગથી પોતાના હૃદયમાં દૃઢ નિર્ણય કરી ચૂકયા હતા, કે હવે આ જગતની સપાટી ઉપર ચિરકાલ મારી સ્થિતિ લાગતી નથી, આ વાત તેઓની સેવામાં પ્રતિક્ષણ હાજર રહેતા મુનિમંડળને પણ વારંવાર જણાવતા હતા. વળી "ચાર દિવસનો ચટકો મટકો તે જોઇને નવિ રાચો રે" આ વાક્યને પણ તેઓશ્રી વારંવાર ઉચ્ચારી અનેકોને વૈરાગ્ય ભાવનામાં તરબોળ બનાવતા હતા. ધીમે ધીમે શરીરમાં શક્તિ આવવા લાગી, પરંતુ ઉત્પન્ન થએલ વેદનાના કારણે સામાન્ય અશક્તિ અનુભવાતી હતી. ચરિત્રવિભુના આ માંદગીના પ્રસંગે સાધુસમૂહે તથા ઝુહારીની જનતાએ શુશ્રૂષા કરવામાં જરાએ કમીના રાખી ન હતી.

ધર્મધગશ—

પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજશ્રીને તાજેતરમાં ભારે માંદગી વ્યતિત થઈ હતી. છતાં તેઓશ્રીની કેવી ધર્મધગશ? જેનો ખ્યાલ નીચે આલેખાતા દશ્યથી જણાઈ આવશે. કોઈ એક દેસાઈ, જૈનધર્મના તત્વો માટે વિચિત્ર વિચારવમળમાં ગોથાં ખાતા ચરિત્રવિભુના દર્શનાર્થે આવી ચડ્યા, અને અનેક જાતના તર્ક-વિતર્કોથી, ઈશ્વરકર્તૃત્વ, વિભુવ્યાપકતા અને દેવોના વિષયમાં વિવિધ પ્રશ્નોને કરવા લાગ્યા અને જાણે ચરિત્રનેતાને પોતાના ઓજસમાં દબાવી દેવાજ ન માંગતા હોય તેમ જોરશોરથી ગાયત્રી આદિના પાઠો ઉચ્ચારવા લાગ્યા. સ્વભાવિક છે કે આપણાનીઓમાં ઉછાંછળાપણું વિશેષ પ્રમાણમાં હોય છે. ઈગ્લીશમાં

ની વિનતિથી કેટલાક દિવસ રોકાયા. જે સમય દરમ્યાન પૂજન-પ્રભાવના અનેક સુકાર્યો થયાં હતાં.

ધર્મએજ જીવનચાવી.

નવસારીના ભવ્ય ઉપાશ્રયમાં પ્રભુ પ્રવચનનો સ્વાધ્યાય કરતા, અને ત્યાંની ધર્મનિષ્ઠ પ્રજાને ધર્મરહસ્યને સમજાવતા બેઠા હતા. તે અરસામાં અપટુ ડેઈટ ડ્રેસમાં સજ્જ થએલ કોઈ એક પારસી આચાર્ય દેવેશની નજીકમાં ઉપાશ્રયની ઘડીઆળને ચાવી આપવા લાગ્યો. ત્યાં બીરાજમાન આચાર્ય મહારાજશ્રીને જોતાંજ ઝુકી પડયો. અને કામ સંપૂર્ણ થયાબાદ જવાલાગ્યો. સૂરિપુંગવે વિચાર્યું કે ગંગાનદીના તીરે આવી આ બીચારો પ્યાસોજાય એ ઠીક કહેવાય નહિ. અને તેથીજ તેઓશ્રીએ તે પારસીને પૂછ્યું કે તમોશું કામ કરો છો? તેણે જવાબ આપ્યો કે હું આ શહેરમાં શ્રીમંતોના ઘરોમાં ઘડીઆળોને ચાવી આપવાનું કામ કરૂં છું. મહોપકારી મહાત્માએ પૂછ્યું કે તમો ગામની ઘડિઆળોને નિયત સમયે ચાવીરૂપ ખોરાક આપી ચાલુ રાખો છો જેથી તે બંધ ન પડતાં બરાબર સમયને જણાવી શકે છે. જેમ ઘડીઆળોને ચાવી આપવાની કુશળતા મેળવી છે તેમ તમારી જીવનરૂપી ઘડીઆળને ચાવી આપવાની કુશળતા પ્રાપ્ત કરી છે કે નહિ? જો ઘડીઆળને એકવાર ચાવી ચોકસ સમયે આપવામાં ન આવે તો તે સર્વક્રિયાને બંધ કરી દે છે, તેમ આપણા માનવજીવનની ઘડીઆળને ચલાવવા માટે કઈચાવી છે? તે વિનાચાવીએ કયાંસુધી ચાલશે? કયારે ખતમ થશે? એનો વિચાર કરવા કોઈ દિવસ પરિશ્રમ લીધો છે? આચાર્યશ્રીની યુક્તિ યુક્ત તે વાત સાંભળી પારસી બહુજ ખુશ થયો. અને નમ્રભાવે જણાવ્યું કે આપજેવા મહાત્મા પુરૂષોજ એ ચાવી બનાવી શકો છો. તે પછી ગુરૂદેવે ખાસ કરીને માંસાહાર તથા મદિરાપાનથી થતા અનર્થ. તથા પરલોકમાં નરક આદિ દુર્ગતિના ઘેર દુઃખોનું સચોટ વર્ણન કર્યું. એટલે તે વ્યક્તિએ નમ્રભાવે જણાવ્યું કે આપશ્રીનું

તિ સ્વીકારી. સપરીવાર નવસારીથી વિહાર કરી પૂ. આચાર્ય દેવ અપૂર્વ સ્વાગતની સાથે પધાર્યા. જ્યારથી આ મહાત્માના પુનિત અને ઉજ્જ્વલ પગલાં થયાં ત્યારથીજ જલાલપોરની જનતામાં અપૂર્વ ધર્મ-પ્રેમ રેડાયો, બાલકો યુવાનો અને વૃદ્ધો વ્યાખ્યાનમાં અને ગુરૂદેવની શુશ્રુષામાં સહર્ષ લાભ લેતા હતા.

અંતિમનિવાસ.

અત્રે ચરિત્ર નાયકના પટ્ટપ્રભાવક જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયલબ્ધિસૂરિશ્વરજી મહારાજ પ્રતિદિન પ્રવચન આપી રહ્યા હતા. નવસારીશહેર નજીક હોવાથી ત્યાંની પણ જનતા સારી સંખ્યામાં પ્રવચનનો લાભ ઉઠાવતી હતી. આવનાર સાધર્મિકભાઇઓની ભક્તિ પણ ત્યાંનો સંઘ ઉત્તમપ્રકારે કરતો હતો. આ ક્ષેત્રમાં ચરિત્રનેતાનો અંતિમ નિવાસજ હતો. સ્વજ્ઞાનના અતિશયથી અગર અનેક પ્રકારના ચિન્હોથી ભવિષ્યમાં બનનાર વસ્તુના મહાત્માઓ જ્ઞાતા હોય છે. એટલે જ્યારથી જલાલપોરમાં પધાર્યા ત્યારથીજ તેઓશ્રીની પ્રવૃત્તિમાં કોઈ અજબ ઓજસ પ્રગટયું હતું. એકાન્તમાં વીતરાગદેવનું ધ્યાન, બાહ્ય સમસ્ત પ્રવૃત્તિઓનો ત્યાગ અને વૈરાગ્યમય સાહિત્યનું હમેશ શ્રવણ આદિ શુભ પ્રવૃત્તિઓએ તેઓશ્રીમાં દૃઢ સ્થાન સ્વીકાર્યું હતું. પૂ. આચાર્યદેવના આગમનથી અત્રેનો સંઘ બહુજ હર્ષિત થયો હતો અને ખડેપગે સેવામાં પ્રતિદિન તૈયાર રહેતો હતો.

:: વૃદ્ધાવસ્થામાં ::

પાર છે કે હજારો વર્ષપર્યંત અભ્યાસ કરતાં પણ જેની પૂર્ણતા ઈ શકતી નથી; તો પછી મારી પંચોતેર વર્ષની ઉમ્મરમાં તે જ્ઞાન- ની પ્રાપ્તિ ક્યાંથી થાય? આ ઉત્તરથી તેઓશ્રીની નિરભિમાનતા સહેજે સિદ્ધ થઈ શકે છે.

દર્શનાર્થે સુરત સંઘ—

પૂજ્ય સૂરિપ્રવરની શારીરિક સ્વાસ્થ્યતા વૃદ્ધાવસ્થાના કારણે દિન-પ્રતિદિન મંદ પડતી જાય છે એવા સમાચાર પ્રાપ્ત થતાં સુરતસંઘના કેટલાક આગેવાન ગૃહસ્થો જલાલપોરમાં સૂરીશ્વરના દર્શનાર્થે આવી પહોંચ્યા. ચરિત્રનેતાના દર્શન કરી બહુજ સંતુષ્ટ થયા અને વિજ્ઞપ્તિ કરવા લાગ્યા કે હે કૃપાસિન્ધુ? આપે સુરતમાં ચોમાસું કરી હમારા ઉપર જે અનહદ ઉપકારો કર્યા છે તેને માટે હમો હમેશને માટે આપના ઋણી છીએ. પુનઃ આપ ત્યાં પધારો અને ધર્મરૂપ બગીચાને હવે ફળ-દ્રુપ બનાવો. વળી આપશ્રીની વૃદ્ધાવસ્થા છે અને શરીર પણ દિનપ્રતિ-દિન અશક્ત થતુ જાય છે. એટલે આપશ્રીને તો મોટા શહેરમાં રહેવું ઉચિત છે કે જેથી વૈદ્યો-ડોકટરો આદિની અનુકૂળતા સહેલાઇથી મળી શકે. અને હમોને આપની અપૂર્વ સેવાનો લાભ સાંપડે.

પ્રત્યુત્તરઃ—

પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજશ્રીએ ભક્તિયુક્ત સુરતના શ્રાવકોની વિ-જ્ઞપ્તિ સાંભળી પ્રત્યુત્તર આપતાં જણાવ્યું કે અત્રે પણ મને સઘળી અનુકૂળતાઓ છે. અત્રે શ્રાવકોની અલ્પવસ્તિ હોવાથી, તેમજ મંદિર પણ ઉપાશ્રયની નજીક હોવાથી, પૂર્ણશાન્તિ પૂર્વક જ્ઞાનધ્યાન, સમાધિ ચારિત્રપાલન, ધ્યાનમગ્નતા વિગેરેમાં નિર્વિઘ્ન દિવસો પસાર થાય છે. વળી વૃદ્ધાવસ્થામાં એકાન્ત સ્થાન આત્મપ્રણિધાન માટે ઉત્તમ મનાય છે. શહેરમાં વૈદ્ય ડોકટર વિગેરેની અનુકૂળતા અહીંના કરતા વિશેષ હોય એ તમારું કહેવું સત્ય છે પરંતુ હવે તો ધર્મધ્યાનની ઔષધિ સિવાય બીજી દવાઓની જરૂરત નથી. વળી તમો કહો છો કે આપ સમયે ...

રહેવું ઉચિત ગણાય એ તમારા કહેવાનો આશયપણ [illegible]
ભલે ગામ હોય કે જંગલ હોય પણ જ્યાં આત્મોન્નતિ [illegible]
હોયતેજ સ્થાન સર્વોત્તમ માનીશકાય છે. તમો શહેરી [illegible]
પ્રસંગે चंदनके काष्टसे जलाओगे तो इधर पावलसे
ધંગે વગી દેહમુક્ત થનાર આત્માને એવો કાંઇ હાનિ [illegible]
નથી. જો તમારીતો ભક્તિ છે એટલે તમારું કહેવું [illegible]
જીવન મુક્ત થનારને એમાથી કાંઇ નીકાળવાનું હોતું નથી [illegible]

" समय सुंदर कहे सुण भाइ पनीया,
आप मुए पीर डुब गइ दुनिया "

દુનિયાથી જનાર વ્યક્તિને [illegible] અમર [illegible]
કાની દુનિયાને. [illegible]
[illegible]

અપૂર્વ ભાવના —

[illegible]

સહર્ષ શાન્તિ પુર્વક શ્રવણ કરતા હતા. આત્મ દશાની પરિ-
આવશ્યક ક્રિયાઓની આરાધનામાં અપ્રમત્તતા, સરળતા, ધીરતા,
ા, અને સહિષ્ણુતા આદિ ગુણો જોવાને તેવાજ હતા. એમની
આવનાર દરેક વ્યક્તિને સંસારની અસારતા બતાવી જ્ઞાન દર્શન
ત્રની આરાધનામાં તત્પર બનવાજ ભલામણ કરતા હતા. સ્વર
પડયો હતો શરીર કૃશતાને પામ્યું હતું અને ઇંદ્રિયબલ શિથિલ
ં હતું. પરંતુ આત્મ ભાવનામાં જરા પણ શિથિલતાએ સ્થાન
ું ન હતું.

અકસ્માત્ વ્યાધિઃ—

સંવત ૧૯૮૨ ના મહા વદી ૬ ના પ્રાતઃકાલે ચરિત્રનેતાના પુણ્ય
હમાં વ્યાધિ વધવા લાગ્યો. નવકારસીના સમયે આચાર્ય મહારાજ
શ્રી વિજયલબ્ધિસૂરીશ્વરજી મહારાજે દવા લેવાની વિનતિ કરી પરંતુ
મહારાજશ્રીએ દવા લેવાની મના કરી. આ દુઃખદ સમાચાર ત્યાંની
જનતાને મળતાં સર્વે એકત્રિત થયા મુનિ મંડળતો તેમની સેવામાં
પ્રથમથીજ હાજર હતું. અનુક્રમે તે વ્યાધિના પ્રભાવે બોલવાનું સાંભ-
ળવાનું બંધ થતાં અને હલન ચલનની ક્રિયામંદ પડતાં પહેલા સર્વેને
જણાવી દીધું કે ધર્મશ્રવણ કરવાનું જારી રાખજો. મહાપુરૂષોને વિ-
પત્તિમાં પણ અપૂર્વ સમતાનો અનુભવ થાય છે. સર્વ સાધુઓ ઉદા-
સીન મુખે ત્યાં બેઠા અને અવિરત ચઉ સરણપયન્ના, આઉર પચ્ચ-
ખ્ખાણ વિગેરે સંભળાવવામાં તત્પર બન્યા. મહારાજશ્રીની આવી
ગંભીર સ્થિતિને જોઇને જલાલપોરના સંઘે નવસારીથી હોંશિયાર ડૉ-
ક્ટરને બોલાવ્યો. તે અનુભવી ડોક્ટરે આચાર્યશ્રીના બાહ્ય ચિન્હો
દેખી ત્યાંની જનતાને ખાનગીમાં જણાવી દીધું કે ચેતવા જેવું છે.
આ સાંભળતા કોના નેત્રમાંથી અશ્રુધારા ન વહે? આ સમયે
મહારાજશ્રીની પાસે ધર્મ સાંભળવા સિવાય બીજું કોઈ જાતનું
.... ન્હોતું. ચરિત્રવિભુએ . આ વખતે અપૂર્વ ધ્યાનમાં

રહેવું ઉચિત ગણાય એ તમારા કહેવાનો આશયપણ હું સમજું [illegible] અને ગામ હોય કે જંગલ હોય પણ જ્યાં આત્મોન્નતિ વિશેષ [illegible] હોયતેજ સ્થાન સર્વોત્તમ માનીશકાય છે. તમો શહેરી છો એટલે [illegible] પ્રસંગે चंदनके काष्टसे जलाओगे तो इधर थापडसे [illegible] ओगे પણ દેહમુક્ત થનાર આત્માને એથી કાંઇ હાનિ [illegible] નથી. જોકે તમારીતો ભક્તિ છે એટલે તમારું કહેવું [illegible] ઉત્તમ મુક્ત થનારને એમાંથી કાંઇ નીસ્બતવાળું હોતું નથી કહ્યું [illegible]

"समय सुंदर कहे सुण भाइ बनीया,
आप मुए पीछे डूब गइ दुनिया"

દુનિયાથી જનાર વ્યક્તિને કોઇ [illegible] અસર નથી તેના [illegible] [illegible] દુનિયાને. [illegible]

[illegible]

[illegible] ભાવના —

[illegible]

કાળ સહર્ષ શાન્તિ પુર્વક શ્રવણ કરતા હતા. આત્મ દશાની પરિ-
ણતિ, આવશ્યક ક્રિયાઓની આરાધનામાં અપ્રમત્તતા, મગ્નતા, વીરતા,
ધીરતા, અને સહિષ્ણુતા આદિ ગુણો જોઇને તેવાજ હતા. એમની
પાસે આવનાર દરેક વ્યકિતને સંસારની અસારતા જણાવી જ્ઞાન દર્શન
ચારિત્રની આરાધનામાં તત્પર બનવાજ ઉપદેશ કરતા હતા. [illegible]
મંદ પડયો હતો શરીર કૃશતાને પામ્યું હતું અને [illegible]
થયું હતું. પરંતુ આત્મ ભાવનામાં જરા પણ [illegible]
મૂકીધું ન હતું.

અકસ્માત વ્યાધિ:—

સંવત ૧૯૮૨ ના મહા વદી ૬ ના [illegible]
હમાં વ્યાધિ વધવા લાગ્યો. નવકારસીના [illegible]
" વિજયલબ્ધિસૂરીશ્વરજી મહારાજે દવા લેવાની [illegible]
મહારાજશ્રીએ દવા લેવાની મના કરી. [illegible]
જનતાને મળતાં સર્વે એકત્રિત થયા મુનિ [illegible]
ધર્મધીર હાજર હતું. અનુક્રમે તે [illegible]
ગવાનું બંધ થતાં અને હલન ચલનની [illegible]
જણાવી દીધું કે ધર્મશ્રવણ કરવાનું [illegible] સહવર્તીઓને વિ-
પત્તિમાં પણ અપૂર્વ સમતાનો અનુભવ [illegible] સર્વ સાધુઓ ઉદા-
[illegible] વિગેરે [illegible] બન્યા. મહારાજશ્રીની આ
[illegible] નવસારીથી હોંશિયાર ડૉ-
ક્ટરને બોલાવ્યા. તે [illegible] ડૉક્ટરે આચાર્યશ્રીના [illegible] ચિન્હો
[illegible] જણાવી દીધું કે [illegible] છે.
મહારાજશ્રીની [illegible] ન રહે? આ સમયે
[illegible]
[illegible]

મગ્ન હોય તેવી ગંભીર મુદ્રાએ ધર્મપાલનું [illegible] [illegible] [illegible] શરૂ કર્યું.

મૃત્યુનો ડર કોને હોય ?—

મહાત્માપુરુષો મરણને નિકટવર્તી [illegible] તો પણ ડરતા નથી. પણ તે તરફ તો વધારવાની સાવચેતી પૂર્વક કામ કરે છે. [illegible] કે હમારું આખું જીવન ધર્મધ્યાનમાં [illegible] [illegible] છે. [illegible] [illegible] એક પણ પ્રવૃત્તિ [illegible] [illegible] નથી ? અનુભવી નથી તેવાઓને તો મૃત્યુ એ [illegible] છે । "[illegible] मृत्युरेव रसायनं" કહ્યું વચનો [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] તેમ [illegible] [illegible] નથી તેમ [illegible] [illegible] [illegible] મહાપુરુષોને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] અને ધર્મ છે.

અપૂર્વ બોધ:—

ચાર વાગ્યા સુધી મૌન પણેજ ધર્મ શ્રવણ કરતા હતા, કોઈપણ વ્યક્તિ ચિર કાળ સુધી ન બોલે એટલે તેમને બોલાવવા સૌ કોઇ પ્રેરાય એ સ્વભાવિક છે. એટલે સર્વે મુનિવરો અને શ્રાવકો તેઓશ્રીની ગંભીર અને અમૃતમય વાણી સાંભળવા અતિ આતુર બન્યા હતા. ધર્મ શ્રવણ કરાવતા મુનિરાજ શ્રીમદ્ લક્ષણવિજયજીએ (હાલના ઉપાધ્યાયજીએ) ગભરાતા હૃદયે પૂછ્યું કે " મહારાજ સાહેબ ? ધર્મ સુણાવે ? " ત્યારે ચરિત્ર નેતાએ આઠ કલાકના મૌન પછી જાણે સૌ કોઈને છેલ્લોજ સં- દેશ પાઠવવાનો ઇરાદોજ ન હોય તેમ મંદ સ્વરે જવાબ આપ્યો કે " इसमें क्या पूछना " અર્થાત્ એમાં પુછવાનું શું હોય ? ખુશીથી સંભળાવો આ અપૂર્વ ભાવને વહન કરનાર અને ગહન બોધથી ભર- પુર ચરિત્રનાયકના અંતિમ શબ્દોજ હતા. ખેદ રૂપી સમુદ્રમાં ડુબી ગએલા મુનિવરોને એક ક્ષણભરતો હર્ષ કરાવ્યો.

<u>વિકરાળ કાળ:—</u>

જગતમાં જન્મ અને મરણની અરઘટ્ટમાલા કોઈ જુદી અને આ- શ્ચર્ય કારક રીતે ચાલ્યાજ કરે છે. એ અરઘટ્ટમાલાની અકળ લીલાનો સૌ કોઇને અનુભવ થઈ રહ્યો છે. મોટી મહેલાતો બાંધી મનમાં મલ- કાતા, લક્ષાધિપતિ બનવાની કામનાથી ધર્મને ભુલી અર્થની પાછળજ ગાંડા ઘેલા થઇને ફરનારા, વાડી, લાડી અને ગાડીઓની મોજમઝામાંજ મનુષ્યજન્મની સાર્થકતા માનનારા, ૭ ખંડના ભોકતા ચક્રવર્તીઓ, પ્લીડર, ડોકટર બેરીસ્ટર, મેજીસ્ટ્રેટ, આઈ. સી. એસ. આદિની મોટી મોટી ટીગ્રીઓનાં પોતાના ઘરને આંગણે બોર્ડ લટકાવી સૌને તુચ્છ ગણી પોતાના જીવનનેજ એથી કૃતકૃત્ય માની અભિમાનમાં અક્કડ થઇને ફરનારા, એક નહિ, સેંકડો નહિ, હજારો નહિ બલ્કે સંખ્યાબંધ આત્માઓ આ ધરતીતલ ઉપર કાળના કવલ રૂપે થઈ ચુકયા છે. થાય છે અને થશે. કોઈ કહ્યું છે કે " man is mortal, " માણસ

જૈનાચાર્ય કમળસૂરીશ્વરજી મહારાજની ચિતા

શા. મોતીલાલ જીવણજીએ અગ્નિસંસ્કાર માટે અર્પણ કરેલી ભૂમિ ઉપર મૃતક દેહના અઢાર કલાક પછી હજારો મનુષ્યની મેદની વચ્ચે લેવાયલા ફોટાનું એક દૃશ્ય.

જૈનાચાર્ય કમળસૂરીશ્વરજી મહારાજની ચિતા

શા. મોતીલાલ જીવણજીએ અગ્નિસંસ્કાર માટે અર્પણ કરેલી ભૂમિ ઉપર મૃતક દેહના અઢાર કલાક પછી હજારો મનુષ્યની મેદની વચ્ચે લેવાયલા ફોટાનું એક દૃશ્ય.

તે આનંદ જનતાને માટે અવશેષ રૂપે રહી ગયો. ગગન મંડળમાં મેઘ આવ્યો, ખૂબ વરસ્યો તેમ ભૂમિને શાન્ત્વન આપ્યું અને ચાલ્યો ગયો પણ અનેક કૃષિવલોને, ખેતરોમાં આરોપિત બીજોની વૃદ્ધિ કરી જે પુષ્કળ ધાન્ય આપ્યું હતું તે કાયમ રહી ગયું.

અપૂર્વ ખેદાગ્નિઃ—

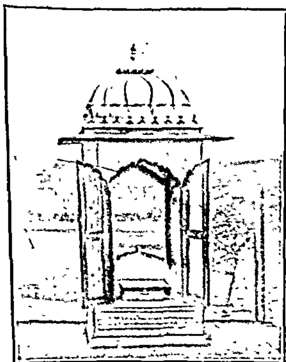
આ સમયનું દૃશ્ય ભલભલાઓના વજ્ર જેવા હૈયાને પણ કંપાવે તેવું હતું. અને તેથીજ સૌ કોઈના નેત્રોમાં અશ્રુધારાનો વરસાદ વરસવા લાગ્યો હતો. સકળ સંઘ ખેદાગ્નિથી બળવા લાગ્યો. હમેંશનો ચરિત્રનેતાનો આ વિરહ સૌના હૃદયને ધ્રુજાવા લાગ્યો. સાધુ મંડળમાં તો ઉદાસીનતાનો પારજ ન રહ્યો સૌના મુખ ઉપર ગુરૂ વિરહની ઉદાસીનતા છવાઇ. તેઓશ્રીના પટ્ટધર અને હમારા પૂજ્ય ગુરૂદેવ શ્રીમાન્ વિજય લબ્ધિ સૂરીશ્વરજી મહારાજને સ્વોપકારી ગુરૂ વિરહનો એવો ભારે ખેદ થયો હતો કે જે લખતાં કલમ પણ અટકે છે. ક્ષણભરતો આખુય મુનિમંડળ વિચાર વમળમાં ગરકાવ થયું હતું. મહાપુરૂષના હમેશ નિકટવર્તીઓને ખેદ કેમ ન થાય? જો કે આ ખેદ એ ખેદ ન હતો, પરંતુ એ મહા પુરૂષના પ્રતિ રગે રગમાં વ્યાપેલો દૃઢ ધર્મ પ્રેમ હતો, મનને દૃઢ કરી ચરિત્ર નેતાના પુણ્ય દેહને વિધિ પૂર્વક ઉત્સર્જન કરવામાં કેટલાક સાધુઓ તત્પર બન્યા. અને ચરિત્ર નેતાના પટ્ટધર પોતાના હૃદયમાં ગુરૂ વિરહનું દુઃખ ન માવાથી તેઓશ્રીના વિરહની ભાવવાહી સ્તવના કરવા લાગ્યા. જે નીચે આપવામાં આવી છે.

(રાગ. અરણીક મુનિવર ચાલ્યા ગોચરી.)

શાસન સુભેરે જગથી મિપાવીયો. વિજય કમળ સૂરિ રાયોરે
સંવત ઓગણીસ ત્યાસી સાલમાં, મહાવદી છઠ બુધ દાયોરે. શા૦ ૧

રૂપચંદ પિતારે જનનીમાણેકે, શાસન કોહીનૂર સ્થાપ્યો રે:
જૈનમુનિ થઇ ધર્મ દીપાવીયો. રગે રગે પુણ્ય પુર વ્યાપ્યોરે. શા૦ ૨

સ્વ૦ જૈનાચાર્ય શ્રી વિજયકમળ સૂરીશ્વરજીના પગલાં.

સદ્ધર્મ રક્ષક સ્વર્ગસ્થ જૈનાચાર્ય શ્રી વિજયકમળ
સૂરીશ્વરજીના અગ્નિસંસ્કાર માટે જલાલપુરના
શેઠ જીવણજી ગોવિંદજીના શ્રેયાર્થે તેમના
પુત્ર મોતીચંદભાઈએ આ જમીન આપી છે
અને દહેરી તૈયાર કરાવી પગલાં પણ
તેમણેજ પધરાવી શ્રી સંઘને
અર્પણ કરી છે.

[illegible]

ા હતા. પ્રાતઃકાલમાં આજુબાજુના ગામડાઓના મુંબઈ સુરત ખં-
ત, વડોદરા આદિ શહેરના સેંકડો સ્ત્રી પુરૂષોનો માનવ સાગર એ
ય દેહના દર્શનાર્થે ઉભરાયો હતો. પુણ્યવંતોનું જીવન મુક્ત દેહપણ
તિ દર્શનીય અને પૂજનીય હોય છે. સાતમના સવારના રેશમી વ-
થી તથા ઝરીયાણથી સુશોભિત એક શિબિકા તૈયાર થઈ ચુકી
તી. તેમાં ચરિત્ર વિભુના પુણ્ય દેહને પધરાવી વિવિધ પ્રકારના વા-
ંત્રોના અને જય જય નંદા જય જય ભદ્દાના મધુર ધ્વનિ સાથે
યમથી નિર્ણીત થએલ અને પૂર્ણ પ્રેમથી શા૦ મોતીચંદ જીવણજી-
ા તરફથી અર્પણ થયેલ શુદ્ધ ભૂમિકામાં સેંકડો મનુષ્યો વડે તે
શિબિકા ત્યાં લઇ જવામાં આવી હતી. ભૂમિ ઉપર પધરાવી ગુરૂ દેવને
અગ્નિ સંસ્કાર કરવા ચંદનના કાષ્ટો આજુ બાજુ ગોઠવવાની તૈયારી
કરતા હતા તેટલામાં તે પુણ્ય દેહનો પ્રભાવ અજબ ફેલાયો.

દેહાન્ત પછી પુણ્ય પ્રકર્ષઃ—

અગ્નિ સંસ્કારની નિયત ભૂમિમાં પધરાવેલ તે પુણ્ય દેહને અને સેંકડો મનુષ્યોને જોઇ નજીકમાં આવેલ મિશનરીવાલા કેટલાક અમેરીકનો ત્યાં આવી પહોંચ્યા હતા. ચરિત્રનેતાની ભવ્ય મૂર્તિ અનેક ભક્ત ગણોથી સેવાતી જોઇ બહુજ હર્ષિત થયા હતા. અને ગુજરાતમાં ગુરૂભક્તિનો આવો અપૂર્વ ધર્મ પ્રેમ નીરખી આશ્ચર્ય ચકિત બન્યા હતા. તે પછી છાપરા ઉપર ચઢી પોતાના કેમેરાદ્વારા ચરિત્રવિભુના મૃતક દેહનો તથા ત્યાં હાજર રહેલ શ્રાવક વર્ગનો એક ફોટો લીધો હતો, અને તે વિષયમાં એક નિબંધ લખી અમેરીકા મોકલ્યો હતો ખરેખર ઘંટ વાગ્યા પછી અમુક ટાઇમ જેમ રણકારો ચાલુ રહે છે તેમ પુણ્યશાલીનો આત્મા નિકળી જાય તો પણ પુણ્યનો પ્રભાવ કાયમ રહે છે. પ્રથમ અગ્નિ સંસ્કાર માટે ચડાવો બોલતાં તે ચડાવો સારી રકમ બોલી વડોદરા પાસે આવેલ નસવાડી ગામના રહીશ મોઢ વણીક હીમતલાલે લીધો હતો. તે પોતે જૈન ધર્મનું પાલન કરતા હતા. તે-

શ્રી વિજય કમળસૂરીશ્વર વિરહ ગીત.

(ઓધવજી સંદેશો કહેજો મારા શ્યામને. એ રાગ.)

ધર્મધુરંધર શાસન રક્ષક સાહિબા,
શ્રીમદ્ વિજ્યાનંદસૂરી પટ્ટધારજો.
વિજય કમલસૂરિ સાહેબ સ્વર્ગ સંચર્યા,
એ સાંભળતાં શોક થયો હૃદપારજો. ધર્મ૦ ૧.
શાંત સુધાનિધિ એ મુનિવર બહુ સાંભરે,
જે નિજ સુવિહિત મુનિ ગણના આધારજો;
આ કલિકાલમાં જેણે જીનમત સાચવ્યો,
દેશ વિદેશમાં કીધો બહુ ઉપકારજો. ધર્મ૦ ૨.
રોમરોમ જે સંયમના રાગી હતા,
દોષ રહિત જીન દીક્ષા પાલનહાર જો;
અન્યજનોને એ માર્ગમાં લાવવા,
બંધુ ભાવે દેતા બોધ શ્રીકારજો. ધર્મ૦ ૩.
જગત અનાદિ દુઃખદાવાનળમાં જળે,
જીવ બિચારા થઇને મોહાધીનજો,
પુદ્ગલ સંગે સુખ સાચું પામે નહીં,
સાચા સુખીયા જે આતમગુણ લીનજો. ધર્મ૦ ૪.
એમ અનેક સ્થળે ઉપદેશ દઈ ઘણો,
શ્રાવક વર્ગ બનાવ્યો ધર્મે સ્થીરજો;
એ ઉપકારી ભાનુ આજે આથમ્યો,
નામ સ્મરતાં નયને આવે નીર જો. ૫. ધર્મ૦
સ્વારથીઆ ઉપકારી જગમાં બહુ જડે,
નિઃસ્વારથ એ મુનીવર ગુણ ભંડારજો;
સદ્ગુણ રાગી જન મનથી નવ વિસરે,
રસિક જન સંભારે વારંવારજો. ૬. ધર્મ૦

૨૧૦ જૈનાચાર્ય શ્રી વિજયકમળ સૂરીશ્વરજી મહારાજ.

નાપમાં રક્ષક સ્વર્ગસ્થ જૈનાચાર્ય શ્રી વિજયકમળ સૂરીશ્વરજી મ. ની
આ મૂર્તિ અને દેરી કાઠીયાવાડીવાળા સ્વ. શા અમરચંદ
લખમાજી અને તેમના ધર્મપત્નિ મણિબાઈએ
સં. વીર [illegible] ૧૯૮૮ માગશર
દે [illegible] જશરૂપુર

પરિશિષ્ટ.

સજ્જનો ? અદ્યાપિ જે મહાપુરૂષના ગુણગ્રામ ગાવા, અને અમૂલ્ય પ્રસંગોને નોંધવા હું પ્રેરાયો છું. તે મહાત્માનું નામ અખિલ જૈન સમાજમાં સુવિદિત છે. જેઓએ આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજયાનંદસૂરીશ્વરજી મહારાજની પાટ ઉપર બીરાજી અનન્ય શાસન સેવા બજાવી ઘણા કઠિન પ્રસંગે પણ અડોલ રહી તેઓની નામનાને ઉજ્જવલ બનાવી છે. જો કે કસ્તુરી મહાન્ સુગંધીને વિસ્તારે છે. પરંતુ તેને પણ પ્રસારવા માટે મંદ પવનની જરૂર પડે છે. તેમ મહાપુરૂષોના ગુણો આપો આપ ચારે દિશામાં ફેલાઈ જાય છે. છતાં પણ તેઓશ્રીના નિર્મળ અને નિર્વદ્ય જીવનને આલેખવાની આવશ્યક્તા જરૂર રહે છે.

જો કે પ્રથમ એઓશ્રીનું જીવન મોટે ભાગે સઘળું આલેખાઈ ગયું છે, તેથી પરિશિષ્ટમાં કાંઈ વિશેષ જણાવવાનું રહેતું નથી છતાંય સંપૂર્ણ આકંઠ મીષ્ટ ભોજન કર્યા પછી પાછળથી અપાતું તાંબુલ આહ્લાદનું કારણ થાય છે. તેમ આ પરિશિષ્ટ તેઓના ઉજ્જવલ ગુણોને પ્રગટ કરનાર હોઇ અસ્થાને નજ ગણાય.

<u>અજબ પ્રભાવ:—</u>

સ્વ. આચાર્ય મહારાજશ્રીએ પોતાના અપૂર્વ જ્ઞાન દીપકથી, ઉત્કૃષ્ટ ત્યાગથી, નિર્મળ સમ્યક્ત્વથી, નિડરતા અને નિઃસ્પૃહતા આદિ ગુણોથી જગતપર અજબ પ્રકાશ પાડયો હતો. જેમને જગત્ જ્યોત તરીકેના વિશેષણથી નવાજીએ તો તે અતિશયોક્તિ ભરેલું નજ કહી શકાય વળી આ ચરિત્ર ભવિષ્યમાં ઇતિહાસજ્ઞોને અજબ પ્રકાશ પાડવાની સાથે અત્યંત ઉપકારક નીવડશે, કારણ કે મહાપુરૂષો આ જગતના ચાલતા ચક્રમાં જન્મે છે. સમય આવતાં દુનિયાને ત્યાગનો સંદેશ પાઠવી પરલોકનો પંથ સ્વીકારે છે. પરંતુ તેઓના અદ્વિતીય જીવનથી જગતને કરેલા ઉપકારો અવશેષ રૂપે રહે છે. અને તે અવ-

એકરૂપતાઃ—

અનુકૂળતાના અગર પ્રતિકૂળતાના પ્રસંગોમાં શ્રીમંતોના સત્કારથી કે કંગાળના અપમાનથી સ્વશિષ્ય ઉપર કે પર શિષ્ય ઉપર ચરિત્રને-તાની સમતોલ વૃત્તિ રહેતી હતી. **महतामेकरूपता** એ વાક્યને જેઓશ્રીએ પોતાના આચરણમાં સારી પેઠે મૂકયું હતું.

ચરિત્રનેતાના પ્રસંગમાં અન્ય સંઘાડાના નાયકો તથા અન્ય મુનિવરો અવર નવર આવતા હતા. અને ચરિત્રનેતાની નિઃસ્પૃહતા, ચારિત્ર ઉજ્જવલતા, તેમજ અડોલપણે શાસન સેવા બજાવવાની ધગશ આદિ ગુણોની મુકત કંઠે પ્રશંસા કરતા હતા. સ્વ સમુદાયના સાધુઓના ઉપર જેટલો પ્રેમ સત્કાર ચરિત્રનેતાનો હતો તેટલોજ પ્રેમ ગુણવાન અન્ય કોઇપણ સાધુના ઉપર તેઓશ્રી રાખતા હતા. તેઓશ્રીમાં પારકાના અણુમાત્ર ગુણોને પર્વત સમાન કરી જણાવવાની ઉદારતા હતી. ગુણીઓના ગુણ જોઈ જે હૃદય ઢળતું નથી તે હૃદય જરૂર કાંતો અભિમાની અગર મત્સરી છે એમ નિશ્ચિત થાય છે.

નિશ્રામાં શાન્તિઃ—

અપ્રતિમ દયા અને નિર્ભયતાની પ્રતિમૂર્તિ ચરિત્રનેતા જ્યાં જ્યાં નિવાસ કરતા ત્યાં ત્યાં સર્વ સ્થલે કોઈ અપૂર્વ શાન્તિનું સામ્રાજ્ય સ્થપાતું, અન્યાય અનીતિ જેઓના જીવનમાંથી લોપ કરી ચાલ્યાંજ ગયાં હતાં. કોઇપણ કટુક પ્રસંગોમાં અપૂર્વ શાન્તિ જાળવી ધર્મોન્નતિ સાધવાની તેઓશ્રીમાં પુરેપુરી દક્ષતા હતી. જો કે તેઓ શાંતિના નિકેતનજ હતા. પરંતુ અધર્મને હટાવી દુનિયાને ધર્મમાં દૃઢ બનાવવા માટે જરૂર તેઓશ્રીમાં જુસ્સો અને ગુસ્સો બન્ને હતાં, પણ હૃદયની સરળતા, શુભાશયતા અને ધર્મ પમાડવાની નિર્મળ ભાવનામાં જરા પણ ફરક પડતો નહોતો.

પ્રતિષ્ઠામહોત્સવ.

પૂજ્ય આચાર્યદેવેશના કાળધર્મ પછી અનેક ગામોમાં અષ્ટાહ્નિકા મહોત્સવો, શાંતિસ્નાત્રો સાધર્મિક વાત્સલ્યો આદિ શુભ ક્રિયાઓ કરવામાં આવી હતી. જલાલપુર તો મહારાજની સ્વર્ગગમનભૂમિ હોઈ અત્રેના સંઘે તેઓશ્રીની કાયમ સ્મૃતિ રહે એ હેતુથી ગુરૂદેવની મૂર્તિ તથા અગ્નિસંસ્કારના સ્થાનમાં પાદુકા સમહોત્સવ પધરાવવાનો નિશ્ચય કીધો. અને તે નિમિત્તે સારી રકમ એકઠી કરવામાં આવી.

સં. ૧૯૮૪ ના માગશર વદ છઠનો પ્રતિષ્ઠામહોત્સવનો દિન નિર્ણીત થતાં સ્વ૦ ગુરૂદેવના પટ્ટપ્રભાવકો સકલઆગમરહસ્યવેદી આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજયદાનસૂરીશ્વરજી મહારાજ, તથા કવિકુલકીરિટ વ્યા૦ વા૦ આચાર્યમહારાજ શ્રીમદ્ વિજયલબ્ધિસૂરીશ્વરજી મહારાજ, તથા પન્યાસજીમહારાજ શ્રીમદ્ પ્રેમવિજયજી મહારાજ (હાલમાં આચાર્યશ્રીમદ્ વિજયપ્રેમસૂરિજી) પ્રસિદ્ધવક્તા મુનિરાજ શ્રીમદ્ રામવિજયજી (હાલમાં ઉપાધ્યાયજી મહારાજ) તથા મુનિરાજ શ્રીમદ્ લક્ષ્મણવિજયજી મહારાજ (હાલમાં ઉપાધ્યાયજી) આદિ અત્રેના સંઘની આગ્રહભરી વિનતીથી અને ગુરૂભક્તિથી સસત્કાર પધાર્યા હતા. મુહૂર્તનો ચોક્કસ નિર્ણય થયાબાદ આમંત્રણ પત્રિકાઓ બહાર પાડવામાં આવી હતી. જેથી આ સમાચાર દૂર દેશ સુધી ફેલાયા હતા.

આ પ્રતાપીપુરૂષે પંજાબ, મારવાડ, માલવા, ગુજરાત, કાઠીઆવાડ આદિ અનેક દેશોમાં વીચરી પોતાની સુમધુર દેશનાનો આસ્વાદ ચખાડી અનેકોના ઉપર અસાધારણ ઉપકાર કર્યો હતો. જેથી આ પ્રસંગે બહાર ગામથી મોટી સંખ્યામાં માનવ સમૂહ આવી પહોંચ્યો હતો.

મહોત્સવ અને મંડપ રચના.

આ પ્રતિષ્ઠામહોત્સવ નિમિત્તે એક ભવ્યમંડપ અનેક જાતની ધ્વજા, તોરણ, હાંડીઝુમ્મર, બોધદાયક સંસ્કૃત અને ગુજરાતી વાકયોના

સુંદર બોર્ડોથી શણગારવામાં આવ્યો હતો. અને તેમાં શત્રુંજય તીર્થોની સુંદર રચના કરવામાં આવી હતી. તેજ મંડપના મધ્યમાં વીતરાગ પરમાત્માની મૂર્તિઓ પધરાવવામાં આવી હતી. ત્યાં દિવસ કમોઈથી સુરતથી અને છાણીથી આવેલ મંડળીઓ જાતની રાગ રાગણીથી પૂજાઓ ભણાવતા હતા. છેલ્લે દિવસે સ્નાત્ર ભણાવવામાં આવ્યું હતું. સં. ૧૯૮૪ ના માગશર વદ દિને શુભમુહૂર્તમાં સેંકડો માનવ સમુહની હાજરીમાં સમર્થ શાસન પ્રભાવકોના વરદ હસ્તે ગુરૂમંદિરમાં મૂર્તિની તથા અગ્નિસંસ્કાર સ્થાને બનાવેલ સ્તૂપમાં પાદુકાની સવિધિ પ્રતિષ્ઠા કરાવવામાં આવી હતી. શાંતિસ્નાત્ર તથા પ્રતિષ્ઠાનું વિધિવિધાન સુરતના શા. બાબુભાઈ હાથે શુદ્ધિપૂર્વક કરવામાં આવ્યું હતું. અને તેથીજ ઉત્સવ નિર્વિઘ્ને સંપૂર્ણ થયો હતો. આઠે દિવસ બહાર ગામથી આવેલ સાધર્મિક ભાઈઓ માટે જમવાની તથા સુવા બેસવાની વ્યવસ્થા સંઘે તૈયારી રાખી સાધર્મિકભક્તિ બહુજ સારીપેઠે કરી હતી.

પાટણમાં પ્રતિષ્ઠા.

પાટણ એ ચરિત્રનાયકની આચાર્યપદાર્પણની પુનિત ભૂમિ પાટણ અનેક પ્રાચીન જૈનમંદિરોથી પરિમંડીત છે. ત્યાંની જનતા પરત્વેના રાગથી અનન્ય રંગાયેલી છે. આવા સ્થાનમાં એ મહાત્મા રૂપના ચિર સ્મરણાર્થે કોઈ ભવ્ય પ્રતિબિંબની પધરામણી કરવી જોઈએ એવી શુભ ભાવનાની ઉર્મીઓ સ્વ. આચાર્યપુંગવના અનન્યરાગી સંઘવી શ્રીયુત નગીનદાસ કરમચંદના હૃદયમંદિરમાં પુનઃ પુનઃ સ્ફુરતી હતી. તે ભાવનાને પ્રબલ બનાવનાર સાધનો પણ ઉપલબ્ધ થતાં ગયાં. જેથી સંઘવીજીએ આ વાત અમદાવાદ મુકામે ચરિત્રનાયકના પટ્ટપ્રભા- વકોને કરી તેઓશ્રીની સંમતિ મેળવી હતી. જેથી એમની ભાવના અત્યંત વેગવતી બની હતી. પાટણ મધ્યમાં હૃદયમાં તેમના નામથી એક ભવ્ય જ્ઞાનમંદિર તૈયાર કરાવવામાં આવ્યું અને તેમાંજ તો

ગુરૂમંદિર બનાવી જયપૂરથી તૈયાર થઈને આવેલ ભવ્યમૂર્તિને પધરાવવાનો નિર્ણય થયો. સંઘવીજીની આગ્રહભરી વિનતીથી ચરિત્રવિભુના પટ્ટપ્રભાવકો આચાર્યમહારાજ શ્રીમદ્ વિજયદાનસૂરીશ્વરજી મહારાજ અમદાવાદથી અને આચાર્યમહારાજ શ્રીમદ્ વિજયલબ્ધિસૂરીશ્વરજી પાલીતાણાથી સપરિવાર અપ્રતિબદ્ધ વિહાર કરી સસત્કાર પધાર્યા હતા.

આ પ્રતિષ્ઠાના સમાચાર કુંકમપત્રિકા નીકળ્યા પહેલાજ ચારે તરફ પ્રસરી ગયા હતા. એટલે અમદાવાદ, સુરત, મુંબઇ, મહેસાણા, ખંભાત, રાધનપુર આદિ અનેક સ્થળોએથી પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવમાં અપૂર્વલાભ લેવા માનવસમૂહ આવી પહોંચ્યો હતો. મહોત્સવ નિમિત્તે મંડપને અદ્ભુત આકર્ષક રીતે શણગારવામાં આવ્યો હતો. તેજ મંડપમાં આઠે દિવસ પૂજા-ભાવના રાખવામાં આવી હતી. સુરતના પ્રસિદ્ધ ગવૈયા મોહનભાઈ પૂજા ભણાવનાર હોઈ લોકોની ભાવનામાં અપૂર્વ વૃદ્ધિ થઇ હતી. આ પ્રસંગે શા. મણીભાઈ કરમચંદના તરફથી તેજ મંડપમાં મૂલ્યવાન, અને સરસ જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રના ઉપકરણો પધરાવી ઉદ્યાપન માંડવામાં આવ્યું હતું. આખા મંડપની શોભા એવી તો આકર્ષક બનાવી હતી કે આખા શહેરના જૈન જૈનેતરો તમામ જોવાને માટે આવતા હતા. સંવત ૧૯૯૧ ના ફાગણ સુદ બીજના શુભદિવસે પ્રાતઃકાલમાં શુભમુહૂર્તે વિધિપૂર્વક ગુરૂદેવની ભવ્યમૂર્તિની ગુરૂમંદિરમાં અનેકોના જયનાદની ધ્વનિ સાથે તેઓશ્રીના પટ્ટપ્રભાવકોના વરદહસ્તે પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી હતી. એ અલંકૃત કરેલી ગુરૂદેવની મૂર્તિ એવી તો ભવ્ય અને વિશાલ છે અને મૂળ આકૃતિની સાથે આબેહૂબ મલતી છે કે જે જોતા પ્રેક્ષક ક્ષણભર એમજ ચિંતવે કે હમણાજ બોલી ઉઠશે. નગીનભાઈએ આ પ્રસંગે સાધર્મિક વાત્સલ્યો તથા બહાર ગામથી મોટી સંખ્યામાં આવેલ શ્રાવકજનની અપૂર્વસેવા બજાવી હતી. તથા પાટણના અન્ય શ્રાવકોએ પણ ખરેખરે આઠે દિવસ અપૂર્વભક્તિ બજાવી હતી.

સદ્‌ગતના પટ્ટધરો:—

સદ્‌ગત આચાર્યશ્રીના પટ્ટધરો, આચાર્ય મહારાજ શ્રીમા
દાનસૂરીશ્વરજી મહારાજ તથા આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજય
સૂરીશ્વરજી મહારાજ આજે જગત ઉપર અસાધારણ ઉપકાર કરી
બન્ને પટ્ટધરોનો શિષ્ય પરિવાર વિદ્વાન્ અને બહોળા પ્રમાણમાં
સંખ્યા એકસો પન્નર જેટલી હાલ વિદ્યમાન છે. અને તેઓ પણ
ગામોમાં તથા શહેરોમાં વીચરી ધર્મોપદેશ દ્વારા શાસનની શોભામાં
વૃદ્ધિ કરી રહેલ છે તે બધી ચરિત્રનેતાની મીઠી કૃપાનુંજ ફળ છે

પૂ. લક્ષ્મીવિજયજી મહારાજનો સ્વર્ગવાસ:

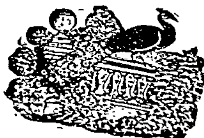
પૂ૦ ચરિત્રનેતાના ગુરૂદેવ પૂ. શ્રી લક્ષ્મીવિજયજી મહારાજનો કા
ધર્મ સંવત ૧૯૪૦ માં પાલી મુકામે (મારવાડ) થયો હતો જે સ
ચાર સાંભળી તેઓશ્રીને બહુજ આઘાત પહોંચ્યો હતો. અને વિચાર
લાગ્યા કે મારા તરણ તારણ ઉપકારી ગુરૂદેવ સ્વર્ગે સીધાવ્યા જે
પૂજ્ય ગુરૂ દેવના દર્શનથી હમેશનો વિરહ થયો. અહા ? હા ? કાળની
કેવી વિષમ ગતિ છે ? તેની વિકરાળ ફાળથી કોણ બચ્યું છે ? હમારી
પણ એક દિવસ એજ સ્થિતિ થવાની છે. તેમ સમજી તે દિવસથી
તેઓશ્રીએ ત્યાગ વૈરાગ્યમાં ઘણો વધારો કર્યો હતો, આવા વિરલ
અને જ્ઞાન ધ્યાનમાં સતત ઉદ્યમી મહાત્માને પૂજ્ય પન્યાસ પ્રવર
તપસ્વી શ્રી સિદ્ધિવિજયજી મહારાજ સારી રીતે જાણતા હતા અને
તેજ કારણે મહેસાણામાં હજારોની માનવ મેદિની વચ્ચે તેઓશ્રીએ
પુજ્ય ચરિત્રનેતા વિજય કમળ સૂરીશ્વરજી મહારાજનો વાસક્ષેપ મસ્તક
ઉપર ચડાવીને આચાર્ય પદવી લીધી હતી. જેઓશ્રી હાલ પૂર્ણ ત-
પસ્વી વયોવૃદ્ધ આચાર્ય શ્રીમાન્ વિજય સિદ્ધિસૂરીશ્વરજી મહારાજના
નામથી સુવિખ્યાત છે. અને શાસનના કાર્યમાં પુરા મશગુલ છે.

સત્યપ્રેમ:—

આપણા ચરિત્ર નાયક પોતાના સમુદાયના મુનિ સંમેલનમાં ભાગ

ગણ્ય બન્યા હતા. અને કેટલાક કાયદાઓ પણ ઘડયા હતા. પરંતુ જ્યારે પાછળથી તે કાયદાઓમાં અને તે છપાવેલી બુકમાં અમુક અંશે સિદ્ધાન્ત વિરોધ જોયો ત્યારે તુરતજ તે મુનિ સંમેલનની ચોપડીને પોતાની સહીથી જાહેર હેન્ડબીલ કાઢી રદ કરી દીધી હતી. ધન્ય છે ધન્ય છે સત્ય ગવેષક અને નિઃસ્પૃહી મહાત્માઓને.

મુનિવરો તથા સાધ્વીજી તરફથી આવેલ શોક પ્રદર્શક પત્રોની નોંધ.

આચાર્યમહારાજ શ્રીમદ્ વિજયસિદ્ધિસૂરીશ્વરજી	ધીણોજ.
,, ,, ,, દાનસૂરીશ્વરજી	ખંભાત.
મુનિરાજ શ્રી મણિવિજયજી	વડોદરા.
,, શ્રી પદ્મમુનિજી	સુરત.
,, શ્રીમદ્ હંસવિજયજી	ખેડા.
,, હીંમતવિજયજી તથા ઉત્તમવિજયજી	પેટલાદ.
પ્રવર્તકજી શ્રી કાન્તિવિજયજી મહારાજ	વઢવાણ.
મુનિરાજ શ્રી રાજવિજય તથા મિત્રવિજયજી	અહમદનગર.
આચાર્ય શ્રી અજીતસાગરસૂરિજી	મહુધા.
મુનિરાજ શ્રી મોતિવિજયજી	મહુધા.
પન્યાસજી શ્રી વિદ્યાવિજયજી	ધીણોજ.
મુનિરાજ શ્રી પદ્મવિજયજી	જીરા. (પંજાબ).
,, રામવિજયજી (હાલ ઉપાધ્યાયજી)	પાનસર.
,, ગંભીરવિજયજી (હાલ ઉપાધ્યાયજી)	અમદાવાદ.
,, લબ્ધિવિજયજી	મહાસ.
આચાર્ય શ્રીમદ્ [illegible]સૂરિજી	[illegible]
મુનિરાજ શ્રી વિનયવિજયજી	[illegible] (જયપુર)
,, નિપુણવિજયજી	[illegible]
,, [illegible]વિજયજી	[illegible]
,, [illegible]વિજયજી	[illegible]

,, શ્રી માનવિજયજી	ડભોડા.
,, શ્રી મંગળવિજયજી	ભાવનગર.
સાધ્વી શ્રી મંગળશ્રીજી આદિ	સુરત.
,, ,, જતનશ્રીજી ,,	પાલેજ.
,, ,, કપુરશ્રી ,,	વલસાડ.
,, ,, ક્ષમાશ્રી ,,	કપડવંજ.

મુનિવરો ગૃહસ્થો, મંડળો તથા સભા તરફથી આવેલ શોક પ્રદર્શિત ટેલીગ્રાફોની નોંધ.

આચાર્ય શ્રી વિજયકેશરસૂરિજી	શીહોર.
મુનિરાજ શ્રી મોહનવિજયજી આદિ.	પાટણ.
અચરતલાલ	ભાવનગર.
જૈન સંઘ	ઇડર.
ફોટોગ્રાફર મગનલાલ હરજીવનદાસ	અમદાવાદ.
વાડીલાલ દોલતરાય માણસાના	મુંબઇ.
શ્રી સંઘ	ગુજરાનવાલા [પંજાબ].
શા ગીરધરભાઈ કુંવરજી ગુલાબચંદ	ભાવનગર.
જૈન આત્માનંદ સભા	ભાવનગર.
શ્રી સંઘ	ભાવનગર.
શ્રી સંઘ	પાટણ.
શા. પ્રેમાભાઈ અમેચંદ	માણસા.
રીખવદેવ કેશરીમલની પેઢી	ભાવનગર.
જૈન પ્રસારક સભા	રતલામ.
જૈન સંઘ	ભાવનગર.
,,	લીંબડી.
શા. નેમચંદ પીતાંબરદાસ	[illegible]
[illegible]	વીરમગામ.
જૈન સંઘ	[illegible]
[illegible]	[illegible]
	[illegible]

ઝવેરી કલ્યાણચંદ શોભાગચંદ	મુંબઇ.
,, લલ્લુભાઇ ગુલાબચંદ	,,
શ્રી હંસવિજયજી જૈન લાયબ્રેરી	વડોદરા.
વકીલ નંદલાલ	,,
જ્ઞાનમંદિર. કમીટી	,,
શેઠ કસ્તુરચંદ અમરચંદ	ખંભાત.
શેઠ નાનજીભાઈ પોપટલાલ	ખંભાત.
આદિજીન મંડળ	વડોદરા.
પ્રવર્તકજી અને જૈનસંઘ	વઢવાણકેમ્પ.
વીર શાસન	અમદાવાદ.
જૈનસંઘ	લાહોર.
શા. બાપુલાલ જેચંદ	લોનાવાલા.
જૈનસંઘ	મહેસાણા.
વીસાશ્રીમાળી સંઘ	બોરસદ.
મણીલાલ રાવત	[કચ્છ] માંડવી.
સંઘવી નગીનદાસ કરમચંદ	[કચ્છ] માંડવી.
ગુલાબચંદ	આગ્રાસીટી.
જયકુમારસીંગ	અજીમગંજ.
સુમેરમલજી	બીકાનેર.
મોદીરોજી. આદિ	પાલીતાણા.

ગૃહસ્થો, મંડળો તથા સભાઓ તરફથી આવેલ પત્રોની નોંધ.

સંઘ સમસ્ત	અહમદનગર.
જીવદયા મંડળી	મુંબઇ.

જૈન સ્વયંસેવક મંડળ (પ્રતાપસિંહ)	અમદાવાદ.
જૈન તપાગચ્છ સંઘ	કલકત્તા.
શીવચંદ સુમેરમલ	બીકાનેર.
યુવક મંડળ [અમીચંદ ગોવિંદજી]	સુરત.
વીરધર્મ ઉપાસક જૈન યુવક મંડળ	વડોદરા.
શ્રી વડવા જૈન મિત્ર મંડળ [હરિલાલ દેવચંદ]	ભાવનગર.
યશોવૃદ્ધિ બાલાશ્રમ	મહુવા.
સસ્તી વાંચનમાલા	ભાવનગર,
આત્માનંદ સભા	"
આનંદવર્ધક સભા	મુંબઈ.
આત્માનંદ સભા.	લાહોર.
શ્રી સંઘ	ઝીરા.
ઝવેરી સવાઈચંદ સુરચંદ	સુરત.
ઝવેરી અમરચંદ મુળચંદ તથા ઝવેરી જયચંદ દયાચંદ	મુંબઈ.
શ્રી સંઘ	મુલ્તાન.
નથ્થુરામ બાબુરામ	ઝીરા.
ઢઢ્ઢા કનૈયાલાલ ઇન્દરચંદ	જયપુર.
જવાહીરલાલ જૈની	બુલંદ [સીકંદરાબાદ]
ખઝાનીમલ લક્ષ્મણદાસ	જંડીઆલા.
લક્ષ્મીચંદ ઘીયા	પ્રતાપગઢ.
નંદલાલ બીહારીલાલ	કસુર.
દુલાસરામ ગુમનીલાલ	પટ્ટી.
અંતરામ મંગતરામ	અંબાલા

ચોકસી છોટાલાલ હરજીવનદાસ	છાણી.
શ્રી સંઘ	વડવાણકેમ્પ.
શા. હીરાલાલ લલ્લુભાઈ	સુરત.
ઝવેરી પાનાચંદ રૂપચંદ	સુરત.
ઝવેરી નાનુભાઈ નગીનદાસ કપુરચંદ	મુંબઈ.
ભોજક ગીરધરલાલ તથા મોહનલાલ	રાધનપુર.
દેવચંદ કસલચંદ	મુંબઈ.
શા. ચુનીલાલ રાયચંદ	ભરૂચ.
શા. કેશરીચંદ નગીનદાસ પારીન્દ્ર	છાણી.
શા. પોપટલાલ ધારશી	[કચ્છ] બીદરા.
શા. કુંવરજી આણંદજી	ભાવનગર.
શા. ગુલાબચંદ જીવાભાઈ	વળા.
શા. હજારીમલ રૂપચંદ	મદ્રાસ.
શા. સુરજમલ કેશરીસીંગ	ઉમેટા.
વિજય સભા સંઘ	ડભોઇ.
મોહનલાલ ફોટોગ્રાફર	ભરૂચ.
ભોજક હરિલાલ ત્રીભોવન	પાટણ.
ગાંધી સોમચંદ હેમચંદ	બોરસદ
પાર્શ્વજીન મંડળ	વડોદરા.
ઝવેરી જીવણચંદ ધરમચંદ	મુંબઇ.
જુઠાભાઇ સાકરચંદ વોરા	ભાવનગર.
વાડીલાલ મગનલાલ વૈદ્ય	વડોદરા.
સંઘ સમસ્ત	વતરા.
શા. મોતીલાલ મૂળજી	મુંબઈ.

શા. ન્હાલચંદ ખીમચંદ તથા મગનલાલ કકલભાઈ	પાલનપુ
શા. ફુલચંદ ભોગીલાલ	ખંભાત.
શા. ઝવેરચંદ પનાજી	બુહારી.
પ્રેમચંદ એચ. પટેલ	મુંબઇ.
લાલચંદ ભગવાનદાસ પંડિત [સેન્ટ્રલ લાયબ્રેરી]	વડોદરા.
શા. અમૃતલાલ રાયચંદ	બુહારી.
શા. મોહનલાલ છોટાલાલ	ઊમરાવતી.
જૈન સંઘ.	બુહારી.
ઝવેરી બાલુભાઇ મોતીચંદ	મુંબઇ.
શા નેમચંદ પીતાંબરદાસ	મીયાગામ.
ખુશાલચંદ રવચંદ સંઘ સમસ્ત	ચાણસ્મા.
શા. પાનાચંદ ખેતાજી	નડીઆદ.
શા. મગનલાલ મેલાપચંદ	સીનોર.
શા. ડાહ્યાભાઇ મોતીલાલ	ખેડા.
શા. દલસુખભાઇ કરમચંદ	ડભોઇ.
શ્રી જૈનસંઘ	મહુવા.
,, ,,	જંબુસર.
શા. માસ્તર અમરચંદ	પાલીતાણા.
શા. બાઇચંદ જેચંદભાઇ	મુંબઇ.
શા. હેમચંદ છગનલાલ [illegible]	,,
શા. હરિચંદ ખીમચંદ	સુરત.
શા. મણિલાલ મનસુખલાલ	[illegible]
શા. જમનાદાસ હીરાચંદ	[illegible]
ઝવેરી કેસરીચંદ [illegible]	મુંબઇ

શા. રૂપચંદ ઝવેરચંદ	ભરૂચ.
શા. શંકરલાલ વીરચંદ	કપડવં
શા. છોટાલાલ નરોતમ	વડોદરા.
ઝવેરી મોતીચંદ ગુલાબચંદ	મુંબઇ.
શા. ઝવેરચંદ ઠાકરશી	,,
શા. છવણચંદ તલકચંદ	,,
શા. અમથાલાલ નાથાલાલ ગાંધી	વડોદરા.
શા. હીરાલાલ મોતીલાલ	ખંભાત.
શા. દોલતરામ વેણીચંદ	મુંબઈ.
ઝવેરી ફકીરચંદ ઘેલાભાઈ	મુંબઇ.
,, છવણચંદ નવલચંદ	,,
,, મંગળભાઈ હીરાચંદ આદિ	,,

શોક પ્રદર્શિત નોંધ લેનાર પત્રોનાં નામ.

મુંબઇ સમાચાર, સાંજ વર્તમાન, પ્રજામિત્ર અને પારસી હિ સ્તાન, જામેજમસેદ, સમાચાર, વીરશાસન, જૈન, ટાઇમ્સ ઓફ ઇન્ડીઆ ઇન્ડીઅન નેશનલહેરલ્ડ, ઇન્ડીઅન ડેઇલીમેલ. આદિ.

स्तुत्यष्टकं

विजयगुणगरिष्ठं, ज्ञानयुक्तं वरिष्ठम्,
विशदकमलनेत्रं, सर्वदुर्वादिजैत्रम् ।
विमलकनकगात्रं, पात्रधर्मप्रकाशं,
विजयकमलसूरिं, संस्तवीमि श्रुतज्ञम् ॥ १ ॥

अमितसमरसाप्तं, प्राप्तसंसारतीरम्,
भवदवशमनीरं, सर्वसूरीशधीरम् ।
अरिसमुदयवीरं, मोहधात्रीमुसीरम्,
विजयकमलसूरिं, संस्तवीमि श्रुतज्ञम् ॥ २ ॥

मदलित-भव-भावं, धारयन्तं सुनावम्,
चरणकरणरूपां, कूपगोद्धाररज्जुम् ।
शमितविषयतापं, वारितार्थीवचापम्,
विजयकमलसूरिं, संस्तवीमि श्रुतज्ञम् ॥ ३ ॥

गतमदगुणकारं, धृतमायाविकारम्,
करणहरिणसिंहं, सारमौक्त्येऽप्यनीहम् ।
हतमदनविकारं, शुद्धधर्मकमारं,
विजयकमलसूरिं, संस्तवीमि श्रुतज्ञम् ॥ ४ ॥

अतुलवचनसारं, मानगिरिदानतारम्,
रतभवदविकारं, भव्यहृदपारागम् ।

त्रिभुवनजनमान्यं, तत्त्ववार्तावदान्यम्,
विजयकमलसूरिं, संस्तवीमि श्रुतज्ञम् ॥ ५ ॥

विदितगुणविकाशं, ब्रह्मवासप्रकाशम्,
मथितमदनवासं, पूरिताशेपकाशम् ।
व्यसितविषयपाशं, त्यक्तमोहैकवासम्,
विजयकमलसूरिं, संस्तवीमि श्रुतज्ञम् ॥ ६ ॥

नृपतिजनसुमान्यं, धर्मदातृप्रशस्यम्,
विदितसकलतत्त्वं, न्यस्तज्ञानैकसत्त्वम् ।
निहित निखिलशांतिं, दिव्यमद्वैतकान्तिम्,
विजयकमलसूरिं, संस्तवीमि श्रुतज्ञम् ॥ ७ ॥

विजितविकृतिभावं, वारितानन्तदावम्,
क्रमजितजलजातं, जीवकायस्यतातम् ।
महित जिनवरेन्द्रं, मौनभावस्यकेन्द्रम्,
विजयकमलसूरिं, संस्तवीमि श्रुतज्ञम् ॥ ८ ॥

श्री विजयकमलसूरीश्वर–

स्तुत्यष्टकम्

द्रुतविलंबितं वृत्तम्

सकलशास्त्रसुधाकरशर्मदं, विषयवासुकिविष्णुशतांगकं
विविधवादविवादविचक्षणं, दलितदंभदमाश्रदिनेश्वरं ॥ १ ॥
परमपारगतागमपारगं, नतनरेश्वरनाकिकमाम्बुजम्,
धवलधर्मधुरामलधामकं चरितचारु चरित्रचकासतम् ॥ २ ॥
विततविश्वविवादविभावरी–रित तनिष्ट तमिस्ततमीश्वरम्,
ललितलक्ष्मसुलक्षणलक्षितं, मुदितनंदनितान्तनिरंजनम् ॥ ३ ॥
मथितमन्मथमौलिकमौक्तिकं, सुजनसंस्तुतपादसरोरुहं,
रुचिररक्षणरंगतरंगितं, विमलविप्रवरेण्यविवन्दितं ॥ ४ ॥
हतहृषीकहदारवदर्पितं, दलितदुष्कृतदुर्लभदर्शनं,
श्लथितमोहमलिम्लुचमंजुलं, विशदवाङ्मयवर्त्मविमर्शकं ॥ ५ ॥
सकलसूरिसुसाधुशिरोमणिं, सुपदशुभ्रसुशीलसुभूषितं,
विदितवंशविशिकिविभासुरं, सततसंस्तुतशब्दसमांबुधिं ॥ ६ ॥
कलितकाञ्चनकमलकलेवरं, गतविकारमुनिप्रमनेश्वरं,
मथितरावणचन्द्रसमास्यकं, गगनरंगविरागविकासदं ॥ ७ ॥
मलिनमंगलेश्वरगुंजनं, विमलवादिविशुद्धविशेषदं,
कमलसूरिगुरुं सुमरीमयं, समगुणाम्बुनिधिं गमपिप्लुतं ॥ ८ ॥

विजयानंदसूरि
रमणीक सूरि ॥ १ ॥